NOVO MESTO četrtek, 8. januarja 1976
Št. 1-2 (1380–1381), Leto XXVI
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Titove besede

novoletne poslanice edsednika republike tov. Tita

Kar zadeva življenjski stan-rd, nismo uresničili vsega, kar o hoteli, vendar smo ne-omno tudi tu napredovali. ni se je zaposlilo okoli četrt lijona ljudi. Zgradili smo veli- novih stanovanj, kulturnih zdravstvenih ustanov, moder- veleblagovnic in raznih jektov družbenega standarda. moremo pa biti zadovoljni z raščanjem realnih osebnih hodkov, kot tudi ne z nara-anjem produktivnosti dela.

V novo leto vstopamo z ve-mi možnostmi za uspešnejši stabilnejši gospodarski raz-. Zdaj smo politično bolj pri-vljeni in bolje organizirani za olnitev zapletenih nalog, ki s čakajo. Med glavnimi nalo-mi sta učinkovitejši boj proti

laciji in bolj razgiban družbe- gospodarski razvoj v celoti. tem je povečanje produktiv-sti dela ena poglavitnih ob-znosti vse družbe. Tu je glav-vir nadaljnjega in družbenega predka. Zato je nujno potreb-, da bistveno izboljšamo od-s do dela in družbenih sred-v in zlasti da stimuliramo tvarjalno delo, dosledneje iz-amo delitev po delu itd.

Prav tako moramo s kar naj-čjo odgovornostjo omejevati racionalno porabo in uvoz, ki s že leta obremenjujeta. Po gi strani se moramo po vseh čeh zavzemati za povečanje oza, boljšo organizacijo in ordiniranje, še toliko bolj, r postajajo razmere na svetov-m trgu iz dneva v dan težav-iše.

Uresničitev teh in drugih na- terja predvsem več samo-ravnega planiranja in dogo-rjanja, več uspešnosti in do-dnosti pri uresničevanju usta- in sklepov X. kongresa. V m sklopu bomo pospešili rejetje novega srednjeročnega na, kot tudi vrste zakonov in repov, od katerih je odvisno trejše funkcioniranje gospo-rskega sistema, boljša organi-ranost, kot tudi gospodarsko očnejša vloga združenega de- Vsem pa nam mora biti ja-o, da bo napredek, ki si ga izadevamo doseči, odvisen od ga, kako bomo ravnali in koli- bomo delali.

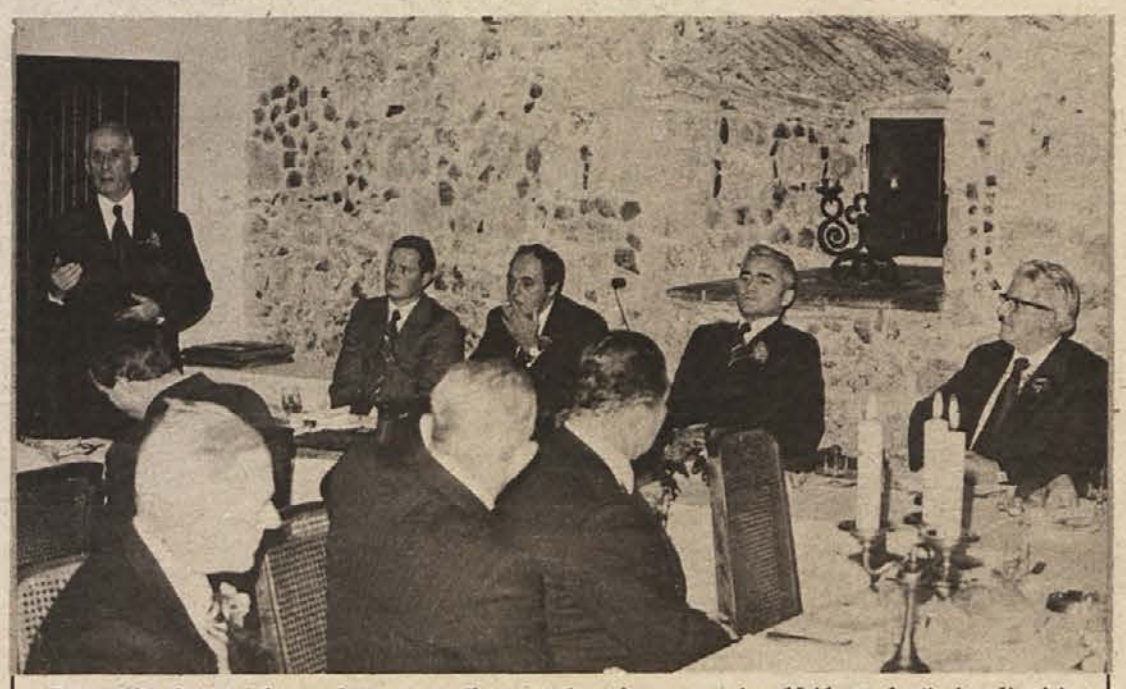

Blizu 100 dolenjskih prvoborcev, nosilcev partizanske spomenice 1941, med njimi tudi štirje narodni heroji, se je zbralo na tovariškem srečanju, ki so ga ob praznovanju tridesetletnice zmage nad fašizmom ob novem letu organizirale družbenopolitične organizacije in skupščina novomeške občine. Ob tej priložnosti je predsednik Jakob Berič izročil nekaterim posameznikom odlikovanja predsednika republike, med njimi Jožetu Ravbarju-Gregorju red zasluge za narod z zlato zvezdo, Jožetu Udovču pa red bratstva in enotnosti z zlatim vencem. Hkrati je prejelo 6 zaslužnih tovarišev plaketo Novega mesta. Na sliki: Jože Ravbar se zahvaljuje za sprejem in priznanja. (Foto: M. Vesel)

Iz te moke ne bo kruha

Za dograditev šole v Črnomlju novo leto ne prinaša obetov

„Ni možnosti, da bi v letu 1976 začeli z zidavo drugega trakta osnovne šole v Loki," je na zadnji lanskoletni občinski seji brez ovinkov povedal Jože Strmec, načelnik za družbene službe pri občinski skupščini Črnomelj. Izjava je bila naravnost boleča, saj so občani, prosvetni delavci in vsi drugi, pričakovali gradnjo.

Kako je dograditev osnovne šole v Črnomlju potrebna, je splošno znano, in za podkrepitev teh teženj je zbrana vrsta močnih dokazov, pa kljub temu še ni možnosti za gradnjo. Potrebno bi bilo zbrati 40 milijonov dinarjev, v domači občini pa ni možnosti, da bi spravili skupaj potrebno vsoto kot lastna sredstva. Ker je z nepokritimi investicijami konec, je torej nova šola v letu 1976 še na listi čakajočih.

Občanom, ki so za gradnjo šol sprejeli samoprispevek, pa bodo morali podrobno razložiti stvar, da ne bo zamere. Kot so delegati slišali na občinski seji, v letošnjem letu šolstvo vendar ne bo ostalo pri starem. Za pridobitev sredstev iz republiških virov je nekaj več možnosti za gradnjo centra srednjih šol. Ta stavba pa je mestu in občini gotovo tudi potrebna, saj hudo primanjkuje šolanih kadrov vseh vrst, mladini pa bi se s tem odprla možnost izobraževanja na srednji stopnji v domačem kraju.

SUŠA V SUHI KRAJINI

V žužemberški krajevni skupnosti, kjer je brez vodovodov 33 od 44 vasi, ljudje zaradi suše prihajajo naročat prevoze vode z avtocisternami. Ker je črpalka pri zajetju žužemberškega vodovoda preobremenjena, bo, če bo povpraševanje po vodi še naraslo, vsem težko ustreči. V tem primeru bosta priskočila na pomoč vodovoda v Zagradcu in Soteski.

PREDSTAVA DOLENJSKEGA ROKOMETA

Rokometni klub „Krka" prireja v petek, 16. januarja, ob 18. uri v novi novomeški športni dvorani rokometni turnir, na katerem se bodo pomerile ekipe Inlesa, Sevnice in Krke. Ljubitelji športa so vabljeni na to prvo rokometno prireditev v novi športni dvorani.

Razcepljenosti zdravstva je odzvonilo

Združitev v zdravstveni center potrjena tudi na zborih zaposlenih v zdravstvenem domu, bolnišnici in zavodu za socialno medicino in higieno – Zdravstveno varstvo občanov s to organizacijo ne bo okrnjeno

Na poti k združevanju dolenjskega zdravstva je opravljeno zadnje pomembno samoupravno dejanje: združitev v sestavljeno organizacijo združenega dela – Zdravstveni center v Novem mestu – so na decembrskih zborih podprli zaposleni v splošni bolnišnici, zdravstvenem domu ter zavodu za socialno medicino in higieno. S tem pa je hkrati uspešno dokončana še ena medobčinska politična akcija na Dolenjskem, saj ni nobena skrivnost, da so si politični dejavniki dolgo prizadevali za to združitev.

Že v javni razpravi so podčrtovali nujnost in prednosti združitve zdravstvenih delovnih organizacij: poleg enotne poslovne politike bo imel novi zdravstveni center tudi enotno skrb za kadrovanje in tako razporeditev kadrov, da bo s tem dosežena največja smotrnost dela. Z novo organizacijo pa ne bo v ničemer okrnjeno zdravstveno varstvo občanov. To bo jazen so ovrgli v zdravstvenih organizacijah in zunaj njih že v uvodnem postopku združevanja, sicer pa je tudi samo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Zadušena v novoletni noči

Preveč zakurjena peč, na kateri so bile deske, je povzročila tragedijo v Bregarjevi družini v Vel. Gabru

Na Silvestra, ko so povsod praznovali in polni veselih pričakovanj čakali leto 1976, se je v Vel. Gabru 28 pripetila huda nesreča. Amalija Bregar s triletno hčerkico Sonjo je spala v spalnici, mož Anton in sin Stanko pa sta šla k sosedom gledat televizijo. Na peči, ki so jo ta dan pošteno zakurili, so bile deske in odeja, na katerih so imeli navado posedati.

Ker je bila peč preveč segreta, so se deske in odeja vžgale, dim pa je uhajal v spalnico. Oče in sin sta se okrog 3. ure vrnila domov in našla hišo polno dima. Mala Sonjica je bila že negibna, njena mama pa v nezavesti. Takoj so obe odnesli na prosto in jima skušali pomagati, toda za Sonjico je bilo prepozno. Bila je mrtva, medtem ko so Amalijo Bregar oživili. Huda tragedija je prizadela vso vas in bližnjo okolico, na tem primeru pa naj se vsaj drugi nauče: kmečka peč je lahko plinska celica.

MED PRAZNIKI: MIRNO

Novoletne praznike so vozniki na dolenjskem in belokranjskem območju kar dobro prebrodili. V štirih prazničnih dneh je bilo le 7 prometnih nesreč, pa še te so se bolj ali manj srečno končale. Skupno je bilo za 44.500 dinarjev gmotne škode, ranjen pa je bil le en mopedist, dobil je le lažje poškodbe. Ta prometna nesreča se je zgodila pri Mačkovcu, ko sta trčila mopedist Stanko Potočar in avtomobilist s francosko registracijo Jože Redek.

SMRT V RUDNIKU

Silvestra in novoletne praznike je zaposlenim v rudniku Kanižarici močno pokvaril tragičen dogodek, ki se je pripetil 45-letnemu delavcu, doma iz Dol. Suhorja. Alojz Markovič je 30. decembra v drugi izmeni delal na transportni progi v komori za signale in uravnaval ročico za spuščanje premoga na trak. Ko se je trak ustavil, je stopil nanj, da bi odšel iz rova, ravno takrat pa so na drugem koncu transportne proge ponovno vključili trak in Markovič je padel. Trak ga je potegnil med nosilne valje in kovinski del zaboja, pri tem pa je dobil tako hude poškodbe, da je bil na mestu mrtev.

Najdaljšo, želja polno noč na prehodu iz leta v leto so tudi na Dolenjskem ljudje proslavili izredno veselo. Gostinski lokali so bili docela polni, že po navadi pa je največ naših ljudi dočakalo novo leto doma. Na višku razpoloženja so v Šmarjeških Toplicah najprikupnejšemu plesnemu paru izročili lepo darilo. (Foto: Polde Miklič)

RASTE MOST ŽELJA IN OBETOV

Tri mesece po vzidavi temeljnega kamna novega novomeškega mostu v Ločni so danes, 6. januarja 1976 po našem štetju, začeli delavci SGP Pionir z zares resnimi pripravljalnimi deli na tem objektu. Kot smo zvedeli, je izdano tudi gradbeno dovoljenje, kot ovira preostaja le nekaj formalnosti, za katere najbolj odgovorni trdijo, da so zlahka premostljive.

KOČEVJE: JUTRI KOPANJE

Jutri, 9. januarja, bo začel redno obratovati kočevski plavalni bazen, ki so ga odprli sicer že za dan republike, vendar so doslej preizkušali še njegove naprave in dokončevali nekatera manjša dela. Ura in pol kopanja bo veljala posameznike 20 din, za organizirano vadbo oziroma delovne kolektive pa bo ura najetja bmzena veljala 330 din. Bazen sprejme običajno 50 do 70 kopalcev.

VREME

Obnavljajoče se področje visokega zračnega pritiska in severni vetrovi vzdržujejo v Sloveniji pretežno suho vreme. Do konca tedna bo prevladovalo suho in le zmerno hladno vreme. Po kotlinah bo zlasti dopoldan zamegljeno.

Ponovoletni žehtnik

Imenujmo ta zapis mala inventura ali mali žehtnik (po TV zgledu) ali kakorkoli, v njem ne nameravamo prati vsega umazanega perila, ki se je nabralo v minulem letu, marveč samo nekaj „flikic", ki so v novoletnih dneh na tem malem Dolenjskem najbolj bodle v oči.

Najprej: Novomeščani so se naposled odločili, da ne delajo nikakršnih nespametnih posegov v smrekovih gozdovih, saj iz te zaljubljenosti v naravo niso postavili ene same jelke v okras mestu in otrokom v veselje. Pretirano varčevanje je šlo celo tako daleč, da je dedku Mrazu zmanjkalo kar nekaj tisoč paketkov za malčke. Ker v drugih dolenjskih občinah ni bilo tako, smemo sklepati, da je medobčinsko sodelovanje „na področju dedka Mraza" in vsega, kar sodi zraven, še hudo razrahljano, da še ni enotnosti itd. Sicer pa kaj bi se jezili na neenotnost v regiji, ko denimo že „en mali" Škocjan ruši občinsko enotnost in prestavi kar pol smrekovega podrastka na ceste in med hiše, za nameček jih pa še osvetli z žarnicami, da je „prekršek" še bolj viden.

Nadalje velja omeniti, da nas je bila več dni pred starim in še dober teden po novem letu ena sama delovna vnema – s kozarci najboljšega v roki. A to še ni nič. Hvaležni oblastem in politikom, da „so nas vse leto pustili v miru", je malokateri šef zamudil priložnost, da se za to zahvali s steklenicami viskija (uvoženega in nabavljenega za družben denar). Še posebej pa kaže podčrtati, da so se z obdarovanjem izkazali tudi zasebniki (obrtniki). Ni bilo malo primerov in upamo, da ste jih tudi vi opazili, ko so darila za šefe (državnih) podjetij zasebniki natovarjali na avtomobile. Metoda je preizkušena: ne pozabi na šefa, pa boš vse leto delal zanj, četudi nekonkurenčno.

O skupinskih silvestrovanjih, banketih za ožje kroge in podobnem ne bi posebej tratili besed. Kako je s temi rečmi, poznamo že iz minulih let. Kako bi sicer utrdili dogovarjanje, sporazumevanje, dogovore o varčevanju, stabilizaciji, poravnavi dolgov, kritju izgub itd.! Kaj bi se o vsem tem mučili na sestankih, ko pa lahko en sam gala pripravljen banket opravi vse brez nepotrebnega živciranja!

V ponovoletnem vzdušju vas na vse to nadležno spominja vaš Dolenjski list.

tedenski mozaik

Vodja britanske liberalne stranke Jeremy Thorpe je sprožil mednarodni škandal s trditvijo (objavil jo je v časopisu), da je Sovjetska zveza dala 50 milijonov dolarjev podkupnine nekaterim predsednikom afriških držav, da bi priznale LR Angolo, oziroma gibanje MPLA, ki ga vodi dr. Agostino Neto. Izjava je odjeknila kot bomba, zlasti pa je imela veliko odmevov v Afriki. Oglasilo se je več predstavnikov, užaljenih spričo izjave britanskega politika. Zakaj ne poveste imena predsednika, ki naj bi mu izročili petdeset milijonov dolarjev, gospod Thorpe? Zakaj mečete blato na vse nas? Tak je bil približno ugovor (povsem upravičen), ki je prišel iz nekaterih afriških prestolnic. Sovjetska zveza za zdaj še ni reagirala na te trditve in verjetno tudi ne bo. Medtem ko je Thorpe (liberalna stranka je tretja najmočnejša politična stranka Velike Britanije) izjavil, da ima za svoje trditve vse dokaze – in da jih bo tudi posredoval javnosti, ko bo prišel za to čas . . . vse ob svojem času . . .

Tačas pa so začeli v Libanonu, kjer je komaj za silo potihnila vojna vihra, segati po svojevrstnih „ukrepih" za osvoboditev ujetih zapornikov: preprosto namreč napadejo zapor in osvobodijo svoje prijatelje. Tako je v začetku tega tedna napadlo zapor severno od mesta Tripolisa nič manj kot štiristo do zob (in tudi z minometalci) oboroženih napadalcev ter po poldrugo uro trajajočem boju osvobodilo sto zaprtih somišljenikov. To je za Libanon nemara najboljši dokaz, kako nemočne so uradne varnostne sile in vojska – oboji namreč nikakor niso sposobni zagotoviti reda in miru. Pa še tistih nekaj izgrednikov, ki jih po naključju primejo in posadijo na hladno, je sedaj lahko povsem prepričanih, da ne bodo dolgo za štirimi stenami, ker jih bodo slej ali prej osvobodili njihovi prijatelji . . .

V Alžiru pa so menili, da morajo z uradnim komentarjem zavrniti vse tiste, ki jih obsojajo zaradi izpustitve teroristov, ki so nedavno tega ugrabili ministre OPEC. Če jih ne bi izpustili tako kot smo jim obljubili, bi nam nikoli nihče več ničesar ne verjel . . . poštenje . . .

Pridelati, kar se proda

Načrtovanje kmetijske proizvodnje mora seči do družbenih posestev in kmetij, sicer ne bo uspešno

V resoluciji o družbeno gospodarskem razvoju je določeno, za koliko odstotkov naj bi se letos zvečali kmetijski pridelki. Kmetje, ki se strinjajo, da je moč pridelati več kot v preteklih letih, pa sprašujejo, kdo bo odkupil. Kdo jim bo jamčil, da bodo lahko prodali vse pridelke in spitano živino?

Taka zaskrbljenost je utemeljena z izkušnjami v preteklih letih. Ne bi pa bilo prav, če bi na slabosti le opozarjali – treba jih je odpravljati. Neprodani presežki nekaterih živil in pomanjkanje se prepletajo iz leta v leto. Enkrat preveč, drugič premalo, kmetovalci pa ob vsaki setvi z negotovostjo ugibajo, kaj naj bi posejali, da bi pridelek lahko prodali. Res je, da je veliko odvisno tudi od vremena – a še več od trgovcev: od zadružnega odkupa do prodajalcev v mestih in od izvozno-uvoznih trgovskih organizacij.

Kmetovalci pa bodo hkrati morali upoštevati, da tudi trgovci in živilska industrija ne morejo delati čudežev, če pridelovanje ni dovolj načrtno. V državah z razvito kmetijsko proizvodnjo se že leta ravnajo po načelu: pridelati, kar se lahko proda. Naši kmetovalci pa bodo to uspeli šele takrat, ko bodo ob setvi vedeli, kaj bo kdo pridelal in koliko. Tako v zadrugi, občini, republiki in zvezi. Zbiralci takih programov pa jih bodo že v začetku leta lahko opozarjali kako naj setvene programe, rejo živine in drugo prilagodijo potrebam domačega in tujega trga.

Tako delo ni lahko, je pa nujno. Brez njega ni pravega načrtovanja in ne jamstva, da bi bil uresničen predviden razvoj kmetijstva. Splošni zvezni, republiški in občinski odstotki morajo pognati korenine na družbenih posestvih in vseh kmetijah.

Nekaj je bilo že storjenega pri odkupu mleka, pitanju živine in nekaterih pridelkih. Celo precej, a še zdaleč premalo, da bi naloga bila že izpolnjena. Precej časa je prevladovalo mnenje, da bi z načrtovanjem zajeli le živino, namenjeno za izvoz, in večje proizvajalce. Na našem trgu pa se močno poznajo tudi vplivi neorganizirane kmečke proizvodnje tako v živinoreji kot pri poljščinah in drugje. Mali blagovni proizvajalci tudi morajo prodati svoje presežke, ker potrebujejo denar. Kadar je na trgu premalo blaga, prodajajo po višji ceni kot tisti kmetje, ki so sklenili pogodbe s trgovino ali živilsko industrijo. To povzroča negodovanje pri kooperantih. Nekateri celo prelomijo pogodbe. Kadar je veliko pridelkov, pa jih neorganizirani pridelovalci dajejo pod ceno. Nekateri delavci se pri nakupu preusmerijo od trgovine k njim. Trgovci ne potrebujejo toliko blaga, za kolikor so sklenili pogodbe, zato jih kršijo oni.

Opisane razmere opozarjajo, da taka načrtna proizvodnja, ki zajema le del kmetovalcev, ne more biti uspešna. Blago, ki pride na trg iz neorganizirane proizvodnje, lahko povzroči enake težave kot iz nepotrebnega uvoza. Načrtovanje bi torej moralo zajeti vse kmetovalce, ki pridelajo več, kot potrebujejo sami.

JOŽE PETEK

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

– Žalost, žalost . . . Odnesel je s sabo v grob skrivnost, kako prodati za deset milijonov starih zalog . . .

BONN – Zahodna Evropa je v začetku tega tedna doživela usodno pustošenje orkanskih vetrov, zaradi katerih je izgubilo življenje več deset oseb, nastala pa je tudi ogromna gmotna škoda, ki gre v sto milijone dolarjev. Veter je rušil poslopja, prevračal avtomobile, metal ladje na obalo in pomole in ubijal ljudi na tekočem traku. K sreči so nasipi ob rekah in morskih obalah vendarle vzdržali in preprečili še hujše razdejanje. Na sliki: to je vse, kar je ostalo od bencinske črpalke v nekem nemškem mestu, čez katerega se je pripodil vihar. (Telefoto: UPI)

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Začrtane so letošnje naloge

Vstopili smo v novo leto, ki nikakor ne bo lahko – vsekakor pa ga moramo že na začetku usmeriti v začrtane kolesnice našega predvidenega družbenega razvoja. Tako lahko zapišemo tokrat v okviru tega našega rednega prispevka, ki smo ga prekinili le za čas novoletnih praznikov, letos izjemno dolgih, ki so domala prekinili ves minuli teden siceršnjih družbenih dogajanj.

No, tik pred iztekom minulega leta je bila celotna družbena dejavnost še v polnem teku. V obeh skupščinah – v skupščini SFRJ ter v republiški skupščini – so zbori delegatov sprejemali (in sprejeli) obe razvojni resoluciji za leto 1976, ki sta izjemno pomembna družbena dokumenta. Na njiju, lahko rečemo, bodo oprte letošnje konkretne poteze naših izvršilnih organov, ki bodo skrbeli za izvajanje začrtane družbene politike.

Po večtedenskem usklajevanju (kar velja za skupščino SFRJ) ter po izčrpni delegatski razpravi v republiški skupščini sta dobili dokončni besedili obeh resolucij delegatska soglasja. V skupščini SFRJ so ob tem sprejeli tudi proračun federacije za letošnje leto (ki znaša 79 milijard in 237 milijonov dinarjev) in izraženo je bilo prepričanje, da smo z uskladitvijo ciljev resolucije naredili zelo veliko za skladen razvoj vse naše družbene skupnosti v tekočem letu. Bolj kot doslej pa bo treba v priprave za naš srednjeročni načrt (ki ga prav sedaj tudi pripravljamo – in je letošnja resolucija že nekako vključena vanj) povezati tudi združeno delo, je bilo ob tem še poudarjeno.

Tudi republiška skupščina je tik pred iztekom minulega leta – kot že rečeno – z veliko večino delegatskih glasov sprejela republiško razvojno resolucijo za letošnje leto. Ob tem so bile začrtane tudi dokaj konkretne družbene naloge, ki jih moramo letos vsekakor izpolniti, da bomo dosegli cilje, ki jih vsebuje resolucija. Predsednik republiškega izvršnega sveta Andrej Marinc, ki je imel ob tej priložnosti pred skupščinskimi zbori izčrpen ekspoze, v katerem je orisal gospodarska gibanja iz minulih dvanajstih mesecev ter nakazal poglavitne naloge za naprej, je zlasti poudaril potrebo po povečanju realnega dohodka v vseh naših delovnih organizacijah – pri čemer pa bomo morali skrbeti, kot je še dejal, za čim manjšo porabo energije, surovin, materiala in delovnega časa na enoto proizvoda.

Skratka – naše poglavitne naloge za naprej so izboljšanje produktivnosti dela in sredstev (kar je bila doslej dokaj šibka točka vsega našega gospodarjenja), nadalje se bomo morali zavzeti za dosledno uveljavljanje načela delitve po delu, za zmanjševanje materialnih in storitvenih stroškov, za odpravo pretiranih in nekurantnih zalog, za uveljavljanje racionalnejše politike obratnih sredstev in še in še. Vse to, če smo se omejili samo na ta kratek povzetek, je vsebina letošnje razvojne resolucije. Njene naloge so zahtevne – vendar nas nuja gospodarske realnosti sili v to, da jih bomo morali zares čim bolj dosledno izpolnjevati.

Tik pred iztekom minulega leta so slovenski sindikati tudi sprejeli tako imenovano sindikalno listo, ki bo veljala za tekoče leto. Med drugim je v njej določeno, da bo najnižji osebni dohodek v republiki smel znašati najmanj 60 odstotkov poprečnega OD na zaposlenega iz gospodarstva. Določeni so tudi zneski nadomestil, regresov, raznih dodatkov itd. Valorizirane so bile tudi dnevnice za službena potovanja.

Zvezni izvršni svet je še v zadnjih dneh minulega leta na svoji seji določil carinsko politiko za letos ter je ob tej priložnosti pripravil tudi več odlokov, rešitev in meril, po katerih bo treba to politiko izvajati. Hkrati je ZIS sprejel tudi temelje kreditno-monetarne politike za letos.

Z začetkom novega leta je začel veljati pri nas pomemben zakon, ki je povzročal že prej (ob predlogu) dokaj hrupa med prizadetimi, med ostalimi pa veliko odobravanja. Gre namreč za novi zakon o zagotavljanju plačil med uporabniki družbenih sredstev – kar pravzaprav pomeni temelj za določeni prehod z dosedanje fakturirane na plačano realizacijo. Prek SDK bo sedaj potekla multilateralna kompenzacija, ki bo omogočila tudi dejansko uresničevanje sedaj veljavnega zakona.

Slednjič omenimo samo še na kratko, da se je konec minulega leta sestala tudi skupščina skupnosti starostnega zavarovanja kmetov za Slovenijo – ki je sprejela nekaj pomembnih sklepov. Določeno je bilo, da se kmečka starostna pokojnina v letošnjem letu poviša od poprejšnjih 300 na 410 dinarjev mesečno, prispevki zavezancev pa bodo ob tem ostali isti kot lani. Na skupščini so sprejeli tudi določila o začasnem financiranju sklada starostnega zavarovanja kmetov v letu 1976.

tedenski zunanjepolitični pregled

Angola: Tragedija se nadaljuje

Angolska drama se nadaljuje, pri čemer se zdi, da utegne potegniti vase še druge in tako posredno vplivati tudi na širše okvire mednarodnega popuščanja napetosti.

Medtem ko sicer na bojiščih ni nič posebno novega (kaže, da se obe strani pripravljata na večjo ofenzivo v bližnji prihodnosti), se zapletajo odnosi med nekaterimi državami, ki imajo take ali drugačne interese v tej zahodnoafriški deželi.

Predvsem seveda velja to za dve velesili, Združene države Amerike in Sovjetsko zvezo, od katerih podpira prva nekdanji osvobodilni gibanji UNITA in FNLA, druga pa MPLA, ki je proglasila LR Angolo.

Podpora, ki prihaja k nasprotnikoma, je neprikrita: Sovjetska zveza pošilja orožje, strelivo in druge vojne potrebščine (Kuba je poslala tudi nekaj tisoč prostovoljcev), prav isto pa počenjajo tudi ZDA – pri čemer prihajajo kot plačani posamezniki na angolska bojišča tudi nekateri Američani, za katere pravijo, da jih novači CIA.

Kajpak se velesili tudi medsebojno obtožujeta za vmešavanje, pri čemer imata svoje za upravičeno, nasprotno pa za ne.

Vendar pa to ni edina posledica angolskih razprtij – tu je še čedalje očitnejši razcep med afriškimi deželami samimi, izmed katerih jih je doslej le približno polovica priznala LR Angolo, ki jo je razglasil njen predsednik dr. Agostino Neto.

Zadržek, zaradi katerega nekatere afriške dežele še vedno oklevajo s priznanjem, je v bojazni, da bi se utegnil tako povečati sovjetski vpliv na celini – kar nekatere afriške države nikakor ne želijo.

V zelo težavnem položaju je zaradi tega tudi Organizacija afriške enotnosti, ki združuje vse afriške države. Ta se bo sestala ta teden, da bi razpravljala o položaju v Angoli, toda doslej še ni videti, kaj bi lahko konkretnega prispevala k rešitvi drame.

PRED RAZPRAVO V VS

Dvanajstega januarja se bo začela na seji varnostnega sveta Združenih narodov ob newyorški Vzhodni reki ena najbolj razburljivih razprav zadnjega obdobja: tema bo Palestina, njena usoda in prihodnost.

Odkar so se Združeni narodi sporazumeli, da Palestince ne kaže več obravnavati zgolj kot begunce (kar je bilo prevladujoče stališče svetovne organizacije skorajda od njenega obstoja sem) in da je palestinsko vprašanje osrednji kamen spotike bližnjevzhodne krize, so se za Palestinsko osvobodilno organizacijo (ki so jo v Združenih narodih priznali kot edinega zastopnika Palestincev) zelo povečale možnosti delovanja.

Kljub temu, da Izraelci krčevito nasprotujejo vsakršni razpravi, na kateri bi sodelovali tudi Palestinci (in zaradi česar se tudi ne bodo, vsaj po doslej znanih podatkih, udeležili napovedane razprave), svetovna javnost z velikim zanimanjem pričakuje ta dialog.

ARGENTINA V ZNAMENJU NASILJA

Argentina ne najde sebe: dežela je pred eksplozijo, katere posledic ni mogoče predvideti. To je najbolj kratka ocena dogajanj v tej veliki južnoameriški deželi.

Poročila o napadih na policijske postaje in manjša vojaška skladišča si kar sledijo, vlada predsednice Peron pa je povsem nemočna, da bi karkoli ukrenila.

Nedavni vojaški upor dela letalskih enot je k temu dodal še kanček drame, hkrati pa pokazal, da tudi oborožene sile ne morejo več prikrivati svojega vidnega nezadovoljstva z razvojem položaja.

TELEGRAMI

BEJRUT – Borci palestinskega odporniškega gibanja so lani mesečno izvedli po 34 akcij proti izraelskim vojaškim objektom in enotam. Palestinska tiskovna agencija WAFA poroča, da so 135 akcij izvedli v centralnem delu okupirane Palestine, ostanek pa na jugu, na obalah in v drugih delih okupiranih arabskih ozemelj.

BUDIMPEŠTA – Madžarska narodna banka je pooblaščena, da z natečajem dodeli za naslednjih pet let tistim podjetjem, ki dajejo največ jamstva, da se bodo s svojimi proizvodi uspešno prebila na svetovni trg, 45 milijard deviznih forintov (nad 4 milijarde dolarjev) kreditov.

Pred leti so v NOVOTEKSU sprejeli pravilnik o nagrajevanju delavcev, ki so v podjetju neprekinjeno več kot 10 oz. 20 let. Tako so bili v hotelu Garni na Otočcu 27. decembra obdarjeni vsi jubilantje; iz rok direktorja Fajfarja so prejeli kristalne vaze ali pa zapestne ure. (Foto: M. Gošnik)

Med kmeti sevniške občine je precejšnje zanimanje za nakladalne prikolice. Ob koncu leta so jih pri Kmetijskem kombinatu prodali 29, na novo je naročenih še 32. Za ogled (na sliki) je prišel čas tudi nekaterim delegatom po seji občinske skupščine 29. decembra. (Foto: Železnik)

V tovarni zdravil Krka so pred novim letom upokojencem ter delavcem, ki v tovarni delajo 10 oz. 20 let, podelili priznanja za prispevek k napredovanju tovarne. Ob slovesnosti je bil tudi krajši kulturni spored. Na sliki: direktor B. Andrijanič izroča priznanja. (Foto: Mikulan)

Med novoletnimi prazniki je Rinžo v Kočevju prekrila dokaj debela ledena ploskev. Na svoj račun so tako prišli otroci, ki se zaradi pomanjkanja snega že več let ne morejo smučati, zato so si nataknili drsalke in se poskusili v hokeju. (Foto: France Brus)

ZA PLINARNO SE ŠE NE VE

V Brežicah so pred dvema letoma sklepali o graditvi plinarne in projekt zanjo je napravljen. Kdaj bo zgrajena, se še ne ve, ker JLA ne namerava sodelovati. Pozneje bi se verjetno priključila na plinsko omrežje, občina pa se sama ne upa lotiti gradnje, ker nima potrebnega denarja.

DRAGI PREHODI

Za minulo leto mora sevniška občina plačati za železniške prehode železniškemu gospodarstvu že 813.000 dinarjev. Po prvotnem finančnem načrtu občinskega proračuna so za to namenili 412.530 dinarjev, kar so morali ob rebalansu proračuna izdatno popraviti, ker železnica ne popusti. Delegati občinske skupščine so ob teh visokih zneskih menili, da bi kazalo sprožiti pobudo v zakonodajnih telesih države za spremembo zakona, ki nalaga sevniški občini zaradi prehodov tolikšno breme. Sevniška občina je v republiki med občinami z najvišjim tovrstnim prispevkom.

Nov veter – vendar še slabosti

Novomeškemu Cestnemu podjetju, ki so ga še pred dvema letoma pretresali močni notranji sunki, to pa je razvnemalo tako politične organizacije in oblasti kot tisk, je v minulem letu (delno še prej) uspelo naravnati jadra po pozitivnih družbenih tokovih. Novi veter je v glavnem počistil z nezdravimi (birokratskimi,

tehnokratskimi in drugimi) težnjami in tokovi, njihovi nosilci so ali odšli ali pa so jim zavezali jezik; ljudje, ki so prišli na krmilo, so zastavili delo in delovanje tako, da se viharni časi praktično ne morejo več ponoviti.

Med tem so zaživeli tudi tozdi, ki so jih ustanovili povsod, do koder sega Cestno podjetje s svojo dejavnostjo: v Brežicah, Črnomlju, Kočevju, Krškem in Novem mestu. Samoupravne pravice so se delavcem približale tako, da v tozdih zdaj sami odločajo, kako in kaj, kar se včasih ni dogajalo. Izboljšalo se je poslovanje, povečali so se dohodek in osebni dohodki. Neekonomskim naložbam in najrazličnejšim mahinacijam je po glasovih, ki prihajajo zdaj iz Cestnega podjetja, dokončno odzvonilo. Tudi drugih podedovanih slabosti je vse manj.

Kajpak bi bilo nesmiselno pričakovati, da bo v Cestnem podjetju zdaj vse v najlepšem redu, vse bleščeče, denarja kot pečka, samoupravljanje gladko kot na maslu. Da stanje ni povsem zadovoljivo, so prav gotovo krive tudi sistemske razmere. Za to področje namreč še vedno ni samoupravne interesne skupnosti, ki naj bi bila regionalna. To so nedavno, ko so poročali na skupščini dolenjskih občin, predstavniki Cestnega podjetja posebej poudarili. To pa ne more biti opravičilo za stvari, ki so jih delegati dolenjskih občin na tej skupščini kritizirali.

Dolenjci Cestnemu podjetju predvsem zamerijo nekonkurenčnost, določanje neenotnih cen za asfalt (Črnomaljci menijo, naj bo cena enaka za vse območje CP), Trebanjcem pa niso všeč previsoke kalkulacije, zato so se nekajkrat odločili, da povabijo na delo ljubljansko Cestno podjetje. „Če imamo svoje cestno podjetje, hočemo, da nam to tudi dela. Kajpak bo to mogoče povsem uresničiti le tedaj, če bo politika novomeškega Cestnega podjetja bolj vitalna," pravijo Dolenjci. Ob takih glasovih pa bi se morali v Novem mestu zamisliti.

I. ZORAN

Nesklepčnost na zatožni klopi

Medobčinski svet Socialistične zveze za Dolenjsko bi moral že 29. decembra proučiti gradivo in sklepati o delovanju delegatskega sistema, možnosti za ustanovitev lokalne radijske postaje in dolenjskega informativnega centra ter ob tem reči še besedo o štipendiranju na Dolenjskem. Zaradi nesklepčnosti in še posebno zavoljo tega, ker se sklicu niso odzvali ne predsedniki občinskih skupščin ne predsedniki občinskih sindikalnih svetov – brez njihove udeležbe in navzočnosti drugih frontnost SZDL ni zagotovljena, je predsednik sveta Niko Rihar sejo (z istim dnevnim redom) preložil na jutri.

Nesklepčnost tega frontnega in po delegatskem načelu sestavljenega medobčinskega organa, ki je delno, ne pa povsem opravičljiva zaradi drugih sej ob koncu leta, je dala povod, da pogledamo, kakšne vrste škrat je to, s kakšnim orožjem bi ga lahko pregnali. Odgovor na to vprašanje bi morala dati že razprava o gradivu, ki ga je za neizvedeno sejo pripravil sekretariat medobčinskega sveta Socialistične zveze. V njem je nesklepčnost neštetokrat na zatožni klopi, pa naj gre za sejo na občinski ali medobčinski ravni, seje občinskih skupščin ali seje samoupravnih teles interesnih skupnosti. Zaradi nesklepčnosti se podaljšujejo razprave, kopičijo se stroški, delovni čas ni koristno izrabljen.

Zakaj toliko izostankov s sej, zakaj na sejah vedno eni in isti obrazi, čeprav imamo delegacije zato, da se ljudje zamenjujejo? Zakaj tolikšna nezainteresiranost na samih sejah? Zakaj n.pr. delegati krajevnih skupnosti občinske seje skoraj polnoštevilno obiskujejo, na kulturne in druge interesne skupnosti jih pa ni? Jih tvarina ne zanima, je gradivo slabo pripravljeno, so dnevni redi preobsežni, seje prepogostne, ali je morda res to, da v delegatskih klopeh ne sedijo pravi ljudje? Je morda za tako stanje sokriv občutek, da je odločanje še vedno v rokah struktur, posameznikov, „stricev"?

Vprašanj je dovolj, odgovore nanje bi moral poiskati vsak pod svojo streho. Dolžnost družbenopolitičnih organizacij v tozdih, krajevnih skupnostih in drugih sredinah se ne bi smela ustavljati samo pri ugotavljanju. Brez ukrepov, predvsem pa nenehne skrbi za delegate in delegacije (več izobraževanja) delegatski sistem ne bo zaživel tako, kakor smo mu zaželeli ob rojstvu.

I. ZORAN

Kmetom kmalu večje pokojnine

Letošnje kmečke pokojnine bodo, kakor so objavili že ob koncu decembra, 410 dinarjev. V primerjavi z dosedanjimi bodo večje za 60 odstotkov in znašalé 30 odstotkov mejnega zneska najnižjih pokojnin v minulem letu. Za mnoge kmečke hiše je to prav gotovo razveseljiva vest. Kot je znano, sodi k enemu posestvu samo ena pokojnina, dobijo pa jo lahko ali nad 65 let stari moški, ali ženske, ki so dopolnile 60. leto starosti. Do te pokojnine so upravičeni tudi 60 let stari moški ali ženske, če so borci izpred 9. 9. 1943 in imajo priznano dvojno štetje. Sodijo, da je v petih dolenjskih občinah (Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje in Krško) tre-

Za kmečke ljudi debelejša kuverta: po novem 410 dinarjev na mesec

nutno okoli 4.500 uživalcev kmečke starostne pokojnine.

Po veljavnem načelu naj bi veljale nove pokojnine od 1. januarja dalje. Kdaj jih bodo začeli izplačevati po novem, še ni znano. Tu in tam je slišati, da šele potem, ko bodo določene nove prispevne stopnje za leto 1976, to pa naj bi se zgodilo v marcu. Obetajo, da se prispevki ne bodo povečali. Pri vsem tem pa je treba podčrtati, da kmečke pokojnine še ne zadostujejo za samostojno preživljanje in ob draginji, ki je vsako leto večja, ne morejo biti kaj več kot za sol in sladkor, kakor bi rekli po domače.

Druge (delavske) pokojnine so se z novim letom povečale za 14 odstotkov in jih je pokojninska služba za januar že nakazala. Dejansko povečanje teh pokojnin pa bo znano šele, ko bo znan povprečni osebni dohodek Slovenije za minulo leto. Pričakujejo, da ga bo zavod za statistiko objavil februarja.

I. Z.

Hitro in udobno

Zadnjo lansko soboto je časnik Delo označil za „zgodovinski dan" slovenskih železnic, kajti 27. decembra je iz Maribora v Koper pripeljal prvi električni vlak. To je bil elektromotorni potniški vlak, takoj za njim pa je prispela še kompozicija novih tovornih vagonov; pripeljala jih je prva od devetintridesetih električnih lokomotiv, ki so jih slovenski in istrski železničarji naročili v Franciji.

Elektrifikacija proge od Divače do Kopra je tako povezala severovzhodni in jugozahodni del Slovenije. Da bi bilo magistralno železniško omrežje v republiki elektrificirano v celoti, morajo železničarji dokončati samo še 17 kilometrov električne napeljave od Maribora do Šentilja. To pa je v načrtu letos.

Odveč je poudarjati, kolikšnega pomena je elektrifikacija železniškega „križa" na Slovenskem. Najprej bo gotovo približal republiko mednarodnim prometnim tokovom in kajpak ustregel domačemu gospodarstvu, saj bo hitrejši in sodobnejši železniški transport nudil tisto, česar ne premorejo domala dotrajane ceste. Še daleč je dan, ko bo zgrajen avtocestni „križ" na Slovenskem!

Razdaljo 301,8 kilometra od Maribora do Kopra sta omenjena vlaka prevozila v le nekolikanj več kot štirih urah. V dovolj kratkem času za še tako pokvarljivo blago, ali ne? Na cesti so pa gneče!

NEVAREN MOST V CERKLJAH

Most čez reko Krko v Cerkljah je potreben temeljitega popravila. Občinska cestna služba je zaprosila republiško skupnost za ceste, da bi pispevala delež za njegovo popravilo, ker v občini ne morejo zbrati dovolj denarja za te namene. Občani so pripravljeni na finančno pomoč, vendar to ne bo zadostovalo. Most bi bil prav gotovo bolje ohranjen, če tovornjaki in druga težka vozila ne bi vozila čezenj. Mnogi vozniki, žal, niso spoštovali prepovedi, zato je škoda, da krajevna skupnost ni prijavljala kršiteljev, saj so prav težka vozila spravljala v nevarnost tiste, ki so smeli čezenj.

Vsi enakopravni

Med razpravo o davkih za leto 1976 so na zadnji seji občinske skupščine Ribnica nekateri predlagali, naj bi za zdomce izglasovali še neko posebno ugodnost in sicer, da jim ne bi bilo treba leto dni plačevati davka, če bi odprli proizvodno obrtno delavnico. Po temeljiti razpravi pa je bilo končno izglasovano, da bodo veljali enaki predpisi oziroma olajšave za vse občane. Delegatje so namreč menili, da ne bi smeli delati razlik. Res je, da je treba spodbujati zdomce, da bodo vlagali prihranke tudi v obrt, vendar je treba prav tako spodbujati tudi domačine.

Tako veljajo sedaj za vse, ki na novo začno opravljati obrtno dejavnost, enake olajšave. Za storitveno obrt ni treba leto dni plačevati davka (izjema je avtoprevozništvo), za gostinstvo pa je treba prvo leto plačati le polovico običajnega davka.

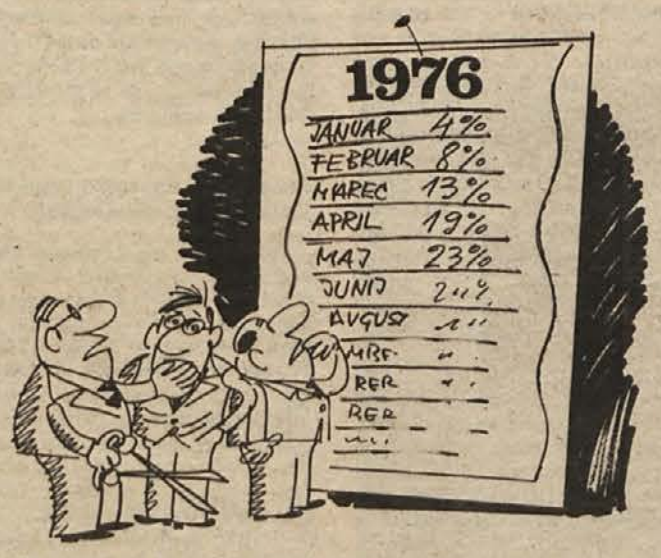

–Da nam ne bi cene spet presegle načrtovanega odstotka, predlagam, da tokrat – skrajšamo leto!

(Karikatura: Marjan Bregar)

vredno je zapisati...

Leto 1975 je zatonilo, razprava o sindikalni listi je končana. Zdaj že veljajo nova določila, ki jih je po daljši javni obravnavi v zadnjih decembrskih dneh sprejel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Po sindikalni listi mora najnižji osebni dohodek ob polni zaposlitvi znašati najmanj 60 odstotkov povprečnega osebnega dohodka, ki ga je v letu 1975 dobival zaposleni v gospodarstvu. Novost je poudarek na „v gospodarstvu", kar pomeni, da bo tudi sindikalna lista osnovana na rezultatih gospodarjenja, kar je prav gotovo bolje, kot je bilo doslej, ko se je računalo povprečje gospodarstva in negospodarstva skupaj.

Po novem nadomestila osebnega dohodka v času bolezni do 30 dni ne bodo manjša od 90 odstotkov povprečnega OD delavca v predhodnem letu. To določilo je ostalo, čeprav so v razpravi nekateri priporočali, naj bi odstotek zmanjšali in s tem vplivali na zmanjšanje bolezenskega staleža. Sindikat je ocenil, da je treba to doseči s politično akcijo in krepitvijo delovne zavesti ljudi, ne pa z zmanjšanjem nadomestil, kar zadene najbolj resnično bolne delavce, že tako in tako prizadete.

Lista že velja

Po novem smejo organizacije izplačevati največ 250 dinarjev regresa za družbeno prehrano in ne 300 dinarjev, kot je bilo v prvotnem predlogu sindikalne liste. Malenkostno so popravljene dnevnice. Za čas odsotnosti od 8 do 12 ur lahko znaša največ 96 din, nad 12 ur pa 150 din. Kot novost je vpeljana tako imenovana „mini" dnevnica v znesku 50 dinarjev, za odsotnost od 6 do 8 ur. „Mini" dnevnico pa si smejo zaposleni obračunati le tedaj, če se službeno potovanje začne pred začetkom rednega delovnega časa ali konča po njegovem koncu. Kilometrina znaša še naprej 1,50 din za 1 km, regres za letni dopust pa najmanj 1.000 in največ 1.200 din.

In kako bo z nadurnim delom. Plačano bo tako kot doslej – 50 odst. več od obračunske osnove, vendar bo po novem nadzorovano. Preprečiti je namreč treba neupravičeno naraščanje nadur, zato bodo po novem sindikalne organizacije morale zahtevati od samoupravnih organov, da ob sprejemanju periodičnih obračunov redno obravnavajo tudi to vprašanje. Za nočno delo predvideva lista najmanj 30 in največ 50 odst., za delo ob nedeljah pa najmanj 35 in največ 50 odst. dodatka na obračunsko osnovo.

Na koncu je morda odveč poudariti, pa vendar: sindikalno listo, ta skupni dogovor organizacij Zveze sindikatov Slovenije, so dolžne upoštevati vse delovne organizacije, četudi nima neposredne pravne veljave. Upoštevati da, toda v mejah razpoložljivega dohodka.

M. L.

Razcepljenosti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

upravni sporazum kot temeljni samoupravni dokument združitve napisan tako, da se da iz njega razbrati samo povečano skrb za zdravje delovnega človeka.

Ker je združevanje postopek, tudi v zdravstvu ni možno pričakovati, da bodo vse zamisli in načrti uresničeni čez noč. Trenutno za to sploh še ni čpravih možnosti. Ko bodo v Novem mestu zgradili nov zdravstveni dom, delovanje pod skupno streho najbrž ne bo več vprašanje.

Nova sestavljena organizacija združenega dela za zdaj lekarn ne vključuje. Do zdaj se namreč še ni posrečilo, da bi lekarne povezali med seboj. To pomeni, da politično delo na tem področju še ni končano. Zato je tudi letos pričakovati stopnjevano akcijo, da bi pod skupno streho privedli tudi lekarne na območju regionalne zdravstvene skupnosti za Dolenjsko.

I. ZORAN

»Dolenjski list«

„Lesarstvo danes in jutri"

S plenuma gozdarskih strokovnjakov, ki je bil 19. decembra v Kočevju

Letošnji plenum društva inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa, ki je bil 19. decembra v Kočevju, je svoje delo posvetil razvoju lesne predelave v Sloveniji.

Lesna stroka namreč še vedno išče svoje mesto v slovenskem gospodarstvu. Potrebne so temeljne odločitve o usmeritvi njenega razvoja, za kar pa so potrebne tudi določene žrtve in ravno te najbolj razdvajajo slovenske lesarje, ko usklajujejo svoja hotenja. Razvoj mora teči usklajeno, nihče se ne more razvijati, ne da bi upošteval celotno lesno predelavo.

Pri novomeški poslovni enoti Zavarovalnice Sava so 24. decembra lani podelili ob 30. obletnici socialističnega zavarovalstva pismena priznanja naslednjim občanom, ki so veliko pripomogli k razvoju zavarovalstva: Martinu Janžekoviču in Rezki Pirš iz Črnomlja; Janezu Merharju, Tonetu Oblaku, Vladu Prebiliču in Ludviku Receku iz Kočevja; Janezu Gačniku in Jožetu Jankoviču iz Metlike; Andreju Dularju, dipl. vet. Alojzu Gundeju, Dragu Hmelini, Marjanu Matjašiču, Antonu Rolihu in dr. Tonetu Šavlju iz Novega mesta ter Ivanu Goletu iz Trebnjega. Na posnetku: prizor s slavnostne podelitve priznanj. (Foto: S. Mikulan)

Osnova za razvoj so prav gotovo šolani kadri. Predvideno usmerjeno izobraževanje bo omogočilo šolanje najprimernejših strokovnjakov, ki so potrebni za napredek lesarstva v naši republiki. V prihodnje bo treba bolj uskladiti raziskovalno delo, ki je prav tako ena od poglavitnih osnov za napredek.

Slovenska lesna predelava ima svoj začetek v slovenskem gozdarstvu. Gozdne površine, lesne zaloge, prirastek lesa in s tem tudi je večinoma zagotovljena, vendar mora lesna predelava z njo delati kar najbolj gospodarno. Poskrbeti mora zato, da bo tržišča obogatila z novimi izdelki, ki ne bodo tipski proizvod s tekočih trakov.

Lesna predelava mora kar najhitreje urediti oskrbo z reprodukcijskim materialom in se v tem tesno nasloniti na domače proizvajalce. Zato so potrebne različne integracije, ter stalno usklajevanje želja in možnosti. Slovenska lesna industrija doma ne more prodati vsega, zato mora z izdelki na tuje, kjer se srečuje s konkurenco iz vsega sveta. To dejstvo jo nenehno sili k povečevanju konkurenčnosti, storilnosti in izboljševanju organiziranosti.

Ta čas prav gotovo premalo izkoriščamo možnosti, ki jih nudi sodelovanje z deželami v razvoju. Ponudb za sodelovanje je dovolj, ni pa dovolj pripravljenosti pri industriji, da bi financirala izvedbe.

Namen kočevskega posveta je bil dosežen. Vsi prisotni so spoznali, da je treba težave slovenske lesne predelave kar najhitreje odpraviljati. Res pa je tudi, da so se tega lesarji lotili šele sedaj, ko je minilo leto 1975, v katerem so gospodarili v razmerah gospodarske recesije (nazadovanja).

ANTON PRELESNIK

Trebnje: zastavljeno je dobro

Občinska konferenca ZK v Trebnjem je 25. decembra temeljito ocenila priprave v občini na zadnjo 5. sejo CK ZKS. Razprave o objavljenem gradivu za to sejo so imeli v večini osnovnih organizacij, posebno temeljito so pripravili te sestanke v osnovni organizaciji ZK na osnovni šoli Trebnje, na Mirni, v mirenski krajevni organizaciji, Trebnjem, Velikem Gabru, ravno tako tudi v Mokronogu, v delovnih organizacijah pa v Dani, Iskri TOZD Elektroliti Mokronog, Trimu, Kolinski, IMV-TOZD Tovarna opreme in postaji milice v Trebnjem.

Ti sestanki niso bili le splošno obravnavanje pripravljenih republiških dokumentov, temveč preceplja-nje na lastne razmere, kar so spodbujali tudi sekretarji z oceno razmer. Sekretar komiteja občinske konference Tone Žibert je v uvodnem referatu na konferenci temeljito obdelal vsa pomembna vprašanja, ki so jih komunisti v trebanjski občini obravnavali po 10. kongresu ZK. Družbenopolitične razmere v občini so v tem času obravnavali že najmanj dvakrat. Gmotna osnova občine je s pomočjo prizadevanj republike v okviru starega zakona o pospeševanju manj razvitih dosegla lep razvoj. V občini ugotavljajo tudi ugodne možnosti za nadalnji vsestranski razvoj.

V času po kongresu je bilo na novo sprejetih v ZK 121 članov. Po ugotovitvi sekretarja medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko Lojzeta Šterka še zaostajajo z ustanavljanjem organizacij ZK v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih, čeprav deluje sedaj v občini že 30 osnovnih organizacij. Po oceni komisije za organiziranost in razvoj bo mogoče v bližnji prihodnosti ustanoviti v delovnih organizacijah še 8 osnovnih organizacij, v krajevnih skupnostih pa razen v štirih manjših še v treh.

V družbenopolitični aktivnosti v občini čutijo premajhno medsebojno povezanost med organizacijami v krajevnih skupnostih in TOZD, premajhna pozornost je bila posvečena tudi ostalim občanom. Sekretar sveta ZK za Dolenjsko Lojze Šterk je opozoril tudi na odgovornost komunistov za večje delo med kmeti, saj je število kooperantov v trebanjski občini veliko. Večjo pozornost bo treba posvetiti tudi delu svetov ZK.

ALFRED ŽELEZNIK

DOGOVOR OBVEZEN ZA VSE

Občinska skupščina v Brežicah je na seji 30. decembra imenovala sedemčlansko komisijo in pet članov arbitraže za spremljanje uresničevanja družbenega dogovora o načelih kadrovske politike v brežiški občini. Predsednik je Adolf de Costa, člani komisije pa so Andrija Delja, Ivan Denžič, Sonja Lipej, Ivan Krošelj, Izidor Slatner in Marjana Tomše. V arbitraži za izvajanje dogovorjenih sankcij za tiste, ki dogovora ne spoštujejo pa so Ivanka Trajkovič, Elizabeta Budič, Vili Pavlič, inž. Ivan Pipič in Bruno Potokar.

Mladi filmarji v Beogradu

Od 12. do 14. decembra je bila v Domu pionirjev in mladine v Voždovcu v Beogradu 14. revija pionirskega filma Jugoslavije, na katero je prispelo 91 filmov iz vse države, ki so jih posneli najmlajši filmski amaterji.

Revija ni dala le pregleda filmskega ustvarjanja pionirjev v minulem letu, temveč je prispevala tudi k zbližanju otrok iz vseh republik ter krepitvi bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi. Razmeroma kratek čas je zadostoval, da so se pionirji, udeleženci festivala, naučili peti tudi nekaj slovenskih partizanskih pesmi, ki so bile nato zelo priljubljene med udeleženci iz bratskih republik.

Slovenijo so na tem festivalu zastopali štirje pionirji s svojimi mentorji. Čeprav je posebno nagrado prejel le film „Igra" iz osnovne šole Zvonka Runka v Ljubljani, moram povedati, da je številna mlada publika toplo sprejela tudi ostale slovenske filme, med katerimi je posebno pozornost vzbudil film „Vlak", ki so ga posneli člani FKK osnovne šole Kočevje, saj je bil nagrajen z burnim aplavzom.

Festival ni potekal le v znamenju dolgih projekcij filmov, temveč so si pionirji ogledali Beograd, obiskali Vojni muzej na Kalemegdanu, kjer so se pogovarjali z Mišem Mirkovićem, kurirjem legendarnega heroja Save Kovačevića. Ogledali so si muzej „25. maj", tiskarno Politike, grobnico ustreljenih rodoljubov v Jajincih in spomenik neznanemu junaku na Avali.

Štrinajsta revija pionirskega filma v Beogradu je nadvse uspela. Pionirji so se vračali iz glavnega mesta polni lepih vtisov in novih doživetij. Sklenili so veliko novih prijateljstev, ki se bodo z dopisovanjem prav gotovo še okrepila.

Zvezno revijo pionirskega filma so odlično pripravili in organizirali Svet za vzgojo in zaščito otrok Jugoslavije, Zveza organizacij amaterskega filma Jugoslavije in Dom pionirjev Voždovac.

F. BRUS

rekli so

Dr. Vladimir Bakarić:

Jugoslavija trdnejša kot kdaj prej

Tudi v naši državi so zrasle podobne tendence, češ vračate se k stalinističnemu sistemu, drugi pa spet: premalo trdno izvajate smer vračanja ZK oziroma partije na oblast, ipd. Tu so prišli vkup vsi sovražniki samoupravne smeri pri nas, v državi, združevali so se v agitaciji, propagandi. Kot veste, se je na svetu precej govoričilo o tem, kam gre Jugoslavija in kaj bo z njo. Mi pa seveda mislimo, da je Jugoslavija trdnejša, kot je bila kdajkoli, in to lahko podkrepimo s celo vrsto odzivov pri naših ljudeh in akcij, ki smo se jih lotili v zadnjem času. Rekel bi, da je bila to morda najširša akcija po letu 1968, od tistih študentskih demonstracij naprej, ko smo organizirali predvsem to teritorialno obrambo in zastavili veliko širši, nov koncept obrambe države.

(Podpredsednik predsedstva SFRJ v govoru političnemu aktivu Niša)

Kiro Gligorov:

Skrbi zaostajanje produktivnosti

Prav gotovo je, da so izdatki, ki jih nekateri v najširšem smislu imenujejo družbena režija, v nesorazmerju z akumulativno sposobnostjo gospodarstva. V resnici gre za celotno družbeno učinkovitost, za vse, kar bremeni ceno proizvoda in kar je treba relativno zmanjšati. Potemtakem mora biti izboljšanje družbene učinkovitosti, družbene produktivnosti dela neprestano pred očmi in nenehno pod nakovalom. Zelo me skrbi, ker se za preteklo petletje ne moremo pohvaliti s kakšno pomembnejšo produktivnostjo dela, letos pa je sploh zastala. To je hkrati znamenje, da ne raste družbena učinkovitost. Če bi namreč rasla, potem bi se to poznalo tudi v proizvodnji in obratno. Če namreč povečamo produktivnost dela za 5 ali 6 odstotkov – vrsto let je bilo pri nas tako – potem je znatno manjša obremenitev dohodka delovnih organizacij s tako imenovanimi splošnimi družbenimi stroški, kot pa kadar produktivnost dela stagnira, kakor se je zgodilo letos. Po drugi strani pa rastejo potrebe po šolstvu, bolnišnicah, po znanstvenem raziskovanju, raste število zaposlenih, ki iščejo varstvo itd. Pri isti produktivnosti dela dobivajo vse te stvari dosti večjo specifično težo v obremenitvi gospodarstva.

(Predsednik zvezne skupščine v intervjuju za „Delo")

Marjan Rožič:

Zdaj ni čas za sejanje iluzij

Lahko rečemo, da ustvarjeni rezultati niso majhni, pa tudi, da niso zadovoljivi glede na tisto, kar bi lahko storili in kar bi morali narediti. Zato so politično nesprejemljivi poskusi, da bi sejali iluzije o tem, da je nestabilnost v glavnem izkoreninjena, da moramo za odpravljanje posameznih slabosti le še sprejeti nove ukrepe, subjektivne sile pa naj samo še dosežejo, da bi delavci bolje delali in da ne bi zahtevali večjih osebnih dohodkov. Pri tem zanemarjajo dejstvo, da imamo še naprej visoke cene, da proizvajamo ob majhni produktivnosti, da sama proizvodnja prinaša marsikaj neekonomskega, da ustvarjamo majhen dohodek in dosegamo slabo konkurenčnost v izvozu, da ustvarjeni dohodek ne daje dovolj možnosti za razširjeno reprodukcijo itd.

(Sekretar zvezne konference SZDL Jugoslavije na zadnji seji predsedstva SZDLJ)

Alkoholizem

11

Piše: dr. JANEZ RUGELJ

Ko le-ta uvidi, da je pogorel, se še ne vda, ampak uporabi skrajnje sredstvo. Takole reagira: „Dobro, če me več ne maraš, se bom pa umaknil, nikoli več me ne boš videla!" Sname štrik in odide – pa ne preveč hitro. Žena skoči za njim: „Francelj, nikar, saj bo vse dobro!" In se mu vrže okrog vratu. Ozračje med zakoncema je spet razelektreno, pa ne za dolgo. Zgodi se, da alkoholik celo vpričo mene grozi ženi s samomorom. V takšnem primeru mu mirno pripomnim, da je samomor pač ena od „normalnih rešitev" za alkoholika, in če se je že namenil oditi s sveta, bi se pač pogovoril o tem, kako bi to najlaže in zanesljivo opravil. Alkoholik me nekaj časa zabodeno gleda, potem pa jezno odvrne: „Z vami se še pogovarjati ne da!"

To je eden od načinov „nadmanipulacije" alkoholika. Ker pa je samomor res eden od običajnih in „normalnih" ter logičnih zaključkov alkoholikovega življenja, bomo pozneje o tem še spregovorili.

Zakaj se alkoholik tako upira razvezi?

Kot že rečeno, si alkoholik v prvi fazi alkoholne bolezni, v fazi uničevanja družine, poskuša obdržati videz, fasado normalnega človeka. V teh prizadevanjih, ki predstavljajo klasičen primer treniranja hinavščine – dolga leta uspeva, tako da ga okolje zlepa ne spozna za alkoholika. Družina pa zaradi njegovega obnašanja že leta neznansko trpi. Naša miselnost gre na roke prizadevanjem alkoholika, da bi nekako skril svoj alkoholizem. Ljudje imajo pri nas za alkoholike samo tiste, ki obležijo v jarku, in pa tiste, ki so že „tako daleč prišli", da so se morali začeti zdraviti. Armada tistih, ki se še niso zdravili – seveda v skladu s temi pojmovanji še niso alkoholiki.

Od alkohola zasvojeni mož se upira razvezi iz naslednjih razlogov:

– Boji se, da se bo njegov alkoholizem razkril (do sedaj je bil „prikrit" alkoholik – takšnih je največ) in da bodo ljudje sprevideli, da njegov zakon že dolgo razpada in da je vse kaj drugega kot pa vzoren, kakršnega je poskušal povsod prikazati.

– Nejasno se zaveda, da bo potem, ko bo „absolviral" prvo fazo alkoholizma, zajadral v naslednjo: v fazo osebnostnega in družbenega propadanja, v katero dospe alkoholik potem, ko je uničil družino. Z izgubo družine alkoholik najprej zgubi veliko družbenega ugleda, potem pa počasi v nesnagi shira od podhranjenosti in razkrojevalnega učinka alkohola.

– Na jasnem si je, da je zanj družinsko življenje (in s tem povezan družbeni položaj) praktično za vselej izgubljeno. Ve, da tako zapit, kot je, ne more več najti druge žene, ki bi bila v redu. Pobere lahko kvečjemu kakšno odpisano alkoholičarko in izjemoma kakšno ločeno žensko, ki se je razvezala od alkoholika in jo neka notranja nuja rine v zakon z drugim alkoholikom. Poznamo namreč žene, ki so poročene že s tretjim alkoholikom. Zato bomo morali kdaj kasneje opisati nekatere posebne lastnosti, ki jih imajo žene alkoholikov.

– Ko bo izgubil družino in ostal sam, ne bo mogel več v polni meri izživljati svojega alkoholizma oziroma svojega obnašanja. Za svoje „polno" alkoholično življenje potrebuje namreč dve vrsti publike (drugače je s samotnimi pivci): gostilniško in družinsko. Marsikateri alkoholik, ko zapusti „veselo" vzdušje gostilniškega omizja in pride domov pijan, vpije, razbija ter pretepa ženo in otroke, če mu ne ubežijo k sosedovim ali na kozolec. Ko pa ga končno družina le zapusti, potem v brlogu, kjer živi, ne razgraja več in razbija, kvečjemu se še pogovarja sam s seboj.

Kot se alkoholik ne obnaša asocialno zato, ker bi bil prvotno pokvarjen, temveč zato, ker je bolan, zasužnjen od alkohola, tako ga tudi pri prizadevanjih, da bi si obdržal ženo, ne usmerja morebitna pokvarjenost, temveč notranja nuja alkoholizma. Vse, kar smo v zvezi z obnašanjem alkoholika napisali, pa spada vsekakor pod pojem pokvarjenosti. O tem ni nobenega dvoma. Ampak „pokvarjenega" alkoholika ne bomo napravili „pridnega", če ga ne bomo zdravili zaradi alkoholizma in mu omogočili, da se prevzgoji in družbeno rehabilitira.

Zakaj torej slovenska žena toliko let prenaša alkoholika?

Po dolgem ovinkmrjenju lahko odgovorimo na vprašanje, ki smo ga zastavili v sedmem nadaljevanju našega podlistka. Če povzamemo poglavitne ugotovitve, lahko rečemo, da zato, ker se še ni povsem rešila iz spon tisočletne neenakopravnosti in suženjskega položaja. Pojem osvobajanja žene je zato v določenem smislu soznačnica za pojem socialistične revolucije, ki pri nas še vedno traja. Šele v komunistični družbi bodo – tako predvidevamo – podani pogoji za končno osvoboditev žene. Družbeni procesi proti komunizmu pa bodo nujno šli vzporedno z iztrebljanjem alkoholizma (množično zdravljenje alkoholikov in drugi učinkoviti ukrepi za preprečevanje alkoholizma). Ne moremo si namreč predstavljati komunistične družbe z alkoholičnim prebivalstvom.

V tej zvezi naša prejšnja trditev, da v primeru, če žene ne bi bile na poseben način bolne (neosvobojene), verjetno alkoholikov sploh ne bi bilo, ni videti več tako predrzna. Svobodna, osveščena, ponosna in samozavestna žena ne bo niti dneva prenašala alkoholičnega moža, ker bi bilo to v nasprotju z njenim dostojanstvom. Z vso pravico in vsestransko družbeno podporo bo zahtevala od njega, naj se zdravi in uredi ali pa naj pobere šila in kopita. Sama pa si bo izbrala drugega, ki je bo vreden. Tako bo lahko ukrepala samo, če bo osvobojena spon preteklosti. In ker je za sleherno osvoboditev potreben dolgotrajen boj, prizadete žene, ki imajo može alkoholike, ne bi smele niti danes čakati križemrok. Če si ne bodo same pomagale, jim tudi s strani ne bo nihče rešil problema.

PROSTO DELOVNO MESTO!

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST BREŽICE

objavlja prosto delovno mesto

VODJE ENOTE ZA GOSPODARJENJE S STANOVANJSKIM SKLADOM

Pogoj: gradbeni tehnik s 3 leti delovnih izkušenj.
Za objavljeno delovno mesto je poizkusna doba 3 mesece.

Prijave pošljite na naslov: Samoupravna stanovanjska skupnost Brežice, Cesta Prvih borcev št. 9/I (tel. 72-746), do vključno 15. januarja 1976.

Janez Šolmajer

Tiho in skromno, kakor je živel in delal, je odšel od nas, kot da nam želi prihraniti bolečino slovesa. Še pred dnevi med nami, na ulicah Novega mesta, zdrav in razpoložen sredi načrtov, ki jih je imel, je preminil kot plamenček v vetru. Dragi Janez! Mi vsi, tvoji prijatelji, znanci, Novomeščani, tvoje tovarišice in tovariši učitelji od Kolpe do Save, od Kočevske do Posavja, smo onemeli, ko smo dojeli kruto resnico. Vse prezgodaj te je smrt iztrgala iz naših vrst.

Z Janezom Šolmajerjem odhaja iz vrst slovenskih učiteljev eden njih, ki so dali svojemu narodu vse, kar je od njih v najtežjih dnevih zahteval in kar so mogli dati.

Janez, sin proletarske družine, ki je štela 6 otrok, je v rani mladosti zgubil očeta. Mati je s skromno pokojnino poskrbela, da so se otroci izšolali in si pridobili poklic. Janez je postal učitelj, izbral si je poklic, ki je posut s trnjem in rožami. Sam je s svojo vedrino in dobroto sejal rože. Prehodil je trnovo pot slovenskega učitelja v stari Jugoslaviji od Šentruperta v Slovenskih goricah do Ovčjaka na Kočevskem, kjer se je dve leti v izredno težkih razmerah soočal z zagrizenimi Kočevarji.

Že junija 1941. leta ga je v Ljubljani Franc Kimovec – Žiga vključil v delo OF. Oktobra 1941 pa je nastopil mesto učitelja na Podgradu, kjer je nadaljeval svoj boj za boljšo bodočnost slovenskega naroda. Tu je bil junija 1942 aretiran, zaprt in obsojen na 10 let ječe. V italijanskih zaporih Castel in Areza je bil do začetka leta 1944. Potem ga zasledimo v gorenjski skupini aktivistov OF v Ljubljani, ko zbira kot poštni pripravnik finančna sredstva za OF, prenaša sanitetni material, Slovenskega poročevalca. Osumljen, da dela v OF pod grožnjo, da bo moral ponovno v zapor, zapusti pošto in se zaposli kot cestni delavec na Viču. Tu najprej zelo odgovorno in pogumno vrši vse naloge, ki mu jih naložijo, in to v času najhujšega domobranskega terorja v zadnjih mesecih pred osvoboditvijo. Bil je vodja trojke, ki je imela odgovorne naloge.

Takšen je bil naš Janez v borbi za svobodo. In nikoli se ni hvalil s tem.

Po osvoboditvi nastopi mesto učitelja v Preski pri Medvodah, je kmalu premeščen v Škofjo Loko za okrajnega poverjenika za prosveto, pa na lastno željo in zahtevo odide spet v šolo na Krko pri Stični. Tu se kaj kmalu uveljavi kot vsestranski ljudsko-prosvetni delavec. Uči 4. in 5. razred, kot upravitelj je zelo vesten in zahteva vestnost tudi od drugih. Je predsednik KUD, zrežira v eni sezoni 5 iger, je predsednik KOOF, predsdnik podružnice prosvetnih delavcev, član okrajnega sindikalnega sveta, pomaga pri vseh akcijah krajevnega ljudskega odbora. V duhu takratnega časa in razmer ga je okrajni ljudski odbor Grosuplje predlagal za odgovornejša mesta. Toda vaščani Krke ga ne pustijo, pišejo ministru za prosveto, da Šolmajerja pusti na Krki, ker zna mladino pravilno vzgajati tako v šoli kakor zunaj nje. Začasno so Krčani zmagali. Začasno, kajti že leta 1951 je Janez moral na novo zelo odgovorno delovno mesto okrajnega prosvetnega inšpektorja. Tu se začenja in zaključi 20-letno pedagoško svetovalno in nadzorno delo našega Janeza. Tu si zbral okoli sebe četo zvestih prijateljev, ki je vedno znala in želela uresničevati v pedagoški praksi vse kar si svetoval, predlagal, če je bilo potrebno, pa tudi zahteval.

Tu, na Trebanjskem, pa v Suhi krajini, v Beli krajini in Spodnjem Posavju si opravljal 20 let in več težko in odgovorno nalogo, skrb za hitrejši in uspešnejši razvoj šolstva. Iz Trebnjega si se kmalu preselil v Novo mesto. Sin škofjeloškega hribovja je postal sin Dolenjske. Vzljubil je svojo novo ožjo domovino. Novo mesto mu je postal novi dom. Tu je dosegel svoje največje delovne in življenjske uspehe. Tu bo ostal med nami.

Vsi, ki so ga poznali, vsi, katerih pedagoško delo je spremljal, vedo, da je bil Janez Šolmajer dober pedagoški svetovalec. Vsi, ki so z njim dalje časa sodelovali, vedo, da je bil Janez Šolmajer tudi zelo vsestranski in odgovoren javni delavec. Delal je v ljudski tehniki in dobil v znak priznanja Kidričevo plaketo, delal je pri RK in dobil srebrni znak priznanja, delal je v OF in kasneje v SZDL, bil aktivni član Zveze komunistov, bil je rezervni kapetan II. klase. Predsednik republike ga je odlikoval z redom dela s srebrnim vencem in medaljo zaslug za narod.

Kar pa je našega Janeza najbolj odlikovalo, je bila njegova skromnost in njegova dobrota.

Imel sem to srečo, da sem bil 25 let njegov tovariš in prijatelj. Učil sem se od njega, ko je bil moj nadzornik in svetovalec, učil sem se ob njem, ko sem postal njegov sodelavec in predstojnik. Lahko zatrdim, da bi na svetu ne bilo ne trpljenja in ne krivic, ne preganjanj in ne lakote, če bi vsi ljudje imeli tako srce kot ga je imel naš Janez.

In to dobro srce je prenehalo biti.

SLAVKO VUTE

Za vse novomeške osnovne šole je v prazničnih dnevih Zavod za kulturno dejavnost organiziral igrico „Modra vrtnica". Predstavil se je Pionirski dom iz Ljubljane. DPM pa je pripravilo obdaritev otrok, katerih starši delajo v novomeških podjetjih. Na sliki: prizor iz Pavlihove igrice „Pod novoletno jelko".

V vsaki družini član Rdečega križa

Boštanjski Rdeči križ ima že nad 450 članov – Za novo leto obiskali 25 nad 80 let starih občanov

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da šteje organizacija Rdečega križa v Boštanju že nad 450 članov. Na območju naše krajevne skupnosti bi težko našli družino, v kateri vsaj

Marija Zupanc

Težko smo doumeli, da nas je za vedno zapustila revolucionarka in družbenopolitična delavka, ženska in mati, Marija Zupanc. Preveč smo bili vajeni njene neumornosti in nenehne dejavnosti vse do zadnjih dni. Izgubili smo proletarsko mater in žensko, ki je dobršen del svojega življenja posvetila partiji. Presunjenih src in nemi smo obstali ob izgubi bojnega tovariša.

Še ne 2 leti staro sta jo oče in mama 1914. leta odnesla na begu iz rodne Pule v okolico Dobrne. Po končani šoli je odšla v uk za šiviljo v Dol. Toplice. Tam se je spoznala in 18-letna poročila z revolucionarjem Rudom Zupancem. Družini s 4 otroki, ki jo je ustvarila z njim, je bila dobra gospodinja in ljubeča mati. Že prej razredno osveščena se je ob možu začela vključevati v revolucionarno delo. V neprestani skrbi za otroke in družino in v nenehnem strahu pred žandarskim terorjem je rasel in se oblikoval lik Marije Zupanc, matere revolucionarke. Na njenem domu v Dol. Toplicah so se v času predvojne ilegale shajali revolucionarji Vida in Tone Tomšič, Rudi Avbelj, Luka Leskošek, Ivan Kreft, Vilma Beblerjeva in Mara Rupenova. Že pred vojno je bila Marija sprejeta v KP. Z vojno in s prihodom okupatorja so se začeli zanjo najtežji dnevi. Mož je odšel v ilegalo, ona pa je ostala sama s 4 otroki in s kopico nalog, ki jih je bilo treba opravljati za gibanje. V vseh italijanskih ofenzivah je vestno opravljala svoje naloge in prenašala s seboj skozi zasede in boje svoje 4 otroke. 1942. leta so jo Italijani ujeli. Šla je skozi zapore in taborišča in se po

enem letu nezlomljena vrnila svojim dragim in boju. Po osvoboditvi je odšla v Apače na severno mejo ustvarjat novo socialistično oblast. Mož Rudo je tačas izpolnjeval odgovorne naloge drugod, Marija pa je vzela s seboj v Apače svoje 4 otroke. Dneve in dneve je preživljala v napornem delu na terenu. Nato se je vrnila v Novo mesto in se zaposlila v Tovarni perila Labod, kjer je delala do upokojitve. Za svoje predano delo je bila odlikovana z vojnim odličjem: medaljo zasluge za narod in z delovnima odlikovanjema z redom zasluge za narod s srebrnim vencem ter z redom dela s srebrnim vencem.

Takšen je suhi okvir življenjske poti Marije Zupanc. V njem niso opisani majhni in veliki boji, stiske in viharji, skozi katere je šla v revolucionarnem delu in v njih prerasla v proletarsko mater. Boj je v njenem srcu do skrajnosti izoblikoval najglobljo ljubezen do otrok, čeprav se je morala prav zaradi tega boja odpovedati mnogim trenutkom sreče in materinstva, ko je hitela za nalogami, ki jih je terjala revolucija.

M. J.

eden ni včlanjen v našo osnovno organizacijo. Odbor naše organizacije se zahvaljuje vsem občanom, ki podpirajo našo organizacijo bodisi s članarino ali ob akcijah v tednu Rdečega križa. Organizacijo sleherno leto pomlajujemo z mladimi člani Rdečega križa, za kar že dolga leta skrbi blagajničarka Štefka Štempelj.

Poskrbeli smo tudi za prvo pomoč po vaseh. Vseh devet delegatov odbora iz raznih vasi razpolaga s sanitetnim materialom za vsak primer. Na vseh sejah preverjamo sosedsko pomoč, posebno obiske pri starejših in bolnih ljudeh. Za novo leto smo obiskali in obdarili 25 takih ljudi. Najbolj ganljiv je bil obisk predsednika in tajnice pri 94-letni Francki Sinkovič na Lukovcu. Najstarejša občanka v naši krajevni skupnosti je bila skupaj z vso družino že leta 1941 izseljena. V pregnanstvu je dobila usodno rano na nogi. Nemški zdravniki se niso dosti brigali za zdravljenje naših pregnancev, tako da se je vrnila v domovino z nezaceljeno rano. Naši zdravniki kljub prizadevnosti niso mogli nadoknaditi zamujenega, zato so ji 1947 morali nogo amputirati. Kljub temu hodi Šinkovčeva dan za dnem z berglami po strmih stopnicah do stanovanja.

ALOJZ LISEC
DOLENJI BOŠTANJ

NISO NAS POZABILI

26. decembra lani smo bili upokojenci povabljeni na družabni večer, ki ga je za svoje nekdanje delavce priredilo gostinsko podjetje „Hotel Pugled" iz Kočevja. Ob prihodu sta nas prisrčno sprejela računovodja Nace Vidrih in predsednica sindikata Marija Poklač, kasneje pa je prišel med nas tudi direktor Praznik. V imenu vseh upokojencev se zahvaljujem za pozornost, za darila in pogostitev, skupaj pa zagotavljamo, da smo v primeru potrebe še zmeraj pripravljeni priskočiti na pomoč z delom.

Za upokojence
ANTON PETROVIČ

NAMESTO VENCA – ŠOLI

Sodelavci splošnega sektorja tovarne Novoteks so namesto venca na grob pokojne mame delavca Jožeta Udoviča poklonili 500 din posebni osnovni šoli iz Novega mesta, za kar se jim šolski kolektiv najlepše zahvaljuje.

ŠE ENKRAT: BENCIN JE DRAG

V 52. številki Dolenjskega lista sem na metliški strani v rubriki „Vesti" prebral, da je neka komunistka z Radovice pripeljala mimogrede iz Metlike vence za organizaciji ZB Radovica in gasilsko društvo in za uslugo zahtevala po 20 dinarjev.

Vest je nerešnična. Omenjena komunistka je moja mati in vencev ni pripeljala mimogrede, pač pa je šla nalašč zato v Gradac. Ker je bila bolna, ni sama vozila, pač pa je zaprosila za pomoč. Venca je pripeljala v Bojanjo vas, tako je prevozila okoli 30 kilometrov in za opravljeno pot ni zahtevala nikakršnega plačila, temveč so ji dali gasilci in borci po 20 din sami od sebe.

J. ŽLOGAR
RADOVICA

ZAHVALA UPOKOJENCEV

Uprava novomeške podružnice Ljubljanske banke je povabila svoje nekdanje sodelavce, zdaj upokojence, na kratek razgovor o sedanjem poslovanju in o stabilizacijski politiki banke. Ob tej priložnosti so bila obojestransko izražena novoletna voščila, upokojenci pa so dobili tudi denarno nagrado. Za prijetno srečanje se upokojenci zahvaljujejo.

J. S.

ŠENTJERNEJ – Igralci šentjernejskega nogometnega kluba so že začeli trenirati. Zdaj vadijo na rokometnem igrišču, vendar so njihovi treningi neorganizirani, kajti uradno bodo začeli vaditi šele po novem letu. Kljub temu prihaja na igrišče okoli 15 nogometašev, ki vadijo skupaj z rokometaši. (V. N.)

Brege mislijo na „jutri"

Občani Breg hočejo dobiti desetletno pravdo za trgovino – Lahko posameznik odloča o potrebah tisočev

Na zboru volilcev v zadnji polovici decembra so občani Breg soglasno podprli predlog, da se razpiše referendum o samoprispevku za gradnjo nove šole v Leskovcu. Ob tej priliki je prišla znova na dan zahteva po trgovini, ki bi omogočila preskrbo nad 600 gospodinjstev s tega območja. Zatrdno so odločeni uresničiti več deset let staro pravdo.

Brege se zavedajo jutrišnjega dne in vloge, ki jo bodo imele pri krškopoljskem gospodarstvu, zato občane boli, da tisti, ki prvič pride mednje, odkriva „Kozjansko". Neposredno blizu vasi rastejo veliki industrijski objekti, na poljih gradijo temelje jedrske elektrarne. Zato bodo Brege že „jutri" industrijsko naselje. Občani se tega zavedajo, ne pa tudi mestni ljudje, ki so jim spremembe in potrebe na vasi tuje. Brege hočejo imeti kulturno življenje, zato tudi novo šolo in trgovino.

Občani sami si oblikujejo podobo prihodnosti, zato so prepričani, da jim korakov k napredku ne bo nihče oviral. Gre za voljo in potrebe tisočev ljudi. To mora biti močnejše od pomislekov posameznikov. Ali je dopustno, da neki človek že desetletja vleče pravdo o trgovini? Razvoja ni mogoče ustaviti, lahko ga je le zavlačevati.

IVAN ŠKOFLJANEC
Brege 2

Taborniška četa „Katje Rupena" na istoimenski osnovni šoli v Novem mestu je s prijetno zabavo stopila v novo leto. Družabnost je ena izmed taborniških dejavnosti. (Foto: Tomo Pivk, foto krožek OŠ Katja Rupena)

Dajte nam trgovino!

Že štiri leta obljubljajo, da bodo v naselju v Gotni vasi zgradili trgovino. Povedati je treba tudi, da od Žabje vasi do Stopič, to je sedem kilometrov, ni nobene trgovine, čeprav je danes Gotna vas štirikrat večja kot pred vojno, pa sta bili takrat tu dve trgovini.

Če domače trgovsko podjetje noče zgraditi trgovine, si investitorje poiščimo drugje! Navsezadnje bi bili zadovoljni tudi s kioskom, kjer bi lahko dobili najnujnejše stvari.

Nasploh je komunalna ureditev Gotne vasi zelo slaba. Cesta, ki pelje skozi naselje, je skoraj neprevozna, javne razsvetljave ni; na Zagrebški cesti bi bilo nujno urediti pločnik, oziroma ga podaljšati do gostilne Župevc, saj je cesta zelo prometna in le sreči se lahko zahvalimo, da ni tu več nesreč. Zelo pereč je tudi problem kanalizacije: sedaj tečejo odplake kar na vaško cesto. Električno omrežje je tako obremenjeno, da ob večerih večkrat ne moremo gledati televizije. Vse te težave in neurejene zadeve zelo tarejo prebivalce Gotne vasi.

AVGUST NOVAK
Gotna vas 25
Novo mesto

NASTOP MLADIH GLASBENIKOV IN LITERATOV

27. decembra lani je bil v Žužemberški kinodvorani novoletni nastop gojencev glasbene šole in pionirjev-literatov. Širši javnosti so se prvič predstavili mladi pianisti, violinistka, čelistka, kitarist, harmonikarji, pionirski pevski zbor in instrumentalni trio, člani literarno-novinarskega krožka pa so recitirali svoje pesmi in brali črtice.

MILENA GLIHA
literarno-novinarski krožek OŠ Žužemberk

DAN STAROSTNIKOV V ŠKOCJANU

KS Škocjan je ob sodelovanju RK, SZDL in skupnosti socialnega varstva 22. novembra lani pripravila proslavo za nad 75 let stare krajane. Od 128 se jih je proslave udeležilo 36. Učenci osnovne šole so jim pripravili program, zatem pa je bilo srečanje, na katerem so sklenili, da bo 22. november dan starostnikov v krajevni skupnosti.

UPOKOJENCI SE ZAHVALJUJEMO

Trgovsko podjetje Dolenjka se je tudi letos spomnilo svojih upokojencev in priredilo zanje praznovanje novega leta, jih pogostilo in obdarovalo. Skupnost upokojencev pri Trgovskem podjetju Dolenjka se za pozornost in obdarovanje najlepše zahvaljuje.

V novem letu 1976 želimo podjetju „Dolenjka" vso srečo v poslovanju in veliko delovnih uspehov.

Za upokojence:
VANE MURN

KLUB OZN NA OŠ MOKRONOG

Na naši šoli deluje klub OZN. Učenci zbiramo časopisne članke, različne prispevke in slike državnikov. Sledimo tudi dogodkom po svetu, zlasti na Portugalskem, v Španiji in drugje. Pripravili smo razstavo slik in člankov o tovarišu Titu, graditelju miru in prijateljstva med narodi. V tednu solidarnosti bomo pripravili majhno svečanost: prikazati hočemo težko življenje narodov Indokine, predvsem Vietnamcev, ki gradijo svobodno domovino. Tudi mi se veselimo njihove zmage, zato si bomo prizadevali zbrati denar in vse, kar bodo potrebovali, da bi tudi vietnamski otroci hodili v lepe nove šole. Storili bomo vse, da bi srečni skupaj z nami gradili mir in pravičnejši svet.

MOJCA JAKOŠ
klub OZN
OŠ Mokronog

Kažipoti

Dandanes ni lahko biti popotnik, saj kažipoti niso zmeraj zanesljivi, še manj pa „iskreni" do slovenščine. Saj vemo, da je Kolpa mejna reka, pa bi jo zategadelj na Slovenskem vseeno lahko imenovali po naše. Pri Škofljici in na Raščici kažipotom slovenščine ni moč oporekati, zato pa jo toliko bolj zanemarjajo v središču Kočevja (posnetek 1) ali Livoldu (posnetek 2). Tudi razdalje med mesti so glede na kažipote precej nezanesljive. Sodeč po kažipotu v Ljubljani, je do Broda na Kolpi 91 kilometrov, v Brodu na Kolpi pa lična tabla „pripoveduje", da je do Ljubljane 92 kilometrov (posnetek 3). Zmešnjava je lahko še večja! Tako v Kočevju piše, da je do Broda na Kolpi 31 kilometrov (posnetek 1), od Broda na Kolpi do Kočevja pa naj bi bilo le 28 kilometrov (posnetek 4). Ostane nam le vprašanje, kdo je odgovoren za določanje dejanskih razdalj in kdo za slovensko besedo na kažipotih. Nekdo gotovo! (Foto: Ivan Hegler, Kočevje)

ZA PRAZNIK MED VOJAKI

Dan ustanovitve prve proletarske brigade slavimo kot rojstni dan JLA. To ni samo praznik pripadnikov naše vojske, ampak praznik nas vseh. Tokrat sem bila tudi sama na proslavi ob dnevu JLA v naši garniziji, kjer sem spoznala življenje in delo vojakov. Marljivo se učijo in urijo, da bi bili zmeraj pripravljeni za obrambo domovine. Tudi sicer je njihovo življenje raznoliko, saj gojijo celo vrsto dejavnosti, od kulture do športa, proste ure pa preživljajo tudi v vojaškem klubu. Prostori, v katerih živijo in delajo, so lepo urejeni, odnosi med vojaki in starešinami pa so tovariški. Prav naši armadi, ki je dobro oborožena, opremljena in izurjena za najtežje naloge, tudi ob poplavah, požarih, potresih in podobnem, se moramo zahvaliti, da se lahko učimo in delamo v miru, v svobodi.

TATJANA PAVLINIČ
8. b razred
OŠ Mirana Jarca
Črnomelj

ZAKAJ NI STREH NA POSTAJALIŠČIH?

Že precej let se učenci podružničnih šol vozijo z avtobusi v matično sevniško osnovno šolo. Avtobusnemu prevozu, ki je namenjen tudi odraslim, ni kaj očitati; zato pa so pomanjkljiva postajališča, saj ne premorejo nikakršne strehe, pod katero bi se potniki lahko zatekli pred vremenskimi neprilikami. V Roviščah se ob dežju in snegu zatekajo pod bližnji kozolec, na Študencu pa nekaj strehe pred trgovino KK Zasavje ne nudi dovolj prostora za vse čakajoče, zato se nekateri zatekajo celo v trgovino. Nekdo bi moral poskrbeti za postajališča, morebiti pa bi pomagale tudi delovne organizacije iz Sevnice. Tudi delavci, ki čakajo avtobus na postajališčih, bi najbrž prispevali kakšnega desetaka.

FRANJO ŠTAJNER
Rovišče 32

kmetijstvo

Letos bitka za pridelke

Nadoknaditi lansko „leto suhih krav"

Da je naš gospodarski položaj ob vstopu v leto 1976 zelo zapleten in da nas čaka letos velika gospodarska preizkušnja, to je menda edina ocena, v kateri se povsem strinjajo vsi ocenjevalci – optimisti, zmerni in pesimisti. Ocen te dni zares ni manjkalo, nekatere so poudarjale dobre strani leta 1975 – pojemanje inflacije, druge – teh je bilo več – pa so kazale na slabe strani lanskega gospodarskega leta. Predvsem pojemanje gospodarske rasti, neugodna zunanjetrgovinska menjava in zaostajanje produktivnosti dela so njihove ugotovitve.

Slovensko kmetijsko leto 1975 je bilo, povejmo naravnost, dokaj neuspešno. Res je bilo marsikaj narejenega, veliko je bilo organizacijskih in samoupravnih prizadevanj, končna letina pa je vendarle negativna: pridelali in priredili smo nekaj manj kot leto poprej in precej manj, kot je predvidevala resolucija za 1975. leto. Pa še zdaleč ni bila vsega kriva slaba letina. Kmetijstvo je tako prispevalo svoj delež k zmanjšani stopnji gospodarske rasti, podobno pa tudi industrija, ki je namesto načrtovane 7 do 7,5 odstotne letne rasti ustvarila slabih 6 odstotkov.

Te številke in ta dejstva poudarjamo zategadelj, da bi se streznili, zavedajoč se vsak trenutek, da žito rodi le polje in da industrijski izdelek narediti le delavec, drugače rečeno: da se je treba bolj posvetiti delu, proizvodnji, delovni strorilnosti, šele potem delitvi, pravicam, ki so bile mnogim v preteklosti gotovo prevečkrat na jeziku.

Če se povrnemo na kmetijstvo: resolucija o družbenoekonomskem razvoju Slovenije v letu 1976 zahteva, naj se kmetijska proizvodnja poveča kar za 5 do 6 odstotkov. To pomeni, da naj bi letos nadoknadili lanski zaostanek. Posebno rastlinska proizvodnja naj bi vidno napredovala, vsi praktični in sistemski ukrepi naj bi sledili temu cilju. Leto 1976 naj bi bilo leto uspešne bitke za večje pridelke.

Resolucija uvršča pridelovanje hrane na drugo mesto na prednostni lestvici. To je veliko priznanje pomena kmetijstva. Resolucija se obrača neposredno na kmete in družbeni sektor, obvezuje k prizadevanjem vse, ki v kmetijstvu in v gospodarstvu nasploh vedrijo in oblačijo, pa tudi družbo, ki se tudi v prihodnje ne bo odrekla regresom in premijam, vse z namenom, da bi zares kar najbolje izkoristili svojo zemljo in svoje možnosti. Zakaj, je bilo že premnogokrat povedano.

M. LEGAN

ZAŠČITENE KMETIJE

Do decembra je bilo v trebanjski občini pripravljenih že 11 razprav o predvidenih zaščitenih kmetijah. Do tedaj se je nabralo že 700 predlogov za zaščitene kmetije, računajo, da bo na kraju število prešlo 1.000.

Mleko vsakdanje

Kje so naše krave v ‚rang lestvicah' – Pol masla je tujega

Iz zadnje številke „Prikazi in študije", ki jih izdaja republiški statistični zavod, povzemamo nekaj zanimivih številk o pridobivanju in porabi mleka.

Kljub stalnemu poudarjanju pomena mleka v človeški prehrani količina namolženega mleka in s tem tudi poraba v Jugoslaviji zelo počasi raste. V desetih letih (1961 – 1971) komaj za 10 odstotkov! Poprečna letna količina namolženega mleka na eno kravo je tako skromna, da se z razvitimi kmetijskimi deželami niti primerjati ne more. Medtem ko Švedska, Danska, Finska in Francija dosegajo ali celo presegajo 4.000 litrov, je znašala v naši državi leta 1974 poprečna molznost komaj 1.363 litrov. Slovenija je sicer v zadnjih 15 letih v tem pogledu lepo napredovala, saj je poprečna molznost zvečala od 1.493 l v letu 1961 na približno 2.150 l lani, vendar v primerjavi s poprej naštetimi deželami še vedno dvojno zaostaja. Na družbenih kmetijskih gospodarstvih so v naši republiki dosegli leta 1974 lepo poprečje 4.636 litrov, na zasebnih kmetijah pa le 2.083 litrov, kar nakazuje, kje so še velike rezerve.

Dosti hitreje kot proizvodnja je naraščal v preteklosti odkup mleka. V Sloveniji gre v organiziran odkup že skoraj polovica vsega mleka, ki ga daje približno 270.000 slovenskih krav. Slovenija porabi tudi največ mleka na prebivalca – 137 litrov v letu 1973. Na drugem mestu je Črna gora – 132, Bih – 123, Hrvatska – 107, Srbija – 77 in Makedonija – 58 litrov. Značilno je tudi, da v naši republiki pojemo znatno manj sira kot v drugih republikah.

Kot zadnjo zanimivost naj še navedemo, da je Jugoslavija v letih 1976 – 1973 uvozila na leto od 4.270 do 8.459 ton masla, kar je več kot polovica celotnih potreb v državi. Žalostna ugotovitev za kmetijsko deželo!

Izhod je le v načrtovanju!

Gospodarska zbornica in vse organizacije bi se morale v združenem delu organizirati tako, da bi na nekem osrednjem mestu zbirali načrte vsakega proizvajalca posebej, pa tudi želje potrošnikov. Šele tako bi lahko prišlo do usklajene ponudbe in povpraševanja ter do neke organizirane in načrtne proizvodnje. Naši kmetje in kmetijske organizacije bi bili pripravljeni sodelovati v tako načrtovani proizvodnji, saj so na lastni koži „okusili" neorganiziranost ponudbe in povpraševanja. Sicer pa lahko rečem, da takšna neorganiziranost ni samo naša slabost, opažamo jo tudi na svetovnem trgu. O tem priča primer soje: ko se je na svetovnem trgu njena cena zvišala, so je Brazilci posejali 1 milijon 500 tisoč hektarjev in na trgu je nastala navidezna zasičenost s to surovino, čeprav je ni bilo mogoče dobiti. In to kljub temu, da danes na svetu strada več kot dve milijardi ljudi in bi ta soja, če bi jo pretopili v hrano, problem lahko deloma rešila.

Inž. JOŽE ŠPANRING, docent biotehniške fakultete v Ljubljani

KAKŠNO MESO ŽELITE? Kočevska klavnica, last ZKGP Kočevje, da vsak mesec na trg 25 ton svinine, 65 ton govedine, 10 ton teletine in 50 ton predelanega mesa. (Foto: Brus)

● Kmet, kako živiš?

Zemlja želi naslednika

Pod smreko, v naselju, kjer se moderni bloki bohotijo ob ličnih zasebnih hišah, je tudi nova Šeniceva domačija. S ceste ni videti, da bi v njej prebivali kmetje, pa vendar so.

„Od malega delam na zemlji," je rekel gospodar Anton. Prej smo imeli domačijo sredi mesta, potem sem leta 1952 sezidal novo hišo tu, kjer smo imeli včasih pod. Samo od 1942 do 1945 sem kmetovanje opustil, medtem ko sem partizanil v Cankarjevi brigadi. Znova sem začel v časih, ki za kmeta niso bili spodbudni. Prišel sem iz vojne na domačijo, povsem opustošeno. Ni bilo orodja ne živine. Fabjanov stric so mi dali telico in konja, kravo sem dobil od partizanov pa sem začel. Resda je bilo prva leta hudo, vrh vsega je bila še obvezna oddaja, ampak sem se znašel.

Spominjam se, da sem leta 1951 prodal dva prašiča in v menzo zgodnji krompir, pa sem imel denar za vso opeko pri zidavi nove hiše. Zdaj imam več posestva, kot sem ga imel prej. Dokupil sem njive in zamenjal, da imamo večino zemlje v enem kosu. Največ se zasluži z mlekom, živino in lesom, kolikor ga lahko prodam. Mleko oddajamo pri nas strankam že leta in leta. Glede tega vzdržujemo tradicijo. K nam hodijo po mleko predvsem družine z dojenčki.

Pri Šenicevih imajo zdaj traktor, kosilnico, kultivator za obdelovanje vinograda, vendar gospodar poudarja, da se je več let pošteno znojil pri delu, preden je to spravil skupaj.

„Kmetijo moderniziram iz potrebe, pa tudi zato, ker bi rad vsaj mlajšega sina obdržal na zemlji. Starejši se je izučil in je v poklicu, mlajši ima 15 let in je kar navdušen za kmetijsko šolo."

– Pa davki in zdajšnje življenje kmeta v mestu?

„Davki na zemljo res niso veliki in zaradi njih ni vredno izgubljati besed, pač pa so precejšnje druge dajatve. Prispevki, samoprispevki pa še jeza povrhu. Za kmeta bi bilo danes dobro, če bi

dali samo to, kar dajemo za poper, kot regres za gnojila. Mi imamo težave največ zato, ker smo kmetje brez hleva. Garažo bi lahko postavil zdaj za hišo, hleva ne smem. Mislim pa, da bom tudi to nekako uredil in prebolel, kot sem že marsikaj. Zemlja me vleče in na njej bom ostal. Delamo vse sami, čisto brez tuje pomoči."

R. B.

Samoupravljanje po kmečko

Uspehi vzbujajo zaupanje v zadružno kooperacijo – Lani so v brežiški občini zgradili 15 zbiralnic za mleko, letos jih je na vrsti še osem

Kmet Tone Marinček iz Župeče vasi je bil zadružnik od vsega začetka, zadnjih deset let pa kooperant Agrarie. Mleko je začel oddajati pred osmimi leti, po tri tisoč litrov na leto. Postopoma si je izboljševal čredo in se pred petimi leti popolnoma preusmeril. Lani je bil prvi med proizvajalci mleka v brežiški občini. Oddal ga je 24 tisoč litrov in dosegel zelo dobro povprečje, 4.400 litrov na plemenico.

Kot predsednik poslovnega odbora tozda kooperacije pri Agrarii se zavzema za povečano oddajo mleka v občini in ugotavlja, da je cena mleka za kmete ugodna. Razen tega so uspehi vidni pri vseh, ki so se preusmerili, to pa povečuje zaupanje v trdnejše kooperantske vezi. Tovariš Marinček z zadovoljstvom ugotavlja, da je oživelo tudi samoupravljanje in da kooperacija ni samo na papirju.

„V občini imamo okoli tisoč kooperantov, ki oddajo letno 4 milijone in 200 tisoč litrov mleka," pojasnjuje. „Pred desetimi leti so ga kmetje oddali komaj 700 tisoč litrov. Kot vidite, gre to hitro navzgor. Trenutno gradimo v brežiški občini kar 15 zbiralnic. Z bančnimi sredstvi kreditira njihovo gradnjo tozd kooperacija. Predračun za tako zbiralnico je sto tisoč dinarjev, kmetje pa jo napravijo z lastnim delom precej ceneje, za 40 ali 50 tisočakov. S hladilnimi bazeni jih opremlja tozd kooperacija iz namenskih sredstev od premije za mleko. Kmetje nato odplačujejo po deset par od litra mleka. Letos bomo zgradili še osem zbiralnic, kmetom po hribih pa bomo dali potopne hladilnike."

„Kaj bi vi kot kooperant radi še izboljšali v dobro kmetov?"

„Predvsem želim, da bi bilo vinogradništvo, poljedelstvo in gozdrarstvo organizacijsko združeno pod skupno streho. Dogaja se namreč, da pridejo h kmetu po trije ali celo štirje pospeševalci in ta nazadnje ne ve, česa bi se lotil in koga bi poslušal. Eden ga nagovarja za rejo pujskov, drugi za obnovo vinogradov, tretji za preusmeritev na mleko itd. Po mojem mnenju bi morali vključiti zraven tudi gozdarstvo, zlasti zdaj, ko je končno na razpolago kak dinar za obnovo zasebnih gozdov."

J. TEPPEY

Tone Marinček: „Tudi kmetje imamo za seboj šolo samoupravljanja.

Iz močvirja 300 hektarjev polja

Trebanjska kmetijska zemljiška skupnost ima pripravljene načrte za melioracije v Mirenski dolini – Zanimanje tudi med kmeti ob manjših vodotokih

Kmetijska zemljiška skupnost iz trebanjske občine se kot prva v republiki loteva večjih del: agromelioracij, zložbe kmetijskih zemljišč in izboljšanja kraških zemljišč.

Kljub prizadevanjem, da ne bi še nadalje nepovratno izgubljali kmetijskih zemljišč, je šlo v nič v zadnjih treh letih še približno 50 hektarjev dobre kmetijske zemlje v ravnini. Zazidana je bila z industrijskimi stavbami. Da bi to izgubo nadomestila, si zemljiška skupnost že vse od ustanovitve prizadeva pridobiti nova zemljišča.

V Mirenski dolini obstajajo še velike površine zemljišč, ki jih bi bilo mogoče porabiti za donosnejše kmetovanje. Pripravljen je idejni načrt za melioracijo 1050 ha, za 300 ha pa je pripravljen tudi že glavni načrt. Na teh zemljiščih je zelo visoka podtalna voda, zato je zemlja zdaj pretežka in premokra za obdelavo. Trajno jo lahko izboljša le odvod vode.

Pomemben nosilec te akcije je Kmetijsko gospodarstvo Slovenska vas, ki namerava meliorirati 100 ha zemlje. Na tej površini zraste zdaj za 177 tisoč dinarjev kmetijskih pridelkov, predvsem živinske krme, po izsuševalnih delih pa bo znašala vrednost kar 788 tisoč dinarjev. Odvodni jarki bodo omogočili, da bodo po njih kasneje lahko odvajali vodo tudi s sosednjih zemljišč, ki so last kmetov ali KZ Trebnje.

Za uresničitev tega načrta bo treba najprej ustanoviti posebno melioracijsko skupnost, vendar se s tem že mudi, saj nameravajo z delom začeti še letos. Družba je pripravljena pomagati, saj bo republiška vodna skupnost prispevala 30 odstotkov, republiška razvojna skupnost 15 odstotkov, večino preostalega potrebnega denarja pa banka, ki bo denar posodila za dobo 20 let ob 3-odst. obrestni meri. Kmetje oziroma lastniki zemljišč naj bi prispevali po tem načrtu le 10 odst. potrebnega denarja. Računajo, da bodo stroški za en hektar meliorirane zemlje znašali 30 tisoč dinarjev.

Pri zemljiški skupnosti, ki je plačala načrte, menijo, da bo to dobro naložen denar. Zavedajo se, da vsega ni mogoče narediti naenkrat, in so prepričani, da bodo v akcijo pritegnili toliko kmetov, da bo v letu 1977 v Mirenski dolini melioriranih že 300 ha zemljišč.

A. Ž.

Sejmišča

NOVO MESTO: znatno višje cene so bile poglavitna značilnost ponedeljkovega sejma, prvega v letu 1976. Naprodaj je bilo 219 do tri mesece starih prašičkov in 27 starejših, lastnika pa je menjalo skupno 217 živali. Pujski so veljali 480 do 600 din, nad tri mesece stari prašiči pa 610 do 750 din. Rejci so prignali na sejem tudi 60 glav goveje živine, prodali so 27 glav. Voli so stali od 12 do 13, krave 8 do 9,50, junci in telice pa od 11 do 13 dinarjev en kilogram žive teže.

BREŽICE: na sobotni prašičji sejem so kmetje pripeljali 450 prašičev, od tega le 29 starih nad tri mesece. Prodali so 314 pujskov in 18 starejših prašičev; prvi so veljali 29 do 30, drugi pa 19 do 20 dinarjev za en kilogram žive teže.

KRAVE OSTALE

Nekajkrat je že Kmetijska zadruga Ribnica prodala krave raznim kmetijskim delovnim organizacijam v Liki. Sodelovanje je dobro. Kaže pa, da je delovnim organizacijam pred novim letom zmanjkalo denarja. Pogodbo so podpisale, ko pa bi morale plačati, so po krave poslali kar kmete. Na odkupnem mestu v Ortneku so se dobili kmetje–prodajalci in kmetje–kupci. Vendar je bila kupčija bolj slaba, saj so le tri krave menjale lastnika. Tako je ostal tik pred novim letom črn madež na dosedanjem dobrem sodelovanju.

M. G.

KORUZA KOT MESO

Koruzo že od nekdaj imenujejo žito revnih ljudi. Dandanes se kakih 300 milijonov zemljanov pretežno prehranjuje s to poljščino, posredno – prek živinoreje – pa redi koruza še neprimerno več ljudi. Znano je, da je koruza enostranska hrana, ker vsebuje premalo in povrhu še slabše vrste beljakovin. Manjkata ji dve zelo pomembni sestavini beljakovin – triptofan in lizin, vendar vse kaže, da bo ta njena pomanjkljivost kmalu odpravljena. Znanstveniki so namreč vzgojili tako novo sorto koruze, ki ima omenjeni dve sestavini in s tem toliko beljakovin kot meso in celo več kot mleko. Če se bo pridelovanje nove sorte razširilo po vsem svetu, in poskusi to obetajo, bomo na svetu pridelali 10 milijonov ton več beljakovin ob istih pridelkih koruze in s tem pomagali desetinam milijonov slabo hranjenih ljudi.

(po American agriculturist)

VASI SE PRAZNIJO

Na območju matičnega urada Studenec se je v letu 1975 rodilo 12 otrok, sedem deklic in pet dečkov. Umrlo je 34 ljudi, 24 moških in 10 žensk. Vsa rojstva so bila v bolnišnicah, razen štirih pa so ljudje umirali doma. Za prebivališče je bilo 34 prijav in kar 66 odjav. Že iz teh podatkov, to je, da več ljudi umre, kot se jih rodi, in pa do se več ljudi odseli, kot priseli, je jasno, da se hribovske vasi okoli Studenca počasi, toda vztrajno praznijo.

J. Ž.

Kmetijski nasveti

Kunce izhira kokcidioza

Kokcidioza! Koliko lažja in donosnejša bi bila lahko reja kuncev, ko ne bi bilo te bolezni, ki jo povzročajo drobni zajedalci, praživali, kokcidije. Tudi v perutninarstvu je bila svoj čas strah in trepet, vendar so jo z dodajanjem posebnim učinkovitih snovi, tako imenovanih kokcidiostatikov, v krmne mešanice zavrli, tako da v farmski reji ni več tako nevarna, je pa še v kmečki reji.

V reji kuncev pa je še vedno zdaleč najbolj pogosta in nevarna bolezen. Računa se, da povzroča kakih 85 odstotkov vseh bolezenskih primerov, zato je res vredna vse pozornosti. V živali pride z okuženo krmo, na kateri so trdožive oociste, ki so posebna, trajna oblika praživali. Zdrave živali se lahko okužijo tudi z iztrebki in izcedki bolnih. Bolezen gre hitro naprej, saj je znano, da se kunci naglo razmnožijo, lahko pa tudi naglo preminejo.

Kokcidioza ima več pojavnih oblik. Rejci poznajo predvsem jetrno kakcidiozo, ki se kaže v pikčastih, nabreklih jetrih. Belkasto rumene pike so napolnjene s tekočino, bolj ali manj gosto in sirasto. Zbolele živali manj jedo, ne priraščajo, imajo napete trebuhe, mučijo jih krči. Agonija traja dolgo, tudi po več mesecev, zajame pa več ali manj vso čredico. Razen jetrne poznamo še črevesno in nosno kokcidiozo.

Kokcidiostatiki lahko tudi pri reji kuncev zelo zmanjšajo nevarnost. Žal jih rejci še premalo iščejo in uporabljajo, oziroma se jim ne zdi vredno preprečiti nevarno bolezen. Strezni jih šele množičen pogin živali in velika škoda, ki jo trpijo. Sicer pa se da tudi brez zdravil precej narediti v preventivnem smislu. Poglejmo nekaj nasvetov:

Oociste se zadržujejo na senu, močvirnem senu, pa tudi na drugem. Nevarna je zlasti mokra, sveža trava in to v pomladanskem času, ko živali, posebno mladiči, niso dovolj odporni. Zbolele kunce takoj prenehamo krmiti s svežo krmo, dajemo jim le dobro seno in močno krmilo, zmešano z žaganjem iz iglastega drevja (terpentin!). Poskrbeti je treba za čistočo, in kar je najvažnejše, redno odstranjevati iztrebke. Obstajajo tudi posebna razkužila zoper kokcidiozo, po imenu dekaseptol in lohmasept. Z njima razkužimo tla in stene.

Inž. M. L.

V duhu zvezne in republiške ustave se je medobčinsko sodelovanje v Sloveniji utrdilo v dvanajstih regijah, od katerih delujejo (v celoti ali delno) tri na našem območju: dolenjska z občinami Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje, posavska, ki jo tvorijo brežiška, krška in sevniška občina ter ljubljanska, ki vključuje tudi kočevsko in ribniško občino.

Regije niso v ničemer niti podobne nekdanjim okrajem, občine v njih enakopravno sodelujejo, življenje pa je urejeno z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi. Najpomembnejši smoter pri tem je samoupravno povezovanje skupnih naporov za napredek, akcijska enotnost in soglasno nastopanje navzven. Pri tem lokalni prestiži, ozki interesi, kratkovidnost in praračunljivost nimajo pravice bivanja, prav tako ni dopustno, da bi se ena občina razvijala na račun druge in podobno. Usmerjevalci življenja in naporov so skupni politični aktivi, pri čemer ima Zveza komunistov še posebno odgovorno nalogo.

V letu 1975 so si v regijah pretežno prizadevali za oblikovanje oziroma prilagajanje združenega dela načelom nove ustave, spodbujali so integracije v panogah in med panogami, oblikovali območne samoupravne interesne skupnosti in vrsto drugih medobčinskih organizacij in organov, zastavili obsežne naloge na področju načrtovanja, razvoja šolstva, zdravstva in reševali številna druga vprašanja. Delovanje dolenjske in posavske regije v minulem letu poskušajo obravnavati vsi zapisi na tej strani. (Žal se nam ni posrečilo dobiti podatkov tudi o tem, kako so potekala prizadevanja v ljubljanski regiji, v kateri sodelujeta kočevska in ribniška občina.)

Kot je razvidno iz zapisov, se sodelovanje med regijami še ni uteklo, česar prav gotovo ne gre pozdravljati. Življenje je posebno na Dolenjskem in v Posavju tako prepleteno med seboj in soodvisno, da to prav narekuje delo z roko v roki, načrtovanje za skupno mizo, vlaganje naporov v reševanje zadev, ki so skupnega pomena, in podobno. Sicer pa so predstavniki regij napovedali svetlejšo zeleno luč za letos.

Franc Skinder

PREGRAJE IN LOKALIZMI IZGINJAJO

Posavje: led je prebit

Franc Skinder iz Brežic predseduje svetu posavskih občin od 22. septembra 1975. Na vprašanje, kakšne probleme je lani obravnaval ta medobčinski organ in kako je uresničeval zastavljeni program, je tovariš Skinder dal obširno pojasnilo:

„Svet je nadaljeval z uresničevanjem dolgoročnega koncepta gospodarskega, socialnega in regionalnega razvoja Posavja do 1985. leta. Predvsem si je prizadeval za tesnejše povezovanje posavskih občin. To izhaja iz spoznanja, da se v skupnih močeh skrivajo velike rezerve za hitrejši razvoj. V programu smo imeli ustanovitev bančne podružnice v Posavju, povezovanje kovinskopredelovalne industrije, transporta, konfekcijske industrije in kmetijstva, zavzeli smo se pa tudi za ustanovitev medobčinskega odbora gospodarske zbornice v regiji. Na področju družbenih dejavnosti smo sprejeli v program povezovanje srednjih šol, zdravstvenih organizacij in lekarn, v upravi pa ustanovitev skupnega inšpektorata za tri občine in poenotenje financiranja krajevnih skupnosti."

„Kaj od tega ste že uresničili in kje se je zataknilo?"

„Načrt za posavsko bančno podružnico smo izpeljali in ta že nekaj mesecev uspešno posluje. Pred kratkim je bil ustanovljen tudi medobčinski odbor gospodarske zbornice za Posavje, ki bo prav tako spodbujal enoten razvoj pokrajine. Prej sem omenil, da je imel svet v programu združevanje kovinskih delovnih organizacij. Te naloge v Posavju nismo uresničili. Integracija se ni posrečila. K temu so pripomogle subjektivne napake (slaba pripravljenost in pa to, da niso vsi napravili tega, kar bi bili morali). Sedaj so se posamezne delovne organizacije usmerile na povezovanje zunaj posavskih meja.

Pri transportnih organizacijah se ni še nič premaknilo. Do integracije ni prišlo iz subjektivnih razlogov, zaradi nepripravljenosti nekaterih vodilnih ljudi.

Tudi načrti za združevanje konfekcijske industrije v dolenjski regiji se niso posrečili in zdaj snujejo povezovanje Lisce in Jutranjke z Muro.

V kmetijstvu je bil po večletnem prizadevanju sklenjen družbeni dogovor o poslovno-tehničnem sodelovanju posavskih kmetijskih organizacij. Kaže pa, da kmetijske organizacije ne najdejo ali pa nočejo spoznati interesa za tesnejše povezovanje, kajti nekatere od njih iščejo v Sloveniji možnosti za povezovanje v SOZD. S tem sicer ne zanikajo sklenjenega družbenega dogovora, vendar nam to vzbuja dvome.

Na predlog sveta posavskih občin so občinske skupščine Sevnica, Krško in Brežice imenovale komisijo, ki naj prouči možnosti za ustanovitev enotnega računalniškega centra. V Posavju je računalništvo najbolj razvito pri Lisci v Sevnici.

To jesen je bil ustanovljen tudi regijski odbor gospodarske zbornice za Posavje. Gojimo veliko upanje, da bo ta odbor mnogo prispeval k povezovanju, k smotrnejšemu investiranju ipd.

V ŠOLSTVU PREPOČASI, V ZDRAVSTVU PRVI KORAK

In zdaj še nekaj besed o družbenih dejavnostih. Pri medobčinskem svetu ZK imamo komisijo, ki proučuje povezovanje srednjega šolstva v Posavju in ki naj pri tem upošteva že tudi koncept usmerjenega izobraževanja. Komisiji moram izreči kritiko, ker vse leto ni delala. Sedaj je končno napravljen delovni osnutek o povezavi srednjega šolstva in usmerjenega izobraževanja, ki ga bodo takoj v začetku januarja pretresali medobčinski in drugi organi. Računam, da bo predlog pripravljen v prihodnjih dveh mesecih. Na to področje je vezan tudi samoupravni sporazum o združevanju sredstev za graditev dijaškega doma pri šolskem centru v Brežicah.

Za področje zdravstva je bil sprejet sklep o povezovanju zdravstvenih organizacij v Posavju. Priprave za ustanovitev skupnosti tozdov in OZD že tečejo, proučili pa bodo tudi možnosti za tesnejšo organizacijsko povezavo zdravstva. Začetni korak je sicer majhen, vendar pomemben, ker pomeni prelomnico. Za lekarne je bilo sklenjeno, da je prišel čas za združitev, in kaže, da bo to izpeljano v začetku 1976. leta. Poudariti moram, da se je svet zavzel za enotno rizično skupnost v Sloveniji in da sta se za to zahtevo izrekla tudi medobčinska sveta ZK in SZDL v Posavju. Z njenim uresničevanjem bi odpadle pomembne ovire za poenotenje zdravstva v regiji. Sevničani so sprožili tak predlog pred leti v republiški skupščini, pa jim ni uspelo. Morda mu bo sedanjost bolj naklonjena."

„Do kod je napredovalo sodelovanje upravnih služb?"

„Razprave o povezovanju inšpekcijskih služb so se vrstile skozi vse leto, toda sklepi so se prepočasi uresničevali. Pred občinskimi skupščinami je bil zdaj drugi predlog in zato računam, da bo družbeni dogovor sprejet z novim letom, inšpektorat pa bo začel delati v aprilu.

ENOTNO DO DENARJA ZA KRAJEVNE SKUPNOSTI

Davčne uprave usklajujejo davčno politiko že več let in se enako dogovarjajo za 1976. leto. Novost je poenotenje financiranja krajevnih skupnosti, ki sistemsko ni rešeno. Zato smo v Posavju že predlanskim iskali rešitve za tisti del, ki ga prispevajo delovne organizacije. Ob odporih smo dosegli polovično rešitev, zato iščemo zdaj trajnejšo obliko za vse finančne vire krajevnih skupnosti.

Komisija, ki jo je oktobra imenoval svet posavskih občin, je pripravila osnutek družbenega dogovora za zagotavljanje materialne osnove KS. Zbori krajevnih skupnosti v vseh treh občinah bodo razpravljali o njem in komisija bo nato, upoštevajoč njihove pripombe, izoblikovala predlog in ga predložila svetu. Ta se bo zavzel, da ga bodo občinske skupščine sprejele še pred proračunom."

„Kako sprejemate republiške in zvezne dokumente v regiji?"

„V Posavju smo poenotili svoja stališča o osnutku srednjeročnega programa SR Slovenije in Jugoslavije, o osnutku zakona o manj razvitih območjih in o srednjeročnem programu vzdrževanja, rekonstrukcij modernizacije in gradenj magistralnih in regionalnih cest v SRS za obdobje 1976 – 1980. O prvih treh dokumentih smo enotno nastopili pred republiško skupščino.

Dogovorili smo se še, da bomo poenotili svoja stališča o srednjeročnih programih cestnega podjetja, PTT, vodnega gospodarstva in elektro gospodarstva."

„Ali je svet pri svojem delu užival podporo političnih organizacij?"

„Da, saj je večino nalog uresničeval v sodelovanju z medobčinskimi organi družbenopolitičnih organizacij."

„Kakšne načrte snujete za naprej?"

„Najprej moramo do konca izpeljati začeto in doseči večje povezovanje v gospodarstvu, kjer smo bili doslej najmanj uspešni. Spodbuditi moramo tudi sodelovanje interesnih skupnosti.

Med pomembne naloge v Posavju sodi uskladitev srednjeročnih programov z dolgoročnim razvojnim konceptom regije, upoštevajoč pri tem sklepe in stališča, ki so jih v zadnjem času sprejeli medobčinski organi. To bo lahko največ prispevalo k še tesnejšemu povezovanju posavskih občin."

J. TEPPEY

Po stopnicah – k enotni Dolenjski

Slavko Kržan

Z ustanovitvijo skupnosti občin je naredila dolenjska regija pomemben korak naprej v povezovanju skupnih želja in potreb. Slavko Kržan, predsednik trebanjske občine, ki je kot prvi prevzel tudi dolžnost predsednika medobčinske skupščine, je tedaj poudaril, da bo možno ob dobri družbenopolitični organiziranosti regije še hitreje razvijati nove odnose tako na medobčinski kot občinski ravni, ob tem pa bodo hitreje padale tudi pregraje, ki so se pojavljale pri organiziranju združenega dela v duhu nove ustave in na drugih področjih.

Ko smo se pred kratkim pogovarjali v Trebnjem s Slavkom Kržanom in Lojzetom Ratajcem, tajnikom medobčinske skupščine, smo želeli od njiju slišati oceno dela skupnosti v letu 1975. Še posebej naj bi spregovorila o opravljenem delu, o tem, na katerih področjih je napredek že viden, čemu je skupščina dajala pozornost in naposled še, kaj bo potrebno reševati v letu 1976.

„Za uspeh lahko štejemo oblikovanje nekaterih družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti na medobčinski ravni, kar je prav gotovo pogoj za uspešno dogovarjanje in usklajevanje interesov v regiji," sta soglasno ugotovila in pristavila, da se je že v veliki meri pokazalo enotnejše in usklajeno delovanje najrazličnejših medobčinskih dejavnikov.

„V letu 1975", je nadaljeval tajnik Ratajc, „smo temeljiteje spremljali razvoj gospodarstva, družbenih služb in drugih oblik družbene dejavnosti, še posebej pa razvoj samoupravljanja v tozdih, povezovanje kmetijstva, šolstva, zdravstva, delovanje družbenopolitičnih organizacij, politiko zaposlovanja in podobno. Spodbudili smo oblikovanje nekaterih strokovnih združenj, izdelavo srednjeročnega načrta družbenogospodarskega razvoja regije, enotno smo organizirali inšpekcijske službe. Delat smo dali analizo potreb po kadrih. Skupščina je spodbujala integracijske tokove v bančništvu, nekaj zaslug ima za to, da se je zavarovalništvo organiziralo v skladu z novo ustavo ter se vsestransko okrepilo."

Predsednik Kržan: „Poudariti bi veljalo, da smo sprejeli več družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov v regiji. Pomembna je akcija za zgraditev Dijaškega doma Majde Šilc v Novem mestu, s čimer rešujemo zelo pereč problem."

Lojze Ratajc

Na pobudo ali z neposrednim prizadevanjem medobčinske skupščine – pri tem so seveda sodelovali tudi drugi – so bile opravljene sanacije podjetij Belt, TIP – TOP, Beti in Tfimo.

Dodati je treba, da se je tudi medsebojno obveščanje v regiji zelo izboljšalo, da so bili ustanovljeni novi organi samoupravnega nadzora, večje pozornosti sta bili deležni kultura in telesna kultura, na področju SLO pa so uresničitev dočakale nekatere pomembne naloge.

ENOTNO TUDI NAVZVEN

Med letošnjimi načrti je skrb, da dobi regija čimprej razvojni načrt do 1985, v ospredju. V letu 1976 mora dobiti Dolenjska tudi načrt za razvoj srednjega in višjega šolstva.

Posebna naloga bo, napovedujeta Kržan in Ratajc, analiza samoupravljanja v delovnih organizacijah, ki imajo svoje tozde v občinah dolenjske regije (IMV, Novoles, Labod, GG, Cestno podjetje, PTT, Novoteks, Elektro, Splošna vodna skupnost Dolenjske itd.).

Integracij naj bi bilo več: povezala naj bi se trgovina, kmetijstvo (v agro živilsko združbo), veterinarska služba, lekarne (z novo ustanovljenim Zdravstvenim centrom v Novem mestu). Nadaljevalo se bo povezovanje kulturnih dejavnosti.

Druge naloge so: ustanovitev pedagoškega centra (v Novem mestu), zgraditev mostu čez Krko v Novem mestu, ustanovitev lokalne radijske postaje in pospešitev razvoja drugih sredstev informiranja, skrb za boljše in hitrejše izobraževanje delavcev na delovnem mestu.

Ob izvajanju stabilizacijskih ukrepov na vseh področjih, kar bo ena osrednjih nalog tudi v letu 1976, bo skupnost dolenjskih občin posvečala pozornost razvoju samoupravnih interesnih skupnosti na ravni regije in spodbudila ustanovitev novih (za varstvo okolja, raziskovalno dejavnost, promet in zveze, ceste itd.).

Slavko Kržan se še posebej zavzema za to, da bi utrdili sodelovanje vseh družbenopolitičnih skupnosti, tozdov, OZD, krajevnih skupnosti in drugih z organi pregona, sodišč, javne in državne varnosti, ob tem pa pospešeno delovali na področju priprav na SLO in družbeno samozaščito.

Kako bo regija nastopala navzven (v republiki), bo odvisno od soglasja in enotnosti med občinami. Zato bo skupščina dolenjskih občin težila k temu, da glas regije dobi z nenehnim dogovarjanjem na vrhu regije. Enotnost bo prav tako nujna pri iskanju skupnih interesov s sosednjimi regijami, kar bo veljalo tudi za sodelovanje z vsemi občinami izven dolenjske regije.

I. ZORAN

Povsod je lepo, doma pa najlepše

Pogovore z zdomci so pripravili: Ria Bačer, Marjan Bauer, Jože Primc, Janez Pezelj, Jožica Teppey in Alfred Železnik.

SEDEM LET SKOMIN

Terezija in Ciril Vehovec sta po kraju stalnega bivališča iz Šmalčje vasi pri Šentjerneju (ona je po rojstvu Dolenjka, on pa Posavec), že več kot 7 let pa živita v Švici, v mestu Amriswil. Ciril je kontrolor v tovarni obutve, Terezija pa delavka v isti tovarni.

Njun „domači" sen je bila še do nedavnega samostojna gostinska ali krojaška obrt na Mihovici, kjer imata kos zemlje. Pa je zaradi predpisov vse padlo v vodo, razen želje po vrnitvi.

Če gremo lepo po vrsti, sta nam Vehovčeva povedala, da je odgovorni (pravzaprav je bila odgovorna) povedal, da na Mihovici ni mogoče graditi tako imenovanih gostinskih ali obrtniških „graščin". Načrt o samostojni obrti je tako izpuhtel; ne pa zamisel o prijetni družinski hiši.

„Čez leto ali dve", pravita Vehovčeva, „se bova skupaj z otrokom, ki ima danes 15 mesecev, vrnila v Mihovico. Zgradila bova tisto hišo in si (če že obrti ni mogoče odpreti) preti) poiskala tovarni. Če je nekdo marljiv na tujem, ni rečeno, da ne bi mogel biti prav tak tudi doma. Precej zdomcev poznava in vsak si želi domov. In to ne samo zaradi domotožja, lahko rečeva, da tudi iz gospodarskih vzrokov. Če v sedanjih zdomskih časih vse preračunaš, se kaj kmalu izkaže, da se da doma bolje živeti, da niti ne govoriva o tem, kje je življenje bolj prijetno."

JESENI NAZAJ

Alojz Strman s Cateža ob Savi: „Zaposlen sem v Švici. V tujini delam že devet let in pol. Z menoj so tudi žena in dva otroka. Borut je star šest let in pol, Tomaž pet let. Jeseni se vrnemo, ker mora Borut v šolo. Z očetom, ki je bil v Švici enajst let, bova na Čatežu odprla obrt. Bojim se le, da naju bodo preveč privili z davki, tako vsaj slišim za druge. Ne poznam še tukajšnjih predpisov in rad bi vnaprej vedel, koliko bom plačal. Pa tudi to si želim, da ne bi bilo preveč sprememb v davčni politiki, saj si potem vedno na razpotju, če ne veš, kaj te čaka čez leto, dve."

SAMO ŠE HIŠO...

Franc Kočnar iz Dobove: „V Nemčiji sem sedem let. Po poklicu sem elektromonter pri Siemensu v Erlangenu. Šest let že delam na montaži. Trenutno montiramo elektrarno ob Severnem morju. Na vrnitev mislim kmalu, prej pa bi rad dokončal hišo, ki sem jo začel zidati v Dobovi. Upam, da bom v dveh letih dovolj zaslužil. Dovoljenje za delo imam za pet let, vendar mislim, da bom lahko prej doma. Tujine se človek kmalu naužije. Prej sem delal v Dobovi, v Obrtnem kovinskem podjetju, kje pa se bom potem zaposlil, še ne vem. Domov pridem večkrat. Sem vesten pri delu, zato se ne bojim, da bi bil po vrnitvi ob službo. Marsikdo pa zdaj ni prišel na obisk prav iz tega razloga.

POVSOD JE MOGOČE DELATI

Milan Popovič, ki je po rodu Belokranjec, po spletu reči pa Novomeščan iz Volčičeve 14, dela v Muenchnu že 13 let. Je gradbeni delavec, dokaj dobro zasluži, vendar se je odločil, da se bo prihodnje leto za vedno vrnil domov. Doma ga čakajo žena in otroka; prvi ima 7 let, drugi pa dobrih 30 dni.

„Ločeno življenje nikakor ne vodi," pravi Milan Popovič." Deset let sem poročen, skorajda vedno sem v tujini. Na Drski v Novem mestu sem si še pred časom kupil parcelo. Zidal bom, če bo mogoče. Če ne bodo dali dovoljenja, se bomo tudi nekako znašli. Povedati moram – najbrž imam po trinajstih letih dela v tujini za kaj takega pravico – da življenje v ZR Nemčiji ni pobarvano z zlatom; delati moraš, če nočeš, lahko greš in nihče se ne bo zmenil zate. Žena je zaposlena v Novem mestu, če bom našel v domačem kraju tudi zase kaj primernega, najbrž ni bojazni, da po desetih letih zakona ne bi bili za vedno skupaj. Žena, otroka in jaz."

ŽELJA, DOLGA SEDEM LET

Janez Brajkovec dela v tujini, v Muenchnu že sedem let. Je visoko kvalificiran avtomehanik in iz leta v leto želi, da bi svoje avtomehanične sposobnosti uveljavil tudi doma. V Belo krajino prihaja vsako leto, udeležuje se sestankov z zdomci, toda na tuje se vrača žalosten.

„Včasih pomislim," je dejal nekoliko jezen po sestanku s predstavniki metliške občine, „da mi namenoma nagajajo. Pri delu v Nemčiji večkrat pomislim, kako lepo je v domovini, in vsako leto, ko se odpravljamo domov, upam, da bomo končno dobili gradbeno dovoljenje v Vinogradniški ulici. Verjetno se bom prihodnje leto vrnil, k temu pa me sili tudi hčerka, ki že kar preveč „tolče" po nemško. Bojim se namreč, da bo imela kasneje v naših šolah zaradi tega pri materinem jeziku težave . . ."

VSAKA DVA MESECA DOMA

Anton Štefanič iz Gradnika pri Semiču je v Nemčiji dobra tri leta.

„V Sindelfingenu delam v tovarni avtomobilov Mercedes. Zaslužek je dober, vmpak počutim se osamljenega. Čeprav je v naši tovarni veliko Jugoslovanov, poznam pobliže samo kolega iz Adlešič in drugega iz Bojanje vasi. Kdor ima s seboj družino, laže prenaša tujino in tudi več lahko prihrani, medtem ko mi, „samci", precej zapravimo in tudi prihranka ni takega, kot bi kdo mislil.

„TU SEM KOT PREROJEN"

Dore Klepec iz Črnomlja je med tistimi, ki so že kmalu po vojni odrinili v svet iskat boljšega kruha. Bilo mu je 24 let, ko je šel v Kanado, in sam pravi: „Želel sem videti daljne kraje in življenje drugod." Sedemnajst let je že zdoma, medtem je bil dvakrat doma.

„Velike spremembe so v Črnomlju. Jako „nice!" (lepo). Kadar pridem, sem kot prerojen. Dobro živijo moji kolegi. Vsak ima avto, mnogi nove hiše. V domačem kraju sem vesel in srečen.

OTROKE V DOMAČO ŠOLO

Zakonca Silva in Dušan Henigman iz Dolenje vasi 104 pri Ribnici sta že dolgo na tujem, zdaj pa bi se rada zaposlila doma. Njuni otroci so stari 6, 4 in 3 leta. Najstarejša hči bo šla letos v šolo in starši si želijo, da bi bila to slovenska šola.

Dušan Henigman je star 38 let. Končal je trgovsko in poslovodsko šolo. Delal je v Ribnici in Kočevju, nato pa je odšel leta 1962 na tuje. Zdaj dela v Neustadtu v Nemčiji, in sicer v podjetju, ki izdeluje montažne hiše. Že leto dni ima prošnjo pri petih podjetjih v Ribnici in Kočevju, da bi dobil delo v komerciali.

Žena Silva ima 28 let in je končala ekonomsko srednjo šolo, nato pa je dve leti dela la v knjigovodstvu. Zdaj bi se rada zaposlila v komerciali ali tajništvu. Pravi, da oba z možem znata tudi dobro nemško, kar je danes za delo v komerciali skoraj neobhodno potrebno.

V Dolenji vasi sta si zgradila hišo. Zato bi rada delo kje v bližini, se pravi v Ribnici ali Kočevju. Na razgovoru z zdomci v Ribnici so jima dejali, da za njuno zaposlitev ne bi smelo biti težav, saj povsod potrebujejo take, ki imajo šole. Vendar je Dušan Henigman odgovoril, da so mu to rekli že na razgovoru pred letom dni, a kljub temu z ženo še nista dobila dela doma. „Prijatelje in znance imam, stricev pa žal ne in to je morda narobe," je malo razočarano dejal Dušan Henigman.

Njuno zgodbo smo zapisali zato, da bi jima po naših močeh pomagali do domačega kruha in njunim otrokom šolanje v domačem jeziku.

K otroku

Rozalija Kranjc iz Bušeče vasi je že osmo leto zdoma. Z možem delata v finomehanični stroki v Schwarzwaldu. Oba bi se rada vrnila zaradi otroka. Sin Jožko je star šest let in živi pri stari mami v Bušeči vasi. Zdaj hodi v prvi razred. Upata, da bosta kmalu dobila primerno delo v domači občini. Tudi na obrt računata, če so možnosti zanjo. Najbrž ne bo ovir, saj sta na novoletnem srečanju z zdomci zaradi bližine Zagreba zvedela, da imajo prihodnost storitvene in proizvodna obrt.

Ko so si naši zdomci malce opomogli od dolge in naporne vožnje domov, ko so doma že odmotali darila, se razgledali po domačiji, povprašali po novicah, jih je vleklo v mesto. Povsod smo jih srečevali, kako so prijateljem dajali za „liter", po trgovinah so nakupovali, medtem pa segali v roke tudi bežnim znancem. Doma se je vsak počutil prijetno, saj pozna tako rekoč vse ljudi. Ni tako kot v tujini, kjer hodiš in hodiš, pa nikomur ne moreš voščiti niti dober dan.

Zdomcem so v domačih krajih pripravili organizirane sestanke, ki so bili letos še posebno dobro pripravljeni, žal pa so bili malokje dobro obiskani. Zakaj? Prejšnja leta so trumoma prišli na snidenje s predstavniki občine, organizacij in podjetij. Potem nekaj let sestankov ni bilo, zdaj so se morda zdomci naveličali. Celo na Vinici, v znanem rezervatu delovne sile še iz prejšnjega stoletja, kjer so bila še pred dvema letoma zdomska snidenja prisrčna kot le kaj, je bila letos polomija: prišlo je dvanajst funkcionarjev in osem zdomcev.

Naši delavci na začasnem delu v tujini pa so kljub temu še naši ljudje. O tem pričajo izjave, ki so jih dali novinarjem; iz njih je lahko razbrati, da vsak pogreša domače kraje. Veliko jih misli na vrnitev, ko bodo razmere take, da bi dobili donosno delo.

TUDI V SLOVENSKI ŠOLI

Emil Račič, Sela:

„Po poklicu sem mizar. V Nemčiji delam v svoji stroki. Razen tega opravljam še dolžnosti hišnika v stanovanjskem bloku tovarne. S seboj imam družino, ženo in dva otroka, stara osem in devet let. Oba hodita v nemško in v slovensko šolo. K slovenskemu pouku ju vozi kolega, jaz pa ju hodim iskat, pa ne samo moja dva, kar sedem otrok pripeljem iz šole. V tujini bom ostal kako leto ali dve. Moram še nekaj zaslužiti, da bom poravnal dolgove za hišo, ki smo jo kupili tukaj. Zdaj, ko se otroka učita tudi slovensko, bom laže počakal. Zelo rada imata svojo učiteljico materinega jezika.

„TOČAJKA BOM..."

„Že šest let delam v nemškem Augsburgu," je povedala 24-letna Alojzija Radoš, „in v Simensu mi je kar všeč. Od nas zahtevajo, da pridno in dobro delamo, mi pa dobimo kar dobre osebne dohodke. Domov hodiva z možem vsako leto in vedno je kaj novega, tako da se po Metliki včasih ne znajdem najbolje . . ."

Radoševa imata polno načrtov. Na Radovici sta si zgradila hišo, prihranke pa bosta sedaj vložila v notranjo opremo. Že letos se nameravata vrniti, in če bo po sreči, kot je povedala Alojzija, se bosta z možem lotila gostinske obrti. „Na Radovici namreč že lep čas ni gostilne," je dodala Radoševa, „in če se bova potrudila, bo tudi na Radovici za naju lep dom. Najvažnejše pa je, da smo doma, med svojimi ljudmi . . ."

kultura in izobraževanje

BREZ OVINKOV

Človeško, kulturno in tudi v navadi je, da izrečemo jubilantu vsaj zahvalo za delo, ki ga je opravil, če mu že ne moremo dati v roke kuverte z nagrado ali pripeti medalje na prsi. Jubilejna priznanja dan za dnem dobivajo posamezniki in organizacije, jubilanti so deležni posebne pozornosti vsaj tiste dni ali ure, ko slavijo svoj praznik.

Nič takega se ni primerilo Dolenjskemu kulturnemu festivalu v Kostanjevici, ki je vse prireditve v letu 1975 označeval kot jubilejne – dvajsete in se v ta namen še posebej potrudil za pestrost, kvaliteto in odmevnost vsega predvajanega ali predstavljenega, za nameček pa pripravil še obilico kvalitetnih katalogov ter nekaj knjig, ki so tudi ponesli dobro ime festivala in Kostanjevice v svet.

Za jubilej pa klofuta

Namesto javne zahvale, nagrade ali odlikovanja so se nad festivalom prav v jubilejnem letu zgrnili črni oblaki in naznanili začetek konca hulturne manifestacije z dolenjsko in vseslovensko odmevnostjo. Predlog, naj bi festival ukinili, je prišel na zapisnik neposredno za tem, ko so v izvršnem odboru krške kulturne skupnosti ugotovili, da festivalu ne morejo pomagati iz finančnih zadreg niti v jubilejnem letu.

Da je bil Dolenjski kulturni festival v takih zadregah nenehno od leta 1956, ko ga je ustanovila krška občina, je znano in dokazano, da ga ustanovitelj ni dolgo pestoval in da si je moral festival vsa leta v glavnem pomagati sam, kakor je vedel in znal, pa tudi. Torej je bil poslan že v svet kot deseti brat – brez popotnice.

Naj bo tako ali drugače, res je to, da doživlja Dolenjski kulturni festival (nemara odločilno?) klofuto prav v času, ko bi se lahko še tvorneje vključil v kulturna prizadevanja na Slovenskem.

I. ZORAN

AFRIKA V ŠOLI

24. decembra je učencem nekaterih oddelkov 6. 7. in 8. razreda osnovne šole Kočevje predaval o lepotah, delu, življenju in drugih zanimivostih Sudana Osman Sivak, ki je po rodu Sudanec, študiral pa je v Ljubljani, kjer je tudi zaposlen. Povedal je, da živi v Sloveniji že deset let. V Kočevju je že bil: predlani je obiskal člane kluba OZN na osnovni šoli in jim pripovedoval o afriških deželah, lani pa je predaval članom kluba OZN na kočevski gimnaziji, nato pa še učencem osnovne šole Kočevje in učencem šole Vas–Fara. Predavanja je obogatil z barvnimi diapozitivi in 16-milimetrskim zvočnim filmom o priložnostnih plesih ob spremljavi bobnov in petja ter narodnih nošah Sudana in nekaterih drugih afriških pokrajin. Učencem je bilo predavanje zelo všeč.

V. ILC

PTIČKI BREZ GNEZDA

22. decembra so v Kočevju gostovali člani Mladinskega gledališča iz Ljubljane z igro Frana Milčinskega „Ptički brez gnezda". Obe predstavi sta bili dobro obiskani. Med učenci osnovne šole Kočevje je bilo veliko zanimanja za igro, saj so obakrat popolnoma napolnili dvorano.

GALERIJA „BOŽIDAR JAKAC" SAMOSTOJNA

Galerija „Božidar Jakac" v Kostanjevici, v kateri so stalne zbirke likovnih del Jožeta Gorjupa, Toneta Kralja in Božidarja Jakca, je postala ob koncu minulega leta samostojna kulturna ustanova. Njeno samostojnost so izglasovali delegati na seji kulturne skupnosti v Krškem. Z urejenim statusom se bo Galerija „Božidar Jakac" prav gotovo smotrneje razvijala.

„PREVEČ ZA SMRT, PREMALO ZA ŽIVLJENJE."

Tako so v Krškem komentirali podatek, po katerem naj bi imela tamkajšnja občinska kulturna skupnost za dejavnost v letu 1976 na voljo le 1,530.000 dinarjev. Ta kulturna skupnost je ena tistih v Sloveniji, ki bodo imele nad seboj letos še temnejše obleke. Glede na naloge in zlasti glede na množico kulturnih ustanov, ki jih ima občina v Kostanjevici in Krškem, je predvidena vsota v resnici slab obet.

MLADI NA PLAN

Konec decembra je KUD na osnovni šoli Kočevje razpisalo za učence šole Prešernov nagradni natečaj za pesmi, prozo in likovne izdelke učencev, ki naj jih do semestralnih počitnic oddajo komisiji v oceno. Nagrade bodo učenci prejeli na proslavi ob 8. februarju – slovenskem kulturnem prazniku. Namen natečaja je pritegniti čim več učencev k sodelovanju in jih spodbuditi k lastni ustvarjalnosti.

ŽIVLJENJE SKOZI OBJEKTIV

Društvo oblikovalcev Slovenije je priredilo svojemu članu Jožetu Kološi retrospektivno razstavo umetniške fotografije, odprto predvčerajšnjim v ljubljanski Mestni galeriji. Na razstavi – odprta bo do 15. januarja – je prikazan izbor iz številnih značilnih ciklov umetniške fotografije avtorja, ki se je pred 56 leti rodil v Murski Soboti. Prireditelji so izdali ličen katalog z opisom poglavitnih obdobij Kološevega fotografskega ustvarjanja in bibliografijo del, ki so o njem pisali.

Edvin Puntar, kipar in rezbar z Unca pri Rakeku, je tale leseni kip imenoval „Kmetovi zavrženi svetniki". Ustvaril ga je v svoji koči – ateljeju, podobna dela pa je klesal tudi na trebanjskih taborih likovnih samorastnikov. Ta tradicionalna slikarsko-kiparska prireditev, na kateri se vsako leto zbere tudi več deset ustvarjalcev iz vse Jugoslavije, bo tudi –letos. Pokroviteljstvo je prevzelo ČZP Dolenjski list.

podčrtano

Dnevi, ko smo začasno vrgli z ramen vsakdanje skrbi in se z dušo in telesom predali prazničnim napojem pod novoletno jelko, so za nami. V glave in na delovna mesta se je vrnila treznost – in ta nam bo še kako potrebna vse leto, da bomo lahko vsak svoj čolnič varno krmarili med Scilami in Karibdami, med nevarnimi čermi, ki jih bo na poti do novih dosežkov prav gotovo tudi letos veliko.

Leto s skalpelom

Kaj si lahko obeta kultura? Sodeč po glasovih iz republiške kulturne skupnosti, kjer so že s poudarkom izrazili bojazen, da ne bo dovolj denarja za financiranje vsega, kar je izkazano v dejavnostnih načrtih, obeti niso preveč svetli. Kajpak se bo treba sprijazniti s tem, da bo možnosti in potrebe tudi na kulturnem področju razmejila resolucija o družbenoekonomskem razvoju naše republike za leto 1976, da bodo tudi letos veljali stabilizacijski ukrepi in še marsikaj drugega, s čimer se lahko vsaj deloma zajezi inflacija in kar naj bi preprečilo vse pojave, ki hromijo stabilnost na tem ali onem družbenem področju.

Seveda bo vse to veljalo tudi za občinske kulturne skupnosti in kulturno dejavnost, povezano v regijah. Ali morebiti to pomeni, da so bili denarni in dejavnostni načrti kulturnih skupnosti tudi na Dolenjskem, v Beli krajini in Posavju narejeni brez realne podlage, brez upoštevanja dejanskih možnosti v letu 1976? Tega sicer ni mogoče trditi, prav gotovo pa bodo vsi ti načrti, preden bodo dokončno obveljali, na sebi čutili posege z ostrimi škarjami. S tem seveda ni rečeno, da bo poraba na kulturnem področju malenkostno večja od lanske ali celo manjša, ker tako oženje sredstev in dejavnosti nikakor ne bi bilo dopustno. Sicer pa je treba počakati na podpis samoupravnih sporazumov, ki bodo natančno določili: kaj in za koliko.

I. ZORAN

Kako do reda pri štipendiranju?

Na Dolenjskem se zavzemajo za to, da bi „proceduro" prevzele skupnosti za zaposlovanje

Ena od nalog skupnosti za zaposlovanje je prav gotovo pomagati mladini poiskati „strica" z denarjem za štipendijo. Da bi to nalogo povezali s celotno kadrovsko politiko, so skupnosti za zaposlovanje na Dolenjskem takoj po sprejemu družbenega dogovora in sporazuma o štipendiranju predlagale, da prevzamejo tudi pisarniška in druga opravila, potrebna pri štipendiranju. Osrednja misel te ponudbe je bila, da bi lahko na ta način dosegli bolj načrtno usmerjanje mladine na področja, za katera so potrebe (in zanimanje) največje.

Medobčinski svet Socialistične zveze je pripravil vse pozornosti vreden predlog, po katerem naj bi na Dolenjskem hkrati uresničevali kadrovsko in štipendijsko politiko. Tako bi strokovna služba te ali one občinske skupnosti za zaposlovanje v okviru izvajanega poklicnega usmerjanja in svetovanja usmerjala mladino glede na razpisane kadrovske štipendije in glede na potrebe po kadrih, ki jih delovne organizacije vsako leto posebej posredujejo skupnosti. Prošnje, ki bi jih napisali prosilci za štipendije, bi zbirali na osnovnih šolah, kjer bi jih poverjeniki za poklicno usmerjanje dokončno uredili, nato pa oddali na izpostavah službe za zaposlovanje v Črnomlju, Krškem, Metliki in Trebnjem, v Novem mestu pa kar na sedežu zavoda za zaposlovanje.

Na tem zavodu oziroma na centru skupnosti bi izračunali, koliko štipendij bi lahko podelili iz združenih sredstev, pripravili evidenco in kartoteko ter napisali pogodbe za že odobrene štipendije. Denar za štipendiranje bi vodili ločeno za vsako občino, medtem ko bi celotno politiko štipendiranja v posamezni občini vodili komisija podpisnic in izvršni odbori skupnosti.

Ker bo težišče na kadrovskih štipendijah, bo morala strokovna služba pripraviti evidenco, s pomočjo katere bo možno nenehno usmerjati mladino, naj se prijavi na proste kadrovske štipendije. Ob tem bo potrebno zagotoviti, da bodo tudi štipendije iz združenih sredstev po svoje prispevale h kritju družbenih potreb po kadrih.

Že lansko pomlad so se predstavniki občin dogovarjali za način, po katerem bi poenotili administrativno-tehnična opravila pri štipendiranju. Družbenopolitične organizacije so priporočile, naj bi to opravljale strokovne službe pri skupnostih za zaposlovanje. Do zdaj so v Novem mestu to že uredili, v Trebnjem se še dogovarjajo, v drugih občinah pa se za to še niso odločili.

I. Z.

Tri mesece pod zakonom

Skupščina republiške kulturne skupnosti je zadnje dni minulega leta zavrnila pripravljeno besedilo družbenega dogovora o razporejanju dohodka v letu 1976. Za ta korak se je odločila, ko je ugotovila, da ni v celoti sprejemljiv dokument, po katerem naj bi kulturni delež RTV plačevali z denarjem za financiranje programa kulturne skupnosti Slovenije. Delegati so na seji poudarjali bojazen, da bo kultura po občinah še bolj osiromašena, če bodo v financiranje vključili tudi RTV.

Zaradi tega „nesoglasja" na republiškem vrhu torej ne bo možno dohodkov za kulturno dejavnost določiti z družbenim dogovorom že od 1. januarja, temveč bo financiranje kulturne dejavnosti za prve tri mesece uredil poseben zakon. To je seveda korak nazaj od dosedanje prakse, vendar drugače ni bilo možno ravnati, saj je kulturna skupnost že sicer zamudila rok za veljaven podpis družbenega dogovora.

Po zakonskem obdobju pa bodo najbrž obveljale zamisli, po katerih naj bi letos urejali dohodkovna razmerja na kulturnem področju. Tako naj bi prispevna stopnja za kulturo znašala v republiki 0,84 odst. in bila od lanske večja za 0,06 odst. Republiška kulturna skupnost naj bi za skupne naloge dobila od občinskih 74 milijonov dinarjev ali za 11,1 odst. več kot lani, 13 milijonov dinarjev naj bi šlo za naložbe, 9 milijonov za razširjeno dejavnost (sodelovanje z drugimi narodi, film itd.), 73 milijonov pa za vzajemnost oziroma solidarnost. Dokument, ki bi vseboval take številke, bi po mnenju mnogih zadostil resoluciji o družbenoekonomski politiki v Sloveniji in neposrednih nalogah v letu 1976.

I. Z.

PREDAVANJE ZA PROSVETO

Delavska univerza Kočevje je za prosvetne delavce občine Kočevje organizirala pred kratkim predavanje „O bistvu samoupravljanja". Predaval je dr. Bogdan Kavčič. Nekateri poslušalci so bili mnenja, da je bilo predavanje preveč splošno, in so pričakovali, da bo podkrepljeno s primeri iz vsakdanjega življenja.

V. I.

FOLKLORA ŽE NASTOPA

Folklorna skupina, ki jo vodi in vzgaja Cveto Križ iz Kočevja, je minulo jesen pripravila več krajših nastopov. Tako so člani te skupine sodelovali na proslavah in prireditvah v tednu Rdečega križa, ob dnevu republike, sprejemu novih članov v ZK, na proslavi v počastitev dneva JLA in drugod. Spomladi nameravajo prirediti samostojen nastop (plesi, humor, glasba), za kar potrebujejo narodne noše.

V. I.

TRIDESETLETNICA OSREDNJE ZALOŽBE

Cankarjeva založba je ob koncu decembra proslavila 30-letnico obstoja. V tem času je izdala 2.031 knjig v nakladi 11,5 milijona izvodov. Med temi knjigami so bile posebne pozornosti deležne izdaje klasikov marksizma, med drugimi tudi Marksov „Kapital". Na proslavi jubileja Cankarjeve založbe (naj omenimo, da deluje od leta 1956 združena s Slovenskim knjižnim zavodom) so podelili plakete. Ta priznanja je dobilo trinajst posameznikov.

Ob otvoritvi osebne retrospektivne razstave Franceta Slane (slikar drugi z leve) je govoril Lado Smrekar iz Kostanjevice. (Foto: Sandi Mikulan)

Ob liriki Slanove palete

V Dolenjski galeriji osebna retrospektiva Franceta Slane

Ob vseh novih realističnih, fotorealističnih, naturalističnih in hiperrealističnih tokovih v sodobni likovni tvornosti teče tudi živa, nikoli prekinjena umetnostna poezija, polna barv, radosti in trpkosti, navdušenja in zadržanosti, rastoča ob naravi, polna človeškega in ljudskega.

Tako bi lahko z besedami Janeza Mesesnela očrtali „zunanjo" podobo akvarelov slovenskega slikarja Franceta Slane, s katerimi se te dni spet srečujemo na javni razstavi, tokrat v Dolenjski galeriji v Novem mestu. To slikarjevo osebno retrospektivo, ki vsebuje del akvarelov, razstavljenih od junija do avgusta 1975 v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici, je z izbrano uvodno besedo odprl 23. decembra Lado Smrekar.

Razstava je za Dolenjsko galerijo prav gotovo prireditev, ki sodi v njen najnovejši koncept, za občinstvo pa lirično doživetje, ali kot pravi kritik: „Slanovo slikarstvo nas osvaja s svojo neposredno izvirnostjo, čustveno polnostjo, s polnokrvno poezijo, preneseno v svet barv in oblik."

I. Z.

JEZIKOVNI NASVETI

KAKO PIŠEMO IMENA PRAZNIKOV

Za nami je staro leto. Na starega leta dan, to je na *Silvestrovo,* smo nekateri praznovali doma, nekateri pri prijateljih, v gostinskih lokalih in drugod. V zabavi in veselju smo dočakali, *novo leto* in si voščili srečo. Za nekatere je bilo drugi dan prav hudo, ker so si med *silvestrovanjem* privoščili preveč jedače in pijače.

V gornjih stavkih smo namenoma podčrtali besede Silvestrovo, novo leto in silvestrovanje. Prvi dve besedi pomenita določen dan v letu, vendar pišemo z veliko le *Silvestrovo,* ker je izvedeno iz lastnega imena. Na enak način pišemo tudi še: Martinovo, Miklavževo, Gregorjevo. Tako vsaj predpisuje sedanji veljavni Slovenski pravopis iz l. 1962.

Kadar pa imena praznikov niso izvedena iz lastnih imen, jih Slovenci pišemo z malo začetnico, na primer: *dan žena, prvi maj, božič, velika noč.* Prav tako pišemo z malo seveda tudi imena dni in mesecev: *ponedeljek, nedelja, januar, marec, junij, avgust.*

Pač pa moramo paziti, da nas velika začetnica pri besedah Martinovo, Silvestrovo, Miklavževo ne zavede v napako, kadar pišemo iz teh besed izpeljane samostalnike, glagole in pridevnike, na primer: Silvester-silvestrovati-silvestrski večer; Miklavž-miklavževska brada-miklavževati-miklavževanje; Martin-martinovanje-martinovati.

Lahko bi rekli takole: imena praznikov pomenijo natanko določene dneve, torej so lastna imena. Vendar jih Slovenci ne pišemo vedno z veliko začetnico, kakor ostala lastna imena, ampak le takrat, kadar so narejena iz lastnega (svetniškega imena).

B-r.

Mali kulturni barometer

LETOS 40 CELODNEVNIH ŠOL – Lani je bilo v Sloveniji 20 celodnevnih šol, letos pa jih bo še enkrat več, uvedli pa jih bodo predvsem na začetku drugega šolskega polletja. Za prehod na celodnevno šolo bodo morali še marsikje poskrbeti za kader, prostore in tudi denar.

OBZORJA ZA 1976 – Mariborska založba Obzorja namerava izdati letos več kot sto knjig, od tega polovico izvirnih. Pripravila je minimalni in maksimalni program. Leposlovni del minimalnega programa predvideva izdajo 13 leposlovnih knjig: 5 pesniških zbirk, 4 prozna dela in 4 drame. Izvirno leposlovje bodo zastopali: Tone Dodlek, Andrej Kokot, Branko Rudolf in Ivo Svetina (poezija); Mate Dolenc, Albert Papler in France Černe (proza); Gregor Strniša, Andrej Hieng, Dimitrij Rupel in Vitomil Zupan (dramatika). Družboslovnih del naj bi izšlo 17, med avtorji pa so: Ivan Vadnjal, Mara Bešter, Tine Lah, Bogomir Deželak, Boris Pregrad in drugi.

KNJIGE SLOVENSKE MATICE – Nedavno so pri Slovenski matici izšle tri nove knjige: drama ruskega avtorja Alekseja K. Tolstoja „Car Fjodor Ivanovič" (v prevodu in s spremno besedo Josipa Vidmarja), monografija „Pripovedna proza Cirila Kosmača", ki jo je pripravila Helga Glušič, in „Izbrani filozofski spisi" Alme Sodnikove, ki jih je izbral in uredil dr. Frane Jerman. Izidu knjig je bila posvečena tudi posebna tiskovna konferenca.

GLASILO OB DNEVU ŠOLE – Ob koncu decembra so izšli „Prvi poganjki", glasilo osnovne šole Milka Šobar – Nataša v Novem mestu. Glasilo je posvečeno dnevu te šole, vsebina pa govori o tem, kar so učenci doživeli sami ali povzeli iz pripovedovanj starejših.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Komisija občinske skupščine Novo mesto za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve

RAZPISUJE

1. MESTO RAVNATELJA VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA V NOVEM MESTU

POGOJI:
Kandidati morajo izpolnjevati pogoj po 13. členu zakona o vzgojno varstveni dejavnosti za predšolske otroke (Uradni list SRS, št. 28/71).
Kandidati morajo biti splošno družbeno-politično razgledani in aktivni, ter imeti organizacijske sposobnosti za vodenje zavoda.

Ponudbe je treba dostaviti v roku 15 dni po objavi razpisa, s kratkim življenjepisom in dokazili o strokovni izobrazbi in delovnih izkušnjah na komisijo občinske skupščine Novo mesto za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve.

vesela jesen

POPEVKA VESELE JESENI '76

DRUŠTVO GLASBENIH DELAVCEV „HARMONIJA", MARIBOR, RAZPISUJE JAVNI NATEČAJ ZA POPEVKO VESELE JESENI 76, KI BO SEPTEMBRA 1976 V MARIBORU.

Natečaja se lahko udeležijo vsi ustvarjalci zabavne glasbe s skladbami, ki še niso bile javno predvajane ali posnete. K sodelovanju vabimo tudi zamejske rojake.
Posamezni avtorji bodo na prireditvi lahko nastopili le z DVEMA POPEVKAMA.
Izvedenih bo 16 popevk z NAREČNIMI BESEDILI. Zato naj skladatelji upoštevajo vedrost in barvitost posameznih SLOVENSKIH narečnih območij v glasbi in besedilu.
Melodije pošljite v TREH izvodih; z naznačeno harmonijo, tempom in podpisanim besedilom ter posebej natipkanim besedilom v dveh izvodih. Šifriranim skladbam priložite v posebni ovojnici naslov, ime in priimek avtorja glasbe in besedila ter predloga za izvajalca in aranžerja.
Skladbe pošljite najkasneje do 1. marca 1976 na naslov;
DRUŠTVO GLASBENIH DELAVCEV
„HARMONIJA"
62000 MARIBOR
Rotovški trg 1
tel.; 22-297
s pripisom ZA POPEVKO VESELE JESENI '76.

NAGRADE:
ZLATI KLOPOTEC in 5.000 din za najboljšo narečno popevko
I. nagrada občinstva 4.000 din
II. nagrada občinstva 3.000 din
III. nagrada občinstva 2.000 din
in za najboljše NAREČNO BESEDILO 3.000 din

VPIS V ŠOLO!

ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE KADROV IN PRODUKTIVNOST DELA
NOVO MESTO

Občane in delovne organizacije obveščamo, da bo v januarju 1976

VPISOVANJE

v 6., 7. in 8. RAZRED OSNOVNE ŠOLE ZA ODRASLE in v TEČAJE ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA PO AV METODI.

Prijave sprejemamo do 30. januarja 1976.

PROSTO DELOVNO MESTO

SLUŽBA DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA V SR SLOVENIJI
PODRUŽNICA KRŠKO

ponovno objavlja prosto delovno mesto

VOZNIKA OSEBNEGA AVTOMOBILA,
ki ima še eno od naslednjih kvalifikacij: avtomehanik, finomehanik, avtoelektričar ali električar.

Pogoji:
Šofer B ali C kategorije z najmanj 2 letoma ustreznih delovnih izkušenj ter še ena izmed navedenih kvalifikacij.
Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati z bivališčem v bližini kraja zaposlitve.
Sprejeti kandidat bo moral predložiti ustrezno novo zdravniško spričevalo za opravljanje poklica šofer. Podroben opis dela bo kandidatu sporočen ob osebnem razgovoru.
Pismene ponudbe naj kandidati pošljejo v 10 dneh po dnevu objave na naslov: Služba družbenega knjigovodstva – podružnica Krško.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po preteku roka za prijavo.

PROSTA DELOVNA MESTA

BIRO ZA EKONOMIKO, URBANIZEM IN VZDRŽEVANJE HIŠ, ČRNOMELJ p.o.
ČRNOMELJ, Ul. Mirana Jarca št. 3

Po sklepu delovne skupnosti in čl. 49., 50. in 54. statuta OZD razpisna komisija

razpisuje prosta delovna mesta:

1. DIREKTORJA OZD
- visoka ali višja izobrazba gradbene, ekonomske, pravno – upravne ali organizacijske smeri;
- pet oziroma sedem let delovnih izkušenj na enakih ali podobnih vodilnih delovnih mestih v delovnih ali drugih organizacijah oziroma v upravi družbeno-političnih skupnosti;

2. VODJA EKONOMSKO – ORGANIZACIJSKEGA SEKTORJA
- visoka ali višja izobrazba ekonomske smeri;
- pet oziroma sedem let delovnih izkušenj na enakih ali podobnih vodilnih delovnih mestih v gospodarstvu ali drugih organizacijah.

3. VODJA SEKTORJA STANOVANJSKEGA VZDRŽEVANJA IN URBANIZMA
- visoka ali višja izobrazba gradbene smeri;
- pet oziroma sedem let delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih.

4. VODJA RAČUNOVODSKEGA SEKTORJA
- visoka, višja ali srednja izobrazba ekonomske smeri;
- pet, sedem oziroma deset let delovnih izkušenj na enakih ali podobnih vodilnih delovnih mestih v delovnih ali drugih organizacijah.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
- da imajo moralno-politične kvalitete in da so družbeno-politično aktivni;
- da imajo smisel za vodenje in organizacijo ter jasen koncept razvoja OZD.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev morajo kandidati poslati na naslov:
Biro za ekonomiko, urbanizem in vzdrževanje hiš, Črnomelj, Ul. Mirana Jarca št. 3, najpozneje 15 dni po objavi razpisa.

LICITACIJA!

ISKRA – IEZE LJUBLJANA
TOZD keramični kondenzatorji Žužemberk

razpisuje javno licitacijo za odprodajo naslednjega osnovnega sredstva:

KOMBI IMV 1600 – SUPER

Vozilo ni registrirano, je pa v voznem stanju.
Licitacija bo v petek, 16. 1. 1976, v prostorih ISKRE Žužemberk
– ob 10. uri za družbeni sektor,
– ob 11. uri za zasebni sektor.
Izklicna cena je 5.000,00 din. Pred pričetkom licitacije plačate 10 odst. varščino od izklicne cene neposredno licitacijski komisiji. Kupnina je plačljiva takoj. Prometni davek plača kupec.

SVET DELOVNE SKUPNOSTI OSNOVNE ŠOLE ŠENTJERNEJ

razglaša prosto delovno mesto
SNAŽILKE (SNAŽILCA)
na centralni šoli v Šentjerneju za nedoločen čas.

Nastop dela 1. 2. 1976.
Prošnje naslovite na svet delovne skupnosti osnovne šole Šentjernej do 15. 1. 1976.

Bogata izbira AVTORADIOV, gramofonov, magnetofonov, avtomobilskih televizorjev, daljnogledov ter fotoaparatov.

– kupcem z odrezkom tega oglasa poseben popust!

TRST, Trg Goldoni 7 Fototecnica MODESTO QUATTROCCHI

Priporočamo se za obisk in hkrati voščimo srečno ter uspešno novo leto 1976!

PROSTA DELOVNA MESTA!

Zaradi nove sistemizacije delovnih mest v Industriji otroške konfekcije
„JUTRANJKA", Sevnica,

vabimo k sodelovanju več novih sodelavcev za naslednja delovna mesta:

1 KNJIGOVODJA OSNOVNIH SREDSTEV
1 STATISTIK EVIDENTIČAR
1 DISTRIBUTER PROGRAMER
4 FINANČNI KNJIGOVODJE
1 INVENTURIST
1 ADMINISTRATOR
2 OBRAČUNOVALCA STROŠKOV

Pogoji:
pod 1. končana srednja šola – ekonomski tehnik 12 mesecev delovnih izkušenj
pod 2. končana srednja šola – statistični ali ekonomski tehnik, 12 mesecev delovnih izkušenj,
pod 3. VŠ organizator programer ali ekonomist, 18 mesecev delovnih izkušenj,
pod 4. končana srednja šola – finančni ali ekonomski tehnik, 2 leti delovnih izkušenj,
pod 5. končana srednja šola – ekonomski tehnik, 12 mesecev delovnih izkušenj,
pod 6. končana poklicna šola – administrativna, 3 mesece delovnih kzkušenj,
pod7. končana srednja šola – ekonomski tehnik, 12 mesecev delovne prakse

Za vsa delovna mesta je dvomesečno poskusno delo. Prijave s priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema splošni sektor podjetja do zasedbe delovnega mesta.

ČE STE BILI DECEMBRA „RAZSIPNI", BOSTE JANUARJA NAJBRŽ BOLJ VARČNI, TAKŠNA JE PAČ TA REČ.

Svoj prispevek k vašemu varčevanju je, kot vsa leta doslej, spet pripravila

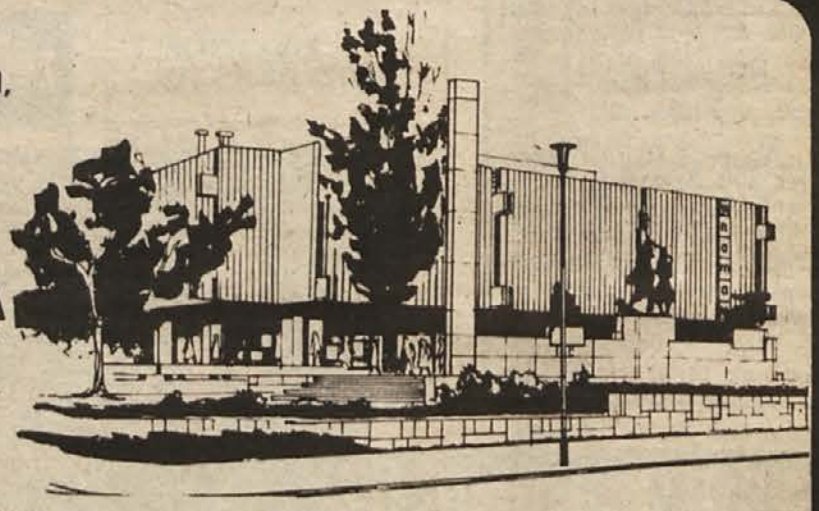

VELEBLAGOVNICA nama KOČEVJE

MOŠKO, ŽENSKO IN OTROŠKO ZIMSKO KONFEKCIJO IN OBUTEV vam nudi

od 5.1.1976 do 31.1.1976

30-50% ceneje

Poceni, pa vendar dobro boste lahko oblekli sebe in svojo družino, če boste obiskali

VELEBLAGOVNICO nama KOČEVJE

V zadnji tekmi slovenske odbojkarske lige za ženske so Novomeščanke doma izgubile z najboljšimi igralkami v ligi – Fužinarjevo ekipo in so po prvem delu prvenstva na tretjem mestu. Po vsej verjetnosti bodo prihodnjo sezono v najkvalitetnejši ligi nastopila tudi dekleta iz Kočevja, ki so po prvem delu v II. ligi na tretjem mestu in imajo v nadaljevanju največ možnosti, da osvojijo prvo mesto in se tako uvrstijo naprej. Na sliki: prizor s tekme iz zadnjega kola med novomeško Krko in Fužinarjem.

Dobi Kočevje ligaško ekipo?

Odbojkarice so po prvem delu v II. republiški ligi na tretjem mestu — Lepe možnosti za prvo mesto

Kočevske odbojkarice nastopajo v II. republiški ligi in minula sezona je bila za nadarjeno vrsto dokaj uspešna. Mlade Kočevke so zasedle odlično tretje mesto in bile v prvenstvenih tekmah le dvakrat poražene.

Po odhodu trenerja Cebina v JLA je ekipo nekaj časa vodil sedanji predsednik kluba Jovo Čokorilo, nato pa ga je nadomestil Rajko Luzar. V tekmovanju je nastopilo 10 igralk: Curl, Stopar, Benčina, Levstik, Jakopin, Vesel, Volf, Lapuh, Šercer in Ciglič. Slednja se je šele ob koncu sezone vrnila v matični klub iz ljubljanskega Viča. Najboljše so bile mladinska reprezentantka Levstikova ter Curlova in Jakopinova.

Strokovno vodstvo odbojkarskega kluba meni, da imajo nadarjene igralke v drugem letu prvenstva lepe možnosti za najvišje mesto in s tem možnosti za uvrstitev v najkvalitetnejšo republiško ligo. V nadaljevanju bodo namreč z močnimi nasprotnicami igrale pred domačim občinstvom, kar je glede na to, da imajo igralke bučno občinstvo, prav gotovo velika prednost. Nedvomno bi si Kočevke zaslužile nastope v prvi republiški ligi in poskrbele za prodor kočevske odbojke, ki ima zares bogato tradicijo.

Z. FAJDIGA

Na sliki je Gita Levstik (desna) s soigralko. Levstikova je že lep čas med najboljšimi igralkami v Kočevju, obenem pa je tudi mladinska republiška reprezentantka. (Foto: Z. F.)

NOVO MESTO – BREŽICE 6815:6591

Na kegljišču „Gorjanci" v Novem mestu je bil pred kratkim odigran prijateljski dvoboj med kegljaškima vrstama Novega mesta in Brežic. Obe ekipi se namreč že dalj časa pripravljata na kvalifikacije, ki naj bi jih popeljale v višjo ligo. V prijateljskem srečanju so se izkazali Zupančič 917, Blažič 911, Drenik 863 (vsi Novo mesto), pri gostih pa Teropšič 944, Zorič 857 in Verstovšek 841.

B. D.

Novoletna kegljaška revija Krki

Na tradicionalnem novoletnem kegljaškem turnirju so prehodni pokal kegljaškega kluba Krka osvojili tekmovalci Krke in novomeške kegljačice

Novomeški kegljaški delavci so tudi letos pripravili tradicionalni novoletni turnir za pokal Krke, ki so se ga udeležile najboljše ekipe iz Dolenjske.

Na kegljišču „Gorjanci" na Loki so se pomerili tekmovalci in tekmovalke iz Novega mesta, Kočevja, Krškega in Mercatorja, medtem ko se nekatere vabljene vrste novoletnega srečanja niso udeležile. V moški konkurenci je potekal izenačen boj med novomeško Krko in odličnimi Kočevci, ob koncu pa so slavili domači kegljači. Pri ženskah so za prve favoritke veljale Krkine kegljavke, vendar jih je z dobro in izenačeno igro premagala vrsta Novega mesta.

Rezultati – moški: 1. Krka I 7036 (Turk 883, Badovinac 874, Rožič 905, Jarc 840, Vesel 851, Krušič 856, Hren 889, Bratož 938), 2. Kočevje 6942 (Kajfež 906, Klarič 832, Šturm 864, Bončina 880, Rački 855, Pajnič 856, Kočevar 901, Kosten 840), 3. Novo mesto 6729 (Istenič 844, Klobučar 824, Hrastar 807, Drenik 826, Rustja 784, Rolih 897, Zupančič 901, Blažič 846), 4. Krka II 6604 (Zabukovec 812, Legiša 887, Klemenčič 722, Karpljuk 806, Vesel 835, Košmrl 867, Mrzlak 808, Židanek 867), 5. Krško 6602 (Bogovič 803, Planinc 911, Runovec 805, Špiler 837, Strupah 838, Vanič 791, Žnidaršič 840, T. Rovan 777).

Ženske: 1. Novo mesto 2314 (Kolenc 296, Sofronov 395, Zupančič 348, Bračko 339, Šoško 414, Poljak 422), 2. Krka 2269 (Baškovič 376, Zupančič 314, Barič 387, Rajh 384, Tratar 402, Rosenberger 406), 3. Mercator – Trebnje 2107 (Veble 425, Mezgec 333, Zajc 346, Bizjak 302, Premrl 340, Bukovec 361).

D. BRATOŽ

ČATEŽ: DOBRI REZULTATI

Na kegljišču na Čatežu so tekmovalci odigrali drugo kolo zimske lige, in sicer v disciplini 6 x 200 lučajev. Najboljšo igro je pokazal Turk (Krka), ki je podrl 922 kegljev in zaostal za rekordom kegljišča vsega za tri keglje.

Rezultati: 1. Krka 5282, 2. Novoteks I 5023, 3. Krško 4992, 4. Brežice 4990, 5. Krka II 4942, 6. Železničar 4878 itd.

Članice – rezultati drugega kola: 1. Pionir 2330, 2. Krka 2231, 3. Novoteks 2220, 4. Mercator 2204 in 5. Brežice 2165.

Po dveh kolih vodi pri moških Krka, sledita pa ji Novoteks in Krško; pri ženskah vodi prav tako vrsta Krke, za njo pa sta Pionir in Novoteks.

D. BRATOŽ

NOVO KEGLJAŠKO DRUŠTVO

Pred kratkim so v ribniškem domu JLA odprli novo sodobno kegljišče, obenem pa so ustanovili kegljaško društvo, ki bo delovalo v okviru ribniškega TVD Partizan. Člani društva se že pripravljajo za nove nastope, in kot kaže, se bodo v kratkem začeli udeleževati večjih tekmovanj.

M. G.

KOČEVJE: SREČANJE „GOZDNIH" KEGLJAČEV

Na kegljišču v športnem parku Gaj je bilo 20. decembra povratno srečanje kegljačev gozdnih gospodarstev iz Kočevja in Novega mesta. Vsaka ekipa je štela osem tekmovalcev, v dveh disciplinah pa je zmagala ekipa GG Kočevje, ki se je tako oddolžila za poraz v Novem mestu. Dokaj enakovredno je med tekmovalci nastopala tudi edina ženska, Kolenčeva iz GG Novo mesto. Rezultati: GG Kočevje 3551 in GG Novo mesto 3383 kegljev. Posamezno: Kočevar (K) 426, Tekavec (K) 425, Goleš (N. m.) 422, Repar (K) 412, Krapež (K) 409, Rustja (N. m.) 404, Henigman (K) 400 kegljev. Itd. Pri organizaciji srečanja je pomagal tudi domači kegljaški klub, ki je v zadnjem času pripravil še več prijateljskih srečanj klubov, tudi iz drugih republik, in je tako domala edini klub v Kočevju, ki ne pozna – zimskega spanja.

J. GORŠE

NOVO MESTO: ŠOLA NAMIZNEGA TENISA

Novomeški namiznoteniški klub bo v nedeljo ob 9.30 pripravil v novi športni dvorani sestanek za vse ljubitelje namiznega tenisa. Na srečanju igralcev in ljubiteljev bele žogice bodo izvolili novo vodstvo in si zastavili delovni program. Ob koncu bodo ustanovili pionirsko šolo namiznega tenisa. Na sestanek so vabljeni nekdanji igralci, učitelji in profesorji telesne vzgoje, družbenopolitični delavci, pionirji in njihovi starši.

Poveljstvo novomeške garnizije je pripravilo v počastitev dneva JLA v telovadnici osnovne šole „Katja Rupena" tekmovanje v namiznem tenisu, ki se ga je udeležilo šest sindikalnih ekip. Po zanimivih dvobojih je zmagala Novoteksova ekipa, ki je premagala vse nasprotnike. Druga je bila IMV in tretja ekipa družbenih služb. Na sliki: Novoteksov igralec Marjan Somrak v akciji. (Foto: Janez Pezelj)

Krško: po 20 letih KK Posavje

V kratkem času je iniciativni odbor zbral 500 članov — Konjeniški klub Posavje vabi med svoje člane predvsem mladinke in mladince

Pred tridesetimi leti so se v Krškem lahko pohvalili z delavnim društvom za konjski šport, saj je odlično delovalo, predvsem od 1946 do 1957. Takrat je imelo na voljo najlepši hipodrom v Sloveniji, pridne klubske delavce in nekaj odličnih tekmovalcev.

Med najboljšimi so bili Lipej, Križanec, Kerin, Polca in Petan. Šloves Stadiona Matije Gubca so ponesli po vsej državi. Toda prihajajoča motorizacija je z lepega stadiona pregnala konje in njihove ljubitelje in društvo za konjski šport je zamrlo. Vendar je veselje do konjeniškega športa ostalo do danes in pred nekaj tedni so se želje po oživitvi konjeniškega društva za Posavje uresničile.

Najprej so ustanovili iniciativni odbor, ki se je svojega dela resno lotil in v kratkem času v društvo zbral kar 500 članov. Odbor še naprej neutrudno dela in prav gotovo bo pritegnil še več ljubiteljev pozabljenega konjskega športa iz brežiške, krške in sevniške občine.

Novoustanovljeno društvo vabi vse, ki bi radi postali člani konjeniškega kluba „Posavje", naj se zglasijo pri pripravljalnem ali iniciativnem odboru. Razen potrebnih informacij bodo ob vpisu dobili klubske značke, delo akademskega kiparja in medaljerja Vladimirja Štovička, in člansko izkaznico. Člani kluba upajo, da bo v društvu našlo razvedrilo tudi veliko mladincev in mladink.

Rački v minulem letu najboljši

Poleg rednih tekmovanj so se člani kočevskega kegljaškega kluba vse leto preizkušali tudi na posameznih dvobojih, kjer je nastopilo kar 18 igralcev. Po štirih nastopih je največ kegljev podrl Marjan Rački: s 3615 podrtimi keglji je osvojil naslov najuspešnejšega kočevskega kegljača v minulem letu. Za njim se je uvrstil Kočevar, Pajnič pa je bil tretji. V konkurenci so organizatorji upoštevali rezultate dvanajstih igralcev, ker ostalih šest ni opravilo vseh nastopov.

Končni vrstni red: 1. Rački 3615, 2. Kočevar 3553, 3. Pajnič 3549, 4. Ozanič 3507, 5. Šturm 3496, 6. Legan 3490, 7. Kosten 3457, 8. Kajfež 3410, 9. Šega 3329, 10. Klarič 3327, 11. Rus 3322, 12. Levstik 3287 podrtih kegljev.

SD KRKA: 630 KROGOV

Dan JLA so počastili tudi strelci iz novomeške občine. Na meddružinskem tekmovanju je nastopilo sedem strelskih družin, prvo mesto in prehodni pokal pa so osvojili tekmovalci SD Krka s 630 krogi. Sledijo SD Tone Mišič (597), SD Iskra (556) itd.

Letos so podelili tudi prehodni pokal za ženske, osvojile pa so ga strelke iz Krke. Najboljši posamezniki so bili Janez Berlan (SD Krka) s 174 krogi, Anton Učjak (SD Tone Mišič) s 167, Božidar Malovič (SD Borac) s 158 krogi itd.

M. ZUPANČIČ

INLESOVI ROKOMETAŠI TRENIRAJO

Ribniški ligaši, Inlesovi rokometaši, so že začeli trenirati. Zbrali so se že pred novim letom, in sicer v telovadnici v Dolenji vasi, te dni pa bodo pričeli trenirati na odprtem igrišču. Sedaj nabirajo moči in po besedah trenerja Pavčiča se Ribničani pripravljajo predvsem na prve tekme v nadaljevanju lige, ki so za ekipo najbolj pomembne. Če bo novincem v ligi uspelo osvojiti četrto mesto, bo to za ribniški rokomet nedvomno zelo velik uspeh.

RIBNICA – Domači šahovski klub je organiziral turnir tretjekategornikov, na katerem bodo dobili najboljši igralci višjo kategorijo. Po osmih kolih vodi Mikulin s 6,5 točke, drugo in tretje mesto pa si delita Bavdek in Šipka s 4,5 točke.

Zadnjo nedeljo v decembru je sevniški Šahovski klub „Milan Majcen" proslavil 10-letnico obstoja, hkrati pa tudi 15-letnico organiziranega igranja šaha v mestu. Na turnir so prišli igralci iz sedmih krajev. Zmagali so Hrastničani (22,5 točke), sledijo: trboveljski Rudar (21,5 točke), Brežice in Zagorje (oba po 16,5 točke), Sevnica I (10,5), Krmelj (10), Krško (9) in Sevnica II (5,5). Na sliki: predsednik sevniškega kluba Franc Derstvenšek izroča pokal zmagovalni ekipi Hrastnika. (Foto: Železnik)

„Olimpijci" vadijo vsak dan

V novomeški Novoteksovi kolesarski vrsti pet kandidatov za moskovske olimpijske igre — Vadi 30 fantov

Komaj so zaključili lansko kolesarsko sezono, že so se začeli Novoteksovi tekmovalci pripravljati za nove nastope, ki bodo po ocenah strokovnjakov precej bolj zahtevni kot minuli.

Zato vadijo Novomeščani kar petkrat na teden. Na treninge – vodita jih Majes in Fink – prihaja 30 kolesarjev, ki so razdeljeni v štiri skupine, in sicer v člansko, skupino starejših in mlajših mladincev ter pionirjev. Ob ponedeljkih plavajo, ob sredah imajo kros in ciklokros, ob četrtkih vadijo v telovadnici, ob petkih na „valjih", ob nedeljah imajo zopet ciklokros ali pa smučajo.

Zakaj tako resne priprave? Mnogi kolesarski poznavalci namreč trdijo, da je mladi novomeški kolesarski kolektiv poln nadarjenih fantov. Tega se vodstvo kluba zaveda in zato zahteva od vseh članov resnost. Kot kaže, bo novomeška kolesarska posadka tudi v letošnjem letu med najboljšimi v republiki, predvsem v konkurenci starejših mladincev, kajti ljubljanski Rog in kranjska Sava sta izgubila najboljše mladince, ker so v letošnjem letu že člani.

Med mlajšimi mladinci obeta predvsem Srečko Vehar, vendar sam ne bo dosegel dobrih rezultatov, če mu ne bosta pomagala klubska tovariša Bojan Štih in Janez Šuklje. V tej kategoriji bo nastopila še vrsta mladih Novomeščanov in ni rečeno, da ne bodo ob koncu prvenstva mnogi izmed njih med najboljšimi v republiki. Tako novomeški kolesarski delavci upravičeno spodbujajo predvsem vrsto mladincev, med katerimi je pet kolesarjev, ki so kandidati za olimpijsko Moskvo 1980.

NAJBOLJŠA OO ZSMS ITAS

V počastitev dneva JLA in 30. obletnice osvoboditve je strelska sekcija OO ZSMS Doma Dušana Remiha iz Kočevja organizirala v domu telesne kulture mladinsko ekipno tekmovanje v streljanju z zračno puško. Nastopilo je 65 tekmovalcev in tekmovalk iz 14 ekip. Do petega mesta so ekipe prejele diplome, prva spominsko darilo, ostale ekipe pa priznanje. Diplome so dobili tudi trije najboljši posamezniki in posameznice. Pri moških je osvojila 1. mesto ekipa OO ZSMS Itas, drugo Podpreska, tretje pa Dom Dušana Remiha. Pri ženskah je prav tako osvojila 1. mesto ekipa OO ZSMS Itas, drugo pa ekipa OO ZSMS Doma Dušana Remiha. Najboljši posameznik je bil Jože Peterlin (Itas), pri ženskah pa njegova klubska tovarišica Nada Učakar.

JOŽE SMOLEJ

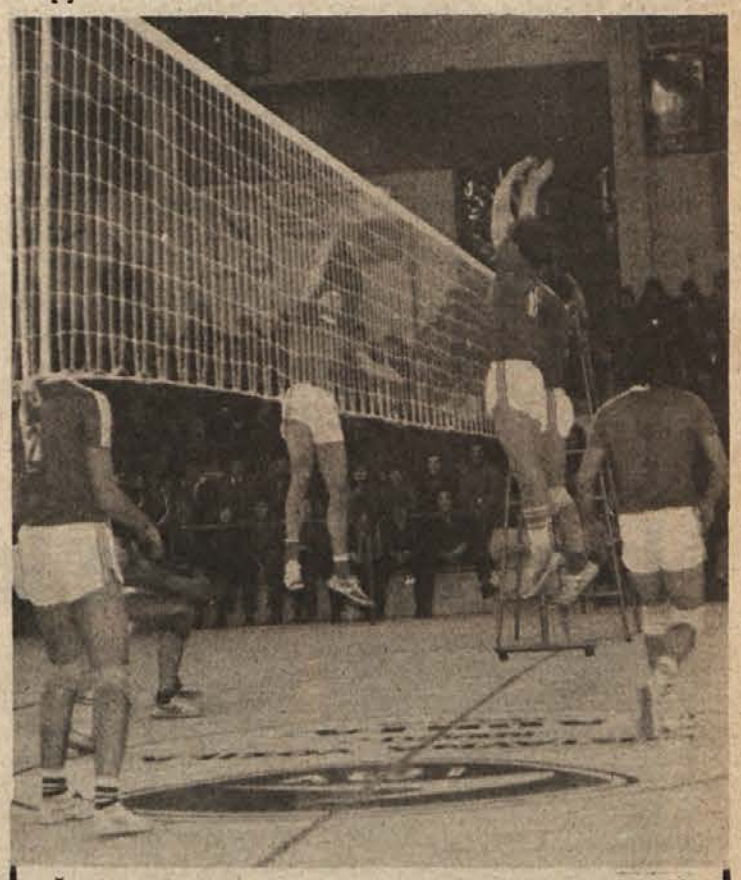

Člani jugoslovanske odbojkarske reprezentance, ki je osvojila na minulem evropskem prvenstvu bronasto odličje, so se od 19. do 28. decembra pripravljali na Bledu. En dan treninga so namenili novomeškim ljubiteljem odbojke, in sicer tako, da so med sabo odigrali tekmo na tri dobljene sete. Okoli 800 gledalcev je v 26. decembra v novi športni dvorani videlo „bronaste" Jugoslovane, ki so se izkazali predvsem s požrtvovalno igro. (Foto: Janez Pezelj)

Šport

RIBNICA – V počastitev dneva JLA so se v novem domu JLA pomerile šahovske vrste iz Kočevja in Ribnice. Ekipe so igrale na 15 deskah, najboljši pa so bili slovenski ligaši, igralci Kočevja. Rezultati: JLA – Kočevje 3:12, Ribnica – Kočevje 5,5:9,5 in JLA – Ribnica 4,5:10,5. (M. G.)

DOLENJA VAS – Košarkarji iz Dolenje vasi igrajo nepretrgoma. Še pred novim letom so odigrali dve tekmi. Najprej so premagali Mirno s 97:76, v drugi tekmi pa ekipo gradbenega centra iz Ljubljane s 87:69. V obeh tekmah se je izkazal Henigman. (M. G.)

KOČEVJE – Pred kratkim je bilo končano tekmovanje v občinski kegljaški ligi in med petimi ekipami so bili najboljši Invalidi II z 11.869 podrtimi keglji. Za najboljše igre in osvojeno prvo mesto so prejeli prehodni pokal. Dolga vas je bila druga, tretja Kočevska Reka, sledijo še ekipe Mozlja, prva vrsta Invalidov in Livold. (Z. F.)

ŠENTJERNEJ – Domača ženska rokometna vrsta – nastopa v ljubljanski conski rokometni ligi – se bo udeležila odprtega zimskega prvenstva SRS, ki bo v športni dvorani na Kodeljevem. Šentjernejke bodo igrale v B skupini, tekmovanje pa se bo pričelo 11. januarja. Razen Šentjernejk igrajo v skupini še Borec, Lisca, Grosuplje, Mokrec, Olimpija B in Steklar. (D. P.)

RIBNICA – V počastitev dneva JLA so ribniške družbenopolitične organizacije pripravile turnir v malem nogometu.
Vrstni red: 1. Inles, 2. JLA, 3. Žičnica, 4. Loški potok. (M. G.)

Tone Šporar – hitropotezni as

Rednega hitropoteznega prvenstva novomeškega šahovskega kluba za mesec december se je udeležilo 19 šahistov. Po štirijurnih zanimivih bojih je prepričljivo tretjič zapored zmagal Tone Šporar. Škoda, da se prvenstev ne udeležujejo najboljši novomeški šahisti, kar bi nedvomno doprineslo h kvaliteti turnirjev.

Vrstni red: Šporar 17, Petković 14,5, Stokanović 13,5, Milić 13, Materni 11,5, Picek in Kranjec 10,5, Vene in Oberč 10, Lubej in Voljčanšek 9, Kitanović 8,5, Jerančič 8, Žvagen 7,5, Peterle 7, Stane 4, Golobič 3, Najdovski 2,5 in Škerlj 2 točki.

V skupnem seštevku hitropoteznih turnirjev za september, oktober, november in december je bil najboljši prvokategornik Tone Šporar. Zbral je 149 točk, za njim pa so se uvrstili Oberč in Materni (126), Petković (118), Voljčanšek (86), Ščap in Kranjec (69), Stokanović (50) idr.

Dr. BOŽO OBLAK

Kavica

Po osvoboditvi, posebno še zadnjih deset let smo začeli tudi Slovenci na veliko piti kavo. Iz južnih delov države je prišla k nam turška kava, zahodni sosedje so nam dali ekspresno kavo. Dodali smo sladko smetano, sploh smo jo osladili, nekateri pa so jo še zabelili s kakšno močno alkoholno pijačo. Postala je, skratka, naša, udomačena, močno zaželena in skoraj nepogrešljiva slovenska pijača.

Nekateri že zjutraj ne morejo brez nje. Spijejo skodelico kavice, takoj ko vstanejo. Potem pijejo kavico v pisarnah, pa tudi povsod drugod. Ni dobre tajnice, ki bi ne znala kuhati kavice. V odmorih pri delu se pije kavica, ob njej se sklepajo kupčije, potrebna je za uspešne dogovore in sporazume. Večinoma jo ljudje pijejo po kosilu in tudi po večerji, sploh pa v javnih lokalih, kjer spada zraven še dobra cigareta in kaj močnega. Tako spijejo nekateri več skodelic kave na dan. Najbolj pretiravajo s kavo kot poživilom poklicni šoferji, pa tudi šoferji amaterji na nočnih vožnjah.

V pravi kavi je 1 – 2 % kofeina, to je strupa, ki posebno v večjih količinah kvarno vpliva na živčevje, srce in ožilje. Če človek na kofein ni navajen, že ena sama kavica zelo pospeši delovanje srca, razburi živčevje, predrami človeka in povzroči nespečnost. Po več kavicah pa se pojavijo znaki zastrupitve s kofeinom. Nastane drhtenje, povečan utrip, bolečine pri srcu, lahko tudi nezavest in nazadnje smrt.

Kofein širi žile in kri močneje doteka v možgane. Zato kavica usposobi človeka za večje telesne in duševne napore ali pa za nadaljnje napore takrat, ko je že utrujen in bi se moral odpočiti. To pa je tisto, kar takrat, ko je že utrujen in bi se moral odpočiti. To pa je tisto, kar pospešuje razvoj sodobne menežerske bolezni, ki vodi v srčno kap. Kavica povzroča tudi vnetje želodčne sluznice in rano na želodcu, ker pospešuje izločanje želodčne kisline, ki potem razjeda želodčno sluznico. Če pa kdo nima dovolj želodčne kisline, mu kavica odvzame tek in napravi občutek sitosti. Nevarna je kavica ob zvečanem krvnem pritisku.

Starejši ljudje, ki imajo onemoglo srce, lahko brez škode spijejo eno do dve skodelici prave kave na dan. Kofein razširi venčne žile srca, dihanje postane lažje, utrujenosti je manj, pa še izločanje urina se pospeši.

Pretiravanje je škodljivo, kakor povsod. Pretirane količine prave kave narede nepopravljivo škodo. Mladim ljudem in ljudem v zreli dobi, ki so na višku telesnih in duševnih moči, je prava kava povsem nepotrebna. Prav škodljiva pa je otrokom in mladini v razvoju, celo v majhnih količinah.

Torej če brez kavice že ne moremo več, ker smo se je navadili in ker je to sodobno, vsaj ne pretiravajmo z njo!

Dolenjski list pred 20 leti

Vemo za naše slabe točke

NAŠE GOSPODARSKE MOŽNOSTI so danes že tako razvite, da lahko v kratkem s pravilno organizacijo in razdeljevanjem, z varčevanjem in s pametnim vodstvom odstranimo tiste elemente, ki danes še motijo normalni tok življenja in brez potrebe ustvarjajo včasih zaskrbljenost državljanov. Danes zelo dobro vemo, kje so naše slabe točke, toda disciplinirano in vztrajno jih moramo odstranjevati. (TITO)

PRED VOJNO DOLENJSKA v turističnem pogledu ni pomenila ničesar. Kot v ostalih panogah, je bila zapostavljena tudi v turizmu. Veljala je pač za zaostalo pokrajino, znano samo po svojem cvičku, nekdanjih hajdukih, volkovih in medvedih, morda še po svoji originalni noši, hkrati pa tudi po slabih prometnih zvezah. Iz zgodovine je bila znana samo po številnih gradovih in kmečkih uporih. Deželica romantike in cvička, medvedov in volkov, starih gradov in podobnih rekvizitov je kar čez noč vstala in dobila izreden pomen. Da je Dolenjska turistično področje, je bilo že neštetokrat ugotovljeno. Ima zanimivosti in lepote, ki jih v drugih predelih naše domovine ne najdemo.

UPRAVI LISTA boste storili veliko uslugo, če nakažete celoletno ali polletno naročnino naenkrat. Zamudnikom bomo list ustavili sredi januarja, če zaostale naročnine ne bodo nakazali takoj po Novem letu!

(Iz DOLENJSKEGA LISTA
6. januarja 1956)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Lani hude uime in nadloge

(Z o p e t) je preteklo jedno leto in z mnogimi nadami smo nastopili novo. Da bi bilo bolj srečno, nego je bilo minulo! Leto 1895 bo našemu narodu ostalo v neizbrisnem spominu, ker toliko nadlog in hudih uim ga že ni kmalu zadelo nego v teh mesecih. Prve dneve lasnkega leta je padlo toliko snega, da ga ljudje že dolgo niso pomnili. Na vrtovih, v sadovnjakih, v vinogradih je naredil mnogo škode, ker je lomil veje; podrl je tudi marsikatero streho. Še meseca marca ga je ležalo toliko, da so se vršile javne molitve za pomoč v tej nenavadni stiski. Ko se je tajal sneg, nastale so povodnji, ki se tudi niso odtekle brez škode. Ker je lani sneg padel na mokro zemljo in je tako dolgo ležal, zgnjilo in pozeblo je pod njim mnogo ozimine in ni čuda, da je sledila slaba letina.

(P o s l a n e c) je govoril v državnem zboru za narodno jednopravnost vseh narodnosti ter se pritoževal, da se pri nastavljanju državnih uradnikov prezirajo slovenski uradniki. Slovenci tirjajo, da se jim dado one pravice glede jednakopravnosti v vseh strokah javnega življenja, katere so jim zagotovljene v ustavnih zakonih.

(Š p a n c i) imajo še vedno vojsko na Kubi. Zadnji čas so nekoliko bolj srečni, ker poveljnik Martinez Campos je ustaše v boju premagal in s tem precej ukrotil njih moč.

(K o l i k o) se je že pri nas svarilo in pisalo, naj se prizanaša gozdovom, pa kakor skušnja kaže, vse skupaj veliko ne pomaga, niti postava! Kmetje se v zadregi, v kateri se nahajajo, ozirajo le na trenotni dobiček, a ne pomislijo na ogromno škodo, katera sledi izsekanju gozdov.

(P o z d r a v) Ker mi ni bilo mogoče od vseh prijateljev in znancev se posloviti, kličem odhajaje iz Novega mesta vsem skupaj krepki „na zdar"! Jakob Blažon, c. kr. davčni praktikant.

Iz DOLENJSKIH NOVIC
1. januarja 1896

PO SVETU OKOLI

TUDI DOBRA PLAT – Nedolgo tega so statistiki izračunali, da je zadnja kriza in omejitev prodaje bencina imela tudi dobro plat. Smrtnost zaradi obolenj pljuč in srca se je močno znižala. Ljudje so več hodili peš in zrak je bil zaradi manjšega prometa čistejši. Takoj ko so omejitve preklicali, se je smrtnost povzpela na prejšnji odstotek.

TOPILNICA – Za neki drug podatek, ki je po svoje tudi zanimiv, pa so poskrbeli statistiki francoske zdravstvene službe. Izračunali so, da v 40 letih službe povprečna maserka pripomore, da se stopi okoli 200 ton človekove masti.

BREZ STRAŽE – London je ob eno svojih turističnih atrakcij. Menjav straže pred Buckinghamsko palačo ni več. Varčevanje je poseglo tudi med tradiciji vdane Angleže, saj stražarji menda zdaj opravljajo koristnejše delo. Vsekakor pa so obljubili, da bo med glavno turistično sezono spet vse po starem.

TEMELJIT TAT – Julia Lawson je imela obisk tatu, ki se je izkazal za zelo temeljitega. V eni od njenih hiš je neznani storilec pobral prav vse starine in umetnine. A ne samo to, pobral je tudi vhodna vrata, streho, pod, kopalnico, vodovodno instalacijo, napeljavo za centralno gretje in žice za elektriko. Vse to se je dogodilo nedaleč od ameriškega mesta Atlanta.

MARMELADA – Neka škotska tovarna marmelade v Glasgowu izdeluje posebno vrsto marmelade. Ko je izdelana, jo namreč za sedem let dajo v sode, v katerih je prej zorel viski. Tako se vrli Škotje lahko najedo in napijejo hkrati.

OXFORDSKA – Univerzitetni profesor v slovitem Oxfordu je našel način, kako ukaniti stroga oxfordska pravila, ki prepovedujejo pse v prostorih univerze. Upravni odbor je ugodil njegovi prošnji in izdal odločbo, po kateri njegov Flint ni več pes, ampak mačka.

Bodo ustvarili novo nevarnost?

Pred letom in pol je svetovno znana revija „Nature" objavila pismo skupine raziskovalcev, ki je šokiralo tako znanstvenike kot običajne ljudi. V tem pismu so svetovno znani raziskovalci prvič v zgodovini znanosti zahtevali, naj se prekinejo nekatere raziskave v genetiki, ker so postale nevarne za človeštvo.

Za kaj je predvsem šlo? Kaj je znanstvenike spodbudilo k temu nenavadnemu pismu?

V nekaterih ameriških univerzitetnih raziskovalnih središčih so namreč tako izpopolnili tehnike prenašanja genov, da so lahko presajali gene iz virusov, bakterij in živalskih celic v druge viruse in bakterije. Največ poskusov so naredili z neškodljivimi bakterijami, ki jih je najti v človekovem prebavnem traktu. Tako je nastala nevarnost, da v laboratorijih vzgoje novo vrsto bakterije, ki bi imela lastnosti kakšnega nevarnega virusa in bi bila prilagojena bivanju v človekovem telesu. Ta nevarnost je bila še toliko večja, ker so istočasno delali poskuse tudi s pokolenji bakterij, katerim so skušali vcepiti odpornost na antibiotike. Vse te poskuse so delali dobronamerno, vendar je v vrsti samih raziskovalcev vstal dvom o potrebnosti takih poskusov. Sledilo je pismo, ki smo ga že omenili.

Po objavi pisma so v mnogih laboratorijih prekinili poskuse presajanja genov. Vendar zaustavitev ni trajala dolgo. Znanstvenikom je uspelo vzgojiti bakterijo, ki ne more živeti zunaj laboratorija, saj je že temperatura človekovega telesa zanjo smrtna. Poskusi potekajo odtlej predvsem na tej bakteriji.

Vendar nevarnosti ni konec. Po letu in pol znanstveniki ponovno opozarjajo, da je treba poskuse zares prekiniti, ne samo spremeniti.

Nenavadno dirkalno vozilo ustavljajo s pomočjo padala.

Bolj strašila kot vozila

400 metrov prevozijo v 6 sekundah – Padala

Več kot pet milijonov gledalcev obišče vsako leto dirke, ki jih v Združenih državah imenujejo „drag racing". Za nepoznavalce te dirke niso nič posebnega, za ljubitelje pa so tako vozila kot vozniki neke vrste umetnine in umetniki. Višek dirk je vsako leto nedaleč od Los Angelesa na vsakoletni prireditvi „Supernacionalne dirke", na katerih zmagovalci požanjejo veliko slave in še po 10 tisoč dolarjev povrhu.

Te dirke so v najosnovnejšem tekmovanju za čim hitrejše pospeševanje. Vozila startajo v parih z mesta in vozniki skušajo na stezi, dolgi 400 metrov, doseči čim večjo hitrost. Temu namenu so vozila posebej prirejena. „Rail" ali „Digger", kot jim pravijo, so dolga štiri metre, ogrodje je iz kromiranih cevi, nad zadnjimi velikimi kolesi pa je montiran močan motor, čigar naloga je, da popolnoma razvije vso svojo moč (1800 KM) v približno šestih sekundah, kolikor traja, da vozilo prevozi dirkalno stezo. Hitrosti so naravnost osupljive: v nekaj sekundah dosežejo vozila tudi več kot 380 kilometrov na uro.

Pred leti so te dirke zahtevale precej smrtnih žrtev, zadnja leta pa zaradi številnih izboljšav in do podrobnosti upoštevajočih varnostnih pravil ni umrl nobeden od voznikov.

List za vsakogar »Dolenjski list«

Zdrava med bolnimi

Trinajst let je bila v umobolnici – Usodna pomota?

Da življenje ni z rožami postlano, je na lastni koži dodobra občutila Nemka Helene Kudwien. Šele pred kratkim je prišlo na dan, da je bila Helene trinajst let v umobolnici – popolnoma zdrava!

Na prvi pomladni dan leta 1958 je tedaj 53-letna prišla iz Duesseldorfa v Hamburg, da bi se zaposlila kot gospodinjska pomočnica. Ko je iskala delodajalca, jo je blizu nekega parka legitimiral policaj Hans Kuehlke in zahteval, naj gre z njim na policijo. Helene se je začela z njim prepirati, kar je bilo dovolj, da je poklical bolničarje iz umobolnice. Pred tem je namreč dobil obvestilo, da v bli-

Trinasjt let je bila zdrava v umobolnici.

parkov tava neka nora ženska.

Dasi se je Helene upirala, so jo odpeljali v umobolnico. Tamkaj jo je pregledal psihiater in ugotovil, da je čisto normalna. Toda na osnovi policijskega zapisnika je predstojnik umobolnice Kudwienovo zadržal v bolniški oskrbi, češ da „trpi zaradi psihoze s fiksno idejo, da se je pol Duesseldorfa zarotilo zoper njo".

Helene je zahtevala zagovornika. Ni uspela! Po treh mesecih je predstojnik kliničnega centra, v sklopu katerega je bila umobolnica, le napisal nalog, naj Helene izpustijo. In? Zdravniki na njenem oddelku so odpustnico zatajili in žensko še naprej „zdravili".

Zaradi „lepega vedenja" je bila Helene čez sedem mesecev izpuščena za deset dni. Precej si je našla zagovornika, ki ji je svetoval, naj se ne vrne. Res se ni hotela, toda prišli so policaji in jo nasilno odpeljali nazaj v umobolnico, kjer je bila vse do leta 1971.

Tedaj je zvedela za nekega pravnika, ki je bil deset dni tudi sam žrtev lažne prijave o norosti. Zavzel se je zanjo in dosegel, da so jo izpustili. Štiri leta je Helene omahovala, ali naj zahteva odškodnino, pred kratkim pa je vendarle sprožila sodni postopek.

Rešitev prejšnje križanke

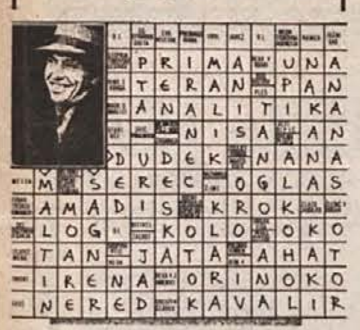

Brez besed

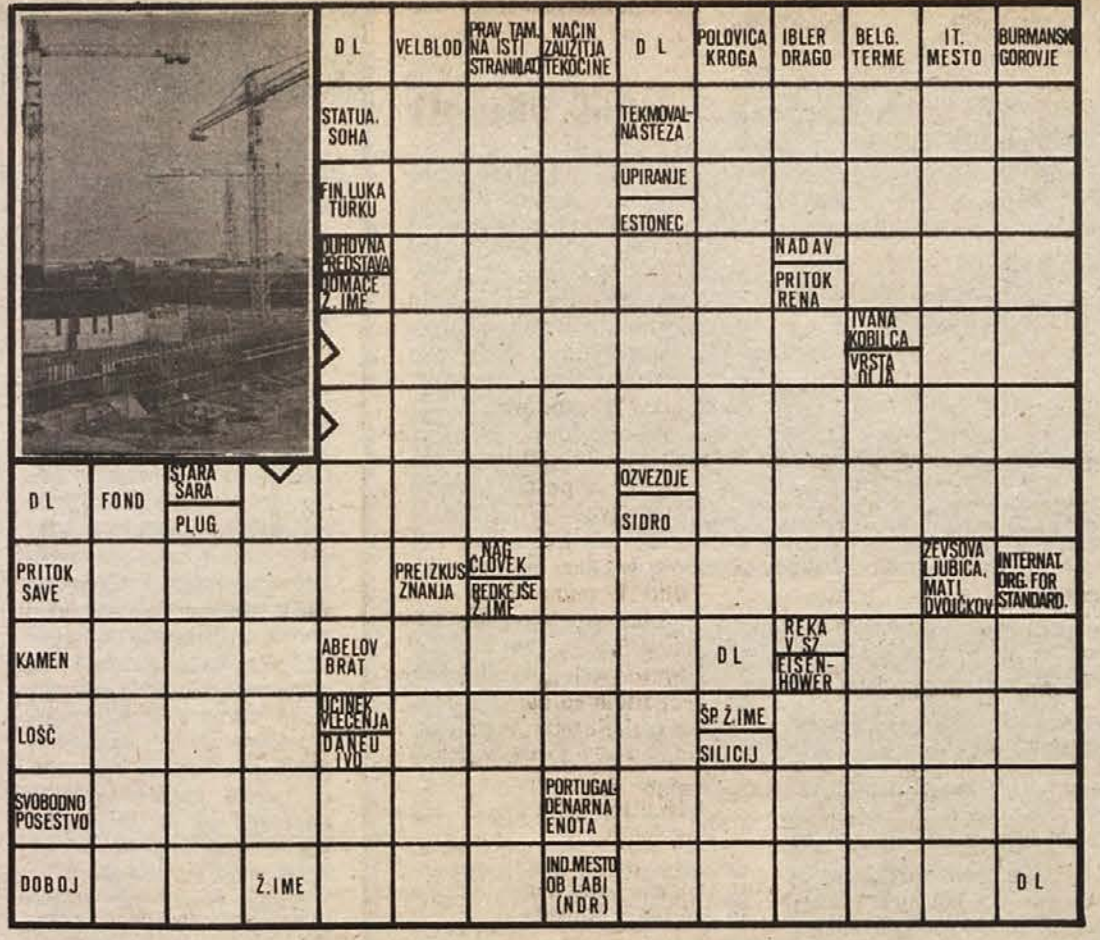

Če se mati narava ne izkaže

Klinike za pomladitev in olepšanje cvetijo v Hollywoodu – Igralke, igralci, pevci in pevke ter politiki plačujejo težke denarje za svoj lepši videz

Tudi lepotice in lepotci filmske slave se morajo srečati z dletom matere narave, ki v njihove obraze in postave vkleše znamenja starosti. Trenutek, ko opazijo na licu gubo več, ko prične telo dobivati ohlapnejše obline, je vsekakor mučen tako zanje kot za ljudi, ki iz njihove slave grade dobiček. In tako v združenem interesu poiščejo rešitve – pot k pomladitvi.

Na klinikah za plastično kirurgijo v Hollywoodu imajo ob glavnem vhodu še skrite in tajne vhode, katerih se poslužujejo slavni igralci in igralke, kadar jih oplazi dih let. Klinike skrbno čuvajo imena svojih slavnih klientov v največji skrivnosti, vendar je kljub temu prišlo na dan nekaj primerov.

Veteran filmov o divjem Zahodu John Wayne se je poslužil takega vhoda. Na operacijski mizi so obraz 68-letnega „kavboja" krepko nategnili, popravili mešičke pod očmi, ki jih je dobil od pretiranega uživanja žganih pijač, in tako se je slavni igralec spet malo pomladil.

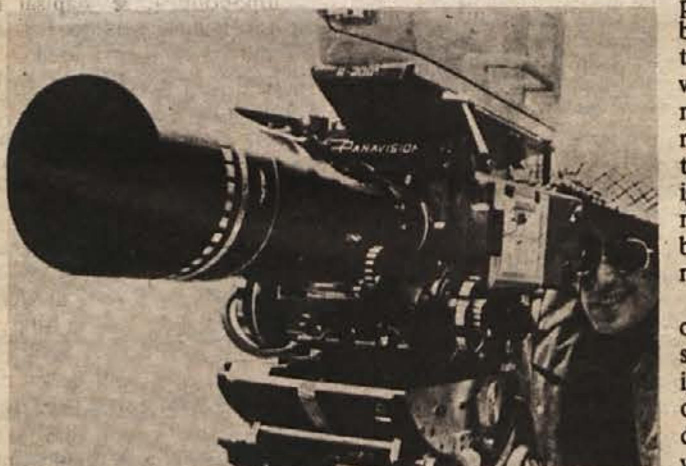

Objektiv filmske kamere ne zna lagati, zato si morajo postarni zvezdniki mladostni videz poiskati v dragih klinikah.

Nancy Sinatra sicer ni stara, toda njeno telo po naravi ni bilo najlepše, dokler ni obiskala neke klinike. V nekaj dneh so „popravili", kar je zgrešila narava. Raquel Welch je mojstrovina neke druge klinike za estetsko kirurgijo. Telo Raquele, ki živo poganja kri po žilah moških, je mojstrovina njenega prijatelja dr. Williamsa, ki je igralki očvrstil in povečal prsi, popravil oči, nos, trebuh – skratka naredil iz nje to, kar je. Anekdota pripoveduje, da so morali pri snemanju nekega filma, v katerem bi morala Raquela jahati konja, najti dvojnico; igralki so prsi ostale nepremične, namesto da bi se zibale, kot je pričakovati od normalnih prsi.

Klinike za pomladitev in olepšanje pa ne sprejemajo samo filmskih igralcev, igralk in pevk, pridno jih obiskujejo tudi politiki in dame iz visoke družbe, predvsem pa ljudje, ki imajo dovolj denarja, saj so olepševalne operacije zelo drage.

Vojna končana šele lani

Peter Zboriwetz ni vedel, da se je vojna končala

Vest, ki je ob zadnjih mesecih preteklega leta prišla iz Francije, zveni skoraj neverjetno: v vasi Metzervisse je do nedavnega Poljak Peter Zboriwetz živel kot hlapec na kmetiji družine Dumont v trdnem prepričanju, da druga svetovna vojna še ni končana. O velikih spremembah, ki so se v treh desetletjih dogodile v svetu, ni nič vedel. Na kmetiji je ves ta čas delal od zore do mraka samo za stanovanje in hrano. Šele srečanje z nekim rojakom, ki je bil pa o dogodkih bolje „poučen", mu je razkrilo resnico.

Iz Poljske so Zboriwetza, starega 16 let, deportirali v Francijo leta 1942. Fant je bil nepismen in kot ujetnik ni imel poguma, da bi kakor koli pogledal čez planke kmetije. Njegov gospodar, ki mu je bila ta zastonjska delovna moč prišla prav pri delu, pa tudi ni storil ničesar, ko se je vojna končala. Svojega hlapca je držal v veliki zmoti, ker je vedel, da se Poljak boji nacistov in raje ostane na kmetiji, kot da bi skusil grozote taborišč.

Ko so novinarji gospodarja vprašali, kako je mogel s Poljakom tako nečloveško postopati, je odvrnil, da ga je takoj po vojni dal socialno zavarovati – o koncu vojne pa mu ni maral pripovedovati, ker je menil, da ga ni potrebno politično poučevati.

Grozljiva kačja svatba

„Z nevero sem strmel v tisoče kač okoli sebe. Bile so povsod, tla so se dobesedno premikala. Čeprav sem kač navajen, si nisem mogel kaj, da bi se ne počutil neprijetno. Kače so se plazile po travi, prek skal, celo prek mojih nog in z jezički otipavale vse po vrsti, kot da bi nekaj iskale."

S temi besedami je raziskovalec Michael Aleksiuk opisal svoje prvo srečanje z nenavadnim pojavom množičnega zbiranja kač v jamah Manitobe, pokrajine v Kanadi. Aleksiuk je sicer že prej slišal govorice o desettisočih kačah, ki se spletajo v žive grozde vsako pomlad, vendar niso ne on ne njegovi kolegi biologi verjeli, da je to mogoče. Znanost do sedaj namreč tako množičnega zbiranja kač še ni zabeležila.

Ko se je prvič srečal z nenavadno jamo, v kateri je mrgolelo kač, se je znašel pred vprašanjem, ki ga je bilo težko rešiti. Kače namreč v jamo niso prihajale od zunaj, ampak so iz nje kar „izvirale". Hitro je ugotovil, da se kače v jami parijo: samička je po oploditvi kmalu zlezla iz jame, medtem ko so samci še ostali v nji in čakali, da se iz zemlje prikažejo nove samičke. Divji svatbeni ples je trajal samo podnevi; ponoči so kače skrivnostno izginile. V jami so ostale samo napol crknjene kače.

Pri preučevanju poginulih kač, je raziskovalca čakalo še eno veliko presenečenje. Crknjene kače so bile „strokovno" odprte samo na mestu, kjer imajo jetra. Vse so bile brez jeter.

Z nadaljnjim opazovanjem je ugotovil, da so „kirurgi", ki kače tako neusmiljeno in natančno operirajo, vrsta kanadskih vran. Svatbo kač izkoristijo tako, da med ljubečimi grozdi poiščejo svojo poslastico – kačja jetra. Kako kanadska vrana s tako natančnostjo pozna kačjo anatomijo, ostaja nerešena skrivnost.

Po teh odkritjih se je kanadskim biologom postavila cela vrsta vprašanj. Ker gre za res edinstven pojav, so ga sklenili kolikor mogoče natančno proučiti.

Aleksiuk med obiskom v kačji jami, ki je biologom odprla nova spoznanja o življenju kač. Tako brezskrbno je lahko zagrabil kup kač zato, ker niso strupene.

Kače, ki se tako nenavadno obnašajo, nosijo strokovni naziv Thamnophis sirtalis parietalis. Človeku niso nevarne, ker so nestrupene. Prehranjujejo se najraje z žabami, aktivne pa so samo poleti. Dolge in hladne kanadske zime prežive otrple pod zemljo. Nenavadno je to, da si prezimovališče izberejo v apnenčastih jamah, ki so globoko preprežene s številnimi rovčki, razpokami in globokimi zarezami, kamor se lahko zatečejo pred mrazom. Tudi po deset tisoč kač si izbere eno samo jamo.

Spomladi, ko prične sonce močneje sijati, se kače prebude iz zimskega spanja. Prilezejo na dan in se začno divje pariti. Ta prizor je opazoval Michael Aleksiuk. Po kakšnem tednu gomazenja v jami se kače odpravijo na svoja pota. Razlezejo se po več deset kilometrov daleč. Samice skote mladiče, ki so zelo hitro godni za samostojno preživljanje.

Proti jeseni, ko postaja vse hladneje, se neštevilne kače, razkropljene naokoli, spet pričnó stekati k svoji jami. Grozljivi prizor se ponovi; jama spet zaživi od tisočev gomazečih kačjih teles. Počasi se poskrijejo v skrivnostnih rovih in otrpnejo. Prvi mraz in sneg najdeta kačje jame povsem izumrle.

Znanstvenike je začudilo, ko so odkrili, da kače nezmotljivo prelezejo na desetine kilometrov in najdejo svojo jamo. Obročkani primerki so to neizpodbitno dokazali. Toda še bolj skrivnosto je obnašanje mladičev.

Mladiči prvo zimo prežive neznano kje. Šele naslednjo jesen se vrnejo v jamo, iz katere je izšla njihova mati, čeprav v jami nikoli niso bili in jim je zemljišče kilometre naokoli povsem neznano.

Za popotovanja in „izvore" teh kač žal ne vedo samo znanstveniki. Mnogi poklicni zbiralci vedo za kačje jame. Iz njih vsako leto uplenijo na tisoče teh plazilcev.

Tudi prebivalstvo v veliki večini kače pobija, kadar se v skupinah odpravljajo proč od „doma" k vodam, kjer se zbirajo žabe, njihova poglavitna hrana.

Vsako pomlad se kače sprimejo v ogromne svatbene grozde; potem se razidejo vsaka po svoji poti.

Šport za delavce

Kamorkoli prideš, srečaš vsake vrste človeka, le tistega ne, ki ga iščeš. Eden je na sestanku, drugi na seji, tretjega ves dan ni nihče videl; niti v službi. A kdor teka za njim, na koncu brez sape in uspeha obnemore.

Gašperjevega Miha je težko dobiti. Ves dan teka naokrog, da ga še domači ne vidijo. „E, Miha", mu porečem, „če bo šlo tako naprej, boš sebe in otroke zavrgel."

„Kaj pa hočem, ko nihče noče delati! Funkcije sprejemajo, delajo pa ne, in do roka mora biti opravljeno."

„Kdo pa zahteva, da moraš ravno ti namesto drugih opraviti? "

„Nihče. Vendar če delo ni opravljeno, lete hude besede in kritike tudi name, akoravno nisem kriv. Poglej, danes imam kar tri sestanke naenkrat, pa še zob bi moral puliti, ker ga nisem utegnil pravočasno zdraviti."

„Jaz imam pa dovolj časa. S čim ti pomorem? " ga vprašam.

„Pojdi namesto mene na občino za delegata. Tu imaš papirje, drugo pa ne rabiš. Stroške za vožnjo ti bomo povrnili, za malico in drugo boš dal pa iz svojega."

Odšel sem naravnost na občino, da ustrežem in potešim radovednost. Na sestanku so govorili največ o novcih, ki jih zbirajo delavci za šport. Vsak je pristavil svoj piskrček na račun športa: eni bi imeli radi plačane veselice, češ da je tam veliko športa, drugi za snemanje filma o športu, tretji za pomoč dedku Mrazu. Več kot polovico novcev gre za vrhunski šport, četrtina za plače pisarniških škricev in mošnja je ostala prazna.

Ker vem, da delavci zbirajo novce zato, da bi vsi ljudje migali, vprašam: „Kaj bo ostalo za delavce in druge ljudi? "

Debelo so me gledali in se čudili: „Kdo pa je rekel, da bo kaj ostalo? "

MARTIN KRPAN

Riše in piše:
Marjan Bregar

NA SUROVEM DIVJEM ZAHODU

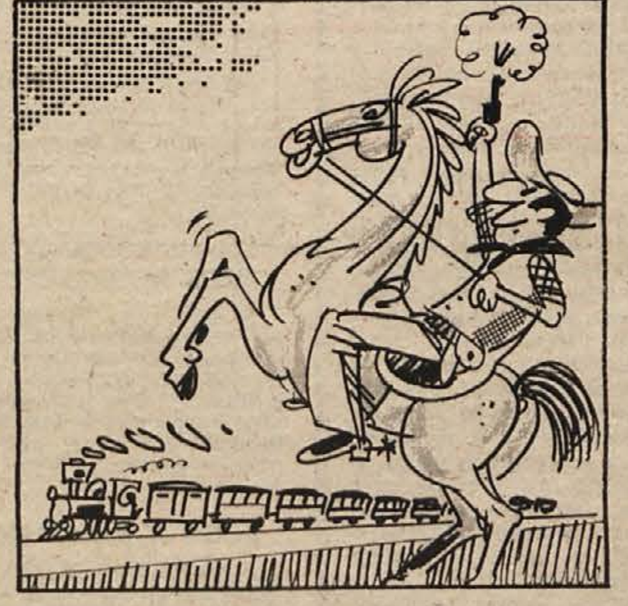

15. Po govorih, po neštetih gromkih aplavzih so se odprla vrata vagonov. Dame so privzdignile krila, možakarji so podprli svoje boljše polovice in v vlak je zlezlo vse, kar je kaj veljalo v Happy Endu. Poštar, kovač, štacunar – vse je drvelo v vozove, ki so dišali po sveži barvi. In komaj so priropotali v vagon, že so jeli odpirati okna, da se pokažejo onim, ki so ostali spodaj, in da pomahajo.

Spodaj na peronu je stal odpravnik z rdečo kapo in zrl na uro. Ljudstvo je utihnilo.

Tedaj pa se je iz Jimmyjeve ograde – prav iz te, ki jo je nova proga tako neusmiljeno presekala! – utrgala rogata pošast. Plemenski bik jo je rezal proti postaji. Rdeča kapa mu je padla v oči . . .

Kapa z lastnikom vred je v hipu izginila s perona in s postaje se je utrgal plaz gledalcev. Vlak pa je potegnil minuto pred voznim redom!

No, pozabimo na ta nepričakovani dogodek in se prepustimo sladkostim vožnje. Radostno je piskala lokomotiva, puščala belo paro in črn dim. Kolesa so živahno udarjala takt in kavboji na pašnikih ob progi so streljali v zrak. Šerif in njegova soproga sta stala nežno objeta pri oknu ter strmela v bežečo pokrajino. Zares, bil je to eden trenutkov, zaradi katerih je vredno živeti!

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

ZBUDILA VSO VAS – Pred sodnika za prekrške bosta morala 20-letni Jože Brudar z Rihpovca in 22-letni Marjan Hrastar s Sel pri Karteljevem. Oba sta na delu v Nemčiji. Da sta se vrnila, sta hotela vaščane obvestiti tako, da sta 23. decembra ponoči po Vrhpeči tolkla na vrata hiš ter po vasi vozila z avtom in močno pritiskala na sireno.

VLOM V DVE TRGOVINI – V noči na 25. december je v trgovino KZ na Trgu svobode prišel vlomilec. Skozi okno nad vrati na dvoriščni strani je prišel v poslopje. Odnesel je 2.250 din, ki jih je našel v enem predalov, skušal pa je odpreti tudi železno blagajno, vendar se ni vdala. To noč je bil vlomilec tudi v trgovini čevljev „Kraš". Nasilno je odprl predal, kjer sicer hranijo denar, toda v njem je bilo samo nekaj kovancev. Iz trgovine je odšel brez plena.

PROSI, NAMESTO DA BI DELAL – Črnomaljski miličniki so 26. decembra ponoči pridržali Mirana Božiča iz Prestranka. Star je komaj 21 let, pa se vdaja klateštvu in se preživlja s prosjačenjem.

PETARDE SO GA OŽGALE – Te dni, ko smo na vseh straneh slišali pokanje petard, je bilo z njimi tudi nekaj nevšečnosti. Da petarde niso navadna igračka, je izkusil 15-letni Ivan B. iz Stopič. V žepu je imel 10 petard, ki pa so se vžgale in fanta opekle po stegnu, tako da je moral v bolnišnico.

TAT V GARAŽI – 26. decembra je zmikavt obiskal Antona Šterka v Kočevju pri Črnomlju. Iz garaže mu je odnesel motorno žago, vredno 7.600 dinarjev.

MED DELOM OKRADEN – 26. decembra je med nočno izmeno v Iskri Šentjernej neznanec iz skupne garderobe ukradel Marjanu Turku iz Drame denarnico. V njej so bili razni dokumenti, pa tudi 400 dinarjev.

TLEČI PEPEL DA OGENJ

4. januarja popoldne je začelo goreti na smetišču pri garažah v Gubčevi ulici v Trebnjem. Tega dne je nekdo od stanovalcev na smetišču odložil pepel z žerjavico. Ker je močno pihalo, so se vnele kartonske škatle, ogenj pa se je razširil še na drva, ki jih je Vili Polh zložil ob svoji garaži. Trebanjski gasilci so požar pogasili in preprečili še večjo škodo, zgorelo pa je nekaj drv in okno na garaži.

2. januarja opolnoči si je Lado Močivnik pokvaril dopust s skokom v izposojenem avtu tik do savske vode. Bilo je pod lesenim mostom v Sevnici.

Rogovileži ob 12 - urni dieti

Žena ni inventar in obcestni smerniki niso igrača!

Preveč zaužitega alkohola je med prazničnimi dnevi nekaj ljudi spravilo ob pamet, da so na javnih mestih ali pa doma razgrajali in rogovilili, dokler jih niso miličniki odpeljali na iztreznitev. Začelo se je 31. decembra zvečer, ko so v Žužemberku posredovali v zadružni gostilni. Janez Turk, 25-letni klatež iz Starega trga pri Ložu, je začel pretep in prepir, tako da so ga komaj ukrotili. Na novega leta dan dopoldne pa so imeli delo črnomaljski miličniki. Franc Tomc, 55-letni vaščan Podklanca pri Vinici, je pobesnel v domači hiši. Pretepal je ženo in ji grozil še s hujšim, pa bo to surovost drago plačal. Razen sramote bo dobil še kazen od sodnika za prekrške. Prav tako se je izkazal suroveža 43-letni Evgen Malerič iz Tuševega dola. Tudi ta je v svojem stanovanju tako počel, da so morali poklicati na pomoč miličnike. Kajpak tudi njega čaka sodnik za prekrške.

Prvi dan v novem letu so objestni mladoletniki delali zgago v trebanjskem koncu. Spravili so se na snežne smernike ob cesti Trebnje – Breza in jih 25 polomili ter zmetali na bližnjo magistralno cesto. Trebanjski miličniki so nepridiprave kmalu odkrili: bila sta dva dijaka in z njima 27-letni S. R. Vse so prijavili javnemu tožilcu.

Mirna peč ni več mirna

Noč na 23. december 1975 je bila v Mirni peči samo na videz mirna, sicer pa so se po kraju potikali vlomilci. Vlomljeno je bilo v osnovno šolo, kamor so neznanci prišli skozi pritlično okno. Vse so preiskali in razmetali, našli pa so le za 10 din drobiža. S seboj so vzeli nekaj mesa in klobas.

Vlomilci so obiskali tudi prodajalno kmetijske zadruge, kamor so prišli skozi stranska vrata. Tudi tu so očitno iskali denar. Odnesli so za 220 din drobiža, nekaj cigaret, salamo in ananas. Zahotelo pa se jim je še večjega plena. Zamikala jih je blagajna, do katere so prišli z vdorom v pisarno. Naložili so jo že na voziček in jo peljali mimo zadružnega doma, ampak ropot je zbudil stanovalce. Ti so vlomilce pregnali, tako da je blagajna ostala na vozičku, Mirnopečani pa so videli tri bežeče moške.

MIMO MOSTA DO SAVE

2. januarja kmalu po polnoči se je pri sevniškem lesenem mostu zgodila nesreča, pri kateri pa sta jo udeleženca še kar dobro odnesla. Ladislav Močilnik iz Ribnikov je vozil osebni avto po cesti Radeče–Krško in pri Sevnici zavijal na leseni most. Kaže pa, da je bil zanj ovinek na sicer prazni cesti prehud. Zapeljal je zraven mosta in se prevračal po strmini do struge Save. Pri tem sta bila teže ranjena voznik in njegova sopotnica Danica Božič iz Sevnice. Oba sta v celjski bolnišnici, gmotne škode pa je za 15.000 dinarjev.

VELIK PLEN V STRAŽI

Za 44.465 dinarjev škode so naredili vlomilci v prodajalni „Dolenjke" v Straži. V noči na 25. december so vdrli v lokal skozi skladiščna vrata. Najprej so odprli registrsko blagajno, ki pa je bila prazna, nato pa se jim je posrečilo odpreti še 300 kilogramov težko železno blagajno. V njej so našli in odnesli s seboj za 43.000 dinarjev gotovine in za 420 dinarjev prehrambenih bonov. S tatovi je šlo tudi 10 kg salam, steklenica žganja in mesarski nož. Storilce iščejo.

Tudi v starem panju prekipi

72-letni možak je priletno znanko hudo obdelal – Zaradi hude poškodbe je moral pred sodišče

Upokojeni Alojz Miroslavič, star 72 let, doma z Goleka, je avgustovskega večera lani svoj bes znesel nad priletno znanko Katarino Moravec iz Podklanca pri Vinici. Dobila je življenju nevarne poškodbe in le težki operaciji, ki je na srečo uspela, gre zahvala, da je ostala pri življenju.

Moravčeva se je 25. avgusta 1974 malo po 20. uri vračala z Goleka proti domu. Pred obtoženčevo hišo se je ustavila, ropotala po vratih in nekaj vpila, to pa je gospodarja Miroslaviča tako razburilo, da je prišel na vrata ter žensko s topim predmetom zbil na tla, potem pa še obrcal. Moravčeva je obležala nezavestna.

Tisti večer je poškodovanko mož spravil do doma, čez nekaj dni pa jo je odpeljal v ambulanto in tam so jo takoj napotili v bolnišnico. Alojz Miroslavič je prišel zaradi tepeža na zatožno klop novomeškega okrožnega sodišča, kjer pa udarca in brcanja sploh ni priznal. „Sem se razburil, ko je vpila in tolkla po vratih, kar ni bilo prvič, pa sem jo pahnil in brcnil v zadnjo plat." Krivdo za poškodbe je hotel prevaliti celo na oškodovankinega moža, češ da jo je verjetno on doma premlatil.

Sodišče je ugotovilo, da se obtoženi Miroslavič izgovarja, ga spoznalo za krivega in mu prisodilo 5 mesecev zapora, pogojno za dve leti. Razmeroma milo kazen, ki pa ni pravnomočna, je prejel predvsem zaradi svojih let.

SPET GROBIJAN . . .

Miličniki v Dol. Toplicah so 29. decembra ponoči pridržali Vladimira Voniča iz Soteske. Domov je prišel vinjen, razgrajal v stanovanju ter grdo ravnal z ženo in otrokom. Kaj se razume pod tem, ni težko uganiti. Grobijan se je moral strezniti na hladnem, moral pa bo še pred sodnika za prekrške.

ŽOGA JE BILA KRIVA

1. januarja popoldne je ob prvem mraku pešačila skupina otrok po levi strani ceste v Podbočju, naproti pa je pripeljal z avtom Jože Hudoklin iz Malega Mraševega. Med srečanjem je Marko Banič, zadnji iz skupine otrok, lovil žogo, ki je padla na cesto, pri tem pa ga je avtomobilist zadel. Hudo poškodovanega otroka so takoj odpeljali v bolnišnico.

Avtomobili onesnažujejo zrak

1. januarja 1976 je začel veljati novi pravilnik o tehničnih pregledih motornih vozil, ki prinaša nekaj novosti glede opreme, dimenzij in skupne teže vozil v cestnem prometu, najvažnejša novost pa je: merjenje ogljikovega monoksida v izpušnih plinih.

V Ljubljani in še nekaterih drugih mestih je zrak nekajkrat bolj onesnažen, kot je zdravju dopustno. Tudi v manjših industrijskih krajih, kjer je avtomobilizem doživel nesluten razmah, se prav tako približujejo nevarnosti nečistega zraka. Da je vdihavanje zraka, v katerem je preveč ogljikovega monoksida, nevarno, posebno za srčne bolnike in starejše ljudi, je znano. Prav zato je bil potreben ukrep: na tisoč in tisoč avtomobilih bodo merili izpušne pline in zahtevali popravilo okvar, ki povzročajo v izpušnih plinih preveč ogljikovega monoksida.

Kako bodo to novost uporabljali v praksi, je povedal Franc Bobnar, vodja tehničnih pregledov pri SGP Pionir v Novem mestu:

„Dovoljeno je največ 4,5 volumenskih odst. ogljikovega monoksida v izpušnem plinu vozila. Imamo Boschevo napravo za merjenje. Tako bomo zahtevali od lastnika avtomobila popravilo, s katerim bo zmanjšana količina ogljikovega monoksida v izpušnem plinu, sicer mu

Franc Bobnar

ne bomo izdali kartona o tehničnem pregledu vozila in kajpak ne bo mogel vozila registrirati. Prevelika količina strupenih snovi se lahko tvori zaradi starega zračnega čistilca, lahko je zamašen vplinjač, lahko je izrabljen motor in troši preveč olja itd. Skratka: avtomibil mora biti v takem stanju, da je doseženo popolno izgorevanje goriva."

KRONIKA NESREČ

NOVO MESTO: ZDOMEC V TOVORNJAK – 25. decembra okrog poldne je zdomec Nikola Haralović iz Dol. Maharovca vozil z avtom po Partizanski cesti, naenkrat pa ga je zaneslo in je bil na levi strani ravno takrat, ko je naproti pripeljal s tovornjakom Anton Vrstovšek iz Šentlenarta. Vozili sta trčili, škodo cenijo na 5.500 dinarjev.

TREBNJE: TRK PRI KRIŽIŠČU – Stane Zupančič iz Dobrave je 25. decembra popoldne vozil avto od Starega trga proti Trebnjemu. V križišču s Temeniško potjo je pripeljala za njim avtomobil zdomka Alojzija Brajer iz Glinka. Avtomobilistko je zaneslo v Zupančičev avto. Škode je za 8.000 dinarjev.

DRUŽINSKA VAS: PREHITRA VOŽNJA – Novomeščanka Biljana Pilić je 28. decembra ponoči vozila osebni avto od Zagreba proti domu, pri Družinski vasi pa je zaradi neprimerne hitrosti avto zaneslo s ceste v vsek. Avto je odbilo še čez živo mejo na poljsko pot, kjer je obstal prevrnjen. Voznica in sopotnik sta med prevračanjem padla iz avta, vendar sta dobila le malo prask, hujše pa so na avtu, na katerem je za 15.000 dinarjev škode.

SUHAR: ČELNO TRČENJE – Novomeščan Leopold Pezdirc je 28. decembra vozil fička čez Gorjance proti Metliki. Pri Suhorju je prehiteval drug avto, naproti pa je pripeljal avto zdomec Munib Karadžić. Vozili sta čelno trčili, njuna lastnika pa imata za 15.000 dinarjev škode.

NOVO MESTO: TRIJE RANJENI – Ivan Tršinar iz Novega mesta je 28. decembra pripeljal z avtom od kandijskega križišča na Zagrebško cesto, naproti pa je pripeljal avto Novomeščan Zlatko Tadič. Ta je pred srečanjem zavil v levo, tako sta s Tršinarjem trčila. Pri nesreči so se poškodovali Tadičeva sopotnica Anica Zagorc iz Novega mesta, prav tako pa oba voznika. Gmotno škodo cenijo na 15.000 dinarjev.

NOVO MESTO: TRK PO TRKU – 28. decembra zvečer je Cvetan Potočnik iz Črnivca pripeljal z avtom po Zagrebški cesti in zapeljal mimo trikotnika, postavljenega ob prejšnji nesreči. Ko je obšel trikotnik, je iz nasprotne smeri pripeljal osebni avto Jože Balažek iz Šmihela in prišlo je do trčenja. Škode je za 8.000 dinarjev.

ČRNOMELJ: V STOPNICE SE JE ZALETEL – 26. decembra zvečer je Stane Kranjc iz Zorencev vozil osebni avto po Ulici Lojzeta Fabjana in trčil v betonske stopnice Kobetičeve hiše. Avto je odbilo, po več metrih drsenja pa se je še prevrnil na streho. Gmotne škode je za 8.000 denarjev.

TREBNJE: NA NADVOZU V LEVO – Franc Avguštinčič z Vrhtrebnjega je 29. decembra popoldne vozil osebni avto od Trebnjega proti priključku na magistralo, na nadvozu pa je naproti pripeljal avtomobilist Alojz Vidmar iz Novega mesta. Pred srečanjem je Avguštinčič zavrl, pri tem pa ga je zaneslo v Novomeščanov avto. Gmotno škodo cenijo na 6.000 dinarjev.

DOL. TOPLICE: NIČ NI POGLEDAL – Stane Pelko iz Obrha je 24. decembra dopoldne vozil avto skozi Dol. Toplice, s stranske ceste pa je zapeljal naravnost vanj avtomobilist, domačin Stane Henigman. Pri trčenju je bilo za 7.000 dinarjev škode.

EKSPLOZIJA V KUHINJI

Kaj se zgodi, če vlivaš bencin na tleča drva, da bi bolje gorelo, je izkusila Katarina Pašič na Vrtači pri Semiču. Ženska je 31. decembra lani iz steklenice, v kateri je bila mešanica z bencinom, nalivala tekočino v štedilnik na tleča drva. Pri tem je nastala eksplozija, tekočina se je razlila po kuhinji, popokala so stekla na oknih in začelo je goreti pohištvo. Na srečo so takoj priskočili na pomoč sosedje in ogenj pogasili. Pašičevi ni bilo nič, v kuhinji pa je kar za 9.000 din škode!

Z UKRADENIM TRČIL

Na Silvestrovo si je nekdo zaželel vožnje in je izpred gostilne „Henrik" v Loški vasi odpeljal fička Antonu Ivančiču iz Hruševca. Okrog 4. ure zjutraj so avto že našli, ampak razbit: v Dol. Straži je neznanec z njim zapeljal s ceste in trčil v steber kozolca. Ni še znano, kdo je to naredil.

Oprostitev plačila stroškov

Ustava zagotavlja vsakemu pravico do enakega varstva svojih pravic v postopku pred sodiščem. Iskanje pravice pa je dostikrat dolga in draga pot, saj pravi slovenski pregovor: „Za tele se pravdajo – pa kravo zapravdajo". To pa tudi pomeni, da mora družbena skupnost omogočiti vsem izvajanje tega ustavnega določila. Ne bi bilo namreč pravično, da prizadeti ne bi mogli iskati resnice pri sodiščih samo zaradi pomanjkanja sredstev za plačilo stroškov postopka. Zato imajo vsi sodni postopki določila o oprostitivi plačila stroškov postopka in s tem omogočajo pravno varstvo vsem takšnim osebam, ki ne zmorejo svojih in sodnih stroškov.

V pravdnem postopku sodišče oprosti stranko, tj. tožnika ali toženca plačila stroškov postopka, če ta po svojem splošnem premoženjskem stanju ne zmore teh stroškov brez škode za nujno preživljanje samega sebe in svoje družine. V vsakdanjem življenju je ta pravica poznana kot pravica revnih. Popolna oprostitev stroškov postopka obsega oprostitev taks, oprostitev predujma za stroške prič, izvedencev, ogledov in sodnih oglasov. Številnejši pa so primeri, ko se oprosti stranka samo plačila sodnih taks, to je takrat, če bi bila s plačilom taks občutno zmanjšana sredstva, s katerimi se preživlja stranka ali se preživljajo njeni člani.

Stranka, ki hoče doseči oprostitev plačila stroškov, mora vložiti pri sodišču predlog – lahko že v tožbi ali v posebni vlogi – in priložiti potrdilo občinskega upravnega organa o premoženjskem stanju. Od izdaje potrdila do vložitve predloga za taksno oprostitev ne sme preteči več kot 6 mesecev. Če pa traja postopek dalj kot dve leti, mora tisti, ki je oproščen plačila sodnih taks, po preteku drugega leta predložiti novo potrdilo o premoženjskih razmerah. Pri odločanju o oprostitvi stroškov postopka sodišče skrbno presoja vse okoliščine o premoženjskem stanju stranke, torej ne samo višino osebnih dohodkov prosilca, ampak tudi število oseb, ki jih mora preživljati, dohodke članov njegove družine, vrednost njegovih premičnin (avto), vrednost spornega predmeta idr. O oprostitvi odloča vedno sodišče prve stopnje. Zoper sklep, s katerim sodišče zavrne predlog za oprostitev, je dovoljena pritožba na višjo sodišče. Sklep o oprostitvi plačila taks učinkuje od dneva, ko je pri sodišču vložen predlog za oprostitev. Zato se priporoča strankam, ki mislijo, da izpolnjujejo pogoje za oprostitev, naj že v prvi vlogi na sodišče predlagajo oprostitev. Če stranka, ki ji je bila priznana oprostitev plačila, v postopku uspe, plača takse nasprotna stranka, ki ne uživa oprostitve, in sicer v sorazmerju s tem, kolikor je oproščeni stranki uspelo v postopku.

Po zakonu o sodnih taksah se prizna oprostitev plačila sodne takse tudi v nepravdnem in izvršilnem postopku ter v kazenskem postopku za zasebno tožbo. Postopek za oprostitev je enak kot v pravdnem postopku.

Oprostitev plačila stroškov se praviloma ne nanaša tudi na stroške pooblaščenca – odvetnika. Če pa je sodišče oprostilo stranko plačila stroškov in meni, da je zaradi varovanja strankinih pravic nujno zastopanje, postavi samo pooblaščenca. V tem primeru se tudi ti stroški začasno krijejo iz predračunskih sredstev sodišča. Tako je tudi v kazenskem postopku, kadar postavi sodišče zagovornika po uradni dolžnosti.

Razumljivo je, da sodišče samo izjemoma trpi stroške za pooblaščenca in da stroški praviloma bremenijo tiste, ki so jih pooblastili za zastopanje. Zastopanje je odgovorno delo in za delo mora dobiti tudi odvetnik primerno plačilo. Pač pa priporoča kodeks odvetniške poklicne etike vsem odvetnikom, naj račun nagrade za opravljene storitve prilagodijo uspehu zastopanja in plačilni moči stranke, socialno šibki stranki pa naj pri računu popustijo ali jim nagrade sploh ne zaračunajo.

ŠTEFAN SIMONČIČ

Ne samo, če hočeš: moraš!

Brezvestni pobegli voznik, ki je na cesti pustil povoženo truplo, je sicer malokdaj ušel roki pravice, res pa je, da imajo organi pregona v takih primerih veliko dela. Navadno je tako: če so krivcu hitro na sledi, ga tudi hitro dobe. Pri iskanju sledov pa miličnikom veliko pomenijo podatki občanov.

Prav glede tega je v novem zakonu o varnosti cestnega prometa zapisana dolžnost: „Kadar organ javne varnosti obvesti javnost, da išče neznanega povzročitelja hujše prometne nezgode, so organizacije združenega dela, ki prodajajo potrebščine za motorna vozila, in tiste, ki popravljajo vozila, dolžne sporočiti podatke o sumljivem kupcu nadomestnih delov ali naročilu popravila. Enaka dolžnost je naložena tudi zasebnim obrtnikom."

Gre torej za novo dolžnost, naloženo z zakonom, za kršilce te dolžnosti – za zamolčanje – pa so predvidene kazni. Največ bodo imeli s tem opraviti v trgovinah z avtomobilskimi deli pa v avtomehaničnih in avtoličarskih delavnicah zasebnega in družbenega sektorja. Velja pa tudi za šušmarje!

ČETRTKOV INTERVJU

Kaj „mimo" carine

Janez Terček, šef novomeške carinske izpostave, odgovarja na nekatera „vroča" zdomska vprašanja

Na sestankih z zdomci – pred novim letom so jih prirejale družbenopolitične organizacije v vseh slovenskih občinah – je bilo odgovorjeno na marsikatero vprašanje naših delavcev v tujini, ki se nameravajo v kratkem vrniti domov, zdi pa se, da je bilo zaradi razdrobljenosti razprav morebiti povedano premalo besed o carinskih olajšavah za vračajoče se rojake. Zaradi tega smo obiskali Janeza Terčka, šefa carinske izpostave v Novem mestu, ki je pojasnil nekaj na videz zamotanih postavk iz poglavja, imenovanega zdomske carinske olajšave.

„Po carinskem zakonu lahko razdelimo zdomce v dve kategoriji. V prvo spadajo tisti, ki so v tujini delali (ne prebivali) najmanj 24 mesecev v treh zaporednih koledarskih letih. Ti lahko brez plačila carine uvozijo rabljene gospodinjske predmete, ki jih omenja pravilnik o pogojih in postopku za uveljavljanje pravice do carinske oprostitve. Vrednost teh predmetov ne sme presegati vsote 10.000 din, za uveljavljanje te pravice pa so potrebni: potrdilo konzulata o času, prebitem v tujini, pismena izjava, da povratnik te carinske olajšave še ni izkoristil, ter seznam rabljenih gospodinjskih predmetov. Od vsega, kar presega vrednost 10.000 din, je treba plačati carino.

Janez Terček: „Podrobna pojasnila dajemo po telefonu".

Za tako imenovani gospodarski inventar pri tej skupini zdomcev (24 mesecev dela v tujini) velja, da lahko brez carine uvozijo za do 10.000 dinarjev predmetov, ki so potrebni za preživljanje, 10 odstotkov vrednosti je treba plačati za predmete do 100.000 din, za vse, kar presega to vsoto, pa je treba odšteti polno carino.

V drugo kategorijo zdomcev spadajo tisti, ki so v tujini prebivali (ni nujno, da so delali) več kot 10 let. Slednji lahko poleg rabljenih uvažajo brez carine tudi nove gospodinjske predmete. Zanje vsota vrednosti ni omejena, potrebni pa so: potrdilo konzulata o roku bivanja v tujini (več kot 10 let), potrdilo, da so to predmeti njegovega gospodinjstva, seznam teh predmetov in potrdilo občine, da se je zdomec spet za stalno naselil v tej ali oni občini.

Kar se tiče tako imenovanega gospodarskega inventarja (strojev in pripomočkov, ki so potrebni za lastno preživljanje): za to skupino zdomcev velja, da ni treba plačati carine za noben predmet, pa čeprav, recimo, stane toliko in toliko 10.000 din. Edini pogoj je (to velja tudi za 24-mesečne zdomce, ki lahko uvozijo samo za 10.000 din teh strojev), da v naslednjih petih letih teh strojev ne bodo prodali."

Janez Terček je seveda posebej poudaril, da velja posebna pozornost uvozu osebnih avtomobilov. Vsak, kdor je prebival v tujini več kot 24 mesecev, ima pravico uvoziti avtomobil. Plača polno carino, odbijejo samo odstotke na rabljenost, ki pa v nobenem primeru ne presegajo 50 odstotkov vrednosti. Za to skupino (24 mesecev v tujini) je potrebno tudi potrdilo, da je imel zdomec avto v svoji lasti več kot dve leti. Za tiste, ki so prebili v tujini več kot 5 let, pa glede uvoza avtomobilov v zakonu stoji, da ga lahko kupijo (novega ali starega) tik pred odhodom v domovino, računa pa se jim polna carina, minus odbitek na rabljenost. Edina olajšava je torej, da tistim, ki so bili v tujini več kot 5 let, ni treba imeti avta, ki ga nameravajo uvoziti, v lasti več kot dve leti.

Janez Terček je ljubeznivo pojasnil, da se lahko za vse podrobne informacije zdomci obrnejo neposredno na novomeško carinsko izpostavo. Da je res tako, nas je prepričalo dejstvo, da je moral Janez Terček samo med kratkim pogovorom, ki smo ga tu v nekaj vrstah obnovili, vsaj 16-krat dvigniti telefon.

MARJAN BAUER

Vodilo naj bo prispevna stopnja

Člani občinskega sveta zveze sindikatov so na 7. plenarni seji sprejeli več sklepov, ki se nanašajo na razprave o skupni porabi

Člani občinskega sveta zveze sindikatov Novo mesto so 24. decembra na 7. plenarni seji največ razpravljali o skupni letošnji porabi.

Hkrati so sprejeli analizo o delovanju delegatskega sistema v skupščinah SIS s področja družbenih dejavnosti posebnega družbenega pomena, se strinjali s programom in določili predstavnika za podpis samoupravnega sporazuma o izvajanju in financiranju programa krepitve in razvoja mladinskega turizma v novomeški občini ter razpravljali o delu občinskih odborov in komisij pri občinskem svetu zveze sindikatov.

Končan je prvi krog razprav o skupni porabi. Na zborih delovnih ljudi, večinoma sklicanih na pobudo osnovnih organizacij sindikata, je nad 70 odst. zaposlenih delavcev ob družbenem dogovoru razpravljalo tudi o delovnih programih SIS. Zato nekolikanj preseneča dejstvo, da delegati SIS niso bili prisotni na vseh zborih. Vestni so bili le delegati socialnega skrbstva. Odsotnost delegatov za TTKS, kulturo, izobraževanje, zdravstvo in otroško varstvo je imela za posledico to, da razen izjem delovni ljudje niso dobili poročila o zbranih in porabljenih sredstvih ter uresničenju programov SIS v letu 1975.

Sprejet je bil sklep, da se analiza razprav na zborih delovnih ljudi pošlje vsem SIS, družbenopolitičnim organizacijam, IS in občinski skupščini. O razpravah pa morajo dati svojo oceno tudi SIS. Prisotni so se strinjali, da bo drugi krog razprav dejansko mogoč in uspešen le tedaj, ko bodo izračunane prispevne stopnje. Za ponazoritev je občinski svet zveze sindikatov pripravil tudi osnutek izračuna prispevkov oz. obveznosti za TOZD po občinskem družbenem dogovoru v letu 1975 in 1976. V drugi krog razprav o skupni porabi bo treba vključiti še vprašanje financiranja krajevnih skupnosti, izostati pa tudi ne sme družbena kritika tistih, ki so omalovaževali zbore delovnih ljudi.

D. RUSTJA

Labod, ki izvaža okoli 50 odst. proizvodov na konvertibilno tržišče, se v zadnjem času usmerja tudi na vzhod. Ob SZ, kjer v Moskvi že poznajo kvaliteto Labodovih srajc, je gotovo največji trgovski partner sosednja Madžarska, saj bo Labod tjakaj izvozil predvidoma za 1 milijon dolarjev srajc. Prvo pošiljko so lani Madžari domala razgrabili, ob koncu lanskega leta pa so k severnim sosedom trije takile tovornjaki, kot kaže posnetek, odpeljali kar 60.000 srajc, ki so bile docela izdelane le iz domačih surovin. (Foto: D. Rustja)

VELIKO OBDAROVANIH V ŠKOCJANU

Tudi ob tokratnem prehodu leta v leto v škocjanski krajevni skupnosti niso pozabili na ostarele, osamele in onemogle občane. KS in skupnost socialnega skrbstva sta prispevali 12.000 din, zato so lahko obdarili šest občanov z boni po 100 din in rjuhami, 56 občanov pa z darilnimi boni po 150 din. Bone so obdarovanci lahko vnovčili v trgovini kmetijske zadruge Krka v Škocjanu. Učenci škocjanske osnovne šole pa so obiskali 68 občanov in jim izročili čestitke in priložnostna darila. V Škocjanu so obdarili tudi 31 otrok, ki so socialno ogroženi, za devet občanov pa so zaprosili skupnost socialnega skrbstva, da bi jim nakazala enkratno zimsko pomoč.

S. J.

V KRATKEM OBISKI OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZSMS

Da bi predsedstvo občinske konference Zveze socialistične mladine Novo mesto bilo kar najbolj seznanjeno z delom osnovnih organizacij ZSMS po krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah in da bi vesti posredovalo javnosti, bodo člani centra za obveščanje in propagando v kratkem obiskali mladino na terenu in se z njo pogovarjali o težavah in uspehih. Po končanih obiskih bodo člani centra za informiranje sestavili bilten, ki ga bodo dobile vse osnovne organizacije. O datumih obiskov bodo osnovne organizacije ZSMS zvedele pravočasno.

Suhokrajinski drobiž

PRVIČ JE AVTOBUS IZ ZAGRADCA SKOZI DEČJO VAS IN DRAŠČO VAS konec decembra pripeljal litostrojske delavce z dela v Šmihel. To je bil velik dogodek za tamkajšnje vasi, saj so jim tako usposobitev ceste obljubljali celih 50 let. Pri tem moramo povedati, da je bila želja uresničena z obojestranskim sodelovanjem krajevne skupnosti Žužemberk in občanov iz območja Šmihela, pa tudi ob razumevanju s krajani v sosednji zagraški krajevni skupnosti.

NA LAŠČAH PRI DVORU so se občani za novo leto postavili s preurejenim električnim omrežjem in z novim transformatorjem. Sedaj bodo lahko gledali televizijo in koristno uporabljali gospodinjske stroje, za kar so bili do sedaj zaradi slabe oskrbe z električnim tokom močno prikrajšani.

MOST ČEZ KRKO pri dvorski ribogojnici je prenovljen in usposobljen tudi za tovorni promet ter se lepo spaja s tamkajšnjim okoljem. Spomladi bodo k mostu uredili še obe vpadnici, predvsem pa vpadnico z desne strani, ki je zaradi nagnjenosti močno izpostavljena eroziji. Zaključek del bodo proslavili spomladi.

ALI VESTE:

. . . da je zgodovinar Hoff leta 1808 zapisal, da dela Novo mesto, gledano z Gorjancev, s Hmeljnika, zlasti pa s Kapiteljskega hriba, prav prijeten vtis? Mestne hiše in hišice so se svetile iz drevja in zelenja, kakor bi stale v gozdičku, ki ga je zasadil človek v zabavo in razvedrilo.

. . . da je Novo mesto dobilo svojo prvo garnizijo leta 1749? Prvi polk, ki je bival v mestu, je bil polk „Palffy", za njim pa so se zvrstili še polki „Moltke", „Brown", „Botha", „Thurn", „Terzy", „Nadvojvoda Jožef", za njimi pa seveda še množica drugih.

. . . da je leta 1766 Marija Terezija zaukazala v Novem mestu ustanoviti predilno šolo? Gosposka je silila, naj obiskujejo to šolo le otroci revnih staršev, „da se bodo naučili v njej služiti si svoj kruh". Ker ni bilo odziva, je dal glavar izključiti iz gimnazije 54 dijakov, češ naj se lotijo kakšnega rokodelstva ali pa se vpišejo v predilno šolo. Navdušenja za predilstvo kljub temu ni bilo, zato je dalo višje glavarstvo predilno šolo zapreti. Kot vidite, je celo že v tistih časih tu in tam zmagala volja ljudstva.

. . . da je vlada leta 1763 nameravala prepovedati Dolenjcem preveliko število vinogradov, zlasti tiste, ki so bili na rodovitnih tleh? Vinograde je neki dunajski pametnjakovič po tedanji prosvetljeni šegi nameraval z ukazom spremeniti v rodovitne njive. Seveda je skorajda odveč povedati, da se Dolenjci (posebej pa še Novomeščani) birokraciji niso hoteli vdati; „ukinitev" vinogradov je med drugimi gosposki odsvetoval celo novomeški prošt. Vinogradov še do dandanašnjega niso preorali v njive. Zakaj le?

. . . da si je po pisanju zgodovinarja Ivana Vrhovca največ zaslug pri zatiranju nove (luteranske) vere pridobil tedanji prošt Polydorus de Montagnana? Že prej, ko je bil še naddijakon za Savinjsko dolino in župnik v Krškem, se je pokazal vnetega zatiralca luteranov.

V ŽARIŠČU

Najbrž ni samo naključje, da je Niko Bricelj, načelnik uprave javne varnosti Novo mesto, med nedavnim predavanjem rezervnim vojaškim starešinam (govor je bil o tako imenovani družbeni samozaščiti) poudaril primer novomeškega občana, ki si je zapisal registrsko številko avtomobila s tujo registracijo, ki je stal pred Dolenjskim muzejem. Kasneje se je med temeljito in zelo široko preiskavo pokazalo, da je prav ta številka postala osnovni ključ rešitve zadeve, ki so jo moji kolegi poimenovali za „dolenjski rop stoletja". Če je stvar že zbledela v spominu, naj še enkrat povemo, da je prav tista, na kos kartona zapisana številka bistveno pomagala pri razkritju italijanskih vlomilcev, ki so lani poleti oropali Dolenjski muzej za neprecenljivo zbirko kulturnozgodovinskih predmetov dolenjske in novomeške prazgodovine.

Temeljni predmet in vsebina družbene zaščite so tiste vrednote, na katerih temelji družbenopolitični in ekonomski razvoj naše socialistične samoupravne družbe. Pri varovanju teh vrednot je samozaščitna dejavnost naperjena proti vsem, ki jih

Odprte oči

ogrožajo. Ni važno ali gre za boj proti različnim političnopropagandnim psihološkim in drugim pritiskom iz tujine, ni važno, če je vmes razbijanje obveščevalne in subverzivne dejavnosti ter druge oblike protisocialističnega in samoupravnega delovanja. Enako pomemben je v teh okvirih tudi boj zoper vse oblike kršenja zakonov, splošnih aktov in sklepov samoupravnih organov, boj proti preveč „liberalnim" odnosom do negativnih družbenih pojavov, birokratski samovolji, privilegijem in vsem drugim pojavom, ki so kršitev samoupravnih pravic in odnosov itd. itd. itd.

In nekje v teh samo na videz papirnatih besedah stoji tudi primer nekega občana, ki je za vsak primer vzel svinčnik ter kos kartona ter zabeležil številko nekega avtomobila, ki je po njegovem mnenju sumljivo stal pred nekim muzejem. Naj nas ta primer spomni na našo državljansko dolžnost, na to, da marsikomu doma in na tujem pridobitve in sadovi naše družbe niso najbolj povšeči, ne navsezadnje pa tudi na to, da je družbena samozaščita naša vsakdanja in predvsem naša stvar, pravica in dolžnost delovnih ljudi in občanov. Drugače povedano: ko smo se lotili procesa podružbljanja varnostnih funkcij, je treba vedeti, da je ta proces največkrat ali pa v celoti odvisen prav od vneme in dela delovnih ljudi. In to tistih, ki delajo v varnostnih službah, če temu tako lahko rečemo, ter onih, ki jih srečujemo prav povsod in prav vsakdan. Njega, vas in mene.

MARJAN BAUER

Kaj bodo klubi samoupravljalcev

Ne gre za neko novo dejavnost, marveč za bolj organizirano uresničevanje neposrednih interesov delavcev — Rok za odločitev je konec januarja

Na predlog inicativnega odbora je predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto sprejelo odločitev, da so vse temeljne in druge organizacije združenega dela, osnovne organizacije sindikata, krajevne skupnosti, društva, družbenopolitične organizacije, skupščine občine in drugi dolžni razpravljati o ustanovitvi in delovanju kluba samoupravljalcev in na ustreznih samoupravnih ravneh sklepati o podpisovanju samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in delovanju kluba samoupravljalcev.

Svojo odločitev so podpisniki dolžni posredovati inciativnemu odboru za ustanovitev kluba samoupravljalcev Novo mesto najpozneje do konca januarja.

V sklepih 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije je v skladu s sklepi 7. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije med drugim rečeno, da se bodo sindikati zavzeli za ustanavljanje klubov samoupravljalcev, ki bodo posebne skupnosti delavcev za načrtno usmerjanje družbene dejavnosti pri razvijanju samoupravljanja ter pri večjem uveljavljanju neposrednih interesov delavcev na področju izobraževanja, obveščanja, svetovanja in izmenjave izkušenj samoupravne prakse. Obenem je v kongresnih sklepih zelo poudarjena zadolžitev sindikatov za družbenopolitično izobraževanje in usposabljanje delavcev, posebno še članov samoupravnih organov, delegacij ter drugih samoupravnih in političnih organov.

Ustanovitev klubov samoupravljalcev je utemeljena zlasti z dejstvom, da imamo velike praznine na področju izmenjave praktičnih in konkretnih izkušenj samoupravljalske prakse na področju obveščanja in na področju svetovanja o reševanju konkretne samoupravne problematike.

Pravzaprav pri ustanavljanju klubov samoupravljalcev ne gre za neko novo dejavnost, marveč za bolj organizirano uresničevanje neposrednih interesov delavcev; ne da bi klubi pri tem prevzemali katerekoli naloge ali odgovornosti, ki jih imajo družbenopolitične organizacije, zavodi za izobraževanje kadrov in produktivnost dela ter druge organizacije, organi in skupnosti.

Novomeška kronika

MALO PRED IN PO novoletni polnoči se je v Novem mestu razlegalo silno streljanje. Starejši Novomeščani takšnega vstopa v novo koledarsko leto niso vajeni. Kaj hočemo: novi ljudje, drugi običaji. Vsekakor pa bi bilo morebiti le treba razmisliti o tem, da se sicer dobronamerno streljanje po zakonu verjetnosti lahko spremeni v tragedijo.

ČEBULO TAKO REKOČ ZASTONJ si lahko privoščijo novomeške gospodinje, ki sedejo v taksi in se odpeljejo v samopostrežbo v Žabji vasi. Tam je namreč ta dragocena vrtnina po 9 din kilogram, na novomeškem trgu pa jo prodajalci z juga prodajajo po najmanj 22 din. Če v Žabji vasi kupite (recimo) tri kilograme, si za razliko v ceni resnično lahko privoščite taksi.

KRI JE DALO 49 ljudi. Iz Novoteksa je bilo 22 krvodajalcev, iz Novolesa 15, iz IMV in iz Krke pa po trije. Preostalih 15 je dalo kri, če temu lahko tako rečemo na lastno pobudo.

RODILE SO: Biserka Ostanek iz Koštialove 25 – Petro, Blondina Kurinčič iz Majde Šilc 11 – Matjaža, Lada Bunjevac iz Šegove 11c – Lilijano, Mirjana Novak iz Cvelbarjeve 5 – Mateja.

UMRLI SO: Martina Udovč, upokojenka iz Jerebove 12 (81), Roža Vandot, upokojenka iz Kristanove 15 (82), Franc Staniša z Vrha pri Ljubnem (72), Radko Gorupič, upokojeni kleparski mojster (73), Terezija Miklavčil iz Dobindola 5 (55).

Ena gospa je rekla, da pri novomeškem Mercatorju pred novim letom ni mogla kupiti smetane. In to kljub temu, da so lončke pred njenimi očmi iztovarjali iz kamiona. Prodajalka je namreč preprosto povedala, da je ta smetana rezervirana za „boljše" stranke.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega sina, brata in strička

JOŽETA VIZLERJA

iz Gmajne pri Raki

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in nam izrekli sožalje. Posebno zahvalo dolgujemo zdravniškemu osebju moške bolnice, koletkivoma IMV in Komunalnega podjetja Vič-Ljubljana, župniku, pevskemu zboru ter gasilskemu društvu Smednik. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: mama, brat in sestra z družinama ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani in boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in brata

ALOJZA HOČEVARJA

iz Jerman vrha pri Bučki

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali, pokojniku darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala kolektivom IMV, Industriji obutve in Hotelu Metropol za podarjene vence, govorniku za poslovilne besede in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija, otroci z družinami, vnuki in drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 46. letu starosti je umrl naš ljubljeni mož, brat in stric

FRANC KUKOVIČIČ

iz Rožnega št. 11 pri Brestanici

Iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste mu poklonili vence in cvetje, nam izrekli sožalje in pokojnika v tako velikem številu spremili k zadnjemu počitku. Posebna zahvala organizaciji združenega dela Rudnika Senovo, sindikalni podružnici Rudnika Senovo in rudarski godbi na pihala za vse, kar ste storili in ker ste nam v teh težkih trenutkih stali tako nesebično in dobrohotno ob strani. Iskrena zahvala vsem zdravnikom in zdravstvenemu osebju splošne ambulante Senovo ter bolnišnici v Brežicah za lajšanje bolečin vse do pokojnikove prerane smrti. Hvala govorniku in župnijskemu uradu Brestanica za pogrebne svečanosti. Še enkrat vsem iskrena in srčna hvala.

Žalujoči: žena Marija, roj. Hriberšek, brat Alojz, sestri Rozalija in Štefka, tašča Marija in vsi Hriberškovi ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgotrajni in težki bolezni nas je za vedno zapustil ljubi mož in stric

FRANC FRANKOVIČ

iz Dolnjega Suhorja pri Vinci

Iskrena hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, mu darovali vence in cvetje in nam izrekli sožalje. Posebna hvala za pomoč sosedom Matkovičevim in Markovičevim. Zahvaljujemo se zdravstvenemu osebju Črnomelj, posebno dr. Pertotovi, organizaciji ZB Vinica za podarjen venec in ZB Dragatuš za spremstvo ter tov. Bečaju za poslovilne besede pri odprtem grobu. Lepa hvala godbi ter župniku za opravljen obred.

Žalujoča: žena Marija in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljube mame, stare mame in sestre

TEREZIJA AVGUŠTIN

iz Gumberka

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom in znancem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence ter spremili pokojno na njeni zadnji poti. Še posebno se zahvaljujemo družini Ivnik in Faniki Vidmar za pomoč ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sinova Milan in Stane z ženama, neutolažljiva vnukinja Milena ter sestri Tončka in Marija

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje dobre in ljubeče mamice

ANE LAVRIČ

iz Žužemberka št. 77

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom in znancem, ki ste pokojnico pospremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje ter mi izrazili sožalje. Topla zahvala delovni organizaciji Novoteks, zdravstvenemu osebju kirurgije v Novem mestu, ki so ji lajšali trpljenje. Posebna zahvala Mariji Glihi, njenemu sinu Slavku, gospodu Jožetu Ogrincu iz Kresnic, sosedom Mariji Kondi, Jožetu in Marici Gorenc, Zvonki Vovk in Tončki Kovačič. Hvala župnikom za opravljeni obred in za ganljive besede, pevcem za zapete žalostinke. Še enkrat vsem lepa hvala.

V globoki žalosti žalujoča hčerka Vera

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega ata, starega ata, brata in strica

IVANA TURKA

krojaškega mojstra v pokoju
s Podgrada

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in znancem, ki so pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam izrazili sožalje. Topla zahvala delovnim kolektivom IMV, Novoteksa, KZ Krka in osnovne šole Šentjernej za podarjene vence. Posebna zahvala Šentjernejskemu oktetu, tov. Murnu in Klobučarju za poslovilne besede ter župniku Kvasu in Lapu za opravljeni obred. Hvala dr. Vodniku za dolgoletno zdravljenje.

Žalujoči: hčerka Marica z družino, sinovi Ivan, Pavel, Lojze, Marjan z družinami, Branko z ženo in Jože, sestri, brata ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

V bolečini, ljubezni in žalosti do našega dragega in dobrega očeta

IVANA GOLOBIČA

iz Jurke vasi

se vsem, ki ste sočustvovali z nami, iskreno zahvaljujemo. Še posebej se zahvaljujemo vaščanom Jurke vasi, krajevni organizaciji ZB NOV Straža, Društvu upokojencev Straža, godbenikom Novolesa in pevskemu društvu Gorjanci, govornikom in vsem organizacijam združenega dela, ki ste se poslovili skupaj z nami od nam vsem tako ljubljenega očeta in ga pospremili na zadnji poti.

GOLOBIČEVI

PROSTO DELOVNO MESTO!

Organizacija združenega dela
PREVOZ BREŽICE

razpisuje prosto delovno mesto

blagajnika

Pogoji za sprejem so: končana srednja šola in popolno znanje strojepisja. Ponudbe sprejemamo 10 dni po razpisu.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

TO-MO-DI

uporablja se za peči in kotle od 4.000 do 100.000 Kcal/h

TOPLI MONTAŽNI DIMNIK Z GIBLJIVO KISLOODPORNO OGNJESTALNO ŠAMOTNO CEVJO uporablja se za peči in kotle od 4.000 do 100.000 Kcal/h

KIP

INFORMACIJE – STROKOVNI NASVETI:
MONTAŽNO INDUSTRIJSKO PODJETJE
61000 LJUBLJANA, OPEKARSKA 13
Tel. 22-113, 20-641, Telex 31420 YU KIP
IN V VSEH PRODAJALNAH Z GRADBENIM MATERIALOM

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

PROSTA DELOVNA MESTA!

ZAVOD ZA SOCIALNO MEDICINO
IN HIGIENO
NOVO MESTO
Mej vrti št. 5

OBJAVLJA
NASLEDNJA PROSTA DELOVNA MESTA

1. **SANITARNEGA TEHNIKA**
   – višji za epidemiološko dejavnost
2. **SANITARNEGA TEHNIKA**
   – srednji za epidemiološko dejavnost
3. **KEMIJSKEGA TEHNIKA**
   – srednji za živilski laboratorij
4. **SNAŽILKO**
   s štiriurno zaposlitvijo

Poleg splošnih morajo kandidati pod 1 – 3 obvladati slovenski jezik in izpolnjevati še naslednje pogoje.
Pod 1: višja šola za sanitarne tehnike, poskusna doba 3 mesece
Pod 2: srednja šola za sanitarne tehnike, poskusna doba 2 meseca
Pod 3: srednja šola za kemijske tehnike in da ima kandidat svoj avto zaradi občasnega odvzemanja vzorcev živil na terenu (v ostalem analitsko in ostalo delo v laboratoriju). Poskusna doba 2 meseca.
Pod 4: poskusna doba 1 mesec.
Pri vseh objavljenih prostih mestih gre za delo za nedoločen čas.
Nastop dela je možen in zaželen takoj.
Osebni dohodek se bo obračunaval po pravilniku o OD.
Stanovanja ni.
Prijave je poslati skupaj z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev z navedbo dosedanjih zaposlitev v 8 dneh po tej objavi na naslov zavoda.

ZAVOD ZA SOCIALNO MEDICINO
IN HIGIENO
NOVO MESTO
Mej vrti št. 5

RAZPISUJE
naslednja vodilna delovna mesta
(reelekcija)

1. **DIREKTORJA ZAVODA**
2. **PREDSTOJNIKA SLUŽBE ZA EPIDEMIOLOGIJO IN HIGIENO**
3. **PREDSTOJNIKA MIKROBIOLOŠKEGA LABORATORIJA**
4. **PREDSTOJNIKA ŽIVILSKO-KEMIČNEGA LABORATORIJA**

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
Pod 1: zdravnik specialist iz socialne medicine z organizacijo zdravstvene službe in pet let delovnih izkušenj.
Pod 2: zdravnik specialist iz higiene in pet let delovnih izkušenj.
Pod 3: zdravnik specialist ali specializant iz mikrobiologije in pet let delovnih izkušenj.
Pod 4: diplomiran inženir kemije – specialist živilske kemije in pet let delovnih izkušenj.
Kandidati za razpisana delovna mesta morajo obvladati slovenski jezik, imeti smisel za vodenje organizacije in delo z ljudmi ter ustrezne moralno-politične kvalifikacije.
Pri vseh razpisanih delovnih mestih gre za delo za nedoločen čas.
Poskusna doba za delovna mesta pod 2 – 4 je tri mesece.
Stanovanja ni.
Osebni dohodek po pravilniku za OD.
Prijave je poslati skupaj z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev z navedbo dosedanjih zaposlitev v 8 dneh po tem razpisu na naslov zavoda.

ZAHVALA

V 93. letu starosti nas je zapustila naša mati

MARIJA MEDVED

iz Mačkovca pri Novem mestu

Iskreno se zahvaljujemo osebju pljučnega oddelka novomeške bolnice za vso skrb in nego. Zahvaljujemo se vaščanom, ki so jo spremili na zadnji poti in nam vselej pomagali, ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: snaha Pepca z družino

ZAHVALA

Po dolgotrajni bolezni je umrla naša draga sestra in teta

ANTONIJA ŠTERK

upokojenka

Pokopali smo jo dne 15. decembra 1975 na domačem pokopališču v Vojni vasi. Iskrena hvala vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti, ji darovali cvetje in vence. Zahvala tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: vsi njeni

Črnomelj, Zagreb

ALI ŽE VEŠ...

... da je ekonomičnost občinskega gospodarstva upadla v devetih mesecih lani za 10 odstotkov, produktivnost za odstotek, rentabilnost pa celo za 29 odstotkov?

... da je bil na zadnji občinski seji Janez Picek iz Ribnice imenovan za družbenega pravobranilca samoupravljanja občin Ribnica in Kočevje?

... da je lahko z denarno kaznijo 100 do 500 din kaznovan, kdor vodi psa ali druge živali v javne lokale?

... da je v novem odloku o javnem redu in miru predvidena kazen od 200 do 1.000 din za tistega, ki prodaja blago izven tržnice ali drugega, za prodajanje določenega prostora?

... da zadnji dve seji komisije za ugotavljanje izvora premoženja nista bili sklepčni in da sta se zadnje (v decembru) udeležila celo samo predsednik in tajnik?

... da je lani dobilo delovna vojaška odlikovanja 42 naših občanov?

... *in še ena ...*

... *da po zadnji analizi ribniškemu gospodarstvu slabo kaže, vendar še vedno ne tako slabo, da bi se končno razen vodilnih vključili v razpravo o njem tudi delegati iz neposredne proizvodnje?*

OBVESTILO NAROČNIKOM V SODRAŽICI

Pošta Sodražica nas je 29. in 30. decembra 1975 obvestila, da za 148 naročnikov svojega okoliša ni prejela 52. številke DOLENJSKEGA LISTA. Na podlagi skrbnih poizvedb v odpremni službi Ljubljanskega dnevnika in tiskarni Ljudske pravice v Ljubljani smo ugotovili, da je bila celotna pošiljka novoletne številke našega tednika tudi za poštni okoliš Sodražice v redu pripravljena in odpremljena. Žal se je zavitek našega lista med poštnim transportom neznano kje izgubil in do danes nismo prejeli obvestila, da bi ga bila morda prejela kakšna druga pošta.

Naročnikom našega lista v Sodražici in njeni okolici se opravičujemo za neljubo napako, ki je nismo krivi in ki je tudi ne moremo nadomestiti. Koledarje za 1976 bodo vsi naši naročniki tega poštnega okoliša prejeli danes s prvo ponovoletno številko DL.

UREDNIŠTVO

ZNAČKE NAJBOLJŠIM

Več vojakov ribniške enote je pred kratkim prejelo značke „Vzoren vojak". Te značke dobijo najboljši vojaki za delo in uspehe, ki so jih dosegli med služenjem vojaškega roka.

M. G.

Na proslavi v počastitev dneva JLA so v Ribnici svečano sprejeli v enote teritorialne obrambe 21 mladincev in 3 mladinke. (Foto: D. Mohar)

Zunaj lep, znotraj še lepši

Občani navdušeni nad lepim domom JLA — Treba ga bo dobro varovati in vzdrževati — Marsikdo težko pričakuje, da bodo začeli poslovati posamezni oddelki oziroma sekcije doma

V dneh po otvoritvi novega doma JLA v Ribnici so si ga prihajali ogledovat mnogi občani, celo 60, 70 in več let stare mamice. Vsem je novi dom zelo všeč, ena izmed najstarejših obiskovalk, kmečka ženica, pa je dejala: „Zunaj je lep, znotraj pa še lepši."

Prvo preizkušnjo so bolj ali manj uspešno prestali kinodvorana, garderoba, kegljišče, šahovska soba in bife, medtem ko drugi prostori v prvih dneh po otvoritvi še niso bili odprti.

Kinodvorano lahko ocenimo kot eno najlepših v Sloveniji in Jugoslaviji. Primerna je tudi za druge prireditve.

Štiristezno kegljišče je lepo. Glavna napaka je, da sedeži ali stojišča niso nekoliko višje, ker zdaj lahko le nekaj gledalcev spremlja kegljaška tekmovanja. Napaka vseh kegljišč in tudi tega pa je, da so močno zakajena.

Bife prve dni ni zmogel vsega navala. Natakar je komaj stregel in računal, za pobiranje steklenic in kozarcev z miz ter za brisanje miz mu pa že ni ostajalo časa.

Lepi so tudi ostali prostori: knjižnica — v njej ob našem obisku še ni bilo knjig — restavracija itd. Tudi biljarda, namiznega tenisa in še česa se v prvih dneh še ni dalo uporabljati, vendar pričakujemo, da bodo tudi ti prostori kmalu zaživeli.

Ribničanje so na novi dom JLA zelo ponosni. Prav zato so pripadniki JLA in Ribničani dolžni to svojo lepotico tudi kar najbolje varovati. Sami Ribničani in pripadniki JLA so že pravilno ugotovili, da tak dom potrebuje tudi več ljudi, ki ga bodo vzdrževali in skrbeli za red v njem.

J. PRIMC

PICEK PRAVOBRANILEC

Na zadnji seji občinske skupščine Ribnica, ki je bila 26. decembra, so imenovali za družbenega pravobranilca samoupravljanja Janeza Picka iz Ribnice, ki je bil doslej sekretar tozda INLES Ribnica. Pravobranilec bo delal za območje občin Kočevje in Ribnica, sedež pravobranilstva pa bo v Ribnici.

Za predsednika občinskega sodišča Kočevje, ki dela za območje občin Kočevje in Ribnica, so ponovno izvolili Julija Pluta.

PROSVETNI PLES

V novem domu JLA je pred novim letom kolektiv osnovne šole Ribnica organiziral novoletno zabavo, ki je zelo uspela. Igral je ansambel ribniške vojaške enote.

Prisega prostovoljcev

O osrednji prireditvi ob dnevu JLA v ribniški občini in otvoritvi doma JLA smo že poročali. Okoli dneva JLA pa je bilo še več drugih prireditev in nekatere izmed njih moramo vsaj na kratko zabeležiti.

20. decembra so začeli v dvorani doma JLA prikazovati film „Matija Gubec". V štirih dneh se je zvrstilo sedem predstav, in sicer za učence osnovne šole, vojake, miličnike-kadete in civilno prebivalstvo.

Dvakratni svetovni prvak v kegljanju Nikola Dragaš, član zagrebškega Medveščaka, je svečano odprl novo kegljišče v domu JLA in s tem tudi kegljaški turnir, na katerem so sodelovale ekipe Ribnice, Kočevja, Ilirije in Ljubljane. Zmagalo je Kočevje. Tudi na šahovskem troboju je zmagalo Kočevje, druga je bila Ribnica in tretja JLA.

Na svečani akademiji 21. decembra so nastopili v kulturnem programu vojaki, člani KUD „France Zbašnik" iz Dolenje vasi, zbor Doremi iz Kočevja, šolarji iz Ribnice, pevski zbori in učenci ribniške glasbene šole. Na akademiji so svečano sprejeli v enote teritorialne obrambe 24 mladincev, med njimi 3 dekleta. Pohvaljenih je bilo tudi več rezervnih vojaških starešin in vojakov. Najboljša teritorialna enota je prejela prehodno zastavico, pohvalo glavnega štaba SR Slovenije pa je prejel Viktor Pogorelc.

Dom je bil odprt še štiri dni po otvoritvi, nato pa so ga do novoletnih praznikov zaprli.

M. GLAVONJIĆ

Pri Riglerjevih v Praproč ah so bili darila-invalidskega vozička zelo veseli, saj jim bo vsaj malo olajšal težko življenje. (Foto: Primc)

Darila invalidom

Za prizadete bi morali zgraditi še več domov, ne pa jih puščati le v breme družinam

Ribniški del društva za pomoč duševno in telesno prizadetim Kočevje-Ribnica je organiziral 29. decembra obdaritev svojih članov, ki so najbolj potrebni pomoči. 15 članov je prejelo darilne pakete, vredne okoli 600 din (odeja, dve rjuhi in drugo), 22-letnega člana Alojza Riglerja iz Praproč 12 pa so obdarili tudi z invalidskim vozičkom.

Obdarovanec in njegova družina so bili vozička zelo veseli. Kar niso mogli verjeti, da je vse to res. Mati je hotela voziček celo plačati. Potem pa je povedala, da so si voziček že dolgo želeli in da ji bo zdaj lažje, saj je morala doslej prizadetega sina prenašati.

Predsednik društva Vinko Mate nam je povedal, da so za nakup daril prispevale v glavnem vse delovne organizacije oziroma sindikalne podružnice iz ribniške občine in občinska skupnost socialnega skrbstva. Tudi darila so raznesli predstavniki delovnih organizacij, da so videli, kako je bil denar, ki so ga prispevali, porabljen in kako še nekateri živijo.

Tovariš Mate je v razgovoru s predstavniki delovnih organizacij poudaril, da društvo pričakuje njihovo pomoč in pomoč vse družbe pri gradnji tretjega zavoda za prizadete. Danes živijo mnogi duševno in telesno prizadeti doma, v neustreznih pogojih, ker zanje ni dovolj prostora v domovih, kjer bi se lažje usposabljali in živeli. Ob invalidu postopoma postaja zdaj doma vsa družina invalidna.

Predsednik Vinko Mate je poudaril, da je verjetno potrebneje zgraditi nov dom za prizadete, kot pa preiti na celodnevno osnovno šolo. Izrazil je željo, da bi z gradnjo novega doma za prizadete začeli že v letu 1976.

Nekaj misli iz rekordnega zapisnika

Tudi v telesni kulturi stabilizacijski programi — Novi sporazumi, dogovori in pravilniki

Te dni je bil dokončan zapisnik tretje seje SIS za telesno kulturo občine Ribnica, ki obsega kar 150 strani. Tako dolgega zapisnika doslej v ribniški občini še ni bilo.

Iz tega zapisnika bomo povzeli le nekatere zadeve, ki so pomembne za vse občane ali vsaj za posamezno večje območje občine oziroma večje področje dela. Tako je v njem omenjenih tudi več samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter pravilnikov.

Sporazum o združevanju sredstev za gradnjo otroškega vrtca v Ribnici predvideva, da bodo za ta vrtec prispevali: SIS otroškega varstva 4,440.000 din, SIS za izobraževanje 300.000 din, SIS za telesno kulturo 250.000 din in KS Ribnica 1,025.000 din.

Sporazum o ustanovitvi skupne strokovne službe vseh SIS predvideva take skupne službe, ki bodo kar najcenejše in najbolj učinkovite.

Sporazum o merilih za usmerjanje osebnih dohodkov v telesnokulturnih organizacijah določa osnove in merila za delitev osebnih dohodkov za vse delavce v telesnokulturnih organizacijah.

Sporazum o združevanju sredstev za gradnjo športnih objektov v Sodražici govori o odkupu parcel, na katerih je več šolskih športnih igrišč, ter ureditev kanalizacije in razsvetljave, kar bo veljalo okoli 200.000 din, k temu pa bo SIS telesne kulture prispeval največ 100.000 din.

Pravilnik o notranji organizaciji in sistematizaciji delovnih mest v skupni strokovni službi SIS telesne kulture je tudi sprejet. Za dobro poslovanje pa potrebujejo strokovne službe svoje prostore. Edina rešitev je, da odkupijo neke prostore ali jih vzamejo v najem. Tu bi imele upravne prostore vse SIS.

Nadalje je bil sprejet pravilnik o nagrajevanju amaterskih strokovnih kadrov in začasna sistematizacija delovnih mest v telesnokulturnih organizacijah.

Sprejet je bil še stabilizacijski program telesnokulturnih skupnosti, razen tega je bilo sklenjeno, da morajo do konca leta (1975) izdelati in sprejeti podobne stabilizacijske načrte vse telesnokulturne organizacije.

O teh in ostalih aktih oziroma o sklepih iz tega 150 strani obsegajočega zapisnika so te dni razpravljali v vseh 15 osnovnih telesnokulturnih organizacijah v občini Ribnica.

M. GLAVONJIĆ

Prvi javni nastop, prvi uspeh

Osem fantov si prizadeva ohraniti lep narodni običaj in ljudsko pesem

„Ob ustanovitvi, pred petimi leti, je naš zborček štel le štiri člane, in še od teh je enega kmalu dobila žena pod komando. Danes je v zborčku 8 članov, od tega sta dva iz Ljubljane. Zato se lahko dobimo na skupnih vajah le ob sobotah.

Naš prvotni namen niti ni bil, da bi peli na prireditvah oziroma proslavah, ampak le, da bi ohranili lep narodni običaj ob porokah, ki je že zamiral. Fantje so namreč postavljali le še slavolok in nato z dretjem, ki je bilo še najbolj podobno kruljenju, klicali domače ven in zahtevali pijačo. To ni bilo lepo. Mi zdaj s pesmijo pokličemo domače ven, jim s pesmijo zaželimo srečo, kar je lepše. Nastopamo pa predvsem pri porokah naših prijateljev in znancev, se pravi tam, kjer vemo, da smo zaželeni.

V začetku je bilo težko. Mnogi so se nam posmehovali. Če ne bi imeli veselja za narodne pesmi, bi se že zdavnaj razšli.

Pevovodje nimamo. Jaz poslušam revije pevskih zborov in nato povem kakšno novo misel. Podobno delajo ostali, kar pomeni, da je v našem zboru pravo samoupravljanje. Zdaj je en naš član pri vojakih. Zvedeli smo, da je pel tudi na proslavi ob dnevu JLA v Beogradu. Gotovo se bo pri vojakih veliko naučil in te izkušnje prenesel v naš zborček.

Tone Lovrenčič

V avli novega doma JLA v Ribnici je razstava del mladih ribniških slikarjev Dušana Matoha in Milovana Čirovića–Čira. (Foto: J. Primc)

Pismo v Vietnam

Dragi neznani prijatelj!

Vesela sem, ker ti pišem, saj vem, da se boš razveselil mojega pisanja. To pismo naj ti kakor topel žarek posije v srce. Sredi porušene in razdejane domovine ga boš bral. Toda srečen boš. Srečen, ker bo to pismo poslano iz svobodne domovine, iz roke prijateljstva.

Prijateljstvo pa je mnogo.

Vem, da je sovražnik celih trideset let teptal tvojo domovino. Uničeval je tebe in tvoje tovariše. Toda ti si vzdržal. In če se sedaj spomniš vojnih dni, se zaveš, da je v tvojem srcu ves čas tlelo neizmerno sovraštvo do uničevalcev. Tvoj narod je zmagal v borbi za samostojnost. Zdaj pa trkajo na tvoje srce nova čustva — prijateljstvo, ljubezen. Kako zelo lepo je živeti v prijateljstvu! Mi tako živimo že od druge svetovne vojne. Šest republik nas je združenih v eno domovino — Jugoslavijo. Vsi imamo enake pravice, vsi živimo v slogi in bratstvu.

Naše življenje je srečno, ker imamo vse, kar potrebujemo. Vsi hodimo v osnovne šole, prav vsakemu je omogočen študij. Oblek imamo dovolj, prav tako obutve. Lačni nismo nikoli. Imamo topel dom in skrbne starše. Kako naj prav mi razumemo, da ste vi, naši neznani prijatelji, za vse to prikrajšani? In vendar vas skušamo razumeti. Sočustvujemo z vami, se z vami veselimo, jočemo in smejemo.

Sedaj pa vam hočemo pomagati. Opremili smo šolske torbice in vam jih poslali. In eno teh torbic si dobil ti. Želim, da ti je v pomoč pri učenju, kajti le če boš poln znanja, boš lahko pomagal pri izgradnji ljubljene domovine.

Želim ti vso srečo, dragi prijatelj! Nikdar se ne bova spoznala, pa se bova vendar spomnila drug na drugega. Bodi pogumen in vzdrži v najtežjih trenutkih, kakor si vzdržal v boju za svobodo, kajti le vzdržljivost in pogum te pripeljeta do cilja.

Tvoja prijateljica
Majda Žagar,
učenka 8. razr. osn. š.
„Dr. Fr. Prešerna"
Ribnica na Dolenjskem
Slovenija,
SFR Jugoslavija

Na Čatežu pod cesto Ljubljana–Zagreb delavci novomeškega cestnega podjetja vse dni pridno nalagajo na tovorna vozila pesek za posipavanje poledenelih cest. (Foto: Jožica Teppey)

V ZK prostor tudi za kmete

V delovnih kolektivih so pomnožili vrste komunistov – Sprejeli so veliko delavcev iz neposredne proizvodnje – Poslej ne pozabljati na kmečke ljudi, na kooperante, mlade zadružnike, žene kmetice

V minulih dveh letih so v brežiški občini sprejeli v Zvezo komunistov 193 novih članov. Med njimi je več kot polovico neposrednih proizvajalcev. Za osnovne organizacije je to velik uspeh, saj so s tem za tretjino pomnožile vrste komunistov.

Posebno uspešni so bili v nekaterih delovnih kolektivih, kjer skoraj ni bilo članov ZK, danes pa v njih že uspešno delajo osnovne organizacije. To velja predvsem za Beti v Dobovi, za Motel Petrol na Čatežu, za Opekarno v Brežicah, za skladišča in servise Petrola, za Agroservis, stanovanjsko podjetje in zdravstveni dom v Brežicah

V istem obdobju je zapustilo organizacijo 31 članov. Izključili so jih 17, izstopilo jih je 11, tri pa so črtali iz evidence. Izključenih je bilo v tem času precej in to potrjuje večjo odločenost po odpravi neodgovornosti in pasivnosti v partijskih vrstah.

V brežiški občini je trenutno 655 komunistov. Neposrednih proizvajalcev je 210, žensk 224, upokojencev 69, kmetov 6, mladih članov do 27. leta starosti pa 156. V Zvezi je vsekakor premalo kmetov, saj v zadnjih dveh letih niso niti enega sprejeli v organizacijo. Osnovne organizacije bodo morale najti pot tudi do njih, bodisi prek pospeševalne službe, kooperacijskih enot, krajevnih organizacij SZDL, krajevnih skupnosti ipd. To je naloga, na katero v prihodnje ne bodo smele pozabiti.

Z odstotkom članstva v vzgojnoizobraževalnih ustanovah so v občini zadovoljni, premalo pa je komunistov v posameznih šolah, na primer v šolskem centru, v vrtcu itd.

Tudi v zdravstvu je zdaj slika ugodnejša. Zdravstveni delavci v Posavju komunisti so povezani v aktiv in se prek njega vključujejo v skupne posavske naloge pri povezovanju zdravstva. Okrepiti bi morali predvsem še organizacijo ZK v bolnišnici.

Srečanje ob koncu leta. Na sliki kooperanti brežiške Agrarie – tozd kooperacija v lovskem domu v Globokem, kjer so s svečano sejo sveta počastili desetletnico kooperacije. (Foto: Jožica Teppey)

Novo v Brežicah

OD CARINE SPET NIKOGAR – V tretje gre rado in tako so na srečanje z zdomci v Brežicah že tretjič primoroma zaman povabili predstavnike carine, da bi zaposlenim v tujini odgovarjali na številna vprašanja s področja carinskih predpisov. Zdomci so slabo poučeni o novostih in zato vsako leto znova zapadejo v težave in si nakopljejo nepotrebne sitnosti.

SLOVIN IMA 400 KOOPERANTOV – Tozd Slovin Brežice–Bizeljsko povezuje svoje koperante v šestih kooperacijskih enotah, ki segajo tudi preko meja brežiške občine. Take enote imajo na Bizeljskem, v Pišecah, v Dečnih selih, v Sromljah, na Čatežu, v Cerkljah, v Škocjanu in Jastrebarskem. Vseh kooperantov je 400. Enote imajo svoje samoupravne organe in delegate v delavskem svetu temeljne organizacije. Slovin uveljavlja kot novost pogročna vina, ki so na tržišču zelo iskana. V načrtu ima pospešeno obnovo večjih kompleksov v kooperaciji.

NOV PREDSEDNIK – Občinska skupščina je na predzadnji dan minulega leta razrešila Staneta Rebernika dolžnosti člana in predsednika sklada za podeljevanje oktobrskih nagrad v brežiški občini. Tovariš Rebernik je preobremenjen z drugimi dolžnostmi, zato je skupščina imenovala za članico Marijo Vebletovo iz šolskega centra, za predsednika sklada pa dosedanjega člana inž. Vlada Kovačiča.

ZA GAŠENJE NI VODE – V vseh krajevnih skupnostih brežiške občine opozarjajo na to, da zdaj, ko ni več vaških mlak, gasilci nimajo vode za gašenje. Vodovodni odbori bodo zato morali priključiti hidrante in se o tem dogovoriti z gasilskimi društvi. Takrat, ko so vodovode gradili, so na to pozabljali ali pa namestitev hidrantov namenoma opuščali, ker niso imeli dovolj denarja. Ljudje pa so začeli zasipati mlake in tako so gasilci ostali praznih rok.

Bikci iz skupnega hleva

Anton Žibert in Ivan Urek iz Loč sta edina v Sloveniji, ki sta si zgradila skupni hlev za pitanje bikcev, zato imata vedno obiske od vsepovsod. Njun hlev je dolg 36 metrov in širok 12,60 metra. Predračunska vrednost zanj je bila 800 tisoč din. Posojila sta dobila 320 tisoč din na desetletno odplačilo s triodstotnimi obrestmi. Graditi sta začela jeseni 1972 in naslednje leto aprila sta že vselila prva teleta. Trenutno jih pitata 140. Od lanskega aprila do letošnjega aprila sta priredila 60 ton mesa.

V hlevu delata vsak po tri ure dnevno. Vse delo je mehanizirano, zato je storilnost celo petnajstkrat večja kot pri drugih rejcih.

Kmeta Žibert in Urek imata vsak po deset hektarov obdelovalne zemlje. Lani sta skupaj posejala koruzo na 14 hektarih. Nekaj koruze sta silirala, nekaj sta je spravila v zrnju, nekaj pa sta je konservirala s propionsko kislino. Pripravila sta si 600 kubikov silaže. Jože Vovk, referent za pospeševanje tozd kooperacije pri Agrarii v Brežicah je povedal, da bosta z lastno silažo prihranila pri krmilih okoli 300 tisoč dinarjev.

Seveda sta morala investirati tudi v silose. Ti so ju veljali 470 tisoč dinarjev, posojila pa sta dobila 380 tisoč dinarjev. S triodstotnimi obrestmi ga bosta odplačevala osem let.

JOŽICA TEPPEY

POSAVJE IMA SKUPNO INŠPEKCIJO

Občinske skupščine Brežice, Krško in Sevnica so na zadnjih lanskih sejah izglasovale predlog za ustanovitev medobčinskega inšpektorata s sedežem v Krškem. Ta bo opravljal celotno nadzorstvo za področja gozdarstva, gradbeništva, kmetijstva, požarne varnosti, prometa, urbanizma, vodnega gospodarstva in bo združeval tudi veterinarsko, tržno, sanitarno inšpekcijo ter inšpekcijo dela. Prispevek posameznih občin za delo inšpekcije bo odvisen od delovnega programa in zasedbe za posamezna področja. Problematiko inšpektorata bo spremljal in usmerjal svet posavskih občin.

BREŽIŠKE VESTI

Rešitev se imenuje: nova šola

Leskovec: do novega šolskega poslopja s samoprispevkom – Kmalu referendum

490 učencev v 19 oddelkih, za katere je na voljo le 11 učilnic, od katerih so 4 povsem neprimerne, in predvidevanje, da bo število učencev naraslo za okoli 20 odstotkov, so osnovni podatki, ki pravzaprav zadoščajo za osvetlitev izredno težkih delovnih in učnih razmer na sedanji osnovni šoli v Leskovcu.

Odločitev, da zgradijo novo poslopje, bo edina prinesla vse tisto, kar si tamkajšnji prosvetni delavci in otroci želijo že vrsto let in kar si zaradi svojega dela tudi zaslužijo. Uradno so novo poslopje pričeli graditi že 1. avgusta 1975 in doslej dela res hitro in uspešno napredujejo. Zaradi denarnih težav, oziroma ker investitor ni imel na voljo denarja za celotno gradnjo, bo le-ta potekala v več stopnjah. Najprej so na vrsti učilnice za razredni in predmetni pouk, zatem telovadnica (ali športna dvorana), na koncu pa še nakup opreme in zunanja ureditev.

Prav za ta, zadnji del pa še ni na voljo denarja. Ena izmed poti za njegovo zagotovitev je lahko samoprispevek prebivalcev leskovške krajevne skupnosti. Zbor delegatov KS je o možnostih razpisa referenduma že razpravljal in se odločil, da predlog o njegovem razpisu predstavijo na posebnih zborih občanov, ki jih bo vsega skupaj 26 in med katerimi so nekatere z veliko podporo načrtovani akciji tudi že zaključili. Če bodo to prvo stopnico na poti do referenduma uspešno prestopili, naj bi občani glasovali za prispevek ali proti njemu že ob koncu januarja 1976.

Ob sedanjem ugodnem razpoloženju med občani, ki se zavedajo, kako pomembna bo nova šola za sedanjo mnoge prihodnje generacije otrok, najbrž ne bo treba preveč prepričevati tistih, ki morda ta čas še kolebajo, ali naj prispevajo za veliko pridobitev.

Ž. ŠEBEK

ZA RAZISKAVE

Kolektiv senovskega rudnika rjavega premoga je sklenil delati v prid stabilizaciji v sicer prostih sobotah. Sklep so že pričeli uresničevati in bodo do konca leta delali trikrat. Na ta način zbrani denar naj bi namenili za nadaljevanje raziskav, ki naj pokažejo, kolikšne so še rudne zaloge.

Nočejo zamujati rokov

Delovne „proste" sobote, da bi Imperial lahko izpolnil obveznosti do svojih kupcev

V krškem Imperialu so se resno lotili stabilizacijskih ukrepov. Odvisnost osebnih prejemkov od doseganja norme je ugodno vplivala na večanje produktivnosti. Delavke so prostovoljno delale ob sobotah, da kolektiv ne bi zamujal pogodbenih dobavnih rokov. Med uspehe v devetmesečnem obdobju letos štejejo tudi 10,8-odstotni prihranek pri surovinah.

Proizvodnja v Imperialu teče v dveh izmenah, zato so stroji ob upoštevanju sobotnega in nočnega dela izkoriščeni 85-odstotno. Normalni delovni potek na tekočem traku pa motijo naraščajoči izostanki zaposlenih. To velja predvsem za enodnevno in dvodnevno odstotnost.

Proizvodnjo žvečilnega gumija so v devetih mesecih 1975 povečali za 3,2 odst. V primerjavi z istim obdobjem 1974 pa so kruha in peciva spekli celo za 32,5 odst. več. Za izpolnitev letnega plana niso v skrbeh in upajo, da bodo številke pokazale vse količinske in finančne obveznosti v redu izpolnjene.

Na tržišču je povpraševanje po žvečilnem gumiju zelo veliko, zato so se delavke odločile za delo ob prostih sobotah in za podaljšan dnevni delovni čas. Surovine dobivajo brez zamud, imajo pa težave z dobavo embalaže in tudi zaradi njene slabe kakovosti.

Pri izvozu se jim odpirajo nova območja, zlasti v Angliji in Zahodni Nemčiji, kjer imajo tudi največ kupcev. Imperial proda 98 odst. proizvodnje za izvoz na konvertibilna območja. Kolektiv bo poslej posvetil več pozornosti tudi prodaji doma, kjer se poraja precejšnja konkurenca.

J. T.

KAJ SO POKAZALE IGRE

Pred dnevi zaključene tradicionalne športne igre krške mladine so ponovno dokazale, da bi se dekleta in fantje radi načrtno ukvarjali tudi s tistimi panogami, ki jih doslej še niso organizirano gojili. To dokazuje tudi množična udeležba ekip v košarki in namiznem tenisu, prav tako pa bi morali bolje izkoristiti pripravljenost mladih, da bi igrali nogomet in rokomet. Če vemo, kakšne spremembe pripravljamo v športni politiki naše republike, ko si prizadevamo, da bi postala telesna kultura in šport množično „gibanje", potem bi le morali usmeriti pripravljenost in želje članov osnovnih organizacij ZSMS v splošno družbeno korist. Ob letošnji udeležbi ekip v nekaterih panogah ne bi bilo pretežko organizirati tekmovanj v občinskih ligah ali v posavskem okviru, to pa so tudi osnovna izhodišča predvidenega novega tekmovalnega sistema.

Letos bodo v krški občini zgradili 60 stanovanj v družbenem sektorju in sto zasebnih stanovanjskih hiš. Razen tega bo poskrbela za stanovanja svojih delavcev tudi jedrska elektrarna v izgradnji. (Foto: Jožica Teppey)

Silvo Gorenc novi predsednik ObS Krško

Na skupni seji vseh zborov občinske skupščine v Krškem so delegati 26. decembra z večino glasov izvolili za predsednika skupščine Silva Gorenca, pred tem pa izglasovali razrešnico dosedanjemu predsedniku inž. Niku Kurentu. Ta je prevzel odgovorno dolžnost direktorja v Kovinarski, zato ni mogel istočasno opravljati prav tako odgovorne predsedniške funkcije.

Tovarišu Kurentu se je zahvalil za dosedanje uspešno delo predsednik občinske konference SZDL Franc Rakar, ki je med drugim dejal, da si je inž. Kurent prizadeval zlasti za pospešen gospodarski razvoj krške občine, saj je ta v zadnjem času napravila precejšen korak naprej. Z enako požrtvovalnostjo rešuje zdaj položaj Kovinarske.

Novi predsednik Silvo Gorenc je diplomiran politolog in se je rodil 1929 v kmečki družini na Raki. V krško občino se je vrnil pred kratkim, do takrat pa je opravljal vrsto odgovornih družbenopolitičnih dolžnosti: bil je predsednik občinskega odbora SZDL v Brežicah, predsednik okrajnega ljudskega odbora v Novem mestu, organizacijski sekretar okrajnega komiteja ZK v Novem mestu, politični delavec v CK ZKS, od 1966 do 1972 republiški sekretar za notranje zadeve SRS, zatem pa do 1975 namestnik zveznega sekretarja za notranje zadeve v Beogradu. Njegove bogate delovne izkušnje so delegati sprejeli kot zagotovilo za uspešno vodenje občinske skupščine Krško.

Krške novice

VEČ PROSTORA – Družbenopolitične organizacije in strokovni organi samoupravnih interesnih skupnosti krške občine so imeli in še imajo dokajšnje prostorske težave. Pred dnevi pa so se vendarle nekoliko razširili, ker se je izobraževalna skupnost preselila v preurejene prostore nasproti uprave domačega „Agrokombinata". Tjakaj ji bo sledila kmalu še kulturna skupnost in verjetno tudi telesnokulturna.

SEŠTEVEK ŽELJA – Izvršni odbor kulturne skupnosti je izdelal srednjeročni program naložb v to družbeno pomembno dejavnost. Ker bi morali za vse, kar so načrtovali do konca 1980. leta, zbrati po sedanjih izračunih najmanj 53 milijonov dinarjev, od tega 17 doma, je načrt najprej samo seštevek potreb, vprašanje pa je, kdaj naj bi ga res uresničili. Program zajema obnovo vseh kulturnih domov v občini, Valvasorjeve hiše v Krškem, gradov v Kostanjevici in Brestanici, gradnjo kulturnega centra v Krškem, družbenega doma na Senovem in še nekaj manjših naložb.

PONOVNO OBDARITEV – Tudi ob koncu tega leta so v krški občini poskrbeli za skromno obdaritev starejših, socialno ogroženih občanov. Aktivisti krajevnih organizacij Rdečega križa so jim na domove prinesli zavitke z oblačili, obutvijo in hrano.

ŽE REKORDNO – Mlada Tonča Škafar, plavalka krškega „Celulozarja", že dosega dobre rezultate, četudi trenira v vodi šele dober mesec dni. Na zadnjem tekmovanju, ki ga je klub v Trbovljah pripravil v počastitev dneva JLA, je na dveh nastopih izboljšala dva republiška rekorda za „C" skupino pionirjev: na 800 kravl in 50 delfin.

POKAL V PODBOČJE – V počastitev dneva JLA so v telovadnici osnovne šole Jurija Dalmatina v Krškem organizirali košarkarski turnir, na katerem so nastopile štiri ekipe. Prvo mesto je osvojil KK Podbočje, za njem pa so bili: brežiški in krški „Šolski center" ter ekipa garnizije iz Cerkelj.

KRŠKI TEDNIK

Sevniško srečanje naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini, je dobro uspelo. Srečanje je bilo pred novim letom. Pogovora v prostorih Lisce se je udeležilo skoraj 30 zdomcev. Med drugim so si lahko ogledali tudi proizvodnjo. (Foto: Železnik)

V Kopitarni vedno kaj novega

S stroji, narejenimi v tovarniški delavnici, prihranili marsikateri dinar

Na nedavnem posvetu o izumiteljstvu in tehničnih izboljšavah pod okriljem občinskega sindikalnega sveta v Sevnici je predstavnik sevniške Kopitarne ugotovil, da bi tovarno lahko že zdavnaj zaprli, če v proizvodnji ne bi uporabili raznih strojev po zamislih svojih delavcev ali vnesli raznih izboljšav. O tem nam je povedal več tehnični vodja proizvodnje Alojz Senica.

„Znajdi se!" je za člane Kopitarne največkrat tisti velelnik, ki jim zveni v ušesih, ker so pač svojska lesna industrija, ki ima s stroji drugih le malo skupnega. Take stroje delajo izključno na zahodu, dostikrat si ne morejo dosti pomagati niti s takimi. „V naši mehanični delavnici je bila zato v zadnjih desetletjih narejena vrsta strojev za proizvodnjo pet in galanterije. Pri tem smo se nekaj naučili, ugotovili pa smo predvsem, da smo uspešni," pravi Alojz Senica.

V preteklosti so tako naredili tri stroje za rezanje pločevine, ki jo potrebujejo pri okovanju kopit, stroje za brušenje kopit, oblikovanje pet, okovanje pet, nešteto vpenjalnih naprav in podobnega. Stroj za okovanje kopit bi prav gotovo stal od 80 do 100 tisočakov, toliko bi stal tudi stroj za okovanje pet. Vseeno za te izboljšave nihče ni prejel kakšne posebne nagrade. „Pripadnost tovarni, trmasto vztrajanje, da se da nekaj narediti in izboljšati, je v tej najstarejši sevniški tovarni tisti motiv, ki vodi obratovodje, delavce in tudi vodilne k izboljšavam," pravi Alojz Senica. Starosto teh številnih izboljšav Slavka Zakoška silijo k takim rešitvam dostikrat kratki roki naročil.

Ob sestavljanju stabilizacijskega programa menda tudi prav zaradi tega niso imeli težav. Sedaj si prizadevajo, da bi uredili kurjenje tako, da bi gorivo čimbolj izkoristili. Preuredili so parno napeljavo, da nimajo več tolikšnih izgub pare, konstruirali so stroj za sestavljanje pregibnih kopit. Med najpomembnejše bodoče naloge štejejo izboljšave na prezračevalnih napravah, kjer bi radi filtrirali zrak, ki ga ventilatorji sedaj pihajo ven, je pa topel. Spisek v mapah tehničnega vodje Alojza Senice je dolg.

A. ŽELEZNIK

VISOKO ODLIKOVANJE

Na skupščini izobraževalne skupnosti 29. decembra je bil odlikovan z redom dela s srebrnim vencem pedagoški svetovalec Jože Petančič. Razen prosvetnega in vzgojnega dela je tovariš Petančič deloval mnoga leta v nekdanji Zvezi svobod in prosvetnih društev in kasneje v ZKPO. Kot pedagoški svetovalec deluje že 15. leto.

Prihod dedka Mraza v Boštanju je bil nadvse pester. Šolarji boštanjske šole in člani prosvetnega društva so najmlajše razveselili celo s Sneguljčico.

V korist otrok

Društvo prijateljev mladine ima za seboj uspešno leto

Zadnja konferenca občinske konference Zveze prijateljev mladine v Sevnici ni mogla mimo številnih uspehov. Konference so se udeležili delegati iz sedmih krajevnih organizacij. V občini je 3.750 otrok, od tega je 2.245 pionirjev v 14 pionirskih odredih. Med njimi je 70 vnetih šahistov. Minulo leto sta v Izoli letovali dve izmeni otrok. Lepot morja se je tako naužilo 160 najmlajših. Med njimi je bilo 20 otrok iz Pliberka. Z denarnim prispevkom se je izkazal edino sevniški Jugotanin.

Pohvalna je tudi akcija otrok pri zbiranju starega papirja. Pod okriljem Rdečega križa so zbrali kar 13 ton odpadnega papirja. Sodelovali so v akciji pomoči Kozjanskemu, dejavnost pionirjev je bila še posebno razgibana ob kurirčkovi pošti. Najmlajši so šli tudi po poteh naših borcev in obiskali številne spomenike iz NOB. Predstavniki otrok iz sevniške občine so sodelovali na številnih taborjenjih vse do zveznega merila. Sevniška občina je bila v minulem letu tudi uspešen gostitelj republiškega srečanja mladih lutkarjev. V akciji zbiranja šolskih torbic za vietnamske otroke so zbrali več torbic kot v mnogih drugih večjih in bogatejših občinah.

Nova predsednica občinskega odbora je Jožica Kerš.

J. BLAS

SEVNICA: SPET RAZSTAVA PTIC

V nedeljo ob 8. uri bo celjsko društvo za varstvo in vzgojo ptic v kegljišču gasilskega doma v Sevnici priredilo razstavo raznih vrst ptic. Tekmovanja v izdelovanju ptičjih krmilnic so se razen sevniške posebne osnovne šole udeležile le še tržiška, krmeljska in šentjanška osnovna šola. Skupno so naredili 35 krmilnic. Med delovnimi organizacijami sta akcijo društva podprli Jutranjka in Kopitarna.

ZABUKOVJE: LEP SPREJEM

V soboto, 27. decembra, je bil v Zabukovju sprejem dedka Mraza. Učenci zabukovške osnovne šole so pripravili pester spored. S posebnim navdušenjem so recitirali učenci male šole, učenci prvega, drugega in tretjega razreda so pripravili lepe pevske točke in celo igrico. Prireditev so pripravili v sodelovanju s krajevno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami, ki so s to prireditvijo lepo razveselili najmlajše.

Š. VRTAČNIK

Marjan Jeler iz Metnega vrha v sevniški občini je v Essnu tretje leto. „Če zahaja človek v naš klub Bled je manj domotožja, tam najde človek dosti znancev in prijateljev. Ne gre le za družabnost. V pogovoru z bolj izkušenimi človek izve tudi marsikaj o naših pravicah v tujini. Zato priporočam vsem, naj se vključujejo v naša društva. Imamo razvito tudi bogato kulturno življenje. Uspešni so razni krožki in folklorna skupina. Priredili smo celo srečanje med našimi delavci v ZR Nemčiji in Švedski. Naši ljudje so še vedno cenjeni kot dobri delavci. O svojih načrtih? Sem še mlad, zaposlitev v Nemčiji imam v svoji elektro stroki. Razmišljam o gradnji hiše."

Sevniški paberki

SKRB ZA SOČLOVEKA – Krajevna organizacija Rdečega križa v Sevnici je za novo leto obdarila 70 ljudi z zavitki hrane v skupni vrednosti 7.000 dinarjev. V tem mesecu bodo poverjeniki RK pobirali članarino, ki je glavni vir te organizacije, zato prosijo vse, da z vstopom v organizacijo omogočija, da bo le-ta lahko tudi vnaprej pomagala drugim v stiski.

PREVERITI VSE ODGOVORE – Delegati za zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine sevniške krajevne skupnosti ugotavljajo, da se razne pomanjkljivosti, na katere že vse leto opozarjajo v svojih delegatskih vprašanjih, ne odpravljajo, kot je obljubljeno v odgovorih. Kako je s tem, naj bi pokazala analiza danih odgovorov in stanje stvari, ki naj jo bi pripravilo tajništvo občinske skupščine in izvršni svet.

CESTA JE ZA VSE – Vaščani Velike Hubajnice ugotavljajo, da so pri gradnji ceste Zavratec – Prevole – Velika Hubajnica v glavnem tisti, na katerih leži skoraj vse breme gradnje. Vaščani Velike Hubajnice so pri teh delih opravili že nad 2.000 delovnih ur. Res je, da je mogoče za silo priti skozi tudi po taki cesti, kot je sedaj. Dela ostaja še dosti, šlo bi lahko veliko lažje, če bi poprijeli vsi.

ŠE VOZNE REDE – Po sprejetem odloku o avtobusnem potniškem prometu v sevniški občini, za katerega je zadožen celjski Izletnik, je vključenih že 13 prog. Razprava na zadnji seji občinske skupščine pred novim letom je pokazala, da si ljudje marsikje želijo še novih prog. Minulo jesen so vložili mnogo truda v urejanje ceste vaščani Zabukovja, da bi lahko avtobus slednjič vozil tudi v njihov kraj. Preurejeno cestišče si mora najprej ogledati komisija. Tudi delavci v dolini Grahovice opozarjajo, da je cestna služba popravila most in ni več ovir, da ne bi mogel tudi po tej dolini voziti delavski avtobus. Na postajališčih pogrešajo vozne rede.

SEVNIŠKI VESTNIK

Kontrola sama potrebna pretresa

Organi delavske kontrole gluhi na pozive za izobraževanje, ankete ostajajo v predalih – Gre le za nemarnost ali tudi slabo kadrovanje?

V trebanjski občini ugotavlja predsedstvo občinskega sindikalnega sveta zaskrbljujoče pomanjkljivosti v delovanju delavske kontrole.

Ker je delavska kontrola novost, je za začetek upravičena ob sprotnih nalogah tudi skrb za izobraževanje. Že konec minulega marca je bil pripravljen dvodnevni seminar za vse člane odborov samoupravne delavske kontrole. Vabila so bila poslana v 36 delovnih organizacij in v samoupravne interesne skupnosti. Že sam odziv je bil slab: prvi dan je poslalo svoje delavce le 18 kolektivov, tako da je bilo na seminarju prisotnih 29 članov (komaj polovica vseh!). Naslednji dan je bilo še slabše: prisotnih je bilo le 20 članov odborov iz samo 14 tovarn. Iz samoupravnih interesnih skupnosti ni bilo nikogar. Naloge in pristojnosti delavskih kontrol je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta želelo razčistiti na drugem seminarju v začetku decembra. Tokrat so vabili predsednike in njihove namestnike. Udeležba je bila spet slaba: iz 38 kolektivov jih je prišlo le 15, iz samoupravnih interesnih skupnosti spet nihče.

Na podobno neodzivnost so naleteli tudi pri anketi konec novembra. Odgovorilo je spet le 14 odborov ali le 48 odst. Dosedanji stiki, pomoč v obliki seminarjev in razgovorov so ostali neizrabljeni, sindikalnim delavcem preostane edinole še, da se o delavski kontroli pogovorijo v kolektivih samih. Upamo, da so za to izkoristili tudi zadnje redne letne sindikalne konference.

A. ŽELEZNIK

ČETRTA ZMAGA KPD DOB

V lanskih delavskih športnih igrah je ponovno osvojila ekipni pokal sindikalna organizacija KPD Dob (41 točk). 2. je ekipa Trima (37 točk), 3. Prosveta (23), 4. Dana (22), 5. Kmetijska zadruga, 6. IMV-TOZD Tovarna opreme (12), 7. Novoles-TOZD Akril (5), 8.-9. mesto si delita Železniško transportno podjetje (4), in Elma-TOZD Elektromaterial Čatež (4), 10. Zmaga Mokronog, 11. postaja milice Trebnje. Ženske so tekmovale edino v kegljanju. Med šestimi ekipami je zmagala ekipa Kmetijske zadruge Trebnje.

Enver Dizdarević z Mirne je z ženo na delu v Nemčiji že sedem let. „Čeprav sem zidar, sem se v Nemčiji usposobil za delo na stružnici, zato nameravam po vrnitvi prihodnje leto iskati delo v kovinski industriji. Mislim, da bi se morali naši ljudje, ki so na začasnem delu v tujini, bolj zanimati za razmere doma, ne šele tisti trenutek, ko iščejo delo v domovini. Otroci odraščajo, pustili smo jih v domovini. V tem času smo dogradili in opremili hišo kot smo si želeli."

Albin Šket iz Trebnjega je na delu v Nemčiji že devet let. Po poklicu je sicer strojni ključavničar, v Nemčiji pa dela na visokotlačnih kotlih. „Sit sem že dolgih voženj in odsotnosti od družine. V Trebnjem želimo dograditi hišo. Menim, da je pri carini vse preveč težav. Na preglede smo čakali od pet do šest ur. Sam sem še nekako prebil v koloni, kaj pa tisti, ki imajo s seboj majhne otroke?"

PREMALO RAZČIŠČENO

Občinski sindikalni svet je na zadnji seji v starem letu odložil dvoje samoupravnih sporazumov; o njih se bodo izrekli na eni prihodnjih sej. Gre za samoupravni sporazum o klubu samoupravljalcev. Samoupravnemu usposabljanju zaposlenih nameravajo v tem letu posvetiti veliko pozornost, ravno tako tudi delegatom v krajevnih skupnostih. Tudi se še niso mogli odločiti o samoupravnem sporazumu za financiranje dijaškega doma v Novem mestu. Gradivo sploh ni bilo v javni razpravi med delovnimi kolektivi. Ugotovili so, da so temu vprašanju posvetili premalo pozornosti organi medobčinskih družbenopolitičnih organizacij.

KAJ PRAVIJO O SEBI?

Na vprašalnike občinskega sindikalnega sveta so dobili odgovore namesto iz 29 delovnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti le iz 14.

Med to štirinajsterico (odgovora spet ni od nobene samoupravne interesne skupnosti) se organi poredko sestajajo. V večini primerov so poročila le ustna (7 primerov), pismena le v dveh primerih. V glavnem se ubadajo z vprašanji discipline, produktivnosti, osebnih dohodkov, denarja za stanovanjsko izgradnjo, porabe denarja za reklamo, reprezentance, nadur, bolniških izostankov, zaključnih računov, sklada skupne porabe, z raznimi pritožbami in tudi stabilizacijskimi ukrepi.

V tem dolgem spisku pa nikjer ni mogoče najti besede o tem, kako se samoupravna delavska kontrola loteva sodelovanja z odborom ljudske obrambe, niti o samozaščitnih ukrepih, kot so naloge s področja varnosti, budnosti, o neresničnih informacijah, ki vznemirjajo delavce, ipd. Delovni program imajo le štirje odbori, različni so odgovori o tem, kdo naj bi bil po njihovem mnenju politično odgovoren za delovanje samoupravne delavske kontrole. Občinsko konferenco SZDL so pri obravnavi splošnega ljudskega odpora in samozaščite zanimala predvsem ta vprašanja. Kako je šele pri tistih, ki sploh niso poskušali odgovoriti?

16 ODLIKOVANJ

V ponedeljek, 29. decembra, so v sejni sobi občinske skupščine podelili visoka državna odlikovanja, s katerimi je predsednik republike Josip Broz Tito odlikoval občane trebanjske občine. Red dela z zlatim vencem je prejel Ivan Janežič z Mirne. Z redom republike z bronastim vencem so bili odlikovani: Ludvik Golob, Alojz Krhin in Franc Sladič z Mirne ter Anton Kožamelj iz Trebnjega, red zaslug za narod s srebrno zvezdo so podelili Nacetu Bukovcu iz Trebnjega, red dela s srebrnim vencem so dobili Jože Jerič, Marija Koračin, Anton Krese iz Mokronoga, Roman Kozolec, Božidar Krištof in Terezija Novak–Potrbin z Mirne, Rafko Piberník iz Brune vasi, Rudi Povše iz Šentruperta, ter Alojz Šobar iz Dolnje Nemške vasi. Medaljo dela je dobila Polonca Mejač–Pavšič iz Mokronoga.

PREVZEMANJE DELAVCEV?

Delegat osnovne organizacije ZK IMV–TOZD Tovarne opreme z Mirne Miran Bizjan je na zadnji seji občinske konference ZK najostreje obsojal nagovarjanje kadrovika nove Donitove tovarne tesnil v Veliki Loki med delavci IMV. Družbenopolitičnim organizacijam je posredoval pismen protest tudi trebanjski Trimo. Pravo mesto za obravnavo takih očitkov je komisija podpisnic novega samoupravnega sporazuma o kadrovski politiki v občini.

Tudi v zadnjih dneh decembra zaključenih četrtih sindikalnih delavskih športnih igrah je ekipni pokal pri moških pripadel kot vsa leta doslej osnovni sindikalni organizaciji KPD Dob. Na sliki: med razglasitvijo rezultatov v osnovni šoli Mirna.

Iz kraja v kraj

DEDEK MRAZ NA UP – Delovne organizacije v občini so se pred novim letom slabo izkazale kot plačniki prispevka za novoletno obdaritev otrok. Društvo prijateljev mladine se je znašlo v nezavidljivem položaju, ko je bilo treba obdaritev izpeljati, denarja pa od nikoder. V največji zagati so se odločili za posojilo. Pred novim letom so svojo obveznost poravnali le IMV–TOZD tovarna opreme Mirna, Dana, Trimo, šole v občini in zdravstveni dom.

SLABI VOZNIKI – 23. decembra sta svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu v Trebnjem in Avto-moto društvo Trebnje pripravila predavanje o novi prometni zakonodaji. Samega predavanja se je udeležilo lepo število voznikov – kar 72. Na kraju se jih je 25 odločilo, da izpolnjujejo tudi testne pole, kot jih izpolnjujejo kandidati za vozniški izpit. Izid je hudo žalosten: tako rekoč izven konkurence je teste izpolnjeval tudi inštruktor AMD, ki je nalogo opravil brez napak. Od ostalih voznikov je imel največ uspeha le eden z devetimi kazenskimi točkami, od vseh ostalih pa šoferskega izpita ne bi opravil nihče! Samo predavanje je bilo torej še kako koristno, sam izid testiranj pa je bil tudi vsem priložnost za premislek svojih sposobnosti. Podobne akcije načrtujejo po novem letu tudi na Mirni, Šentrupertu in Mokronogu.

OTROCI MORAJO PEŠ – Iz oddaljenih krajev, kot so Svetinje, Šmaver in Kal, šolarji še vedno pešačijo dolge kilometre. Odgovorni za prevoze na že stare zahteve občanov vedno znova odgovarjajo, da avtobus pri Kresalu na Kalu ne more obrniti. Ljudje pa vedo povedati, da to zmore nič manjši avtobus ob akcijah Rdečega križa ali ob fluorografiranju.

TREBANJSKE NOVICE

Manj izvoza pomeni nazadovanje

Ni sicer potrebno pritisniti na sireno, pač pa marsikomu mrzel tuš ne bi bil odveč — V gospodarstvu je premalo napredka!

Iz podatkov za tričetrtletje 1975 je razvidno, da v gospodarstvu poslovni uspehi niso taki, kot so jih predvideli v začetku leta. Pozna se inflacija, likvidnost se je poslabšala, zaloge so večje, ob tem pa še ugotovitev: premalo je stabilizacijskega obnnašanja.

V prvih devetih mesecih leta 1975 je 23 gospodarskih organizacij imelo 645 milijonov dinarjev celotnega dohodka, kar pomeni za 32,3 odstotka več kot v v istem obdobju minulega leta. Žal je rezultat videti lep samo na prvi pogled, kajti povečanje gre pretežno na račun višjih cen. V proizvodnji so imeli še vedno kup starih težav: pomanjkanje materiala ob času, nezadostno tehnično opremljenost, neizkoriščene zmogljivosti, nelikvidnost in pomanjkanje strokovnih kadrov. Vse to je pripomoglo, da resnični poslovni uspeh ni tak, kot so ga predvideli.

Zaskrbljujoče je, da so močno porasle zaloge, saj so le-te v nekaterih primerih tudi še enkrat večje, kot so bile v tem času lani, in da izvoz ni dosegel predvidene ravni. Število zaposlenih je konec septembra letos znašalo 5.300 in je naraslo za 5 odstotkov, torej ni bil dosežen ob začetku leta optimistično zastavljeni plan 11 odstotkov.

Pri osebnih odhodkih ni bilo nesorazmerij. Občina je po poprečnem dohodku na zaposlenega na 59. mestu v Sloveniji in v primerjavi z drugimi osebnimi dohodki in kazalci uspehov je lahko reči, da so se zaslužki gibali v dopustnih mejah.

Oba izvoznika v občini, Iskra in Belt, sta prodala na tuje za 3,666.000 dolarjev blaga. Zdi se ogromno, toda podatki kažejo, da je to le za 1,4 odstotka več kot lani, medtem ko znaša poprečen republiški porast v 9 mesecih leta 1975 kar 2 odstotka.

Izguba v 4 kolektivih kaže na precejšnje težave v nekaterih podjetjih, najbolj pa je pomoči potreben Rudnik. Razveseljivo je, da na listi tistih, ki imajo izgubo, ni več Belta, največjega podjetja v občini.

Ob takem stanju res ni potrebno biti plat zvona ali delati preplah, pač pa je potrebna iztreznitev tistih, ki žive v veri, da je vse lepo. Stabilizacijske programe, ki so bili tako lepo napisani, bo treba spoštovati. In obnašati bi se moral vsak kot pravi gospodar. Drsenje navzdol, ki se je v gospodarstvu že začelo kazati, bi znalo spraviti v nevarnost vsakdanji kruh za veliko ljudi.

ZAENKRAT NIČ DRAŽE

Občane bo najbrž razveselil odlok, sprejet na zadnjem zasedanju občinske skupščine v letu 1975, po katerem bodo stanarine v novem letu ostale na lanski ravni. Ta odlok velja vse dotlej, dokler z republiškim dogovorom ne bo drugače določeno.

Zahtevo prenesti v kolektiv

Delegati občinske skupščine so izglasovali resolucijo, zdaj naj poskrbe, da bo kot zakon spoštovana

26. decembra je v Črnomlju zasedala občinska skupščina. Na skupni seji vseh zborov so kot najvažnejšo točko dnevnega reda obravnavali resolucijo o družbenoekonomskem in socialnem razvoju občine v letu 1976. To je neke vrste plan, od katerega je odvisen ves napredek občine, pa tudi življenjska raven vsakega posameznika.

Ker letošnji plan v gospodarstvu ne bo dosežen, začelo pa se je že kazati nazadovanje, so delegati z vso resnostjo obravnavali položaj v prihodnjem letu. Resolucijo so sprejeli, v njej zastavljeni cilji pa so dokaj optimistični, toda uresničljivi. Temeljna naloga vseh zaposlenih bo: bitka za večjo produktivnost in stabilizacijo, s tem v zvezi pa še vrsta vnovič napisanih „zapovedi", ki jih vsi že poznajo, samo bolj teoretično. Ko gre za praktično uresničitev, je pri mnogih še vedno preveč lagodnosti. Tu je mišljeno izostajanje iz službe zaradi „bolezenskih dopustov", za katere pa vemo, da niso zmeraj bolezenski, gre za uvajanje sodobne mehanizacije dela, boljši izkoristek delovnega časa in tako naprej.

Delegati se morajo predvsem zavedati, da bo vsak v svojem okolju odgovoren za uresničitev tega, kar je zapisano. Stvar postaja resna, kajti če zastavljenih ciljev ne bo mogoče doseči zdaj, bo šla tudi petletka po vodi in nerazvitosti občine bo ostala.

Skupina otrok iz Otovca in okolice, ki se vsak dan vozi z vlakom v Črnomelj k pouku. Med temi je tudi nekaj prvošolčkov. Kar dobro se znajdejo sami in pravijo, da se znajo paziti in da vedo za vse nevarnosti, ki nanje preže med vožnjo in na postaji. (Foto: R. Bačer)

Črnomaljski drobir

NOVO LETO ZA UPOKOJENCE — Vsi večji kolektivi v črnomaljski občini so zadnje dni pred novim letom pripravili srečanja za svoje upokojence. Tako je zadruga povabila v „Kozolec" 35 svojih nekdanjih članov, Begrad je povabil 60 upokojencev, lepo so svoje bivše člane počastili v kolektivu Iskre, pa tudi v obrtnem komunalnem podjetju in v občinski upravi so se izkazali.

PREPOVED SE OBNESE — V sejni sobi občinske skupščine že leto dni visijo napisi: „Prosimo, ne kadite!" Sprva so te lepake strastni kadilci kritizirali, zdaj pa vidijo, da so bili koristni. Seje potekajo v mnogo bolj zdravem ozračju in laže je vzdržati nekaj ur v čistem zraku kot poprej v megli cigaretnega dima.

MANJ ZAPRAVLJAJO — Prejšnja leta so pred novoletnimi prazniki kupci domala izpraznili trgovine. Nakupovali so vse od kraja, nihče tako rekoč ni vprašal za ceno. Letos so trgovci sicer občutili praznični nakup, vendar nikjer ni bilo gneče in ljudje so bili pri nakupih previdnejši.

SREČNO OB TELEVIZORJU! — Na Silvestrovo so bile sicer zabave z glasbo in plesom v več mestnih lokalih, v Gradu in hotelu, prav tako v semiškem Smuku, kjer so razpoložljiva prosta mesta oddali že štirinajst dni prej, vendar je večina novo leto pričakala doma. Ob slavnostni večerji in dobri kapljici se je staro leto prevesilo v novo kar ob televizorju, zato je bilo petje in glasbo slišati skoro iz vsakega stanovanja.

Črnomaljski poročevalec

Ljudje čakajo

V Semiču bi radi gradili

Stanovanjska gradnja je v Semiču zaostala, potrebe po stanovanjih pa so vsak dan večje, saj imajo samo v Iskri 120 prošenj, od tega 50 za blokovska stanovanja. Gradnja novega stanovanjskega bloka je bila v načrtu že za leto 1975, vendar do nje ni prišlo, ker ni urejena zadeva z zemljiščem. Gre za odkup zemlje oziroma za razlastitev zemljišča, vendar se ta stvar predolgo vleče, ljudje pa čakajo na stanovanja.

Na ta problem je opozorila delegacija Iskre na zadnji občinski seji, obenem pa so postavili tudi vprašanje: kaj je z vrtcem, ki dograjen čaka opreme in kaj je z gradnjo ceste Vrtača–Štrekljevec, zapisane že v dveh programih občinskih javnih del, pa o gradnji še ni ne duha ne sluha? Cesta je bila že večkrat premerjena, pri tem pa je ostalo.

JE KRIVO SEME?

Kmetje se pritožujejo, da krave niso breje. Ugibajo, kaj je temu vzrok. Ker je vpeljano umetno osemenjevanje, pravijo, da je jalovosti verjetno krivo slabo seme. Na predlog kmetovalcev bo to stvar razčistila veterinarska postaja.

TRGOVINA V KANIŽARICI

Stara stvar je, da si občani Kanižarice želijo trgovino, da jim ne bi bilo več treba po vsako malenkost v mesto. Dolgoletna želja se bo morda uresničila, kajti „Dolenjka" je pripravljena v Kanižarici graditi. V načrtu ima sodoben poslovni lokal, ki bi veljal okrog 950.000 dinarjev. Podjetje je pripravljeno 400.000 din prispevati iz lastnih sredstev, za preostali znesek pa bi radi dobili kredit. Če bo odobren, bo tudi trgovina stala.

CUCKI SO NEVARNI

Da morajo biti psi privezani, je zapisano v občinskem odloku, toda v vsaki vasi, pa tudi v mestu se psi sprehajajo. Zgodi se, da komu tudi umerijo hlače. Občani se ne zavedajo, kako nevarno je pustiti pse proste, kajti med njimi se je razpasla trakulja, ki se hitro prenaša. Kmetje so ponekod to sami uvideli in predlagajo: ali obvezno zdravljenje, kot je to v sosednji Hrvaški, ali pa obvezno privezovanje psov. Konjač ima pravico odpeljati vsakega cucka, ki se potika naokrog.

Stabilizacija ni pesem leta

Metliško gospodarstvo čakajo v letošnjem letu velike naloge — Se bodo sorodne organizacije združile? — Lenuhe pognati iz organizacij in zboljšati disciplino

Zadnji petek v minulem letu je metliška občinska skupščina, pravzaprav njeni trije zbori, izkoristila za razpravo o analizi uspeha organizacij združenega dela za obdobje devetih mesecev v lanskem letu, pregledala je uspehe pri stabilizacijskih ukrepih, rebalans občinskega proračuna za 1975 in sprejela nekaj odlokov.

Zbori so ugotovili, da se lansko gospodarstvo ne more pohvaliti, zato naj vsi samoupravni organi v ozdih in tozdih, individualni in kolektivni organi analizo še enkrat pregledajo in jo obravnavajo s stabilizacijskim načrtom. Pri sestavljanju gospodarskih načrtov za letošnje leto bi morali biti realni in načrte, kar je najvažnejše, dosledno izpolnjevati. Skupščina je namreč ugotovila, da so sprejeli na julijski seji v Gradcu veliko sklepov in le malo jih je „zaživelo". Delegate še naprej moti dejstvo, da sorodna gospodarstva nikakor ne najdejo skupnega jezika za združitev, da po organizacijah kar naprej tarnajo o slabi disciplini vodstvenih in delavcev v proizvodnji itd.

Ko so zbori razpravljali o poročilu o doseženih uspehih OZD in TOZD in njihovih stabilizacijskih uspehih, so predvsem grajali. Tako je med drugim predsednik skupščine Franc Vrviščar dejal: „To je pač naša slika. Sklepe v glavnem sprejemamo. Velikokrat smo spregovorili o lenuhih. Kaže, da se jih bojimo, namesto da bi bilo obratno. Prav tako je zadnji čas, da o stabilizaciji prenehamo le govoriti."

Nato so delegati spregovorili še o nekaterih težavah. Poudarili so, da se morajo težav poslej lotiti vsi zaposleni, ne samo družbenopolitične organizacije. S solidarno pomočjo naj bi pomagali na trdne noge organizacijam v težavah, kajti letošnje leto bo za vse OZD in TOZD velika preizkušnja.

GERKŠIČ — NOVI PREDSEDNIK KS

Za novega predsednika suhorske krajevne skupnosti so pred kratkim izvolili Jožeta Gerkšiča, ki se pri delu v skupnosti vedno prizadeva, da bi opravila svoje dolžnosti. Suhorska skupnost je bila med prvimi v občini, ki se je organizirala na delegatskih osnovah.

NOVA AMATERSKA SKUPINA?

V mladinskem klubu so imeli minulo nedeljo sestanek ljubiteljev gledališke amaterske dejavnosti. Pogovarjali so se o načrtih in delu, in kot kaže, bo ta dejavnost zaživela tudi v Metliki. Ob tem se lahko spomnimo mladinske igralske skupine „Osip Šest", ki je uspešno delovala vrsto let in pripravila nekaj uspešnih večerov. Prav bi bilo, da bi se ponovila zgodovina te prizadevne igralske skupine.

VEČ PODOBNIH AKCIJ

V Metliki miličniki večkrat postavijo napravo za merjenje hitrosti. Kot kaže, je v mestu le malo disciplineranih voznikov, zato ne bi bilo napak, ko bi akcije pogosteje ponavljali. Morda bodo številne kazni le spametovale nedisciplinirane voznike, ki s svojo vožnjo ogrožajo ostale udeležence prometa.

SPREMEMBA DELOVNEGA ČASA

Sprememba odloka o razporeditvi delovnega časa in sprejemanju strank pri metliških občinskih upravnih organih pravi, da traja delovni čas v upravnih organih ob ponedeljkih, torkih, četrtkih in petkih od 6. do 14. ure, ob sredah pa od 6. do 16. ure. Občinski upravni organi so dolžni sprejemati stranke ob torkih in petkih od 7. do 12. ure in ob sredah od 7. do 16. ure. V krajevnem uradu v Gradcu sprejemajo stranke ob ponedeljkih od 8. do 12. ure, ob četrtkih pa od 10. do 12. ure.

Prvi koraki v samoupravljanje

Na metliški osnovni šoli so ustanovili pionirsko hranilnico v jeseni 1974 in v kratkem času je dokazala, da ne bi bilo nič napak, ko bi začela delati že nekaj let prej. Iz dneva v dan se vpisujejo v knjigo vlagateljev učenci in učenke iz vseh razredov in banka se lahko pohvali s pridnimi varčevalci. In kaj pravijo o delu v pionirski hranilnici zaposleni osnovnošolci, učenci sedmega razreda?

Jože Režek: „Ko so tovarišice po razredih povedale, da potrebujejo za hranilnico tri učence, sem se hitro javil in delam kot vpisovalec. Delo je dokaj zahtevno, pri računanju pa moram biti bolj previden kot pri pisanju matematičnih nalog. Vendar sem se na delo navadil, prav tako tudi na zbadljivke sošolcev in sošolk. Pravijo nam bančniki, vendar bi mnogi, ki nas zbadajo, prav radi delali v naši hranilnici."

Mira Kolenac: „Blagajničarka sem in s pomočjo tovarišic Albine Pfeifer, Jakobine Pahor in Minke Omerzel sem se prvega strahu že otresla. Delo je zanimivo in morda bom zaradi pridobljenega znanja po končani osnovni odšla na ekonomsko srednjo šolo."

Nevenka Petric: „Preden smo začeli poslovati, smo se seznanili s pravilnikom hranilnice, prebrali pa so ga tudi vsi učenci. Vesela sem, ker imamo tudi pionirji svojo hranilnico, in kar rada pogledam v svojo knjižico, kjer je zapisano, koliko denarja imam. Najbolj vesela sem bila pred novim letom, ko sem lahko s privarčevanim denarjem kupila nekaj daril."

Torej tudi na metliški osnovni šoli je korak v samoupravljanje narejen, saj vse delo v hranilnici vodijo pionirji. Mali bančniki so vedeli povedati, da se za delo v banki zanima veliko učencev in da bo po vsej verjetnosti začela v hranilnici delati nova trojka, to pa bodo nadomestile še druge. Ne bi bilo napak, ko bi hranilnici ustanovili tudi v Podzemlju in na Suhorju. Število učencev ne bi smelo biti ovira.

Metliške družbenopolitične organizacije so tudi pred minulimi prazniki pripravile razgovor, na katerega je prišlo 20 zdomcev. Seznanili so se s političnim in gospodarskim položajem pri nas in z možnostih vrnitve in zaposlitve v Beli krajini. Na sliki: skupina zdomcev med pogovorom. (Foto: J. Pezelj)

Sprehod po Metliki

MLADI IZ BETI so pripravili zadnjo soboto v minulem letu v tovarniški menzi ples, ki se ga je udeležilo veliko predvsem mlajših Metličanov. Igrali so vojaki iz Črnomlja, organizatorji pa so se izkazali z odlično pripravljeno prireditvijo, na kateri so mladi dokazali, da se znajo primerno zabavati.

ZADNJO NEDELJO v prejšnjem letu je metliška občinska konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije sklicala občni zbor mladinskega kluba. Iniciativni odbor za delo v klubu je pripravil poročilo o delu in prebral predloge, kako naj bi klub deloval v letošnjem letu. Nato so mladi Metličani sprejeli pravila kluba in delovni program in izvolili vodstvo kluba.

NABITO POLNA JE BILA dvorana doma Partizana ob akademiji, posvečeni dnevu JLA. Program — sestavili so ga vojaki iz črnomaljske garnizije, učenci osnovne šole in mladi iz Beti — so številni gledalci nagradili z močnim aplavzom. Razveseljivo je predvsem to, da so bili zasedeni vsi stoli in da so stali gledalci celo na hodniku.

MLADINSKA DRAMSKA SKUPINA iz Drašič se je pred kratkim predstavila domačinom s komičnim prikazom Jaka Štoke „Trije tički" ter z dvema skečema Marjana Marinca. Navdušeni mladinci nameravajo gostovati tudi po okoliških vaseh. Denarno je mlade Drašičane podprla kulturna skupnost.

SKRINJA VČASIH ODPOVE

Metliško gostišče „Na dragah" se na kaj preprost — obiskovalci pravijo, da večkrat tudi učinkovit — način poskuša prijazno otresti preveč okajenega gosta. Tako so z novo metodo prejšnji torek poskušali na svež zrak spraviti „abstinenta" z obvito roko, ki je legel za mizo zraven glasbene skrinje. Aparat so navili na ves glas, toda maligani so imeli v torek tolikšno moč, da se glasba ni obnesla. Pač, pač, namesto pijanca je prehrupni avtomat pregnal — nekaj ostalih gostov.

metliški tednik

Znižujemo stroške, ne zvišujemo cen

Predlogi komunistov–delavcev za kmetijstvo ter izgube in za stabilizacijo gospodarstva

Na nedavnem zadnjem sestanku aktiva komunistov – neposrednih proizvajalcev kočevske občine so razpravljali o izvajanju stabilizacijskih nalog v občini. Komunisti–delavci so poudarili, da je treba več investirati v kadre in sodobne stroje, manj pa v zgradbe; da je treba stroje polno izkoristiti, ne pa dopuščati, da obratujejo le v eni izmeni; da je treba delavca prej dobro poučiti, preden se mu zaupa nov stroj; da je treba v podjetjih ceneje proizvajati (zniževati stroške), ne pa zviševati cene izdelkov in da morajo biti delavci o vsem čimbolje informirani, ker bodo le potem lahko delovali za stabilizacijo.

Se posebno podrobno so obravnavali stabilizacijo na področju kmetijstva. Tozda ZKGP Govedoreja in Prašičereja sta namreč imela letos občutno zgubo.

Komunisti ZKGP so povedali, da je predvidenih v govedoreji in prašičereji okoli 110 milijonov dinarjev investicij, strnitev družbenega kmetijstva okoli Kočevja, opustitev oddaljenih kmetijskih obratov, izboljšanje mehanizacije dela in znižanje števila zaposlenih. Vse to bo imelo za posledico cenejšo proizvodnjo mleka in mesa, se pravi odpravo izgube v kmetijstvu.

Ostali udeleženci v razpravi pa so opozorili, da so za boljšo mlečnost potrebna tudi še naprej močna krmila, ki jih zdaj v glavnem uvažamo. To pomeni, da bi vsaka sprememba cen krmilom lahko donosno živinorejo spet spremenila v nedonosno. Za trdne cene in za stabilizacijo so torej potrebna domača močna krmila. Dokler ne bo pametno urejena prehrana živine, do takrat tudi kmetijstvo ne bo rešeno.

Nekateri pa so opozorili, da je potrebno čimprej tipizirati kmetijske stroje, se pravi, da bi jih imeli le nekaj vrst. Zdaj imamo traktorje in druge kmetijske stroje iz skoraj vseh držav. Pogosto stroji stoje, ker zanje ni na zalogi rezervnih delov. Popravljanje tipiziranih strojev bi bilo lažje, hitrejše in cenejše. Ugotovili so tudi žalostno dejstvo, da je lažje dobiti rezervne dele iz uvoza kot za domače stroje in da domača podjetja kljub prepovedi še izvajajo vezano trgovino. „Če hočeš dobiti traktor IMT, moraš kupiti še prikolico, čeprav je nikoli ne boš potreboval," je povedal Alojz Peteh iz ZKGP.

J. P.

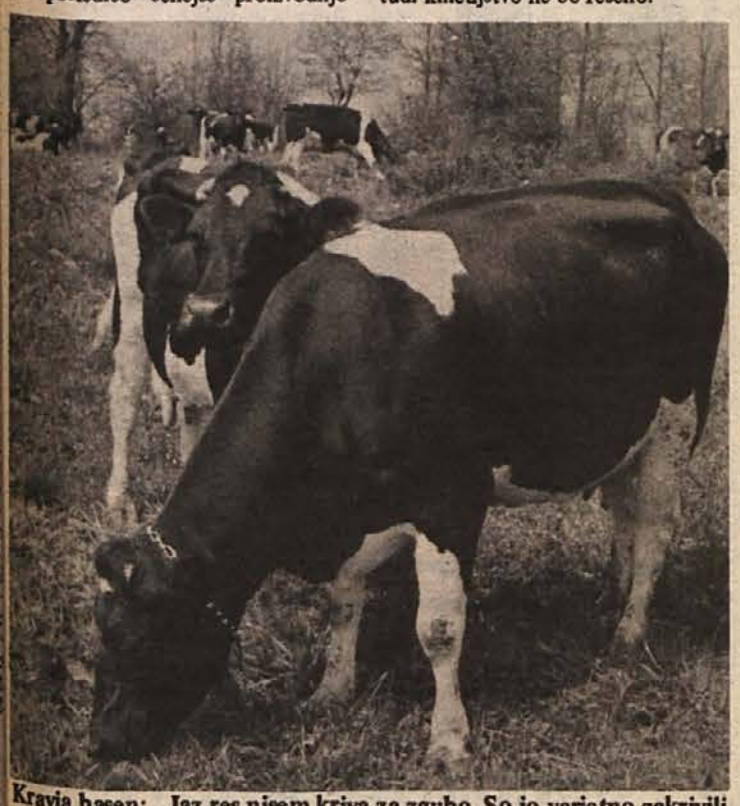

Kravja basen: „Jaz res nisem kriva za zgubo. So jo verjetno zakrivili naši možje ali pa otroci," se je izgovorila na kravjem sestanku tovarišica Šeka. (Foto: Primc)

Dedek Mraz je letos kar po starem obdaroval mlado in staro, ker akcija ZPM za drugačno novoletno praznovanje ni uspela. Dedek Mraz je obiskal posamezne delovne kolektive, ponekod pa tudi hišne svete. Nekateri prosvetni delavci so 30. decembra popoldne organizirali tudi sprevod dedka Mraza po Kočevju. Na fotografiji: dedek Mraz med otroki v Kidričevi ulici v Kočevju. (Foto: Primc)

SREČNO LETO

Kočevski jamarji in planinci so lepo uredili svoji omarici, ki ju imajo na stavbi, v kateri je tudi krajevna skupnost Kočevje. V obeh so razen novosti v besedi in sliki že čestitke „Srečno novo leto 1976".

V sosednji omarici šahovskega društva pa smo še pred nekaj dnevi videli prispevke, ki govore o velikih oziroma največjih uspehih kočevskih šahistov v letu 1974 in čestitko „Srečno novo leto 1975".

Kočevski šahisti so sicer morda res dosegli največje uspehe leta 1974, vendar naj bi kljub temu ne počivali predolgo na starih lovorikah in tudi vsebino omarice bi lahko malo spremenili oziroma prilagodili novejšemu datumu. Če so sami pozabili jim vsi ljubitelji šaha res iz srca želimo: „Srečno novo leto 1976!"

GIBANJE PREBIVALSTVA

V oktobru je bil na območju matičnega urada Kočevje rojen en deček, v novembru pa noben otrok. V oktobru se je poročilo 7 parov, v novembru pa 6. V oktobru so umrli: Franc Hudorovac, delavec brez zaposlitve iz Kočevja, Trata, star 69 let; Jožefa Božič, kmetovalka iz Podtabora 16, stara 79 let; Peter Janeš, invalidski upokojenec iz Borovca 9, star 50 let; Peter Čero, upokojenec iz Kočevja, Rožna ulica 12, star 85 let; Anton Conta, delavec brez zaposlitve iz Kočevja, Tesarska ulica 8, star 41 let; v novembru pa: Monika Miklič, gospodinja iz Kočevja, Kolodvorska 10, stara 50 let; Srečko Volf, star 16 let, iz Kočevja, Rudnik 2, in Ivana Pugelj, gospodinja iz Pricerkve, nova hiša, stara 69 let.

Lepo, a zastonj

Ker je akcija Občinske zveze prijateljev mladine Kočevje za zbiranje denarja za novoletno praznovanje padla v vodo, so prosvetni delavci Ive Stanič, Stane Jarm in France Brus sami organizirali sprevod dedka Mraza, snežink in godbe iz Kočevja. Hoteli so namreč dokazati, da so da tudi brez denarja veliko narediti, samo če je dobra volja.

Pri sprevodu so jim pomagali delovni kolektivi Kovinar, Elektro, Avto, Mercator in Komunala, ki so dali za sprevod tovornjake, Mercator je dal še bombone, v sprevodu pa je igrala tudi delavska godba, ki je žal zaradi pogreba sprevod nekoliko zamudila in se mu priključila šele v drugem delu. Na tovornjakih so bili razen dedka Mraza, snežink in otrok še harmonikarji.

Starši in otroci so veselo pozdravili sprevod, čeprav je prišel s četrturno zamudo. Še posebno so bili veseli bombonov, ki so jih metali s kamionov. Najmlajši gledalci so imeli velike, začudene oči, saj so mnogi prvič videli dedka Mraza. Zadovoljni pa so bili tudi odrasli, ker je Kočevje prvič po več letih spet imelo svoj sprevod dedka Mraza.

Zadovoljni so bili – in to upravičeno – tudi organizatorji prireditve, ki so pripravili mladim in odraslim gledalcem veliko veselja. Hkrati pa so dali tudi lekcijo tistim prirediteljem takih in podobnih prireditev, ki znajo napraviti vse le, če imajo velike vsote denarja. Včasih bi bilo dovolj, če bi pritegnili k organizaciji sposobne ljudi, ki so pripravljeni delati tudi brezplačno in ki tudi radi delajo z mladino ter za njeno veselje.

Drobne iz Kočevja

POTEPINI – Golobje so za vsako mesto okras ali pa nadloga. Pozimi so pri nas te uboge, sestradane in prezeble reve slab okras mesta. Le tu pa tam jim kak dobrotnik vrže hrano. Na golobih se izživljajo brezrčneži. Veliko jih poškodujejo z zračno puško. Mednje mečejo petarde in kamenje. Pohabljene ptice potem love mačke. Prestradane mačke pa se lotijo tudi zdravih. Število mačk potepenk je narastlo. Tudi psov potepencev je vedno več. Nekaj bo treba ukreniti, na kar že dolgo opozarjamo, vendar brez uspeha.

– Slišal sem, da so za naše mesto načrtovali po najmanj 75 mrličev na leto, ker bo sicer pogrebna služba imela izgubo.

– Je pa še druga rešitev: ker že vse uvažamo, bi lahko tudi kakšnega mrliča, če ne bo domačih dovolj.

SLAB SPREJEM – Televizijski sprejem je zadnje dni zelo slab. Pojavljajo se stalne motnje in napake. Sedaj smo verjetno tehnično že toliko napredovali, da bi bilo lahko manj napak, motenj in opravičil „Oprostite – hvala za razumevanje". Drugega gledalcem tudi ne preostane. Tudi če ne bo razumevanja, ne bo nič boljše, dokler ne bo v vodstvu oddaj več reda in odgovornosti ter pravilnega odnosa do gledalcev in plačnikov naročnine. Gotovo bi moralo imeti Kočevje boljše pretvornike, da bi lahko sprejemali tudi zagrebški in drug televizijski program.

STOLETNA PRATIKA – Na dan Andreja (21. nov.) ni bilo snega in žito do spomladi ne bo zamorjeno. Na Cecilije (22. nov.) dan je bilo dovolj groma in treska, torej bo ob letu žita kot peska. Pa tudi na Tomaža dan (21. dec.) je bilo vetra suho petje, kar kaže na sončno poletje.

KOČEVSKE NOVICE

Na zadnjem občnem zboru Društva čebelarjev Ribnica so podelili tudi značke oziroma odlikovanja zaslužnim čebelarjem. (Foto: D. Mohar)

Večina programov slaba

Stabilizacijski programi so preveč načelni

Na zadnji lanski seji občinske skupščine Ribnica, ki je bila 26. decembra, so kritično ocenili tudi gospodarjenje v minulem letu. Zaostreni pogoji so vplivali na slabše uspehe povsod, še posebno pa v največjem podjetju Inlesu. Najzgovornejše nam naslika to stanje družbeni proizvod, ki je v primerjavi z istim obdobjem 1974 narastel v prvem četrtletju 1975 za 40 odstotkov, ob polletju je bil še za 11 odstotkov večji, ob tričetrtletju pa le še 3 odstotke večji. Tudi drugi podatki niso posebno razveseljivi.

Stabilizacijske programe so do roka izdelale vse delovne organizacije, razen Komunale, BPT-obrat Loški potok, Krima–Sodražica in Saturnusa–Loški potok. Programe je poslalo 12 delovnih organizacij. Občinska komisija, ki so jo sestavljali Karolina Žibert, Alojzija Zakrajšek in Anton Šobar, je pohvalila le program Žičnice iz Ribnice, ki je tozd Slovenijalesa. Programi imajo manjše ali večje pomanjkljivosti. Nekatere bi bilo sicer mogoče dopolniti, v glavnem pa bi jih bilo treba ponovno izdelati.

Komisija samo na podlagi teh programov ni mogla oceniti uspeha akcije za stabilizacijo, saj ni dobila podatkov o njihovem uresničevanju. Menila je, da je treba akcijo za stabilizacijo nadaljevati, določiti nosilce posameznih nalog, roke za izvršitev in politično odgovornost posameznikov za izvajanje nalog.

V programih mora biti manj fraz in nepotrebnega besedičenja oziroma leporečja. Biti morajo konkretni in finančno prikazovati, kakšni bodo uspehi varčevanja, zmanjševanja zalog, boljše produktivnosti dela. Posebno pozornost je treba posvetiti spodbudnemu nagrajevanju, izvozu in preusmeritvi na domače surovine. Stabilizacijske programe pa morajo izdelati tudi vse SIS in krajevne skupnosti. O uresničevanju stabilizacijskih programov morajo vsi vsak mesec poročati SZDL in občinskemu izvršnemu svetu.

J. PRIMC

Abra Kadabra

Zanimive, zabavne in kulturne prireditve so v naših krajih redke. Gostovanja znanih pevcev, igralcev in drugih je vse manj. Marsikdo je pričakoval, da si bo enoličnost in dolgočasnost pred novim letom pregnal, če bo obiskal cirkuško predstavo, ki so jo napovedali plakati z zvenečim imenom „Abra Kadabra".

Obvestilo je bilo privlačno, zato je bila dvorana v Sodražici nabito polna. Pred predstavo so ljudje na veliko govorili, kako si bodo ljudje iz ansambla „Abra Kadabra" dajali kače okoli vratu, prebadali jezik z ostrimi predmeti, kako bodo hipnotizirali ljudi, jedli žoge itd.

A kaj smo videli?

Na oder je prišel bradat človek žalostnega videza, ki je sebe predstavil kot človeka, ki zna in zmore vse. Že v prvih točkah pa je zanikal sebe in svoje znanje, ko je kazal trike s kartami. Otroci v prvih vrstah so kmalu ugotovili, v čem je stvar oziroma trik in so vriskali, kar je še bolj zmešalo bradača, da je bila vsaka naslednja njegova točka slabša. Iz njegovega „bogatega" programa nismo videli ničesar. Igranje s kartami, kazanje uspavanih kač, hipnoza oziroma uspavanje otrok (ker se stari niso dali in so gledali, kadar bi morali imeti oči zaprte), nespretno prelivanje vode iz dvojnih posod – vse to niso bile niti „pravljice" za majhne otroke. „Abra Kadabra" je bil za svoje znanje nagrajen s splošnim žvižganjem.

Organizatorje takih prireditev naj bi primer dalmatinskega „Indijca" „Abre Kadabre" izučil, da bodo v bodoče pri prirejanju predstav previdnejši.

M. GLAVONJIĆ

MLADI IN NOVO LETO

Kinc Partizan je 26. decembra vrtel za mladino brezplačno film „Dobrodošel bratec". To je bilo novoletno darilo kina mladini.

30. decembra so bila po ribniških šolah razredna praznovanja novega leta. Pionirski dom iz Ljubljane pa je v Ribnici gostoval s pravljično igro „Modra vrtnica za princesko", ki so jo predvajali za predšolske otroke, male šolarje in šolarje. Organizirala jo je kulturna skupnost.

Osmošolci so imeli 31. decembra svoje praznovanje oziroma mladinski novoletni ples. V ribniški šoli imajo tudi plesni krožek, ki dela v okviru šolskega športnega društva.

TORBICE IN PISMA V VIETNAM

Pet usnjenih aktovk so kupili in opremili učenci osnovne šole Ribnica in tako uspešno končali akcijo zbiranja torbic za vietnamske šolarje. V torbice so dali tudi pisma, ki so jih napisali svojim neznanim prijateljem v Vietnamu.

NAJBOLJŠA NALOGA

Učenka ribniške osemletke Helena Ilc iz 8. c je napisala na temo „Razmišljanje o vojni in miru" najboljši prispevek za razpis ob dnevu JLA. Nagrade je podelil trem najboljšim poveljnik ribniške vojaške enote. Druga nagrada je šla v Sodražico, tretja pa v Loški potok.

Vojaki so povabili ribniško mladino tudi na ogled novega doma JLA in mladim ob tej priložnosti pripravili zelo uspel koncert oziroma kulturno-zabavni program.

Dvorana v novem domu JLA ima stopničasto in polkrožno razporejene sedeže, kar je za gledalce posebno ugodno. (Foto: Primc)

Ribniški zobotrebci

DOBRE PRIPRAVE – Nismo še zbrali vseh vtisov, a kaže, da smo novo leto v ribniški občini dostojno proslavili. Priprave nanj so trajale mesec dni. Izložbe so bile lepo okrašene (tudi z napisi o popustu), ulice so bile lepše, ljudje veselo razpoloženi. Z jelkami in napisi „Srečno novo leto" so bili okrašeni mnogi lokali, pa tudi nekatere hiše v vaseh ob glavni cesti Ljubljana–Kočevje. V trgovinah je bilo tesno. Vsi so kupovali pijače, meso, sadje, zelenjavo, sladkarije in darila. Tudi gozdovi so trpeli, saj je bilo posekanih precej jelk. Nekateri so jih tudi prodajali.

NA PROSLAVO V VELENJE – Ob 30-letnici telesne kulture je bila v Velenju proslava, ki se je je udeležila tudi delegacija TTKS Ribnica. Zastavo je nosil Stane Kersnič mlajši. Ostali predstavniki iz Ribnice so bili Jože Jamnik, Veno Čihal, Janez Flajs, Dragan Golja, Stane Gašperič, Franc Levstek in Viktor Drobnič.

NOVA ŠTEVILKA „KROŠNJARJA" – Predsedstvo občinske konference ZSM Ribnica je izdalo decembra drugo številko svojega glasila „Krošnjar", ki je bila posvečena dnevu JLA. Prva številka „Krošnjarja" je izšla novembra. Mladinci v svojem glasilu obveščajo druge organizacije o svojem delu, svoje članstvo pa o delu mladinskih organizacij v delovnih kolektivih in po vaseh. Mladinci bodo izdajali svoje glasilo predvidoma enkrat na mesec.

NEVARNA VOŽNJA – Šolarji pa tudi odrasli se še vse preradi vozijo po glavni cesti vštric, se pravi drug ob drugem, namesto drug za drugim. Tako namreč laže klepetajo. Žal pa s tem ogrožajo varnost na cesti, predvsem pa svoje življenje.

M. G.

– Slišal sem, da se obetajo naši občini v turizmu lepši časi.

– Seveda, ko bo v Prigorici neki Medved hotel odprl.

REŠETO

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 8. januarja – Severin
Petek, 9. januarja – Julijan
Sobota, 10. januarja – Vilijem
Nedelja, 11. januarja – Pavlin
Ponedeljek, 12. januarja – Tatjana
Torek, 13. januarja – Veronika
Sreda, 14. januarja – Srečko
Četrtek, 15. januarja – Pavel

LUNINE MENE

9. januarja ob 13.39 uri – prvi krajec

KINO

BRESTANICA: 10. in 11. 1. francoski barvni film Sex-shop.

BREZICE: 9. in 10. 1. italijanski barvni film Karambola. 11. in 12. 1. ameriški barvni film Psi iz slame. 13. in 14. 1. španski barvni film Z lepoto in žalostjo.

KRŠKO: 10. in 11. 1. francoski film Pogreb v Los Angelesu. 14. 1. ameriški film Slačenje.

METLIKA: Od 8. do 11. 1. italijanski barvni film Prešuštvo. Od 9. do 11. 1. ameriški barvni film Avanturisti. 15. 1. ameriško italijanski barvni film Tihi maščevalec.

KOSTANJEVICA: 11. 1. italijanski barvni film Pazi, da ne bo zmede.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 9. do 12. 1. ameriški barvni film Kitajska četrt. Od 13. do 15. 1. nemški barvni film Mesto sanj.

RIBNICA: 10. in 11. 1. ameriški barvni film Derenija Djonson.

SEVNICA: 10. in 11. 1. francoski film Vozniško dovoljenje. 14. 1. jugoslovanski film Košava.

MIRNA: 10. in 11. 1. ameriški barvni film Ljubezen samo do pol noči.

TREBNJE: 10. in 11. 1. francoski barvni erotični film Poslednji tango v Parizu.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

DIMNIKAR, ki se čuti sposobnega voditi delo na terenu in ima vozniško dovoljenje B kategorije, dobi zaposlitev. Drugo po dogovoru. Dimnikarstvo Osovnikar, Sevnica.

IŠČEM žensko, socialno zavarovano, za čuvanje otrok na domu. Ostalo po dogovoru. Pavičič, Ragovska 6, telefon 22-550.

TAKOJ ZAPOSLIM več polagalcev plastičnih podov in tapet. Stanovanje preskrbljeno. Plača po dogovoru. Zglasite se na naslov: Franc Verščaj, Vaška pot 29, (Sp. Kašelj), Ljubljana Zalog.

TAKOJ ZAPOSLIM priučeno ali polkvalificirano kuharico, ki ima veselje do dela v kuhinji. Lahko je tudi začetnica. Hrana in stanovanje zagotovljeno. Gostilna Springer, Trebnje.

STANOVANJA

ODDAM opremljeno sobo dvema dekletoma. Naslov v upravi lista (57/76).

MLADA družina išče enosobno stanovanje v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (50/76).

ODDAM opremljeno sobo fantu ali dekletu. Lamutova 18, Novo mesto.

IŠČEM sobo v Novem mestu ali okolici. Plačam tudi za eno leto vnaprej. Ivan Žibert, Vinica 10, Šmarješke Toplice.

Motorna vozila

PRODAM zastavo 750, letnik 1973. Potok 17, Straža.

PRODAM Opel olimpijo letnik 1956 po delih in prikolico za osebni avto. Mirko Bajec, Smolenja vas 62.

PO UGODNI ceni prodam odlično ohranjeno ZASTAVO 750, letnik 1969, registrirano do novembra 1976. Emil Pureber, Pot na Gorjance 23, Novo mesto.

PRODAM dva motorja za cestnohitrostne dirke (ČZ 175,160 km/h in Mi-val GP 175, 180 km/h). Motorja sta v brezhibnem stanju. Jurij Majerle, Ulica 21. oktobra 13, 68340 Črnomelj.

NUJNO prodam škodo MB 1000, prevoženih 8.000 km po generalni, registrirano do junija 1976. Ivan Priselac, Irča vas 8, Novo mesto.

PRODAM

POCENI prodam prenosno barako, primerno za graditelja nove hiše. Stane Žagar, Gor. Straža n.h., Straža. Ogled popoldne.

POCENI prodam ročno izdelano rabljeno dnevno sobo z dvema kavčema. Černe, Ljubljanska 19, Novo mesto.

PRODAM po ugodni ceni malo rabljeno termoakumulacijsko peč ELIND 2,2 kw. 21-854.

PRODAM spalnico starega tipa z jogijem in divanom. Informacije v popoldanskem času na Ragovski 15, Novo mesto.

POCENI PRODAM lepo izdelano leseno gradbeno barako, primerno tudi za garažo. Naslov v upravi lista (65/76).

PRODAM dobro ohranjen obračalnik Maraton 140 B za kosilnico BCS. Janez Miklič, Gor. Kamence 9, Novo mesto.

PRODAM kombiniran štedilnik Gorenje (4 elektrika in 2 plin). Staniša, Vinja vas 34, Stopiče.

PRODAM elektromotor (5,5 KM) Rade Končar, kosilnico BCS in žetvene naprave, vse v dobrem stanju. Cesar, Goriška vas 3, Mirna peč.

PRODAM pancerje Caber 41 pod garancijo za 60.000 ter štedilnik na olje Emo. Informacije po telefonu 22–877.

PRODAM obžagano ostrešje 13 x 10 m in 300 betonskih kvadrov. Alojz Marin, Prečna 2, Novo mesto.

POCENI prodam staro spalnico. Ogled vsak dan po 15. uri. Čepar, Na Lazu 27, Novo mesto.

PRODAM skoraj novo 6 kw termoakumulacijsko peč. Cena ugodna. Anton Možina, Dol. Prekopa 2a, Kostanjevica na Krki.

PRODAM dobro ohranjen avto ZASTAVO 750, letnik 1969. Fink Jože, Dol. Straža, n. h.

KRAVO, sivorjavo, staro 5 let, brejo od 30. IV. 75, ugodno prodam. Jože Jarm, Dol. Prapreče 6 pri Šentlovrencu, Dolenjska.

KUPIM

KUPIM 50 škopnikov slame. Naslov v upravi lista (16/76).

KUPIM rabljen mizarski debelilni stroj. Naslov v upravi lista (31/76).

SREBRO vseh vrst (kovence, posodo itd.) kupim. Franc Arh, Boršt 7, Cerklje ob Krki.

PRIKLJUČEK za zastavo 750, solidno izdelan, takoj kupim ali dam izdelati. Naslov v upravi lista.

V NOVEM MESTU kupim zazidljivo gradbeno parcelo. Ponudbe pod „GRADNJA"

KUPIM stanovanje v bližini Krškega, Sevnice in Boštanja. Ostalo po dogovoru. Marica Kunštek, Dobrava 1, Raka pri Krškem.

POSEST

PRODAM dobro ohranjeno hišo z več zemlje ali brez v vasi Hrast pri Metliki. Marko Badovinac, Irča vas 33, Novo mesto.

V BOJNIKU prodam vinograd v velikosti 28 arov z zidanico, primerno za vikend. Voda, elektrika in dostop z vsakim vozilom. Jože Vovko, Velike Poljane 10, Škocjan.

PRODAM hišo v Novem mestu. Naslov v upravi lista ali telefon 22–349.

PRODAM zazidljive parcele v Dol. Maharovcu. Slavko Kovačič, Prisojna pot 4, Novo mesto. Informacije vsak dan popoldne.

PRODAM vinograd z nekaj zemlje, primerno za vidend. Dostop možen z avtom. Franc Smrke, Gor. Globodol 31, Mirna peč.

PRODAM po izredno ugodni ceni takoj vseljivo enostanovanjsko hišo z vrtom in nekaj poslopja v okolici Črnomlja. Stane Dražumerič, Železničarska c. 14, 68340 Črnomelj. Ogled vsak dan ali dopoldne telefon 76–035.

PRODAM parcelo v velikosti 11 arov, primerno za vidend, nad Dobruško vasjo. Naslov v upravi lista (20/76).

ENONADSTROPNO stanovanjsko hišo ugodno prodam. Poizve se po telefonu (068) 75–143 oziroma pri Jeričku, Brestanica 85.

UGODNO prodam v Smolenji vasi vinograd v velikosti 6 arov in posodo. Prodam tudi plinsko peč. Peter Črček, Irča vas 19, Novo mesto.

PREKLICI

TEREZIJA DEŽELAN, Mihovica 15, Šentjernej, prepovedujem pašo perutnine po mojih parcelah. Obenem opozarjam prebivalce na hišnih številkah 14 in 16, da prenehajo obrekovati mene in mojo družino. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

PREPOVEDUJEM parkiranje in obračanje avtomobilov pred hišo in po vrtu v Sadinji vasi pri gostilni „Na gričku". Kdor prepovedi ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal. Karol Fabjan, Sadinja vas 4, Dvor.

ALOJZ BERŠIČ, Sadinja vas št. 3, p. Semič, obžalujem in preklicujem izrečeni očitek na škodo Marije Malnarič, Sadinja vas 2, in se ji zahvaljujem, da je odstopila od nameravane tožbe. Alojz Beršič.

OBVESTILA

VALILNICA NA SENOVEM obvešča stranke, da se dobijo enodnevni piščanci že od 24. decembra dalje vsak torek zvečer in vsako sredo zjutraj. Valimo zelo kvalitetne pasme, in sicer: ROSS 1, to je bela, težka, ki doseže pri majhni porabi hrane zelo dobre rezultate; rjave, srednje težke pasme HISEX, zelo dobre nesnice, ter grahaste pasme AMROK, katere so izredno primerne za kmečko rejo: so težje od rjavih in tudi dobre nesnice. Priporoča se MIJO GUNJILAC, valilnica, 68281 SENOVO, telefon 75–375. Upoštevamo predhodna naročila.

S 1. JANUARJEM SEM ODPRL SAMOSTOJNO OBRT ROLETARJA. IZDELUJEM VSE VRSTE ROLET, IZVRŠIM TUDI VSA PRIPADAJOČA POPRAVILA IN MONTAŽO. LOJZE MEDLE, ŽABJA VAS 47 (pri transformatorju). CENJENIM STRANKAM SE PRIPOROČAM.

TOV. ZUPANČIČ, ki je pred novoletnimi prazniki pri vulkanizerju Mestniku pomotoma zamenjal kolo, naj ga vrne.

OBČNI ZBOR KLUBA za vzrejo športnih in službenih psov Novo mesto, bo 16. januarja 1976 ob 18. uri v prostorih gostišča Loka. Vabljeni vsi člani in prijatelji psov.

ČESTITKE

LJUBI mami LJUDMILI ŽIBERTOVI iz Rovišč vse najboljše za njen rojstni dan želijo vsi njeni.

DRAGEMU LOJZU ZUPANČIČU iz Jezera pri Trebnjem, ki služi vojaški rok v Križevcih, iskreno čestitajo za 20. rojstni dan ata, mama, Ani, Majda in Slavi.

RAZNO

V CENTRU NOVEGA MESTA sem dne 26. decembra 1975 našla manjšo vsoto denarja. Naslov v upravi lista (10/76).

DNE 12. decembra 1975 sem na poti Zagrebška cesta 13 – Mercator – Partizanska cesta – Kremen – bolnica (kirurgija) izgubila zlat ženski prstan z rdečim očesom. Poštenega najditelja prosim, naj ga vrne proti nagradi. M. Grahek, Zagrebška 13, Novo mesto.

GREM pospravljat dvakrat na teden. Naslov v upravi lista (26/76).

FOTOAPARAT in daljnogled, izgubljen v hosti Šlajsarji 23. decembra, dobite pri Tereziji Furdi, Graben, Novo mesto.

POROČNI PRSTANI! – Za lepa in moderna poročna prstana se Vam splača pot v Ljubljano k zlatarju v Gosposki 5 (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

ZAHVALE

Ob smrti naše ljube sestre, tete in svakinje

MARIJE RAVBAR
iz Vavte vasi 49

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam ob nenadni izgubi hitro in z dobro voljo pomagali. Posebno zahvalo smo dolžni za ustrežljivost dr. Živkoviču, domačemu duhovniku za opravljeni obred in govor, vsem sosedom, ki so nam kakorkoli pomagali, vaščanom za oba venca in bogate cvetne šopke, sosedi za poslovilne besede pred hišo žalosti, enako ženam iz Straže za petje, nadalje vsem, ki ste jo od blizu in daleč počastili z zadnjim obiskom. S številnim spremstvom na njeni zadnji poti do groba ste pokazali, da ste jo imeli radi in jo spoštovali zaradi njene delavnosti, hvaležnosti in skromnosti. Še enkrat topla zahvala vsem in vsakemu posebej.

Brat Jože z družino

---

18. novembra nas je za vedno zapustila naša ljuba mama in stara mama

FRANČIŠKA RADOVIČEVIČ

Mihovec 5, Stopiče

Iskrena hvala vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ji poklonili vence in cvetje, nam izrekli sožalje in pokojnico spremili k zadnjemu počitku. Posebna zahvala Zdravilišču Dol. Toplice, gin.-por. odd. bolnice, GG Novo mesto, župniku za opravljeni obred ter sosedom in vaščanom za vso pomoč in sočustvovanje.

Žalujoči: sinova Stanko in Jože, hčerke Micka, Francka, Anica, Pepca, Rezka, Slavka in Verica z družinami ter drugo sorodstvo

---

Nenadoma in mnogo prezgodaj nas je v 63. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, dedek, tast, stric in brat

JANEZ ŽUNIČ
iz Sel 3, Dragatuš

Ob tem težkem trenutku se zahvaljujemo vsem, ki ste nam stali ob strani, pomagali, darovali cvetje in vence, ga spremili na njegovi zadnji poti in z nami sočustvovali. Posebna hvala kolektivu Rudnik-Kanižarica, govorniku, sosedom in znancem, posebno družini Pintarič iz Novega mesta.

Žalujoči: žena Bernarda, sinova Janez in Jože ter hčerka Mimica z družinami

Novo mesto, 5. januarja 1976

ŠENTJERNEJSKEMU OKTETU se za žalostinke ob odprtem grobu našega očeta iskreno zahvaljujemo. Družina Jazbec iz Celja.

ZAHVALJUJEM se tov. Francu Jermanu iz Volčičeve 66 za vrnjeni denar. Franc Kastelic, Rakovnik 3, Novo mesto.

ZAHVALA

Ob prerani smrti našega moža, očeta in brata

JOŽETA MATKOVIČA

iz Gor. Lokvice

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ga tako številno spremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrazili sožalje. Posebno zahvalo izrekamo gasilcem in organizaciji ZB Lokvica, govornikom, Antonu Pezdircu, Ivanu Urhu in Jožetu Kokalu za poslovilne besede ter godbi iz Metlike. Še enkrat hvala vsem, ki ste kakorkoli sočustvovali z nami.

Žalujoči: žena Rozalija, hčerki Zdenka in Nežka, sin Janez, brat Anton z ženo in drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob smrti naše ljube mame in stare mame

NEŽE KUPLENK

se iskreno zahvaljujemo sosedom, ki so v najtežjih trenutkih pomagali, Blažičevim za večkratni obisk na domu, vsem ki so nam izrekli sožalje in z nami sočustvovali. Zahvaljujemo se sindikalni organizaciji Novograd Novo mesto, Občinskemu sodniku za prekrške Novo mesto, trgovskemu podjetju Nama ter mizarstvu Trnovo iz Ljubljane za podarjene vence ter župniku za pogrebni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: sin Rudi z družino ter z ostalimi brati in sestrami

---

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega moža, očeta, strica in bratranca

VLADA VAVPIČA

iz Pahe pri Otočcu

se iskreno zahvaljujemo PTT Novo mesto, gasilcem in lovcem iz Otočca, ki ste ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni govornikom PTT, Lovski družini in gasilcem iz Otočca. Hvala tudi vsem sosedom, ki so nam pomagali v tako težkih trenutkih, Bučarjevim, Pavlinovim, Jožetu in Ivanu Zoranu. Vsem še enkrat hvala.

Žalujoči: žena Helena, sinova Dušan in Srečko, hčerka Viktorija, mama in drugo sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi naše ljube mame in sestre

MARIJE LAJKOVIČ

iz Grobelj 48 pri Šentjerneju

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem, sosedom in znancem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti ter ji darovali vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo dr. Novakovi in zdravstvenemu osebju novomeške bolnice, IMV-obratu Podgorje iz Šentjerneja ter župniku za pogrebni obred.

Žalujoči: hčerka Jožica z možem, sin Franci ter drugo sorodstvo

---

V SPOMIN

Minili sta dve leti bolečine in žalosti od takrat, ko nas je zapustil ljubljeni mož in oče ter stari oče

ANTON POČRVINA

Naša samota in bol sta večni. Vsem, ki se ga še spominjate, prisrčna hvala.

Njegovi: žena, sin in hčerka z družinama

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primc, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100–601–10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon (068) 21–227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 1. JANUARJA 1976: 8.07 Radijska igra za otroke. 8.47 S pesmijo v Novo leto. 9.05 Zvoki novoletnega jutra. 9.35 Ko rdeče rože zapade sneg. 10.05 Stopinje v snegu. 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.10 Čestitke ob Novem letu. 13.15 Obvestila in zabavna glasba. 13.30 Pregled svetovnih dogodkov v minulem letu. 14.05 Evropa z najlepšimi željami. 15.15 Zima, zima bela. 17.05 Sinkope iz Celja. 17.35 Vražje koloraturke naših dni. 18.05 Radijska igra. 19.40 Minute z ansamblom Silva Štingala. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Novoletni koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana. 22.20 Ritmi in melodije v novem letu. 23.05 Literarni nokturno.

PETEK, 9. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Po Talijinih poteh. 12.10 Revija orkestrov in solistov. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Tanja Hlišč: Možnosti pridelovanja lupinastega sadja. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Napotki za turiste. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 17.20 Iz koncertov in simfonij. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z ansamblom Borisa Franka. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop-pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 10. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Kaj vam glasba pripoveduje. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Sedem dni na radiu. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Franc Goršič: Glavne naloge razvoja živinoreje 1976. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Pogovor s poslušalci. 18.15 Sobotni glasbeni omnibus. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.15 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 11. JANUARJA: 8.07 Radijska igra za otroke. 9.05 Še pomnite, tovariši . . . 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Nedeljsko popoldne. 17.50 Radijska igra: Most. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 12. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.40 Slovenske ljudske v priredbah. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Za vsakogar nekaj. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti –– mag. Milan Novak: Tehnični problemi varstva vinske trte. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.05 Naši znanstveniki pred mikrofonom. 18.20 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Mihe Dovžana. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Ti in opera. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 13. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol – Ljutomer. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.10 Popevke brez besed. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Lojze Funkl: Načrtovanje gospodarjenja z gozdovi v gozdno-gospodarskih območjih Slovenije. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Skladbe za mladino. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Narava in človek. 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Deset minut z ansamblom Jožeta Kampiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Zvočne kaskade. 22.20 Orkestrske improvizacije. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 14. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Zapojmo pesem. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Aleksander Hržič: Prenašalci viroz v vinogradih. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto – vrtiljak". 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.40 Minute z ansamblom Mojmira Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 15. JANUARJA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba pretekle in polpretekle dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam . . . 12.30 Kmetijski nasveti – Lojze Kastelic: Organizirajmo skupno kuho voščin. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 „Mehurčki". 15.45 „Vrtiljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansamblom Bojana Adamiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

RADIO SEVNICA

SOBOTA, 10. JANUAR 1976 – 16.00 Napoved in 1+1+1 – 16.10 Smejmo se! – 16.15 Pet minut za . . . – 16.20 EPP I. del – 16.30 Poročila – 16.35 EPP II. del – 16.45 Mini anketa – 16.52 Otroške pesmice – 16.58 Melodija za slovo

TELEVIZIJSKI SPORED

NEDELJA, 11. JANUARJA: – 8.20 Poročila (Lj) – 8.25 Za nedeljsko dobro jutro: Loški glas (Lj) – 8.55 L. N. Tolstoj: Ana Karenina, TV nadaljevanka (Lj) – 9.45 625 (Lj) – 10.20 Otroška matineja: Storžkovo popoldne, Če bi se odprlo (Lj) – 11.15 Mozaik (Lj) – 11.20 Ljudje in zemlja (Lj) – 12.20 Poročila (Lj) – 12.25 Slalom za moške – barvni posnetek in prenos iz Wengna (do 14.00) (EVR) – Nedeljsko popoldne: – 14.15 Pravljica iz lutkarjevega vozička: O lažnivi laži, za možitev godni (Lj) – 14.30 Morda vas zanima: Bojan Križaj (Lj) – 15.00 Veseli tobogan: Polje (Lj) – 16.00 Pred zimskimi olimpijskimi igrami – II. oddaja (Lj) – 16.30 Poročila (Lj) – 16.35 Propagandna medigra (Lj) – 16.40 Košarka Beko:Bosna – prenos (v odmoru Propagandna oddaja) (Lj) – 18.25 Hišica v preriji – serijski barvni film (Lj) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 – 20.00 V. Kovačevič: Kapelski kresovi – barvna nadalj. TV Zagreb (Lj) – 21.15 S poti po latinski Ameriki: Perujski sever se prebuja, barv. odd. (Lj) – 21.50 Športni pregled (Bg) – 22.10 TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 12. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) – 16.45 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 17.10) (N. Sad) – 17.20 Iz lutkarjevega vozička: O iznajdljivem kovaču in njegovih drsalkah (Lj) – 17.40 Mala čudesa velike prirode (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Marksizem v teoriji in praksi: Marksistična misel v družboslovju (Lj) – 18.30 Mozaik (Lj) – 18.35 Odločamo (Lj) – 18.45 Mladi za mlade (Sa) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 O. Wilde: Idealni soprog, barvna TV drama (Lj) – 21.25 Kulturne diagonale (Lj) – 21.55 Mozaik kratkega filma (Lj) – . . . . TV Dnevnik (Lj)

TOREK, 13. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) – 16.45 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 17.10) (N. Sad) – 17.20 Zapojte z nami: Carl Maria von Weber (Lj) – 17.35 Mihec in Loenneberga – serijska barvna oddaja (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Ne prezrite: Študentska kultura (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Narodna glasba (N. Sad) – 19.15 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.00 Diagonale (Lj) – 20.50 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.00 G. Flaubert: Vzgoja srca – barvna nadaljevanka (Lj) – 21.50 TV Dnevnik (Lj)

SREDA, 14. JANUARJA: 10.00 TV v šoli (do 12.20) (Bgd) – 16.55 Hokej OLIMPIJA : JESENICE – prenos (Lj) – v I. odmoru Obzornik (Lj) – v II. odmoru Propagandna oddaja (Lj) – 19.15 Risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV Dnevnik (Lj) – 20.00 3-2-1 (Lj) – 20.00 Film tedna: Jurijev mesec – Listopad (Lj) – 21.35 Propagandna oddaja (Lj) – 21.40 TV Dnevnik (Lj) – 21.55 Ženeva: Evropsko drsalno prvenstvo – barvni prenos nastopa parov (Lj)

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta in starega očeta

FRANCA TOMAŽINA

z Gmajne 27 pri Raki

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, izrazili sožalje ali kakorkoli počastili njegov spomin. Posebno zahvalo smo dolžni kolektivu in sindikalni org. IMV Novo mesto, sodelavkam Lisce, kakor tudi tov. Jožetu Kotarju, sosedom Tomažinovim, Mirtovim, Žabkarjevim in Grozinovim.

Žalujoči: hčerka Mici, hči Nežka z možem, sinova Vinko, Jože z družino, hčerki Fani in Tilka z družinama

Gmajna, Ljubljana, Sela, Sevnica, Kostanjevica, dne 21. decembra 1975

ZAHVALA

Ob prerani izgubi moje žene

OLGE MIKLIČ

roj. ANŽIČ
Stari trg-Trebnje

se najlepše zahvaljujem vsem prijateljem, znancem in sorodnikom za izrečeno sožalje, in vsem, ki so v težkih trenutkih kakorkoli pomagali in darovali vence ter pokojnico spremili na zadnji poti. Najlepše se zahvaljujem kirurškemu oddelku bolnice Novo mesto in zdravstvenemu domu Trebnje. Prav tako se zahvaljujem kolektivu Akril Trebnje za podarjeni venec. Hvala tudi župniku za lepo opravljeni obred ter pevcem. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: mož in sestra Slavka

Trebnje, Žirovnica, Pragersko, Pula, Sarajevo, dne 28. decembra 1975

ZAHVALA

Ob prerani in nenadni izgubi našega očeta in starega očeta

ALOJZIJA PLUTA

iz Kota 16

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, ki so nam v težkih trenutkih pomagali. Najlepše se zahvaljujemo sorodnikom in znancem, ki so pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in vence ter nam izrekli sožalje. Posebna zahvala krajevni organizaciji ZB Kot, gasilskemu društvu Kot-Brezje, kolektivu Iskra Semič in obratu IMV Semič. Topla zahvala tov. Špringerlju za poslovilne besede in kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Tine, hčerka Milka z družino in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame in stare mame

TEREZIJE ZIDAR

roj. RESNIK
iz Stolovnika pri Brestanici

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Najlepša hvala kolektivoma KPD Dob in Elektrarne Brestanica, kakor tudi brestaniškim pevcem ter duhovniku za poslovilne besede in opravljen obred.

Žalujoči: mož Janez, hčerka Cvetka in sin Jože z družinama, sin Stanko ter drugo sorodstvo

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR 26

PREROKOVANA

„Ona naj bo v stanovanju z otroki in bero ji boste dali, jelite? "

„I, to se razume."

„Sedaj ima podporo, kasneje dobi pokojnino, ona in otroci."

„Nič ji ne bo sile. Prav nič ne."

„Kaj pa Jančarica? "

„Hm," se je namuznil župan. „Omoži se."

„Mislite? "

„Čisto gotovo. Takale vdova. Še kaka dvajsetletna ji ni kos."

„Jaz pa mislim, da se ne bo. Je prerada imela rajnega."

„No, naj se pa ne. Bova potlej govorila. Matic ji bo tako dolgo hodil pomagat, da boste v kratkem s prižnice povedali, da ostane vedno na Kozjem hribu. Ženske je treba poznati."

„Natolcujete, župan!"

„Ali sem rekel kaj napačnega? "

„Nič," se je po sili nasmehnil župnik in koj vprašal: „Kaj pa z Golobovo, ki jo je mislil vzeti Matija? "

„Stari jo je zapodil. Pri Maticu služi."

„Vem. Ali se vam ne zdi, da bi bilo bolj prav, če bi bila doma? "

„Oh, vsak mu kaže roge, Golobu, ko je tak."

„Ali utegnete? Pojdiva k njemu in ga pregovoriva."

„Pojdiva."

Župan je vzel klobuk in sta šla.

Golob je sedel pred hišo in kadil pa čemerno se je držal. Ko ju je zagledal, je sicer poskusil, da bi pokazal prijaznejše lice. Toda dosti se ni potrudil, ker je zaeno hotel pokazati, da se ne boji ne župnika ne župana.

„Ali se hladite? " ga je nagovoril župnik.

„Se," je odvrnil Golob in privzdignil nekoliko klobuk. Vstal pa ni.

„Trije so že padli v vojski, ali veš," je začel župan in si odtrgal slivo, ki je visela nad njegovo glavo. „In tvoj zet tudi."

„Kakšen zet? " ga je zavrnil osorno Golob.

„Ki bi bil, če bi bil učakal," je popravljal župnik.

Župan je segel po drugo slivo. Golob je pogledal v veje: „Le daj, župan, saj jih imamo."

„Vidiš, Golob," je začel naglo župan in odfrcnil s prstom pečko, ko je pogledala iz zrele slive, „kar naravnost naj ti povem: Midva sva te prišla pregovarjat, da bi vzel Francko nazaj domov. Posebno sedaj še, ko je Matija padel." „Ali da je zares? " je pogledal Golob najprej župnika, potem še župana in za hip mu je šinilo nekaj krvi v suho lice. Župnik je to opazil in naglo poprijel:

„Zares sva prišla zato, oče. Nikar se ne krčite več in vzemite Francko domov. Posebno še sedaj."

„Posebno še sedaj ne," je potrkal Golob s sklepi po klopi. „Zakaj sedaj je sramota vidna in pri naši hiši ne bo."

„Večja je tvoja sramota kot njena, ki si tak, da veš."

„Zares je grdo za vas," je začelo grebsti župnika.

„Prej bi bil pazil," je poprijel hitro župan, „pa se ti je zdelo, jeli, ko je voglaril za njo tak postaven in bogat ženin."

„Res je tako," je pritrdil župnik.

„Pa bi jo bili vi lovili! Saj ste vi dušni pastir, ne jaz."

„Pustimo to," je rekel mirno župnik, dasi ga je na vso moč grizla Golobova trma.

„Le pustimo," je rekel Golob in gledal srepo predse. „Jaz sem bil danes že pri dveh pridigah, še tretje ne potrebujem."

„Nikar tako! Pomislite, da ste cerkveni ključar –"

„Se koj odpovem, na tem mestu! Župan, ti si za pričo –"

Golob je planil v hišo in prinesel ključ od cerkvene skrinjice ter ga pomolil župniku. Ta se ni več premagal. Vzel je ključ in rekel: „Je že prav. Saj so še drugi možje v fari."

„Naj le bodo! Ampak počakaj, župan, ko bodo volitve! Potem boš videl in vi tudi, kdo je Golob."

„Zbogom," je rekel župnik in se okrenil. Župan ga je pa pičil: „Če me boš ti izvolil, se še tisto uro odpovem!"

Nekaj časa sta šla molče drug ob drugem, nato je začel župan: „Kako je visok! Saj sem naprej vedel, da ne bo nič. In kakšna surovina! Mar mi je."

Župnik pa ni črhnil besedice.

Prav tisto uro, ko sta se mudila župan in župnik pri Golobu, je šel proti domu Matic, samoten popotnik na strmi stezi skozi bukovje. Tudi on je bil odšel na Petrinov oklic do županove gostilne, kjer je od drugih – samega ga je bilo sram iti gledat sezname izgub – zvedel o smrti Jančarja.

„Oh, oh," je zmajeval z glavo z drugimi vred in miloval Francko. In ko je vinski gost začel razlagati: „Kaj Jančarica! Ta se omoži. Organistovka, ta je reva. Kdo bo jemal prazno žensko s tropom otrok? In hiše nič, zemlje nič, samo usta so jih," tedaj je Matica pogrelo. Kot na trnju je sedel, dokler se ni ukradel od mize, plačal v veži in brž odšel. In ves čas je naglo hodil, dokler ni prišel iz ravnine v gozd, kakor bi bežal pred ljudmi in pred veselo mislijo, ki se mu je ob tej žalostni uri smejala v srcu.

Ko ga je skril gozd, je snel klobuk, se obrisal z veliko ruto po potnem obrazu in začel hoditi zlagoma.

Živo je videl Franco, kako se ji bodo skalile oči, kako bo glasno zajokala, ko zve žalostno novico. Otroci se bodo zgrnili krog nje in jokali in kdo jo bo tolažil?

„Jaz grem tja, sam grem in ji povem in porečem: Ne jokaj. Božja volja je bila. Kaj hočemo? Je vsaj prestal."

In šel je polagoma nekaj časa in iskal še drugih besedi Franci v tolažbo. Ali sam ni vedel, kdaj je zašel čisto drugam s svojimi mislimi in pozabil solz in Jančarja pa mislil na svatovščino in gospodaril na Jančarjevi zemlji, pestoval Janezka in se vozil s Franco v koleslju.

Tako se je zgodilo, da je prišel Matic ob tej žalostni uri domov z veselim obrazom, ko so ljudje postajali v gručah, zmajevali z glavami in s tajno grozo sodili bodočnost. Matic se niti zavedal ni, da mu žari z lic veselje, dokler ni odprl vrat v hišo, naglo in krepko, kakor vselej, ko je bil dobre volje. Pri tej priči je namreč zagledal Golobovo Francko, ki je ihtela pri peči, in slišal Lojzo, ko je brala iz Kempčana: „Ako nas Bog zapusti, se potapljamo in ginemo, ako nas on obišče, se dvignemo in živimo." In kot bi bil stopil pred zrcalo, je zagledal svoj veseli obraz in se ga ustrašil in sram ga je bilo. Lojza je prenehala brati, Matic je rahlo zapiral vrata, da je bilo tem bolj presunljivo Franckino ihtenje. Ni mogel izreči besede v pozdrav. Nem je odložil suknjič in klobuk, nato je sedel k Francki in jo prijel za roko:

„Bog mu daj večno luč, nič ne jokaj. Kar je, je. Pomisli, da je organistovka drugačna reva in" – Jančarica, je hotel reči, pa ni rekel – „in koliko drugih, ko mi niti ne vemo."

Francka ga je hvaležno pogledala, pa takoj spet z robcem zakrila oči in si brisala solze. France je spustil njeno roko in gledal na Lojzo.

„Veš, Francka," je začela Lojza, ki je razumela bratov pogled, „preveč si ne ženi tega k srcu. Saj ne vemo, zakaj nas Bog tepe. In posebno ti ne smeš toliko žalovati, ko ti lahko škoduje. Tega nikar ne pozabi!"

Matic je pogledal Francko, ki je zadnje dni postala veliko bolj očitna, in potrjeval: „Zares, bolezen si nakoplješ, če se ne premagaš."

Portret tega tedna

„Zadruga, to smo vsi"

Še deset bratov in sestra je imel Janez Gačnik in številno družino so njegovi starši „žreživeli" s pomočjo kmetije na Boričevem pri Novem mestu. Dobremu gospodarjenju in staršem so se imeli Gačniki zahvaliti, da so prišli vsi do kruha. Le eden je ostal na kmetiji, je pravi kmet, ostali pa so se izučili in izšolali. Tudi njegov brat Janez Gačnik je ostal kmet, čeprav ne čisto pravi. Ves čas šolanja ga je vleklo na zemljo in po srednji šoli se je odločil za agronomijo, kjer je 1956 tudi diplomiral. Dve leti kasneje je odšel v Belo krajino, kjer je bil precej časa edini kmetijski strokovnjak, letos pa s svojo kmetijsko zadrugo praznuje 10-letnico dela. Ob tem je povedal:

„Že sedemnajsto leto delam v kmetijstvu in velikokrat bi lahko zamenjal poklic, pustil kmetijstvo, toda preveč sem navezan na zemljo. Tako sem kot otrok kmečkih staršev ostal zvest zemlji, kajti zdi se mi, da polja, vinogradi in travniki umirajo brez pridnih gospodarjev. Ljudje, ki smo v zemljo zaljubljeni, ostajamo na njej in se zavedamo, da zna tistemu, ki jo neguje in z njo pametno gospodari, bogato vračati. Če primerjam današnje kmetijstvo z minulim, lahko rečem, da smo napredovali. Lep skok smo naredili zlasti takrat, ko je v Metliko prišlo nekaj mladih strokovnjakov. Veliko zaslug za napredek gre predvsem kmetom. Če nam ne bi zaupali, bi bili še sedaj na – začetku. Tako pa smo na področju komasacije med prvimi v republiki, obnovili smo okoli 280 ha vinogradov v zasebnem sektorju, odkup mleka se je povečal za več kot desetkrat, kmetie z nasveti naše strokovne službe posodabljajo domačije, pojavljajo se graditelji hlevov itd. Verjetno se ne bom pohvalil preveč, če rečem, da smo našo zadružno barko peljali v teh letih tako, da ni bila nikoli v stiskah in težavah. Verjetno zato, ker smo pri nas vsi „MI", zadruga in kmetje, brez razlik. Zavedamo se namreč, da lahko le s skupnim delom pridemo do uspeha.

In kako gledajo na zadrugo kmetje, kooperanti in delavci? Predvsem jih veseli, da se „naš direktor", kot pravijo Gačniku, ne obnaša direktorsko. Pravijo, da je eden tistih vodilnih ljudi, ki znajo dobro voditi zaupani jim „čolnič", ne da bi čutili trdo roko. Menda jih ravno po njegovi zaslugi obiskujejo kmetijski strokovnjaki in jim popestrijo dolgočasne zimske večere z mikavnimi predavanji, obogatenimi s filmi. Ravno zaradi poučnih kmetijskih ur in nenehnega prijateljskega stika zadruge s kmeti so v marsikateri belokranjski hiši začeli gospodariti s „svinčnikom in strokovno knjigo v roki".

V pogovoru z diplomiranim inženirjem agronomije Janezom Gačnikom vsakdo opazi, da njihov kolektiv močno skrbi za kadre, strokovnjake. Da je to res, lahko potrdi tudi ljubljanska biotehnična fakulteta, saj je metliška kmetijska zadruga podprla akcijo za dograditev nove biotehnične fakultete in je med prvimi organizacijami, kjer so akcijo že končali. Predvsem zaradi vseh delavcev v kolektivu, zasebnih kmetov in kooperantov, ki so dokazali, da v znanost, ki jim je dala nekaj odličnih strokovnjakov, verjamejo.

J. PEZELJ

Letos prvorojeni Dolenjec, 47 centimetrov dolg in 2,62 kilograma težak Jaka v varnem naročju matere Marije Fon z Uršnih sel.

V brežiški porodnišnici je letos prva povila sina Ivanka Zakšek s Senovega. Korenjak Tomaž je tehtal 3,55 kg.

Konec z deklicama, začetek s fantoma

V novomeški porodnišnici je že ob 2.15 pripravil srečni dogodek Jaka, v brežiški ob 8.06 pa Tomaž – V obeh porodnišnicah so rojstva sklenili z deklicama

Šele sredi januarja je Marija Fon z Uršnih sel pričakovala rojstvo drugega otroka. Zategadelj ni bila malo presenečena, ko se je v zgodnjih popoldanskih urah zadnjega dne v letu znašla v novomeški porodnišnici.

Ne zgolj življenje, tudi njegov začetek je dokaj nepreračunljiv! Prihajajoči ne pozna „določene ure", zato so se zdravniki pri tokratnem porodu Fonove ušteli še drugič. Mimo vseh napovedi „čez dan ali dva" je deček privekal na svet že ob drugi uri in petnajst minut na novoletni dan zjutraj. Bil je hkrati peti Slovenec in prvi Dolenjec, ki so ga zapisali v knjigo rojstev za leto 1976.

Tri dni je Fonova „zamudila" prvi dan v letu prizdaj dveletni Klementini. Z dečkom jih je „nadoknadila". „Jaka bo! Ime sem izbrala sama, mož pa ni imel nič proti. Do zadnjega sem bila prepričana, da bo spet deklica. Pa sem tako srečna! Želim le, da bi Jaka hitro zrastel, če je bil že tako neučakan."

Pri Fonovih zaenkrat še ne mislijo na tretjega otroka. „Saj bo že z dvema dovolj dela," je ob pogledu na Jako pristavila Marija. „Če pa bo prišel nepredvideno, ne bo nič hudega. Ljubezni za takale bitja ne zmanjka. In kruha tudi ne!"

D. R.

Staro leto so v brežiški porodnišnici sklenili z rojstvom deklice, ki jo je rodila Jožefa Franko iz Podgračenega. Zadnji dan je bil zelo ploden, saj je privekalo na svet kar sedem otrok. Skozi vse leto se jih je rodilo 931, od tega 475 dečkov in 455 deklic. Dvojčki so se rodili dvanajstkrat, vseh porodov pa je bilo 919, kar pomeni rekord v dosedanjem obstoju bolnišnice.

Novo leto se je najprej nasmehnilo Ivanki Zakškovi s Senovega. Ob osmi uri in 6 minut je povila 3,55 kg težkega sina Tomaža. To je njen prvi otrok, ki ga je nadvse težko pričakovala. Večer je prebila doma, zjutraj ob pol štirih pa jo je mož odpeljal do Krškega, od tam v Brežice pa rešilni avtomobil.

Srečna mama je po poklicu konfekcionarka. Zaposlena je v sevniški Lisci, kamor se je dozdaj vozila na delo z vlakom. Mož je kovinostrugar na Senovem. Skromno stanovanje je dobil od Metalne, kjer je zaposlen. Tudi žena si bo poslej poiskala delo bliže doma, v obratu Lisce na Senovem. Mladi par je zadovoljen, ker ima za začetek streho nad glavo. Vse drugo bo prišlo, pa tudi družina se bo še povečala, tako vsaj upa dvajsetletna mamica Ivanka. Svojemu novoletnemu otroku želi predvsem zdravja, ljubezni mu ne bo manjkalo.

J. T.

NOVOROJENCEMA NA POT

Tudi tokrat uredništvo Dolenjskega lista ne bo pozabilo prva otroka, ki sta se letos rodila v novomeški in brežiški porodnišnici. Hranilni knjižici z začetno vlogo 300 din bosta dobili po pošti Jakova mati Marija Fon z Uršnih sel 1a in Tomaževa mati Ivanka Zakšek s Senovega 133. Družinama, še posebej pa novorojencema želi srečno novo leto tudi uredništvo Dolenjskega lista.

Budnica pa taka...

V novoletni noči je ob 4. uri zjutraj v Orehovcu pri Kostanjevici nenadoma počilo, da so se zatresle in marsikje tudi popokale šipe in da so se bližnje hiše stresle. Vaščani, ki so komaj dobro zaspali, marsikdo je bil tudi še malce potoglav od slavnostnih napitnic, so bili v prvem hipu zmedeni: „Je potres, vojska, ali kaj?"

Nenavadno budnico z eksplozijo sta si privoščila domačina Janez Švalj iz Orehovca 7 in Martin Stopar iz Orehovca 49. Hotela sta vaščane zbuditi in prirediti „pošteno" budnico v čast novemu letu, pa se jima ni ravno posrečilo ljudi spraviti v smeh in dobro voljo.

Star del avtomobila sta porabila kot škatlo, v katero sta nasula eksploziv, to zažgala in vrgla na kup kamenja ob hiši Franca Kačiča. Eksplozija pa je bila tako močna, da je kamenje z drobci železa frčalo precej daleč naokrog in da je samo na Kačičevi hiši za 3.000 dinarjev škode. Verjetno tudi organi pregona dogodivščine ne bodo imeli za humoristično zadevo, ko bodo Švalja in Stoparja poklicali na zagovor.

Trije zleteli s ceste!

Vožnja čez Gorjance je posebno pri odcepu proti Podgradu pozimi in v slabem vremenu nevarna. Na tem mestu je bila že cela vrsta hudih in manjših prometnih nesreč in še kar naprej se ponavljajo. Voznik pripelje na pas, kjer je rada poledica, in če cesta ni posipana, zleti s ceste. Tak primer je bil tudi 29. decembra lani.

Matija Bukovec iz Kota pri Semiču je navsezgodaj zjutraj vozil proti Novemu mestu, na poledeneli cesti pri Podgradu zdrsnil čez rob in se prevračal navzdol po strmini. Voznику na srečo ni bilo nič, na avtu pa je za 15.000 dinarjev škode. Dobre tri ure zatem se je do tega kraja pripeljal tudi Črnomaljčan Branko Grahek v osebnem avtu. Tudi njega je na poledici zanesło po strmini in je trčil še v karambolirani Bukovčev avto. Grahek ima za 8.000 dinarjev škode.

Tretjega je na istem mestu zanesło v skalni vsek Omeha Kurjakovića iz Bihača. Ta ima za 5.000 dinarjev škode.

Po teh treh nesrečah so cesto le posipali. Vsak lahko izračuna, koliko velja tako poslovanje z zamudo . . .

KAMERA ODKRIVA – Ni nujno, je pa res, da je izložba običajno „obraz" trgovine. Tak ali drugačne! Bežen pogled po izložbah novomeških trgovin ob novem letu je dokazal, da trgovci nimajo kaj prida čuta za estetsko okraševanje; celo domiselnosti ne, če izvzamemo okno mesarije pri hotelu Kandija, kjer je bila paša za oči novoletna jelka, okrašena – s pravcatimi kranjskimi klobasami! (Foto: D. Rustja)

Lovec v gozdu, medved v vasi

Če bi lovec ostal kar v avtu, se ne bi vrnil brez trofeje

Na Kočevskem smo medvedjih zgodb sicer vajeni, take, kot ob nedavnem obisku v Ribjeku ob Kolpi, pa le še nismo slišali. Medtem, ko je nekega večera v novembru lani nemški gost čakal v spremstvu domačega lovca Slavka Ferbežarja nad vasjo Ribjek medveda, se je kosmatinec sprehajal po vasi prav mimo lovčevega avtomobila, ki je bil parkiran sredi Ribjeka ob regionalni cesti. Domačinka Julka Poje, ki je prva videla medveda, je povedala:

„Če bi lovec ostal v avtu, bi gotovo lahko uplenil medveda, tako pa se je vrnil z lova praznik rok."

Julka je videla in slišala medveda na vrtu ob hiši. Ker je bil mrak, je mislila, da je osel, ki je pobegnil lastniku. Hotela ga je zapoditi, takrat pa se je mrcina postavila na zadnje noge, da je pobegnila Julka.

Medved je nato krenil na regionalno cesto Brod na Kolpi–Čabar in se po njej sprehodil skozi vas, prav mimo lovčevega avtomobila. Medved se je po krajšem času še dvakrat vrnil v vas. Tam, pri lovčevem avtu, so mu metali celo koruzne storže, da bi jih jedel. Medved pa se je ulegel na cesto, kot da bi se rad igral. Koruze ni pojedel, pač pa je vsak storž le po enkrat ugriznil oziroma pokusil.

J. PRIMC

Pojetova Julka je še danes vsa prevzeta, če pripoveduje, kako se je medved pred njo postavil na zadnje noge.

PREDSEDNIK SPET KLEMENC

Na nedavnem občnem zboru Turističnega društva Ribnica so ugotovili, da je bilo delo v preteklem letu uspešno. Pohvalili so tudi delo ostalih štirih turističnih društev v občini. Sklenili so, da bodo letos izdali turistični bilten, v katerem bodo seznanjali člane, občane in turiste s svojim delom, zanimivostmi na območju občine in drugim. Za predsednika društva so ponovno izvolili Andreja Klemenca.

M. G.

POKROVITELJ NI POZABIL NA UČENCE

Elektro Krško se tudi tokrat ni izneverilo svojemu pokroviteljstvu nad podružnično šolo in zvrhano napolnilo koš dedka Mraza s praktičnimi darili. Ob obisku dedka Mraza na podružnični šoli Brezje pri Podbočju so učenci pripravili zanimiv priložnostni program. Tudi predšolski otroci niso ostali praznih rok, za kar sta poskrbela DPM Krško in matična šola iz Podbočja. Otroci in starši se zvestemu dedku Mrazu zahvaljujejo, saj Elektro Krško ne seže v žep le ob koncu leta, ampak vedno krat tudi prej.

LEON SENGE

STANOVANJSKA GRADNJA PO REPIŠKO

Repičani so se zaradi krvavega pomanjkanja stanovanj in zaradi gore prošenj odločili, da bodo v najkrajšem času zgradili stolpič, v katerem bo nič manj in nič več kot petinštirideset stanovanjskih enot. To je bilo še v tistih časih, ko je veljal kvadratni meter stanovanjske površine 2.000 dinarjev.

Toda že na prvem koraku je zaškrtalo. Na skupščini občine Repičeva draga so ugotovili, da zemljišče, na katerem kanijo graditi stolpič, ne pripada nikomur in da je potrebno najprej urediti premoženjske zadevščine. Pa so se zagrizli v delo in v dobrega pol leta je bila stvar na papirju. Jožič Repič je na pamet izračunal, da bo treba odšteti za kvadratni meter stanovanjske površine 3.000 dinarjev, odgovorni pa so pljunili v roke in v naslednjega pol leta uredili vse, kar zahteva predpis o komunalni ureditvi zazidalnega okoliša. Če so z digitroni še tako skrbno in natančno računali, ni bilo mogoče zgraditi kvadratnega metra stanovanjske površine za manj kot 4.000 dinarjev.

Formalnostim je bilo tako ugodeno in vse je kazalo, da bodo kmalu zabrneli buldozerji. Toda ne: dobro leto nato so Repičani iskali izvajalca del, toda nikakor niso migli najti skupnega jezika: izvajalec, ki je bil cenejši, ni smel graditi v občini Repičeva draga, kajti tu je imelo prednost domače, četudi dražje podjetje Hitrograd. Po nekaj sejah skupščine so se zadeve razblinile, kvadratni meter stanovanjske površine pa je poskočil na 5.000 dinarjev.

Prošnje Repičanov za strop nad glavo pa so kar naprej pritiskale komisijo stanovanjskega solidarnostnega sklada, ki je skušal podpisati s Hitrogradom samoupravni sporazum o stanovanjski izgradnji v Repičevi dragi. Zaradi visokih cen se je sporazumevanje vleklo iz dneva v dan, iz meseca v mesec, z odtekanjem časa pa so rasle tudi cene gradbenemu materialu tako da so zahtevali ob podpisu samoupravnega sporazuma za kvadratni meter stanovanjske površine reci in piši 8.000 dinarjev.

Po dobrem mesecu so slavnostno zasadili prvo lopato, z neba pa so pričele mehko leteti bele snežinke, ki so naznanjale prihajajočo zimo, ko je veliko lepše sedeti ob toplem radiatorju, kot delati zunaj v mrazu . . .

Kupci stanovanj so prejeli modro ovojnico z belim papirjem, na katerem je pisalo, da gre računati s povečanjem cen, kajti dograditev stolpiča se bo nekolikanj zavlekla, cene gradbenega materiala pa se, žal, ne menijo za mraz in sneg . . .

Repičani z oddanimi prošnjami pa so iz kletnih stanovanj zrli v lepo pobeljeno pokrajino z rjavo liso, ki je označevala kraj njihovega bodočega bivališča.

TONI GAŠPERIČ

POPULAREN, DA JE KAJ. Pred novim letom so ljubitelji pevca Ota Pestnerja in New swing kvarteta do zadnjega kotička zasedli dom kulture v Novem mestu. Po končanem koncertu so obožovalke v garderobi obkrožile pevca, ki je moral – pomislite, kakšen napor – kar eno uro dajati avtograme in deliti spominske slike. (Foto: Mikulan)

NA NEBU IN NA ZEMLJI

DANES

GRAJSKI JETNIK

PIPAR IZ POLJANSKE DOLINE

8. I. '76
55 PRILOGA

KAJ JE NOVEGA

DANES

DANES

Ob pomnikih zgodovine — tokrat je na vrsti kmečka črna kuhinja — objavljamo tokrat na srednjih straneh Priloge dva zapisa: eden, ki nosi naslov OGENJ NA NEBU, govori o silnem prostranstvu, ki nas obdaja in ki nam iz leta v leto odkriva delček svojih skrivnosti. V zapisu govorimo o Immanuelu Velikovskem in njegovem „Trčenju svetov": ko je Velikovsky pisal svojo knjigo, ni imel otipljivih dokazov — takih dokazov za njegovo teorijo pa so odkrili znanstveniki zadnje čase kar dosti.

Drugi zapis, ki novi naslov PIPAR IZ POLJANSKE DOLINE, pa pripoveduje o Karlu Šnelerju, možaku šestdesetih let, ki v miru ob Kolpi dela pipe za sode.

Lauda: „Še bom zmagal!"

Niki Lauda se je na otvoritvi svoje potujoče razstave najhitrejših avtomobilov na svetu v Zagrebu bolj bal za svoje življenje kot v najbolj nevarnih ovinkih dirkališčnih stez formule 1: navdušena množica gledalcev, ki bi na vsak način rada prišla do avtograma, ga je skoraj stisnila v stojnici, kjer se je podpisoval!

Tisoči obiskovalcev so že prvi dan razstave pridrli v halo X zagrebškega velesejma, da bi od blizu videli najhitrejšega v formuli 1, za rojakom, pokojnim Jochenom Rindtom, drugega človeka, ki je zmagal v formuli 1, pa ni doma iz južnoameriških oziroma angleško govorečih dežel.

S 26 leti je Lauda osvojil naslov svetovnega prvaka in po mladosti izenačil rekord Emersona Fittipaldija. Fant, ki se je preselil z Dunaja v Salzburg in prekinil zveze s starši, ker so mu prepovedali nastopati v tem športu, ki pobira toliko življenj, je začel svojo dirkaško kariero v mini cooperju 1969, dve sezoni pozneje pa je v Zeltwegu že sedel v bolidu formule 1; to je bilo tri tedne prej, preden se je v Monzi ubil avstrijski idol Rindt. V letu 1975 je Lauda že svetovni prvak, prvenstvo je osvojil z ogromno prednostjo!

Razstava najhitrejših avtomobilov se je preselila v Zagreb iz Salzburga; to je zadnja postaja Nikija Laude, preden bo odletel v Argentino, kjer bo imel v nedeljo prvi nastop v novi sezoni formule 1; sodijo, da se bosta ogorčeno udarila za zmago prav Lauda in domačin Reutemann.

V Zagrebu so razstavljeni bolidi Laude, Regazzonija, stari ferrariji, bolidi Fittipaldija, Scheckterja, Prycea, avtomobili formule 2, med katerimi je tudi Jerančičev surtees, avtomobili formule 3 in formule ford, avtomobili, ki so zmagovali na evropskih rallyjih, med njimi tudi fiat 131 abarth, prototip alfe, porsche 917 turbo s 1200 konji iz najhitrejše CAN—AM serije in tudi ameriški dragster. Kajpak so na ogledu tudi avtomobili in motorji naših najboljših dirkačev.

„Commendatore" Enzo Ferrari se vedno znova vrača na zmagovalni oder: 1917 je s samo 19 leti začel živeti s tem športom, ki mu je privržen še danes. V Laudi je našel izjemno sposobnega dirkača, preračunljivega do skrajnosti, ki je tveganje znižal na minimum. Kajti tudi Lauda dobro ve, da je po vojni na velikih nagradah formule 1 izgubilo življenje že 71 dirkačev, med njimi tudi večina svetovnih prvakov.

Kljub vsemu je hladnokrven pred startom v novo sezono: „Ostajam pri ferrariju in računam, da bom ponovil uspeh iz sezone 1975. Tudi Regazzoni bo ostal v ekipi, zato pričakujem, da bo ferrari tudi v tej sezoni pri vrhu, čeprav bo konkurenca letos še hujša kot lani."

Lauda je tega mnenja zato, ker je Fittipaldi zamenjal ekipo in se je od mc larna preselil v coper sucker; z bratom Wilsonom bosta poslej vozila za isto fordovo ekipo! Tudi Ickx bo po prepiru z lotusom to sezono spet na stezi, vendar v drugi ekipi. Lord Hesketh v avtomobilizmu ni skoval dobička in se z izgubo umika iz vonja po dirkah.

Vsemu navkljub Lauda sodi: „Mislim, da bom spet zmagal!" Računa, pa zlasti na to, da bo nov ferrarijev model nared že na veliki nagradi Španije.

Taka je torej razporeditev sil pred startom v sezono 1976; Jerančič, o katerem je zadnje čase veliko besed, v formuli 1 skoraj zanesljivo ne bo vozil. Tudi Surtees ima veliko kandidatov in sprejel ne bo le tistega, ki največ zna, pač pa predvsem tistega, ki bo imel najdebelejšo denarnico. Jerančič pa ima verjetno upanje za dirkanje v formuli 5000, od koder vodi pot tudi v formulo 1. V tej formuli je namreč uspela Lella Lombardi, edina ženska, ki se je doslej uradno peljala v formuli 1!

In medtem ko čakamo, kako se bo veliki cirkus, v katerem se pretakajo izredne količine denarja, končal v novi sezoni; medtem ko upamo, da bomo tudi Jugoslovani dobili dirkača v formuli 1 (naj bo omenjeno, da je naše gore list Bill vukovich, ki je dvakrat zmagal na „500 milj Indianapolisa" in da je tudi Mario Andretti rojen v Jugoslaviji, v Motovunu), pa v delavnicah mislijo naprej. Z eksperimenti je, kot je slišati, najdlje prišel Ken Tyrrell, ki je „Project 34" izpopolnil tako, da bolid s šestimi kolesi — dva para manjših koles spredaj sta zamenjala zdaj običajni enojni par — že uspešno drvi po dirkališčih. Voznik Patrick Depailler je, tako kot šef, zadovoljen z rezultati in mnogi sodijo, da bo čudno vozilo na startu formule 1 že v naslednji sezoni!

OD NIČ DO 200 000 KNJIG

MAGISTRALE.

Pev'z nóve ti zvetlize o ven'z poviję,
Ran mojih bo ſpominj in tvoje hvale,
Imèle vſe ſo v ſerzi ſvoje kale
Mokro-zvetezhe rosh'ze poesije.
Is krajov niſo, ki v njih ſonze ſije,
Zefirov ſape niſo jih pihljále,
Obdájale ſo vtèrjene jih ſkale,
Vihárjov jesnih mersle domazhije.
Isdihleji, ſolsé ſo jih redile,
Jim mozh ſo dale raſti nevesélo,
Ur jih meglénih ſo morile ſile.
Lej! tórej je bledó njih zvétje vélo,
Jim is ozbi ti poſnlji sharke mile,
In gnale bodo nov zvét bòlj veſélo. —

Dr. *Preſhérn.*

Novomeško Študijsko knjižnico so uradno ustanovili 1. januarja 1946, praktično pa je začela delati mesec dni kasneje. Ob 30-letnici ustanovitve, ki jo bo praznovala te dni, lahko zapišemo, da je začela z 0,0 knjige, ob jubileju pa se bo, tako je povedal njen upravnik Bogo Komelj, lahko pohvalila z bibliotečnim gradivom, ki šteje več kot 200.000 kosov.

Če nadaljujemo s statistiko, je treba tudi povedati, da so ob koncu lanskega leta našteli v Študijski knjižnici 105.425 knjig in 70.507 kosov drugega bibliotečnega gradiva. To so rokopisi, fotografije, grafični listi, knjižne ilustracije, exlibrisi, zemljevidi, muzikalije, tisk med NOB ter letaki in lepaki.

Ob koncu ustanovnega leta je knjižnica zabeležila 883 obiskovalcev, ki so si izposodili 1531 knjig, lani pa je bilo obiskovalcev že 40.425.

Kakšne zaklade premore novomeška Študijska knjižnica? Med drugim hranijo 5 inkunabul (to so tiski pred letom 1500), med njimi je tudi Schedlova, v katerih so prvič v tiskani besedi omenjeni tudi slovenski kraji. Tu je seveda tudi Dalmatinova Biblija, za obdobje od 1700 naprej pa se lahko knjižnica pohvali s skorajda vsakim važnejšim slovenskim tiskom. Posebna dragocenost so trije primerki prve izdaje Prešernovih Poezij: navadna izdaja, izdaja s tiskovnimi napakami ter izdaja s pravilnim akrostihom v magistralu Sonetnega venca. Zanimivo je, da Narodna univerzitetna knjižnica teh treh primerkov nima.

Knjižnica hrani tudi dokumente Valentina Vodnika, literarno zapuščino čbeličarja Jerneja Levičnika, Pavla Golie, Vere Albrehtove, Mirana Jarca, Ilke Vaštetove, pretežni del rokopisov Pavla Zidarja, v drobcih pa nekaj Trdine, Levstika, Gradnika, Bevka in drugih.

Znamenita je tudi zbirka exlibrisov, največja v jugoslovanskih knjižnicah, potem zbirka fotografij dolenjskih krajev, zbirka tiska iz obdobja NOB, zbirka najpomembnejših zemljevidov od 16. stoletja naprej — itd.

Težko je ločiti bolj pomembno dragocenost od manj pomembne. Navsezadnje je najbolj važno dejstvo, da je novomeška Študijska knjižnica v 30 letih postala neprecenljiv studenec znanja in vedenja za vsakogar, ki si ju želi.

M. BAUER

ANKA JE PRIPRAVLJEN

Leta, ko je Paul Anka imel dvajset let in ga je mladina oboževala, so že daleč. Takrat si je pevec žametnega baritonskega glasu nabral veliko denarja in tudi potrpljenja. V Evropi in Ameriki so vedrili in občlačili Beatli in Rolling Stonesi, nekdanji idol mladih pa je zabaval občinstvo v srednjih letih po dragih zabaviščih Las Vegasa. To občinstvo je še bilo pripravljeno plačevati za poslušanje Paula Anke.

„To ni moj čas! Biti moraš realističen. Brez panike!" Tako danes pripoveduje o svojem takratnem razmišljanju Paul Anka in se zadovoljno smehlja. Enemu najbogatejših ljudi, ki skrbe za zabavo, multimilijonarju Anki, posel spet teče, kot si želi.

Prostor v svetu zabavne glasbe si je ponovno priboril, ko je priredil francosko pesem „Comme d'habitude" v zdaj slovito „My Way" za Franka Sinatro. Za posel občutljivi nos je hitro izvohal, da je tu veliko možnosti za ponovno uveljavitev. In tako je začel nekdanji idol pisati priredbe znanih popevk, pisati besedila in skladati nove pesmi. Toda do pravega povratka je moral čakati vse do predlanskega leta, ko je s pesmijo „Havin' My Baby" prodrl v vrh številnih lestvic najbolj poslušanih, najbolj prodajanih in podobnih naj — popevk.

Zdaj se Paul Anka v svoji Sun Valley pripravlja za album, s katerim namerava presenetiti občinstvo. Pridno komponira, igra klavir in sproti piše inačice besedil. Anka je „pogruntal", kaj si menda ljudje želijo poslušati v pesmih: o raku in strahu pred smrtjo.

„Ljudje so pripravljeni te stvari sprejeti v pesmih," zatrjuje prebogati Paul in piše . . .

GRAJSKI JETNIK

„Eni pravijo, da ni mogoče, da bi delal po ves dan. Jaz pa trdim obratno: tako sem zaljubljen v slikarstvo, da delam dopoldne, popoldne in še pozno v noč!" trdi Boris Jesih. Tako v resnici ostaja grajski jetnik; v škofjeloškem gradu ima svoj atelje in v spodnjih prostorih okroglega stolpa preživlja večino dneva. Boris Jesih je znan tudi dolenjskim gledalcem, saj je bil dvakrat v Novoteksovi slikarski koloniji, obakrat so bila njegova dela, razstavljena v galeriji, deležna veliko zanimanja pri občinstvu.

Jesih je slikar in grafik. „Ampak v grafiki sem specializiran le v litografijo, slikarski dejavnosti pa dajem prednost," označuje svoje zanimanje.

Kot večina drugih slikarjev je tudi Jesih, ki je okrog 1970 pri Didku končal specialko, na specialki iskal osebni izraz. O svoji slikarski poti v teh petih letih po akademiji pa pripoveduje: „Predvsem sem se usmeril tako, da sem skušal priti do čim širših likovnih spoznanj, da sem si izgradil široko osnovo, ki jo potem slikar sčasoma zožuje v osebno izrazno obliko.

Pri meni je bila na specialki figura vedno prisotna, manj pa pejsaž. Zdi se mi, da sem bil na akademiji pod vplivom nemškega ekspresionizma. Pod tem vplivom sem potem od figure prišel do bolj ploskovite interpretacije, ki se je kasneje preoblikovala v figuro, poenostavljeno v znak. Potem se je v mojem delu pojavila geometrizacija ploskve z barvnimi permutacijami in variacijami. Nekaj časa sem bil celo usmerjen v reliefno ploskev; tako daleč sem se poglobil, da sem prišel do objekta v ambientu, do urbanizacije prostora, skoraj že v nekakšen konceptualizem. Potlej sem iz figure, ki je bila ploskovita, začel napenjati forme in potem počasi prišel do polne forme figure, v bistvu sem se torej vrnil v realizem. Povrnil pa sem tudi geometrijski in konceptualistični element. To je bil pri meni prvi poseg v slikano ploskev: naturalistični oziroma realistični del slike dobi povezavo s to posebno geometrijsko formo. Iz tega se je pojavil znakovni sistem, se pravi, da sem drugič prišel do abstraktne geometrijskosti, v konceptualizem."

Prav krajina z znakovnim sistemom je zastopana tudi na letošnji razstavi udeležencev dolenjske kolonije; Jesih je največ občudovanja (pa morebiti tudi zaničevanja) požel z veliko podobo Novega mesta, v katero so vpleteni znaki.

Kljub mladosti je ta jetnik slikarstva iz škofjeloškega starega gradu sorazmerno znan slikar, ki je za svoje delo dobil več priznanj: lani Prešernovo nagrado gorenjskih občin, letos pa na primer v Zagrebu premijo za risbo, premijo na razstavi jugoslovanske risbe, premijo za figuracijo na jesenskem salonu v Banjaluki, lani še drugo nagrado na salonu na Cetinju in več odkupnih nagrad, če na hitro preletim samo del Jesihovega ustvarjanja v zadnjem obdobju.

„Nagrade mi pomenijo prvič nekaj denarja, kar človeku omogoča, da bolj brezskrbno dela, in drugič samozaupanje v lastno delo, občutek, da to delo cenijo tudi drugi," sodi o nagradah Škofjeločan, katerega življenje je razpeto med atelje v Škofji Loki in Ljubljano, kjer živita žena in otrok. Pogovarjala sva se v oblačnem decembrskem dopoldnevu; približno tak je bil zrak, kot se je kazal na Jesihovi podobi Novega mesta — ostre črte so bile zabrisane, megla se je bila pravkar dvignila in zadnje meglice so se vlekle nad starimi strehami škofjeloških hiš, ki sva jih imela z gradu kot na dlani.

Jesih, ujetnik lastne zaljubljenosti v slikarstvo, lahko le z obsežnim delom potolaži neučakane razstavljalce. V decembru je na primer razstavljal hkrati v osmih mestih: v Banjaluki (mimogrede naj zapišem, da je še po najinem pogovoru prišla iz tega bosanskega kraja vest, da je bil nagrajen za figuraliko), Tuzli, Sarajevu, Somboru, Dunaju, Edinbourghu, Ljubljani in seveda v Novem mestu.

Dvakrat je bil Boris Jesih v dolenjski slikarski koloniji, zapored v letih 1974 in 1975. „Mislim, da je novomeška kolonija ena najboljših, kar jih je pri nas. Mislim pa, da s stihijskim načinom dela in urejanja kolonij, z množičnostjo teh vrst slikarskega dela kolonije izgubljajo svoj smisel in se izrojevajo. Tudi za novomeško kolonijo sodim, da bo potrebno paziti nanjo, da bo potrebno kriterije poostriti. Kajti v Sloveniji je dovolj dobrih slikarjev, mladih in starih, in ti radi pridejo, kjer vedo, da je zagotovljena kakovost."

J. SPLICHAL

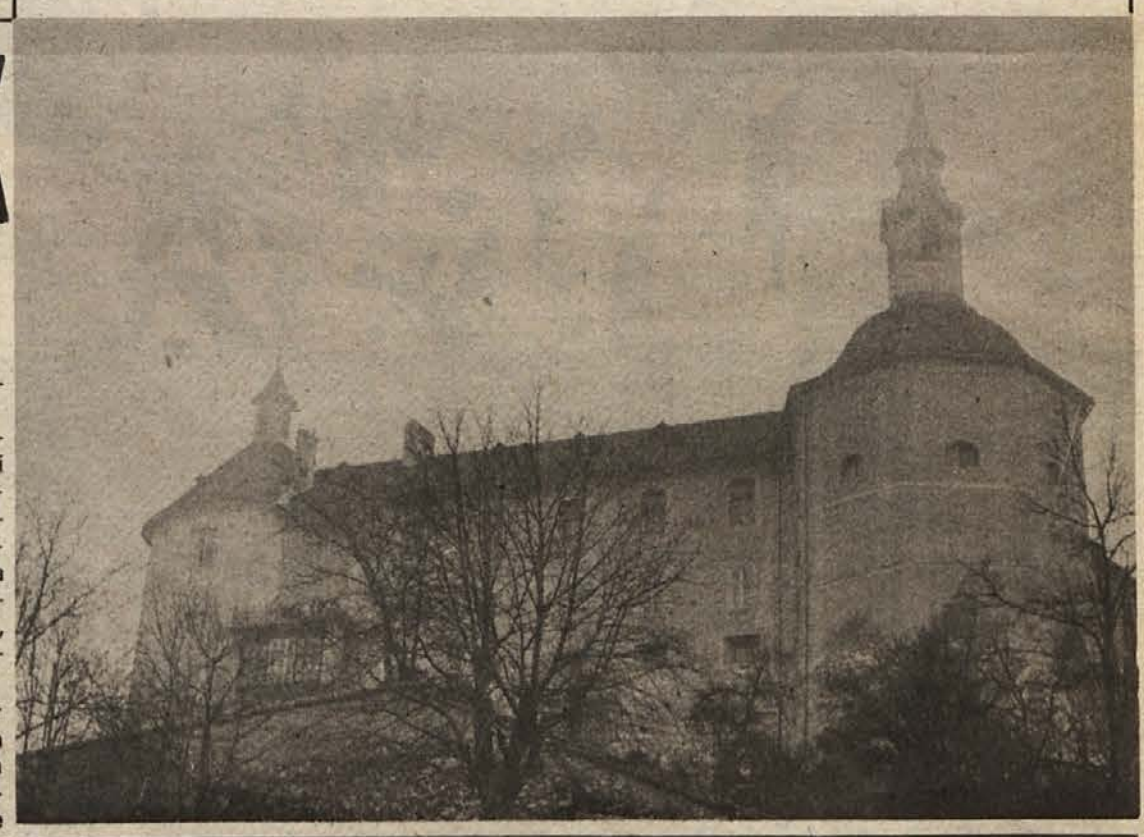

ladislav lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

DOBRA VODA IN SREČNA KAČA

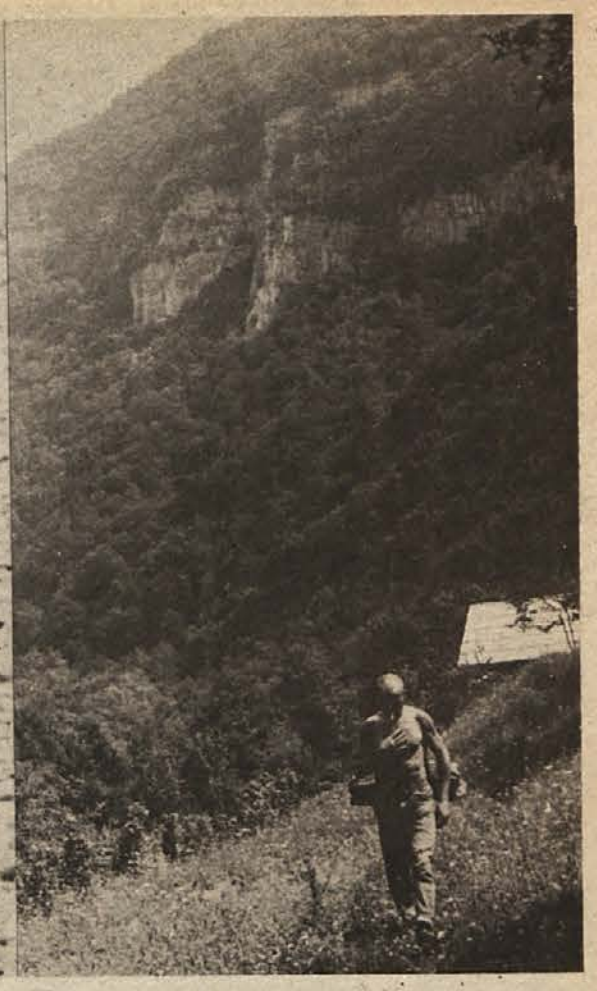

Kolpa ima svoje skrivnosti in pritoke, ki od časa do časa podivjajo kot pravi hudourniki. Reka je deviška kot tista kostelska pokrajina s kanjonom, ki te odnaša v molk, da te je strah samote in jezov in se oprijemaš kamnov, belih draguljev rečnega dna. Potem pa si v vodi, v blagi poletni vročini ali v vseh letnih časih z ljudmi ob reki, ki jim je kot sestra in ljubezen – nekakšna vseobsegajoča tolažba in upanje . . .

Tudi kadar se njena nemirna gladina zamaje in se napno rečni bregovi kakor v starodavni pesmi, so povodnji blage in reka je v svojem koritu nemočna in le včasih se ji posreči, da pride do obrežnih hiš.

Veletok je grozljiv. Od Mavrca in na Žagi proti Bilpi, kjer je še kovačnica na vodni pogon, je reka podivjana žival in takrat bruha iz Biljine votline nenavadno močen curek, za katerega pravijo, da je zli duh kočevske Rinže, nevarne lenuhinje, saj je že marsikoga pogubila. V Bilpi se pod ogromno pečino spremeni v vrelec silovite strasti kakor bi v trebuhu Škrilja vstajala „Matjaževa vojska".

Večeri so temni, usločeni v nevidne strasti kakor živali in ljudje in drevesa.

Zato je vse živo del magične sile in jutro je na Kolpi prava življenjska radost. Vode odtekajo čez napol razdrte jezove in meglice se vrtinčijo do Babjih pečin, do krokarja in medveda in jastreba, do kavk in rode, ki se vsako leto naseli v tem kanjonu. Voda je spet blaga in šumi kot igrivo razkošje sonca in v tolmunu vrtinca zelene modrine je naseljen sulec, kralj s poželjivim trebuhom in gobcem in prozornimi plavutmi, da ne veš, v katero smer je namenjen.

Na Žagi pri Tinci Ravhovi curlja iz dveh izvirov kristalno čista Gotenica in ne veš, ali bi zakoračil v ledenomrzli tok ali bi se umil in napravil dolg požirek. Tako stojiš; sonce ti sili v tilnik in Tinca je videti pomlajena in brhka. Lojze, njen sin, pa si natika ribiške škornje in bo poizkusil srečo. Na hrvaški strani v vasici Volfi laja Rudijev pes in Rudi si navezuje čutarico, še tisto iz partizanskih časov. Počasi si popravlja niače in klobuk in gre dol proti sosedu do izvira, kjer so Sabina in Peter Božič in Lili in Luka in Aljoša in slovenska umetnica Bojana Vraber in je vse tako poletno, da se Peter Božič sleče, požene svoje trupla v ledene valove in plava že nazaj, voda pa ga silovito odnaša proti izviru, kjer je Rudi s svojo čutaro. Tam je tudi sipina, polno peska in proda in mivke. In ležimo na žgočem soncu v zelenilu in temni modrini neba in nihče ne črhne besede.

Rudi pa ureja izvir, ki slovi kot zdravilen, posebno če si hudo žejen ali si moraš pregnati druge podobne nevšečnosti kot Gašper in Čok in organist Franci, ki so prejšnji večer popili preveč šnopsa.

Za Rudija pa je v resnici ta izvir najbolj zdrava pijača na tem svetu. V času košnje in oranja se usede pred sosedovo kočo in srkne. Tu je nekako na pol poti do svoje domačije in se mu požirek že pošteno prileže. Včasih pride tudi Mučki Tone, da se odžeja, in potem se pogovarjamo o globini in zdravju vode, o rudninskih snoveh, ki jih raztaplja, in smo si edini, da je to najboljši izvir.

Rudijeva žena čuva prineseno vodo kot zlato in raje kuha s Kolpo, da vode v pletenki prehitro ne zmanjka.

Izvir je kot sreča. Čeprav je vode na pretek, so vse steklenice polne, tako da se počutimo kot na zdravljenju, in prva reč, ko se zbudimo, je požirek studenčnice.

Ko je bil Filip Robar enkrat žejen, se ni dotaknil piva. Napil pa se je studenčnice. Potem smo gledali zvezde, ki so tu na Kolpi še posebno globoke oči.

Rudi in Tinca in Tone in Rudijeva žena in Mihova teta pa se spominjajo časov med vojno, ko so čez reko vozili partizane in aktiviste, in če je bilo le mogoče, so jim pokazali tudi izvir.

Ko sem bil zadnjič tam, je bila kača. Potem je bila kača tudi v hiši, mogoče zaradi studenčnice. Malo sem se bal. Danilo Čelofiga pa mi je povedal, da kača prinaša srečo.

---

a. bartelj

DOBER DAN, DOLENJCI

NIKO BELOPAVLOVIČ

V otroško dušo se prav gotovo najgloblje vtisnejo doživetja velikega veselja ali velike žalosti in nesreče. To so spomini, ki že zrele ljudi še vedno globoko ganejo ali prizadenejo. Taki dogodki pogosto določajo tudi otrokovo nadaljnjo življenjsko pot.

Da življenje Belopavlovičeve družine s Hrasta pri Jugorju, katere predniki so se najmanj pred dvema stoletjema naselili v teh krajih, nikakor ni bilo lahko, se vidi tudi iz tega, da od šestih otrok kar štirje niso dočakali let, ko bi morali v šolo. Preživela sta le Danica in Niko.

Niko Belopavlovič, sedaj že deseto leto generalni direktor ČGP Delo, se živo in prizadeto spominja leta 1929: „Naše posestvo je takrat, v tistih hudih časih, kot toliko drugih belokranjskih in dolenjskih prišlo na boben. Februar je bil, ko je prišel novi lastnik, ki je grunt dobil za majhne denarje, k nam v hišo. Še sedaj slišim obupni materini krik, ko ga je zagledala; vedela je, da je to usodni trenutek: postali smo brezdomci, brez zemlje in brez sredstev za preživljanje. Zunaj je bilo 30 stopinj pod ničlo in jaz sem nemo stal pri peči in prestrašeno gledal okrog sebe. Novi lastnik se je hinavsko obrnil k meni, pogledal moj goli prstek, ki je kukal iz raztrganega čevlja, in me vprašal: ‚Te kaj zebe?' Otroka pa je bolj zeblo v srce. Pobrati so morali, kar je bilo še njihovega, in v najhujšem mrazu zapustiti dom.

Sovaščani so Belopavlovičevim gostoljubno ponudili kotiček, v glavnem pa se je družina selila iz ene hiše v drugo; v tistih časih je bilo namreč v vasi precej praznih, zapuščenih hiš, ker so cele družine za vedno odšle, da bi si daleč od doma poiskale boljše življenje. „Ko bi nas vsaj do pomladi pustil v našem domu! Pa ne – sredi zime nas je napodil . . ." še danes ne more razumeti take trdosrčnosti.

Dvajset let po tem žalostnem dogodku je Niko Belopavlovič prišel iz Beograda na dopust, da bi obiskal partizanske kraje po Dolenjskem. V bazenu v Dolenjskih Toplicah je zagledal človeka, ki jih je bil napodil iz hiše. „Otrok sem bil, ko sem ga prvič in zadnjič videl, pa sem ga takoj spoznal. Stopil sem k njemu in mu povedal, da sem Belopavlovič. ‚Vaš oče je dober človek,' je začel, pa sem mu odgovoril, da sem o tem prepričan, hudo pa dvomim, če je dober tudi on . . ." živo pripoveduje.

Belopavlovičeva družina se je preživljala v teh brezdomskih letih s priložnostnim delom, oče je delal v gozdu, najhuje pa je bilo pozimi, ko ni bilo dela. Družino je držala pokonci ljubezen in razumevanje staršev. Niko se ne spomni, da bi kdaj očeta slišal zakleti. Vedno je govoril, da je bilo včasih še huje. Spet pa je nemoč revščine močno prizadela mladega fantiča, ko so njegovi sošolci iz šole na Suhorju šli naprej v meščanske in srednje šole, on pa je moral ostati doma, končal šesti razred in potem še dva ponavljalna. In to kljub temu, da je bil fantič bister in ukaželjen, kar so znali ceniti tudi njegovi učitelji. Na koncu je moral biti še vesel, da je očetov znanec, bogat vaščan s Hrasta, zanj zastavil besedo pri trgovcu Moleku na Suhorju, da ga je vzel v uk v svojo trgovino. „Tako sem se 1. decembra 1936 poslovil od doma – za vedno; kmalu bo 40 let . . ."

Njegov vajenski delovni dan je pozimi trajal od petih zjutraj do desetih zvečer, poleti pa od štirih do enajstih. „Štiri leta nisem spal v zakurjeni sobi, pozimi sem zjutraj moral od tal odbiti primrznjene čevlje, vendar sem vedel, da nimam drugega izhoda, da moram vztrajati in priti do kruha," pripoveduje. Kljub temu pa o trgovcu govori le lepo, saj ga je veliko naučil in ga imel rad kot pridnega in vestnega vajenca. Tudi potem, ko je naredil pomočniški izpit, je ostal pri njem, vse dokler ni odšel v partizane, kamor je odšel tudi Molek. Le da je bil Belopavlovič sekretar mladine Slovenije in organizacijski sekretar SKOJ Slovenije za Belo krajino, trgovec pa pomočnik intendanta in podrejen svojemu bivšemu vajencu. „Vendar sva bila dobra prijatelja; če sva šla isto pot, je pol poti na mojem konju jahal on, pol pa jaz. Bil je dober in napreden človek, ki je že od začetka podpiral OF; žal je tik pred koncem vojne padel," se ga spominja.

Niko Belopavlovič si ob začetku vojne ni zastavljal vprašanja: „Kaj pa sedaj? " Že prej so se napredni pomočniki in dijaki, ki so hodili domov na počitnice, na Suhorju zbirali in se pogovarjali in prezirali bahave domače fante, ki so prihajali na dopust z dela v Nemčiji in hvalili tamkajšnje življenje. Po naključju je prišel v stik z zdravnikom in predvojnim komunistom Lojzetom Mihelčičem iz Metlike; ta mu je prvi dal komunistično literaturo. Spominja se tudi pokojnega Kramariča, ki je fantom ob razpadu starojugoslovanske vojske dejal: „Fantje, pustite moko in sladkor, ki ju vojaki v begu mečejo stran, vzemite puške!" Belopavlovič je takoj začel delati kot obveščevalec in nato kot mladinski politični aktivist; bil je prvi sekretar okrožnega komiteja SKOJ in prvi predsednik okrožnega dobora Zveze slovenske mladine za Belo krajino. 1943, pred kapitulacijo Italije, je bilo kar 93 odstotkov vse belokranjske mladine v Zvezi mladine Slovenije. „To je predvsem zasluga partijske politike in OF, ki sta znali ceniti delo mladih in njihov prispevek v boju," pravi. Kasneje je bil Belopavlovič sekretar glavnega in inciativnega odbora SKOJ za Novo mesto. „Niti ene slovenske brigade ni, v kateri ne bi bil vsaj nekaj dni kot skojevski sekretar," pove. Konec vojne je dočakal v Beogradu in od tam z jugoslovansko mladinsko delegacijo odšel za dobra dva meseca v Sovjetsko zvezo. Po vrnitvi je kmalu odšel v Maribor kot mladinski politični funkcionar in kasneje prek Ljubljane spet prišel v Beograd kot instruktor CK SKOJ v oddelku za finance. V Beogradu je opravljal še vrsto pomembnih in odgovornih političnih funkcij in nekajkrat prepotoval vso Jugoslavijo ter si nabral ogromno praktičnih gospodarskih izkušenj. Vseskozi pa si je želel priti nazaj v Belo krajino, da bi pomagal svojim rojakom, ki so med vojno toliko žrtvovali. Vendar so ga določili l. 1952, da bo šel v našo trgovsko delegacijo v Italijo; učil se je italijanščine in študiral italijansko ekonomiko, ko so mu sporočili, da ga zaŕteva CK Slovenije in da ga hočejo v Belo krajino. Odločitev so prepustili njemu. Odločil se je v enem dnevu, seveda za Belo krajino. Kasneje je iz Črnomlja prišel v Novo mesto najprej za podpredsednika okraja, od 1959 do 1962 pa je bil predsednik. V teh desetih letih so ga dodobra spoznali naši ljudje, saj je bilo predvsem njim namenjeno njegovo delo in njegova ljubezen. „Povsod, v vsaki vasi imam prijatelje in zelo rad grem mednje, zlasti če lahko komu kaj pomagam. Na te ljudi me veže njihova človečnost, dobrota, odkritost . . ." Pogosto se vrača tudi v rojstno vas Hrast, kjer sta si oče in mati po vojni spet postavila dom; po očetovi smrti živi tam mati sama, ki noče ne k hčeri v Novo mesto ne k sinu v Ljubljano in pravi, da raje vidi, da onadva prihajata k njej.

Niko Belopavlovič je tudi že 10 let predsednik Smučarske zveze Slovenije in že več kot 12 let predsednik Planiškega komiteja – oboje seveda poleg in mimo svoje službe. O njegovem zaneseniaškem odnosu do smučanja in do športa sploh pa bi bil potreben poseben zapis.

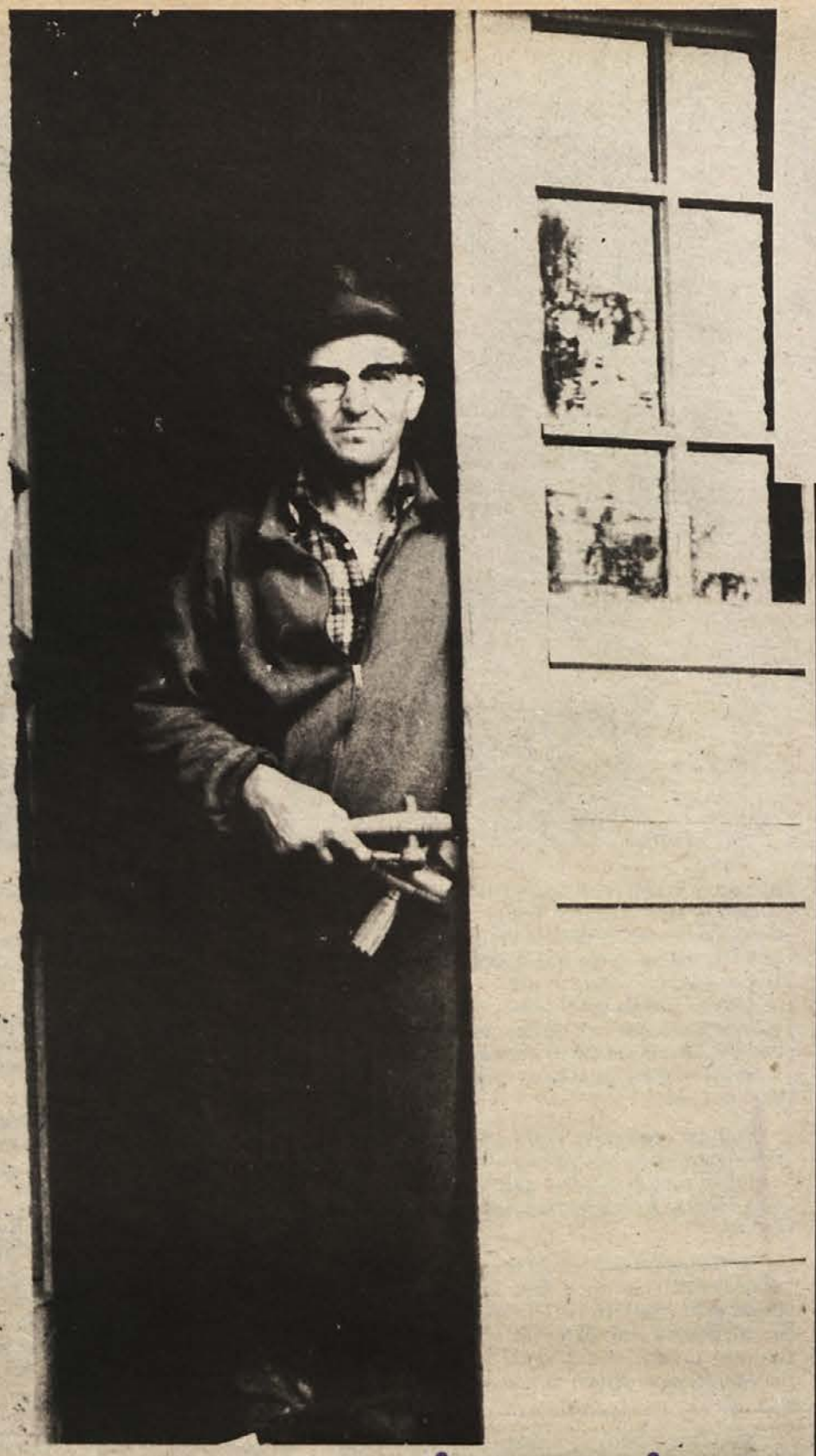

piparizpoljanske doline

V Kotu v Poljanski dolini pod Starim trgom sem po naključju srečal Karla Šnelerja, upokojenega cestnega delavca in navdušenega lovca, ki je čakal na brod, da ga prepelje čez Kolpo na hrvaško stran. Mostovi so tukaj redki, niže na Vinici in više v Brodu na Kupi, to pa je vse predaleč za drobne opravke pri hrvaških sosedih. Zato jim je brod kar dobrodošel. Včasih pa brodnika ni mogoče priklicati. Ko takole čakaš, se kaj hitro zapleteš v pogovor. „V Blaževce grem," je rekel Šneler, prijazen mož šestinšestdesetih let. „Z znancem se moram pogovoriti zavoljo krompirja, pa čakam brodnika. Res čudno, da ga tako dolgo ni."

In potem je pravil o sebi. Doma je iz Kota, kjer živi z ženo. Sinovi so odšli za kruhom, ker v Poljanski dolini ni zaslužka za moške. Sam je že nekaj let v pokoju, pa še vedno dela. Ljudje ga poznajo kot samouka, pa mu prinesejo to in ono v popravilo. „Doma imam delavnico," pravi in pogleda na hrvaško stran, če brodnik že gre, „vedno moram kaj popraviti pa pipe, pipe za sode izdelujem." Moja radovednost je bila prevelika in obljubil mi je, da mi pokaže delavnico in pipe. Počakal naj bi ga, saj se bo takoj vrnil iz Blaževcev. Medtem je brodnik na hrvaški strani že odvezoval brod ali skelo, kakor mu pravijo Hrvati. Krmilo je bilo premaknjeno, jeklena vrv se je napela in brod je zarezal brazde v naraslo reko. Za dva dinarja pa se prepelješ na nasprotni breg. In če pomislim, koliko časa in denarja prihrani kmet, ki se tukaj prepelje čez reko, namesto da bi šel do Vinice ali Broda na Kupi in tam prek mostu prišel na nasprotni breg, potem se mi zdi prevoz z brodom poceni in močno rentabilen. Tesne vezi so spletene med ljudmi na obeh straneh Kolpe, brod v Blaževcih pa jih še poglablja.

V majhni Šnelerjevi delavnici v Kotu visijo na steni pipe različnih velikosti. Ob velikem trodelnem oknu je skobelna miza, dalje omara za orodje, lesna stružnica in električna žaga. Na policah leže lesni svedri in dleta različnih oblik in velikosti, vse skovano in izdelano doma iz odsluženih in izrabljenih pil. Samouk se smeje, vzame s stene pipo in razlaga: „Seveda brez orodja ne gre. Večinoma sem ga sam izdelal. Za pipe pa je predvsem važen les in tehnika obdelave. Najboljše so pipe iz slivovega in tisovega lesa, ker sta oba trda in se lepo obdelujeta. Ko dobim primeren les, ga sežagam na 30 — 35 cm dolga polena. Ker mora biti les za izdelavo pip suh, zložim polena v skladovnico, kjer se sušijo leto dni in več. Ko pričnem izdelovati pipo, obtešem poleno s sekiro, da dobi bolj okroglo obliko. Kos nadalje obdelujem na stružnici." Pri tem mi pokaže različna dleta, ki jih uporablja pri delu. „Luknjo za pipič izvrtam z električnim vrtalnim strojčkom, vodoravno (podolžno) luknjo pa naredim na stružnici, saj mora biti ta zelo točno izvrtana. Ponavadi naredim v ta del pipe nekaj okrasnih zarez.

Tudi pipič izdelam na stružnici. Posebno zahtevna je izdelava konusnega dela, saj mora ta lepo nalegati v izvrtino, sicer ne tesni dobro. Pipič ima še okrasne zareze in „cajhen", ki kaže, kdaj je pipa odprta. Da se pipič lepo obrača, ga navadno namažem še z lojem. Loj vtrem v les na ta način, da vpnem pipič v stružnico in med vrtenjem nasadim nanj drugi del pipe. Zaradi trenja se loj stali in enakomerno vtre v les. Z dolgim svedrom potem po vodoravni izvrtini pipe prevrtam še steno pipiča in pipa je narejena. S smirkovim papirjem pipo še dokončno zbrusim in jo nazadnje polakiram z brezbarvnim lakom. Do štiri pipe bi naredil, če bi delal ves dan."

Tako je pripovedoval Karel Šneler o svojih pipah. Lahko pa bi govoril tudi o tem, kako se skuje sveder, kako naredi mlin za grozdje ali samokolnica. Vendar so pipe njegova posebnost in rad se pohvali, da jih je veliko naredil. Kupujejo jih ljudje tja od Črnomlja in tudi iz sosednje Hrvaške. Različne so cene njegovih pip, kakor so različne njihove velikosti. Kakorkoli že, zaživijo Šnelerjeve pipe šele takrat, ko steče skoznje vinska kapljica.

ANDREJ DULAR

POMNIKI ZGODOVINE

M. Markelj J. Splichal

OGENJ, KI UGAŠA

podturnu pravijo jagodnik

Vsako leto se v Ljubljani zbere na tisoče zijal, ki opazujejo pisan sprevod po mestnih ulicah. Med vriskanjem in godbo, obkroženi s spremljevalci v živopisnih narodnih nošah se po ulicah peljejo vozovi, na katerih se ponosno smehljajo ženini in neveste ter svatje. Spremljajo pa jih vozovi, na katerih je naložena nevestina bala: čebri, čebrice, škafi, golide, lonci, pinje, sklede, svitki, korci, burkle, kobilice, loparji in številne druge priprave, ki so nekdaj bile nepogrešljive v vsaki slovenski domačiji. Od neštetih zijal, svatov, prič, ženinov in nevest je komaj še mogoče najti kakšnega, ki bi predmete znal pravilno poimenovati. Kako pa naj jih uporablja, skoraj zagotovo ni nikogar med vsemi na tej kmečki ohceti . . .

Vendar pa še živijo ljudje, ki so jim te priprave domače in pravzaprav nepogrešljive v vsakdanjem življenju. V odmaknjenih dolenjskih krajih žive ljudje, ki jim vsakdan poteka v črni kuhinji, z burklami in škafi v rokah.

Ko sva se odpeljala iz vlažnega mesta, v katerem ni nič kazalo, da smo že sredi decembra, naju je pri Hmeljniku pričakalo prvo presenečenje: smreke in travniki so bili pobeljeni s snegom, ki je vztrajno naletaval. Tu je zima pokazala svoje zobe, saj so bili strmi klanci proti Jagodniku že tako zasneženi, da je avto poplesaval po cesti kot pijan svat.

Vas Jagodnik, kot ji sami pravijo kmetje, ali Podturn, kot se ji uradno pravi, je komaj kaj več kot deset kilometrov od Novega mesta, pa se zdi, kot da je postavljena v drug svet: med gozdovi, praznimi rebri travnikov, razpadajočimi kozolci in nizkimi hrami se stiskajo zaselki kot jate preplašenih ptic.

Asfalta ni, vodovoda tudi ne. V teh zimskih dneh ni težko prešteti, koliko hiš je zapuščenih; iz mnogih dimnikov se nič več ne kadi. In v teh krajih lahko še najdemo črne kuhinje, ki s svojimi črnimi stenami pričajo o življenju naših prednikov, o njihovem smislu za ureditev domačega ognjišča. V vasi Jagodnik je še več črnih kuhinj, teh pomnikov naše preteklosti. Midva sva si izbra-

la eno najstarejših, najmanj preurejenih in še vedno uporabno.

Pri Jožetu Progarju v Jagodniku so nekaj dni prej, preden sva prišla na obisk, zaklali prašiča. Meso je bilo še v razsolu, nekaj klobas pa je že viselo v šijah, kjer se je neprestano sukljal dim.

64-letnega gospodarja sva dobila za krušno pečjo v izbi; rezal je beke, da bo dolge zimske večere in kratek dan izkoristil za pletenje košev in morebiti tudi kakšne šajtrge. Gospodinja Ana, vsega dvanajst tednov mlajša od svojega moža, pa je ob peči šivala predpasnik in se jezila nad prehladom.

„V tej hiši so se zvrstili že trije rodovi Progarjev in v tem času se hiša ni kaj prida spremenila," pripoveduje Jože Progar. „Samo okna je moj oče malo povečal, saj so bila prej tako majhna, da se je skoznje komaj splazil suh človek. Še zdaj niso velika. Cenim, da je bajta stara okrog 200 let. In ker vaju zanima, si lahko v njej ogledamo pravo črno kuhinjo, ki je prav tako stara dve stoletji, le streha na hiši je delno popravljena; pol hiše je še krite s slamo, pol pa že nosi opečnato streho. Rad bi celo prekril, a ker sem osebenjek – danes uradno pravijo mali kmet, včasih so rekli pa kočar – ni pri hiši dovolj denarja za take stroške."

Tako je pripovedoval Progar, četrti rod te družine iz Jagodnika: njegov sin se je preselil v mesto in ne bo nadaljeval tradicije na Jagodniku.

človekov prijatelj ogenj

Skozi vhodna vrata in skozi vežo je prost pristop do kuhinje. Tla so iz ilovice, do trdega steptana od številnih korakov gospodinje. V eno od sten je vdelana peč z ovalno obokano odprtino. Pod njo je podpeček, kamor stresajo pepel. Peč sega iz kuhinje v izbo, kjer je lepo obložena z lončenimi ploščicami: zavzema kar lep del izbe, okrog nje je postavljena lesena klop, narejena sta dva zapečka, kajpak pa je mogoče ležati in se greti tudi na peči. Ta majhen izum kmečkega človeka se izkaže za zelo pripravnega. Z malo ognja gospodinja v peči kuha hrano, z malo več ognja pa še ogreva izbo. Najbolj pa se mora peč segreti, kadar pečejo kruh. Dim, ki ga v navadnih pečeh brez koristi spuščamo v zrak skozi dimnike, je tu koristno uporabljen: iz peči se dviga pod strop kuhinje, kjer se sušijo kosi mesa.

V Progarjevi kuhinji so še vse priprave, ki so jih kmečke gospodinje uporabljale pred desetletji. Za kuhanje uporablja gospodinja burkle raznih velikosti, za potiskanje loncev na ogenj in za jemanje loncev iz peči. Tudi lonci so raznih velikosti, vendar pa je razumljivo, da se morata velikost lonca in burkel ujemati.

Jože Progar se jezi nad kakovostjo loncev, ki jih prodajajo danes. „Včasih so lončarji delali take, da so bili zares dobri. Potlej jih nekaj časa sploh ni bilo več dobiti. Danes jih spet delajo, samo niso pravi; premalo so odporni. In tudi dragi so, za en lonček hočejo kar dva tisočaka in pol!"

Lončen lonec, kakršnega kupi Progar pri lončarju, ne more v peč, prehitro bi razpadel. Zato ga gospodar poveže z žico. Nekdaj so ta posel opravljali potujoči piskrovezi. Kadar so prišli v vas, so na ves glas kričali: „Piskrovezec! Piskrovezec!" Gospodinje so znosile na dan vse lonce, ki so bili potrebni novih vezi. Največ veselja so imeli otroci, ki so se navdušeni zbirali okoli potujočega obrtnika. Danes je ta poklic izumrl in vsak gospodar mora sam poskrbeti za lonce svoje gospodinje.

Kadar je na vrsti peka kruha, mora biti pri roki drugačno kuhinjsko orodje. Najprej zamesi testo v lesenih nečkah, ga vzhaja in nato z lesenim loparjem položi globoko v peč. Ta lopar pa ni primeren za jemanje pečenega kruha iz peči. Pri tem op avilu vzame gospodinja v roke pločevinasto loparico, ki jo sicer uporablja tudi za razgrebanje žerjavice in pepela.

Ponekod se je še ohranila tudi kobilica. Ta posebna priprava iz železa je služila kot opornik za netivo in polena; tako je zrak prihajal pod kurivo in omogočal dober ogenj. Vse predmete iz železa delajo kovači. Lesene ročaje izreže mizar ali kar sam gospodar. Pri Progarjevih še danes uporabljajo lopar, ki ga je naredil oče.

Ana Progarjeva pripoveduje: „Več kot tri desetletja se že sučem v tej kuhinji, prej sem se v prav taki doma. Dekleta smo nekdaj morala vsa opravila dobro znati. Dokler sem bila še mlada, me dim v črni kuhinji ni prav nič motil, saj sem bila vajena trdega dela; z jerbasom na glavi sem nič kolikokrat šla v Novo mesto na trg, vodo sem morala vso znositi v kuhinjo od studenca – v škafu na glavi.

Zdaj mi ne gre več tako od rok kot včasih. Vodo mora nositi mož, mesta najbrž ne bom nikoli več videla, dim v kuhinji me kar naprej sili h kašlju in mi solzi oči."

v črni kuhinji

Ta dim, ki gospodinjo Ano zbada v oči in ji težko lega v pljuča, je kot nalašč za sušenje mesa. Gospodar je pojasnil, da najboljši dim dajo suha bukova drva in nasploh večina lesa, če je suh. Kostanj in vrba beka nista primerna.

Ker peč nima dimnika, se dim prosto vali pod streho. Zaustavi se v manjšem prostorčku. Stene in majhen stropek je gospodar spletel iz protja ter obmetal z blatom, da bi se ne vžgal. Blatno oblogo je potrebno večkrat obnoviti. Progar misli, da je blato boljše od gline.

V tem prostorčku se najprej suši meso in klobase, in sicer zato, ker se tu nabere več dima. Pri Progarjevih imajo meso v tem prostoru en teden. „Več ne sme stati tu, ker bo sicer meso ob kraju suho, notri pa sveže in se v njem lahko zaredijo črvi. Moj način sušenja mesa in klobas se je izkazal za dobrega. Lani sem imel tako šunko; skozi in skozi lepo enakomerno prekajeno."

Po enem tednu se meso obesi više pod streho, na kozla, kjer visi najmanj tri mesece, včasih tudi pol leta ali še več. Kozel je kos tanjšega drevesa, ki mu ohranijo spodnje dele vej. Tako je primerna naprava za obešanje klobas in drugih kosov mesa. Kozel je postavljen pod streho na takem mestu, da do njega ne pride preveč dima. „Da bi bila le mrzla in suha zima! V takem vremenu se meso lepo prežame . . . Če je preveč vlage, se rado spridi."

Upravičena je gospodarjeva želja, saj bo sušil le tega prašiča; ta je bil zaklan pred tednom dni, v svinjaku pa je še eden, ki bo počakal na drugo zimo. V Jagodniku je toliko črnih kuhinj, da vsak suši le zase.

Kakor se zdi preprosto in je preprosto zapisano, pa je sušenje mesa zahtevno opravilo. Meso mora biti ravno prav prekajeno, ker je sicer ali preveč presušeno ali pa v sredini še premalo – in za slastno šunko ni ne ena ne druga skrajnost dobra. Pri dimljenju se po stenah nabira debela plast saj, ki bi se ob nepazljivem ravnanju lahko hitro vžgale. Najbrž ni treba posebej zapisati, da bi tak požar kaj hitro upepelil vso hišo!

po vodo z brento

Progarjeva domačija je polna teh kmečkih predmetov, da je že skoraj nekakšen etnološki muzejček. Ne samo črna kuhinja, tudi veža je obložena s starimi orodji in izdelki.

Na žebljih visijo svitki, ki pa jih ne uporabljajo več. Dokler je bila gospodinja bolj zdrava, ga je nič kolikokrat dala na glavo, da je čeber ali jerbas ni preveč tiščal in da je laže nosila težke tovore in lovila ravnotežje.

V veži je obešena tudi rena: lesena deščica z luknjami, ki jo gospodinja pritisne na piskre, da odcedi vodo. Zraven rene so obesili še betiček za tlačenje krompirja, korec za zajemanje vode in druge gospodinjske pripomočke.

Zanimiv je sklednik iz lesa, ki sta ga dim in leta počrnila, da se zdi, kot da bi bil polakiran. V skledniku počivajo sklede.

V veži je brenta, za katero bi človek pričakoval, da jo bo videl v hramu. Vendar v tej brenti nosi vodo iz bližnjega studenca gospodar, odkar gospodinja Ana ne more več s čebrom po vodo. O studencu pravi Progar: „Nimamo vodovoda, toda voda iz studenca je boljša od vsakega vodovoda. Studenec, iz katerega zajemam vodo, se nenavadno obnaša: na vsaki dve uri se približno 10 minut zelo hitro polni, potem pa spet počasi doteka. To se ponavlja točno kot ura."

V veži sta dva peharja, ki ju je gospodar sam naredil; tega dela je vešč. Sam je naredil tudi sevnico, peharju podobno podolgovato posodo za sejanje žita.

Tako v tem koščku sveta še tli starodavni način življenja in v teh decembrskih dneh se sneg siplje na slamnate strehe in jih zagrinja v belino, kot da bi pozabljenje brisalo te pomnike; z blago belo roko zima tke pravljico, o kateri bomo nekoč lahko samo še brali.

OGENJ NA NEBU

Silno prostranstvo, ki nas obdaja, odkriva iz leta v leto delček svojih skrivnosti. Časi, ko so ljudje menili, da je vesolje ustvarjeno in nespremenljivo, so že davno minili. Znanost in genij človekovega razuma so nam odkrili pestro paleto dogajanj v kozmičnem prostoru: zvezde, ki z vzbruhi nastajajo, nebesna telesa, ki umirajo, črne luknje, ki požrešno srkajo vase energijo. Toda kakor smo bili pripravljeni sprejeti podobo stalno se spreminjajočega vesolja, smo ostali togi, kadar je šlo za naš sončni sistem. Ta drobni delček vesoljskega prostora in snovi, kjer se je porodilo življenje, zavest in razum, smo ves čas imeli za nespremenljiv.

Leta 1950 je malo znani zdravnik in psihoanalitik Immanuel Velikovsky izdal knjigo „Trčenje svetov", v kateri je zapisal teze, ki so naletele na ogorčeno zavračanje takratnih avtoritet na polju astronomskih znanosti. Zavračanje je bilo vsekakor razumljivo, saj je Velikovsky pisal o stvareh, katere naj bi se zgodile v našem sončnem sistemu v času, ki je za astronome tako rekoč sedanjik. Poleg tega je znanstvenik sovjetskega rodu veliko svojih dokazov opiral na tako meglene in negotove stvari, kot so stari miti, biblija, letopisi Mayev, Popul Voh, stari teksti iz Indije in Egipta. Celo drzni mislec, kakršen je bil Albert Einstein, je ostro zavrnil teze Immanuela Velikovskega.

ognjeni popotnik

Jedro knjige „Trčenje svetov" predstavlja teza, ki govori o tem, da je prišlo v našem osončju v času od 15. do 8. stoletja pred našim štetjem do več primerov trčenja nebesnih teles. Te kozmične katastrofe naj bi ljudje zabeležili v svojih mitih in svetih knjigah. Za Velikovskega naše osončje še daleč ni tak natančen mehanizem, kot je bil za Isaaca Newtona. S proučevanjem mitov, astronomije, paleontologije, psihologije, genetike, arheologije in antropologije je prišel do spoznanja, da je v preteklosti tirnico našega rodnega planeta nekaj silovito premaknilo. Toda kaj?

Postavil je drzno tezo: planet Jupiter, ki je okoli tristodvajsetkrat masivnejši od Zemlje, je izgubil del svoje mase in skozi medplanetni prostor je zletel „izstrelek" veličine manjšega planeta. To naj bi bilo nebesno telo, ki ga dandanašnji poznamo pod imenom Venera, Večernica, Jutranjica. Pravenera naj bi poletela proti soncu.

Grški mit o Veneri govori, da je boginja, ki se je nenadoma pojavila na nebu iz Jupitrove glave. Neki star židovski zapis govori o Veneri, ki je blesteče zagorela od enega konca vesolja do drugega.

Na svoji poti proti soncu, trdi Velikovsky, se je Pravenera srečala tudi z našo Zemljo. Naš planet je najprej zaplul v rep tega velikanskega, žarečega vesoljskega popotnika, potem je vse globlje prodiral v rep ogromnega kometa.

O tem naj bi pričala biblija, ko piše o krvi, ki je pordečila vsa morja, reke in potoke. Za Velikovskega je bil to rdeč prah v repu Pravenere. Biblija prav tako govori o kameni toči, ki je padala z neba in pobila vse zelenje na poljih. Mehiški zapisi tudi govore o času, ko je nebo deževalo ogenj in žareče kamenje. Zemlja je bila vse globlje v kometovem repu.

Nato naj bi se dogodile usodne stvari. Velika bližina Pravenere naj bi povzročila premik zemeljske osi v taki meri, da so se zamenjale strani neba. Tudi o tem je najti več poročil v starih zapisih in mitih. Morja so se dvignila in poplavila velike predele Zemlje, medtem ko so drugi predeli nenadoma ostali brez vode. Vesoljni potop, ki ga omenjajo številni miti po vsem svetu, od starih nordijskih sag, indijskih ved do biblije, je bil torej posledica privlačnosti mimo Zemlje hiteče Pravenere.

na nebu je velikovsky

Če odvržemo stare mite kot dokaz, potem se moramo vprašati, ali ima Velikovsky morda kakšne nove dokaze v rokah, dokaze, ki jih priznava današnja znanost.

Ko je Immanuel Velikovsky pisal svojo knjigo, teh dokazov ni imel. Presenetljivo pa je dejstvo, da je že takrat navedel v skladu s svojo teorijo nekaj dejstev, ki so jih potrdila šele prav zadnja leta v raziskovanju vesolja.

Ameriška vesoljska sonda Mariner 10 je poslala na Zemljo podatke o prisotnosti kometovega repa ob Veneri. To se je dogodilo lani. O njem je Velikovsky pisal pred 25 leti.

Sovjetske vesoljske postaje, ki so se pred meseci mehko spustile na površino Venere, so poslale podatek o veliki temperaturi na površini tega planeta. Leta 1950 so astronomi menili, da je temperatura na Veneri le nekaj stopinj višja kot na Zemlji. O visoki temperaturi je pisal Velikovsky.

Še preden je človek dobil na Zemljo prve vzorce luninih tal, jih je Velikovsky opisal s tolikšno natančnostjo, da so bili vsi presenečeni, ko je analiza pokazala, da se Velikovsky ni motil.

Takih dokazov je še precej in vse več znanstvenikov je, ki teze Velikovskega skrbno preučujejo. Čeprav je malo verjetno, da bi Velikovskemu uspelo zapisati vso resnico, je v njegovem delu precej stvari, na katere danes gledajo drugače, kot so ob izidu knjige.

Za konec naj navedemo še obrobno in malo pomembno dejstvo: Einstein, ki se za teze o kozmičnih katastrofah v našem osončju pred nekaj tisoč leti ni prav nič ogreval, je malo pred smrtjo začel ponovno brati nenavadno delo Immanuela Velikovskega.

KAJ JE NOVEGA

FILM

FEST

Letošnji FEST bo od 6. do 14. februarja, kot že običajno, prikazal beograjski publiki izbor najboljših filmov lanskoletne proizvodnje na svetu. Za šesti FEST so velike svetovne kinematografije že prijavile nekaj filmov, o katerih smo veliko slišali in brali: med drugimi bodo Američani prikazali film, ki tolče vse dosedanje rekorde: Beograjčanom bo strah v kosti poganjal beli morski pes iz filma „Čeljusti". Italijansko kinematografijo bosta zastopala filma „Vonj po ženski" in „Poklic: reporter"; „Sto dni po otroštvu" bodo poslali na FEST Rusi, Poljaki so se odločili za filma „Obljubljena dežela" in „Tromesečna bilanca". „Prizori iz zakonskega življenja", „Čarobna piščal" in „Veliki zid" so filmi, ki jih bo na FEST poslala švedska kinematografija. Jugoslavijo bo zastopal film „Hiša" in morda še najnovejši spektakel „Sarajevski atentat".

najdaljša pot

2. avgusta 1903 se je makedonski narod uprl izkoriščanju turških fevdalcev. Vstaja, ki nosi naziv ilindenska, je bila krvavo zadušena konec novembra, terjala pa je številna življenja makedonskih rodoljubov. Po zadušitvi vstaje so Turki odgnali okrog 200 Makedoncev v kaznilnice v Andoliji. Ujetniki so morali na dolgo pot peš. Pohod je trajal nekaj let. O teh dogodkih pripoveduje novi makedonski film „Najdaljša pot", ki ga snema Vardar film. Režiser filma je Branko Gapo, scenarij za film pa je napisal Peter Abdrevski po pripovedi zadnjega udeleženca, ki je ta pohod smrti preživel.

PLOŠČE

Med izredno obsežnim glasbenim opusom znamenitega ruskega skladatelja Petra Iljiča Čajkovskega zavzema posebno mesto šest simfonij. Zadnje tri simfonije uvrščajo poznavalci celo med najboljša glasbena dela druge polovice 19. stoletja. Šesta simfonija, imenovana tudi „patetična", velja za skladateljev obračun lastnega življenja: prepletajo se želja po miru in sreči, spopad s trpkim vsakdanjikom in domala poetičen izhod v sanjah. „Patetično" Čajkovskega je pred kratkim na plošči izdala RTV Ljubljana. Pod taktirko Sama Hubada jo izvaja simfonični orkester RTV Ljubljana.

Domala neizčrpen je Ansambel bratov Avsenik, ki je že pred desetletji začel širiti med slovenskim življenjem t.i. narodno-zabavno glasbo. Avseniki največ gostujejo in nenehoma izdajajo nove plošče, ki gredo v denar kot sveže žemlje. Tudi njihova plošča „V deželi glasbe in petja", ki je pravkar izšla pri Helidonu, bo razveselila ljubitelje tovrstne glasbe, še posebno zategadelj, ker gre za album dveh velikih plošč, na katerih je posnetih kar 24 polk in valčkov. Naslovov ne kaže naštevati, dodajmo le, da je treba za obe plošči odšteti 123,50 din, kar ni pretirano.

KNJIGE

PYMOVA PRIPOVED

Dimitrij Rupel je eden tistih sodobnih slovenskih pisateljev, ob katerega delih se ocenjevalci sprašujejo o ločnici med klasičnim in novim, denimo avantgardnim načinom pisanja proze. Dokončnega odgovora o tem, kaj je dejansko novega v slovensko književnost prinesel Rupel, še ni, ob zadnjem ali šestem njegovem proznem delu, „Hi kvadratu", ki ga je izdala Mladinska knjiga, pa je že mogoče prebrati, da je gotovo najbližji zgradbi klasičnega romana. S to ugotovitvijo se lahko mirno strinjamo, saj je že na prvi pogled očitno, da je Rupel prekinil z „igro" in se vrnil v območje „pomenskosti". To kaže v prvi vrsti lik in usoda glavnega junaka, ki ob pritisku realnosti sicer ne propade, kot je to značilno za klasični roman, ampak se

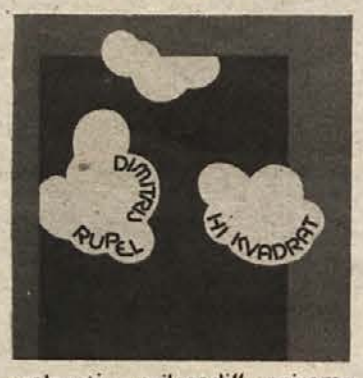

realnosti „prilagodi" oziroma najde „jaz" v sanjah, hrepenenju. Pa tudi oblikovno in jezikovno je Rupel tokrat precej preprostejši in zategadelj umljivejši, kar ni značilno zanj.

Edgar Allan Poe je pisatelj, pesnik in esejist, čigar ime je neizbrisno povezano z vzponom ameriške literature. Njegove mračne, oblikovno izredno dognane pesmi ter kratka proza, v kateri se grozljivost, fantazija in mistika družijo s pronicljivostjo človekovega razuma, so branje, ki še danes deluje nenavadno in očarujoče. Poejeve novele smo že večkrat dobili v slovenskem prevodu, medtem ko prevoda njegovega najdaljšega proznega teksta „Pripoved Arthurja Gordona Pyma" v knjižni obliki še nismo imeli. To vrzel zapolnjuje knjiga, ki je izšla v zbirki „Odisej" pri Mladinski knjigi. Nenavadna pripoved o potovanju na južni pol je napisana v realističnem slogu, zato grozljivost toliko bolj deluje na bralca. Zanimiv je zaključek, o katerem že desetletja potekajo razprave v literarni teoriji: bralec ostaja sam z umetniškim sporočilom velikega ameriškega mojstra lepe besede.

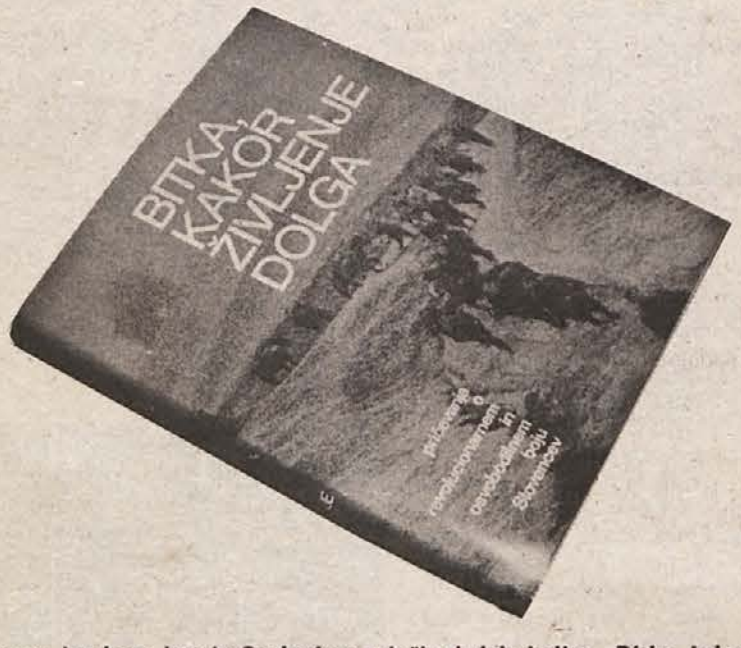

Ob koncu lasnkega leta je Cankarjeva založba izdala knjigo „Bitka, kakor življenje dolga", ki predstavlja izredno dragocen dokument o razvoju in rasti naprednih sil našega naroda. Zametek knjige leži v televizijski oddaji Teh naših petdeset let, v kateri so spregovorili slovenski revolucionarji. Knjiga je njihova pričevanja združila v kronološko zaokroženo celoto, dodala še vrsto novih imen, tako da se v nji razgrinja obdobje od 1918 do osvoboditve skozi osebne pripovedi borcev, partizanskih mater, politikov, poveljnikov, komisarjev, sodelavcev in prič težkih in veselih trenutkov delavskega gibanja in oboroženega odpora. Knjiga prinaša tudi ogromno slikovnega dokumentacijskega gradiva, kar ji daje še dodatno vrednost.

Pred desetletjem izdani roman „Grad iz peska" sodobne angleške pisateljice Iris Murdoch gotovo ni ostal pozabljen na knjižnih policah. Tokrat se z romanom „Samorog" (v prevodu Alenke Moder—Saje izdala Pomurska založba) Murdochova spet predstavlja Slovencem. Delo je izšlo najprej v ZDA, kjer so ga že nekajkrat ponatisnili, enako tudi v Veliki Britaniji, kjer pa je „Samorog" vzbudil precej polemik, saj pestra vsebina ne prikriva nobene, še tako trpke resnice o vsakdanjiku sodobne ženske. Gre za melodramatično pripoved o mladi Hannah, ki ji nepreračunljivo življenje razbije iluzije o srečnem zakonu. Tistega, o čemer je sanjala, ne najde ob lahkoživem, sadistično in homoseksualno nastrojenem možu.

PESMI ZA OTROKA

S tematskimi antologijami se Slovenci ne moremo pohvaliti, zato je toliko več pozornosti vredna antologija slovenskega pesništva za otroke, ki je pod naslovom „Sončnica na rami" izšla pri Mladinski knjigi. Urednik antologije Niko Grafenauer je v knjigi zbral otroške pesmi naših pesnikov od Frana Levstika naprej. V izdaji je dal prostora velikemu številu avtorjev, medtem ko je med njihovimi otroškimi pesmimi naredil kvaliteten izbor. Tako prinaša „Sončnica na rami" na 290 straneh 218 izvirnih slovenskih otroških pesmi. Knjiga je bogato ilustrirana.

VSE O CVETJU

V sodelovanju treh jugoslovanskih založb je izšel vodnik za gojenje zelenja in cvetja. Vodnik „Vse o cvetju", ki sta ga v izvirniku napisala Francesco Bianchini in Azzurra Carrara Pantano, v slovenščino pa prevedel Jože Plešelj, prinaša bogato barvno slikovno gradivo, ki ga spremlja kratek tekst s pojasnili o posamezni rastlini: v katero družino sodi, kje je njena domovina, opis, uporabnost, čas sajenja, način razmnoževanja, okolje, v katerem najbolje uspeva, vrsta zemlje in vlaga, ki jo za rast potrebuje.

hotenje popolnosti

„Slika koruznega stebla! Toliko pristne navezanosti na zemljo je velo iz nje, da je res ni moč pozabiti!"

Tako se Slavko Hotko iz Žužemberka spominja materinega slikarskega dela, ki je ob večerih, ko so otroci zaspali, prijela za čopič in na grobo platno nanašala barvne vtise o vsakdanjiku. Dasi je bila pod streho Hotkovih likovna umetnost doma, saj je slikal in kiparil tudi njegov brat, se je začel Slavko resneje zanimati za slikarstvo šele v gimnazijskih letih.

„Na začetku tridesetih let je bilo, ko je za likovno vzgojo dijakov kočevske gimnazije skrbel prof. Rajko Šubic. Veliki poznavalec in mojster slikarstva je znal pritegniti našo pozornost in zase lahko rečem, da me je naravnost navdušil za neizčrpnost skladja barv."

Četudi je bilo Hotkovo slikanje na gimnaziji bolj priložnostno, je s perorisbo dosegel tolikanj, da je samostojno ilustriral lista "Naša radost" in „Sokolič", prof. Šubic pa ga je silil, naj nadaljuje študij na likovni akademiji v Pragi. „Nekaj je prišlo vmes; ne spomnim se več, kaj, pa nisem šel. In žal mi je! Če nisi poklicni slikar, ob vsakdanjem delu stežka najdeš čas za poglobljeno ‚udinjanje' muzi. Desetletja po vojni sem slikanje zanemarjal, zadnjih pet let me je spet vsega prevzelo. Zavetje mi daje noč, ko do zgodnjih jutranjih ur presedim pred steklom ali platnom. Odpočijem se in pozabim na tegobe sveta. Posvetim se oblikovanju motivov in ko mi uspe ‚zadeti' pravi ton, se mi zazdi svet, ki ga poustvarjam, čisto moj. V takih barvnih odtenkih je, kot sem si ga zamišljal. Vsak dogodek, pogled naokoli mi nudi obilno prgišče življenja, ki ga je moč prenesti na steklo, les ali platno. Nikoli nisem v zadregi s snovjo."

Zategadelj je Hotkov slikarski opus tako raznolik po motivih in tehniki. V grafikah pridejo najbolj do izraza domala že pozabljene značilnosti podeželja. „Sodobnost je skoraj že izrinila kozolce, s slamo krite hiše, skednje in podobno. Slikar ne najde zlepa nepotvorjenosti, pravcate starožitnosti. Zato sem pred leti, ko so po vaseh še dali kaj na stoletna izročila, naredil precej fotografij kmečkega stavbarstva. Brez fotografij bi spomin odpovedal. Potlej sem laže grafično oblikoval tudi take detajle, kot so, denimo, vezave, okraski in še vrsta drugih posebnosti kozolcev. Pač stvari, ki so jih znali delati le ljudski stavbarji."

Hotko ni skrenil s poti, ki si jo je utrl v mladih letih. Ostal je zvest umljivemu, domala realističnemu načinu upodabljanja. „Zaneslo" ga je le v tehniki, saj se je poskusil tudi v svojevrstnem slikarstvu, kjer je čopič zamenjala električna igla, odveč pa je celo radirka. „Kar žareča igla zariše, ostane! Natančno in počasno delo je pripravno za okraševanje, težko bi mu rekli slikanje. Leseni krožniki, šatulje in podobni predmeti so hvaležna tvarina za oblikovanje lovskih motivov."

Oljne barve lahko nadomesti tudi lak. Iz slednjega je Hotko izvabil barvne odtenke tako, da ga je razlil na papir, nakar je z nekaj zamahi s čopičem prepletel lak raznih barv v pisana tihožitja. Akvareli in platna so manj značilni za njegovo ustvarjanje. „Pokrajine nimam rad. Več sem slikal obraze in drobne stvari iz narave."

Trenutno slika Hotko največ na steklo. „Vse bi dal za to, da bi bilo tisto, kar sem naslikal do zdaj, na steklu. Prišel sem do spoznanja, da je steklo podlaga, ki nudi največ možnosti za prepletanje barv. Zdaj delam na steklu bežne podobe iz življenja na vasi. Motivno gre za pestrost v pravem pomenu besede; ‚zadeti' hočem mimiko ljudi v različnih situacijah. Barvni odtenki, ki mejijo na likovno naivo, zagotavljajo izrazno prepričljivost. Toda le na steklu!"

Hotko, ki je ustvaril že domala dvesto slik, je skupinsko razstavljal le nekajkrat v Novem mestu. „Ne gre mi za denar, toda sin mi prodaja še ‚vlažne' slike. Komaj bi jih spravil toliko skupaj, da bi bilo za samostojno razstavo. Pa bom vseeno poskusil. Po ženini volji imam doma sedem slik. Sam nisem na nobeno toliko navezan, da ne bi mogel reči: ‚Lahko bi bila še boljša, zato bom raje naredil drugo, boljšo!'."

Morebiti je prav to hotenje po boljšem, popolnejšem eden od vzgibov, ki ga nenehno silijo k slikanju, zato so docela prepričljive Hotkove besede: „Ko bi bil še enkrat mlad, bi bil samo slikar!"

D. RUSTJA

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

STRAŠNA VIZIJA

Deževalo je prav neprijetno, dež se je mešal s snegom in padajoča brozga se je lepila na čakajoče.

Manjkalo je pet minut do osmih, na vratih je pisalo, da odpirajo ob osmih.

Vrsta čakajočih je bila potrpežljiva. Kaj bi ne bila, v njej je bilo največ upokojencev in gospodinj, ti pa že vedo, kako je treba čakati. Kljub temu je v vrsti pet minut čez osmo prišlo do negodovanja in mrmranja:

„Lahko bi pravočasno odprli . . ."

„Vsak dan zamude z odpiranjem . . ."

„Za pol kile mesa tako čakanje . . ."

Ob zadnjem vzkliku se je zdramil najstarejši upokojenec:

„Med prvo svetovno vojno smo čakali še dlje . . ."

Še bi govoril, pa so ga utišali:

„Molči, stari, saj se ti že blede od spominov . . ."

„. . . in od pokojnine," je dodal njegov kolega posmehljivo, a z dobršno mero grenkobe.

Potem so mesnico odprli.

V četrt ure so bili vsi postreženi.

Ne, zgodba, ki ste jo prebrali, se ne godi med drugo svetovno vojno.

Ne godi se v letih po osvoboditvi.

Zgodila se je (in se še godi) te dni.

Kako, boste dejali, saj je mesa dovolj, v mesnicah ni vrst, kje šele pred njimi!

Jaz pa vam povem, da vrste so. Denimo pred Krušičevo konjsko mesnico za Bežigradom v Ljubljani, kjer vrste nikoli ne zmanjka.

In ganljivi so izgovori čakajočih, ki drug drugega tolažijo:

„Konjsko meso je najbolj zdravo . . ."

„In najbolj okusno . . ."

„Saj cena ni važna . . ."

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

andrej novak: s flomastrom

Letos ne bo še nič s sanacijo vašega tozda. Dokler ne bo drugače, si pa s tem pomagajte . . .

gosje pero

ZDRAVJE, TAKO POMENLJIVA BESEDA

„Gospodična, v bolnišnico boste morali!" sem zaslišala zdravnikov glas.

Zdrznila sem se. Črne slutnje me niso varale. Pljučnica le ni kar tako.

„Da, hm, ne vem. Če mislite, da je potrebno, bom pač šla," sem odgovorila s tresočim se glasom. Zdravnik je napisal napotnico in potrta sem odšla skozi velika vhodna vrata zdravstvenega doma.

Pljučni oddelek!

„Kaj bodo rekli ljudje? " sem razmišljala. Na vasi imajo vsakega, ki gre na pljučni oddelek, še zmeraj za bolnika s tuberkulozo. To je zanje najhujša bolezen, ki se jo sramujejo. In kdor jo ima, resnico skrbno skriva. In zdaj bodo imeli mene za tuberkuloznega bolnika! Govorili bodo: „Jetiko ima, pa tako mlada. Saj ni čudno! Pravijo, da je tudi njen oče jetičen. Kaj naj bi sicer delal dva meseca v bolnišnici . . .? " Še in še sem premišljevala in začela pomilovati „uboge ljudi", ki imajo tuberkulozo za tako hudo bolezen, četudi jo medicina dandanes že z lahkoto ozdravi.

S takimi mislimi sem se znašla pred bolnišnico in s strahom pritisnila na kljuko. Vse naokrog je vladala moreča tišina. Nisem vedela, kam naj se obrnem, stala sem kot vkopana in strmela v neznano.

„Dober dan, gospodična! Za sprejem ste, ali ne? Usedite se in počakajte. Pa brez strahu, še nikomur nismo nič hudega storili," me je ogovoril mlad zdravnik, se nasmejal in odšel.

Čez čas se je vrnil z medicinsko sestro, lepo, prijazno in nasmejano. Naprej je šlo hitro. Pregled, oddaja obleke — in že sem bila v „svoji" sobi, kjer so bile že tri ženske.

„Dober dan," sem pozdravila. Nič več se nisem bala, tesnoba v srcu je izginila, povrnila se mi je samozavest.

Hitro sem se vživela v novo okolje. Četudi so bile sobolnice že nekolikanj starejše, so me sprejele medse. Postale smo „štiriperesna deteljica". Vsak njen „listič" je bil druge starosti, drugih pogledov na svet, iz drugega kraja. Pa smo bile vseeno celota. Življenje v bolniški sobi je postalo zanimivo. Obletavale so nas sestre, za vsako od nas so imele prijazno besedo. Čudila sem se, od kod sestre jemljejo toliko moči, kako morejo biti zmeraj vesele in prijazne, kajti vedela sem, da so ljudje, ki jim ne gre za denar, ampak želijo pomagati sočloveku.

Tudi sama imam poklic, ki terja veliko opravka z ljudmi. In kolikokrat mi je bilo žal, da sem si ga izbrala. Kolikokrat sem bila jezna, pa sem slabo nerazpoloženje stežka skrila. Zdaj gledam na svoj poklic z drugačnimi očmi. Zdaj vem, da je malenkost v primeri s poklicem zdravnika ali medicinske sestre.

Dnevi so minevali . . .

Zdravje!

Tako preprosta beseda, pa tako pomenljiva, toliko vredna! Kar verjeti nisem mogla, da sem ozdravela, in se odpravljala iz bolnišnice. Bila sem srečna. Težko mi je bilo gledati otožne oči žensk, v njih sem brala željo po zdravju, željo po domu. Vsaki posebej sem močno stisnila roko, vsaki posebej zaželela skorajšnjo ozdravitev.

Še nikoli nisem bila tako srečna.

BELINDA

TUDI PLETENA CEV

Ženske, ki dandanes veliko hitreje kot kdaj izvedo za modne zapovedi svetovne mode in se jim tudi podrejajo, so že začele nositi cevasta oblačila. Ravne obleke in plašče ter tunike. V trgovinah je že precej izbire. Priznati moramo, da naša konfekcija ni več dve leti za italijansko.

Pa vendar, konfekcija je konfekcija! Tiste, ki bi bile rade izvirne in enkratne v oblačenju, si lahko pomagajo same. Namesto da bi iskale šiviljo in čakale, preden ji obleko — cev naredi, jo medtem že same napletejo. Še bolj moderne kot iz blaga so pletene cevi.

Pletete pravzaprav samo daljši pulover in ne morete zgrešiti, zlasti ne, če prej pogledate za nasvet, ki jih je v vseh ženskih kotičkih časopisov in revij na pretek. Mična stran doma pletene cevi je tudi v tem, da lahko uporabite ostanke voln, kajti bolj bo obleka — cev črtasta, bolj bo podobna zadnjemu kriku zimske mode.

Ovratnik naj bo visok in zavihan, najbolje je, če štrli malo stran od vratu. Namesto ovratnika je lahko tudi šal. Rokavi so večinoma raglan, spodaj so širši ali pa tudi ozki, vendar ne segajo do zapestja, merveč so za najmanj 10 centimetrov krajši. O dolžini ni več nobenega dvoma: vsaj 7 centimetrov čez koleno.

Pri lastnem kreatorskem delu pa namesto pletilk lahko uporabite tudi kvačko: obleko boste imele še hitreje narejeno. Pri vsem tem morate paziti le na izbiro materiala. Volna ne sme biti taka, da bi se cev na telesu po prvem sedenju razvlekla.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: BOR

To veliko, vedno zeleno gozdno drevo ima vrsto zdravilnih lastnosti. Rabimo ga zlasti kot zdravilo zastarelega bronhitisa in čistilo za kri. Čaj iz ščepca mladik uspešno zdravi tudi kašelj, katarje dihal, pomaga pri revmi in vodenici, pri krčih v želodcu ter trebušnih boleznih, pa tudi pri skorbutu.

Bolnik naj pije eno do dve skodelici borovega čaja na dan. Igle in mladike, namočene v žganju, marsikje hvalijo kot dobro zunanje sredstvo zoper revmo in protin. Iz borovih mladik pripravljajo še kopeli, ki blagodejno vplivajo pri škrofulozi, čirih, kožnih izpuščajih, ishiasu ter krčih. Približno 1 kilogram mladik damo v dobra dva litra vode, ki naj ima okrog 35 stopinj Celzija. V začetku zadošča 10-minutno kopanje, potem ga postopoma podaljšujemo, vendar do največ pol ure. Priporočljivo je istočasno piti čaj iz borovih mladik, kuhanih na mleku.

Vdihavati borovo olje priporočajo obolelim na jetiki, naduhi, kpri oslovskem kašlju in hripavosti. Tudi borovo smolo znajo ponekod dobro uporabiti v domači lekarni za obliže in mazila pri čirih in pri gnojnih ranah.

ZELENJAVNA POTICA

„Najprej naj povem, da je primerna tudi za otroke in stare ljudi," je rekla Betka Verščaj, kvalificirana kuharica iz Novega mesta, ki je povedala recept za to manj znano ceneno in dobro jed. Ni poslastica, temveč prikuha.

„Potrebujemo 5 krompirjev, 1/4 kg korenja, prav toliko cvetače ali pa pol kilograma zelja, 1/4 kg govejih jeter ali vranice, 1 jajce, 1 deci mleka ali kisle smetane ter dišave in sol.

Že prej skuhamo krompir, ga olupimo in pretlačimo. Korenje strgamo in ga skuhamo, nato spet pretlačimo. Prav tako postopamo s cvetačo ali zeljem, saj skuhamo tudi goveja jetra ali vranico. Vodi zmeraj dodamo malo soli, pri jetrih pa še poper in malo majarona.

Nato ognjevarno posodo premažemo z maščobo in jo potresemo z drobtinami ter zložimo vanjo plast za plastjo pretlačenih pirejev. Spodaj in zgoraj mora biti krompir. Posebej v lončku zmešamo jajce in mleko ter s tem jed prelijemo in postavimo v vročo pečico za 15 do 20 minut, da se na vrhu naredi rumena skorja. Zelenjavno poticо postrežemo s solato ali paradižnikovo omako."

R. B.

FANTAZIJSKA ZGODBA

POŠAST V KRKI

Naša ekipa, ki ji nedvomno morate zaupati – preizkušeni in vneti iskalci Andrej Bartelj, Milan Markelj in Jože Splichal – je v zadnjem času objavila izsledke nekaterih zanimivih odkritij. Sicer smo hoteli pred tedni uradno protestirati pri ustreznih mednarodnih organizacijah, ker so se po časopisih začele pojavljati zlagane vesti o tem, da je v škotskem jezeru Loch Ness v resnici pošast, ki je javnosti znana pod vzdevkom „Nessie". Neki vodja raziskovalne skupine z univerze v Bostonu, po imenu Robert Dimes, je menda celo pokazal nekakšne fotografije te pošasti. To seveda ni nič drugega kot izmišljotina, saj naša ekipa lahko postreže z dokazi, da je taka pošast, kot jo iščejo v škotskem jezeru in ki spominja na pleziozavra, velikega morskega plazilca, ki je izginil pred 70 milijoni leti, v resnici v reki Krki na Dolenjskem!

sled pelje v krko!

Raziskovalci živalskega sveta so morali že večkrat preklicati nekatere svoje trditve, predvsem tiste, ki se nanašajo na „izumrle" živali. Že pred drugo svetovno vojno so v morskih globinah ob afriški obali ribiči in kasneje tudi biologi odkrili več primerkov nenavadne ribe, za katero so ugotovili, da je resoplavutarica; torej riba, ki so jo imeli biologi že za zdavnaj izumrlo. Podoben primer se je dogodil tudi v letošnjem letu, ko so v južni Ameriki odkrili čredo divjih svinj, za katere je prav tako veljalo, da so izumrle pred milijoni let.

Doba velikih plazilcev je zares že daleč daleč za nami; ugledni strokovnjaki domnevajo, da so z ledeno dobo pred več deset milijonov leti izginili hladnokrvni dinozavri, brontozavri, pleziozavri in drugi plazilci, ki se niso mogli prilagoditi novim razmeram.

Kljub temu da so v resnici izumrli, so se v ljudskih pripovedkah ohranjali zmaji in druge velike živali, ki jih navadno slikarji upodabljajo kot velike plazilce. Ali ni to sled, ki nam kaže, da so se nekatere živali iz nekdanjih časov vendar ohranile do danes, čeprav jih imamo za izumrle?

Jožef K. je naši ekipi vneto zatrjeval, da je v Krki že nekajkrat naletel na nenavaden hrbet ribje pošasti, ki je bil še najbolj podoben ogromnemu deblu, kakršnih pa ob Krki ni najti. Tudi ni nobene možnosti, da bi videl soma, saj je Jožef K. sicer ribič, vendar bi tudi ob največjem pretiravanju še vedno ne mogel trditi, da je som tako velik, kakor hrbet, ki ga je videl v reki. Ko se je pošast začela kobacati iz vode, je opazil kačast vrat, seveda neprimerno debelejši, enkrat pa mu je celo uspelo videti glavo te pošasti, ki je bila na moč podobna zelenčevi, toda nekaj stokrat povečani! Takoj smo se odpravili na raziskovalno ekspedicijo, kajti Jožefa K. smo smatrali za verodostojnega poročevalca; vprašanje je samo bilo, ali nam bo uspelo najti sledi za to pošastjo.

mici res živi

Domnevali smo, da žival v Krki za stalno ne more živeti: če bi živela v Krki, bi jo videli zlasti ribiči in kopalci, pa tudi sicer je Krka tako obljudena, da pravzaprav pošast ne bi imela nobene možnosti, da bi dlje časa ostala neopažena.

Menili smo, da pride pošast, ki smo ji – še preden smo jo videli – nadeli ime „Mici", v Krko na kopanje in pa na kakšnega večjega soma, ki ga ima za priboljšek (samo zato tudi ni več velikih somov v Krki, ne pa zaradi tega, ker bi jih ribiči in „raubšici" potegnili iz vode).

Gotovo mora imeti stalno prebivališče v kakšni veliki podzemeljski kraški jami, ki jih pri nas ni malo. Ker poteka tektonska prelomnica skozi vso dolino Krke in so prav po njeni zaslugi v dolini številni termalni vrelci, smo z veliko mero gotovosti sklepali, da se je pošast naselila v eni takih jam, ki je napolnjena s toplo vodo: edino tako je lahko preživela milijone let in ledeno dobo.

Ker doslej ni bilo nobenega glasu, da bi kdo videl njene ogromne sledove, smo bili prepričani, da je njena pot iz Krke v jamo vodila po močvirnati zemlji; edino po taki poti bi lahko Mici prišla iz svojega domovanja v vodo, ne da bi si ranila svoj težki trup.

Teren že zelo dobro poznamo, zato smo več dni pazljivo preiskovali obsežna močvirna območja v Krakovskem gozdu, kajpak pa tudi obalo Krke v tej okolici.

Vztrajnost in volja vedno rodita sadove. Tudi naš napor je bil bogato poplačan. Najprej smo našli v močvirju blizu zaselka K. nenavadne sledi. Metrska sled je imela značilne štiri prste, na odtisu je bilo med prsti videti plavalno kožo. Ko smo prišli v to močvirje, je bila sled stopala še povsem sveža, voda se je komaj umirila, v krošnjah pa so ptiči še preplašeno vreščali.

Radovednost nas je gnala, da bi jo kar najhitreje našli, toda „Mici" ni bilo na spregled: na poti za sledovi se je tam, kjer so se sledi izgubile, enemu izmed nas udrlo in skoraj bi ga blato potegnilo vase. Le veliki prisebnosti in izkušenosti naše ekipe se lahko zahvalimo, da smo še vsi živi. Ta nezgoda nam je pokazala pravo pot: skozi mulj in blato se s svojo ogromno močjo prebije „Mici" v za ljudi še neznano kraško jamo!

Edina priložnost, da bi jo videli, je bila, da smo jo čakali na bregovih Krke.

Minili so dnevi, mrzle noči, a mi nismo obupali. „Mici" je v resnici prišla! Zares je bila še najbolj podobna pleziozavru, velikemu plazilcu. Čakali smo z objavo naše fotografije, ki smo jo posneli, preden je „Mici" potonila v Krki, ker so Američani obljubljali, da bodo fotografije iz Loch Nessa objavili 9. decembra v Edinbourghu na znanstveni konferenci.

Ker niso tega storili oni, objavljamo mi!

„kjer bog roko ven moli"

A. BARTELJ
J. SPLICHAL

trije rodovi "kaprolov"

Nekateri dobijo domače ime po tem, da so se v starih časih ukvarjali v tisti hiši s kakšno obrtjo, drugod je domače ime prišlo po imenu prednika, spet drugje po kakšni drugi značilnosti. Navadno je med ljudmi domače ime bolj znano od običajnih imen in priimkov in dostikrat se celo zgodi, da ljudje sploh ne vedo, kako se kakšen človek piše, natančno pa vedo, kako se reče hiši po domače.

Približno tako je tudi v Sodražici, kraju, odmaknjenem od glavne ceste, ki pelje iz Škofljice proti Kočevju; kmalu od Velikih Lašč pelje nekaj kilometrov dolg asfaltiran odsek v Sodražico. Tam prav vsi vedo, kje je gostilna pri Kaprolu, malokdo pa ve, zlasti od gostov, ki so bili že večkrat pri Kaprolu, pa niso iz teh krajev doma, da se zdajšnji Kaprol piše Rudi Lovšin. Tako je to: oče starega očeta Franceta je služil v avstro-ogrski vojski in dosegel čin korporala. Še ko se je vrnil, so vsi vedeli, da je kaprol, kajti le redkemu od fantov iz naših krajev je uspelo priti do čina. In se je vedno dogajalo, da so ljudje rekli: „Daj, kaprol, boš ti povedal, ko veš . . ." In počasi je Lovšin prišel do imena Kaprol in hiša, v kateri je že tretji rod oštirjev, se še danes po domače imenuje Kaprol.

Stari oče današnjega lastnika, France, je v Sodražici kupil zemljo leta 1900, dve leti pozneje je začel v novi hiši, ki jo je v tem času sezidal, mesariti; še dve leti pozneje je že odprl tudi gostilno. V prejšnjih časih je bila mesnica z oštarijo posrečena kombinacija in pri prizadevnem človeku skoraj zanesljivo tudi gotov denar. Od takrat je preteklo že veliko vode, in čeprav Kaprol zdaj nima več mesarije, se še vedno držijo dobre stare navade: čimveč domačega. Pri Kaprolu v teh zimskih dneh kar naprej koljejo in vedno je v loncu in tudi na krožnikih domača hrana: od suhih klobas do svinjskih kotletov.

Angela Lovšin, ki je 1923. leta prišla h Kaprolu za gospodinjo tam dol od Cerknice in je zdaj že več kot pol stoletja Sodražanka, je bila žena zdaj že pokojnega Rudolfa Lovšina, drugega oštirja. Morate priznati, da je kaj nenavadno priti v gostilno po 50 letih, pa veste, da boste dobili na mizo enako jed kot pred toliko časa – in tudi z enakim okusom. Kuhinja je namreč še vedno Angelina pravica. Ko sva bila pri Kaprolu, zdajšnjega lastnika, tretjega po vrsti, ki mu je kot očetu ime Rudi, ni bilo doma. Sicer pa je njegova mati Angela še bolje poučena o zgodovini te hiše: „V Sodražico sem prišla leto po smrti prvega gospodarja. Mesnico smo imeli do 1942; takrat je bila Sodražica bombardirana. V letalskem napadu je bila hiša poškodovana: mesnica v njej popolnoma uničena in od treh otrok je bila hči ubita. Oba sinova sta preživela, oba še danes živita v Sodražici. Takrat je bila hiša tako poškodovana, da smo tudi gostilno zaprli; šele nekaj let po vojni smo spet odprli gostilniška vrata. Sin je končal višjo trgovsko šolo in prav on je odprl gostilno. Oče ga je pregovoril, češ kaj boš hodil po svetu in službo iskal, ko pa je zate delo doma. Sinu je zdaj včasih žal, da ga je pregovoril, saj pravi, da bi bil po toliko letih in s tako izobrazbo lahko vsaj direktor – je pa hlapec. Kaj hočemo, gostilna zahteva celega človeka in v našem poslu ne poznamo ne petka ne svetka."

Tako pripoveduje Angela Lovšin, ki jo sicer dajejo noge in le težko hodi, a še vedno z budnim očesom pazi na dogajanja v kuhinji. Kaprolova gostilna zdaj ni več taka, kot je bila včasih. Rudi jo je po letu 1965 obnovil. 4. maja tistega leta je namreč hud vihar naredil ogromno škode v njihovem gozdu. Les so potlej zamenjali za ruskega in cimerman Arko iz Dol. Lazov je uredil fasado in notranje stene opažil z lesom, kar daje gostilni prijetno toploto.

Drago Košir, kipar samouk iz Jelovca, bližnje vasi, je za notranjost gostilne naredil več kipov in reliefov, predvsem pa velja zapisati, da je uredil Prešernovo sobo; po stenah visijo reliefi, na katerih so izdolbeni prizori iz Prešernovih pesmi. Posebno veljavo daje sobi tudi več kot pol stoletja stara Prešernova slika: pred 52 leti jo je Angela Lovšin prinesla z blejskega gradu. Nekaj slik v oštariji je naslikal pokojni Janko Trošt iz Ribnice, ki je imel tenak posluh za domače motive. Sicer pa tudi kipar samouk raste iz domače tradicije.

V Kaprolovi oštariji imajo več kot 80 sedežev v treh sobah in vedno dovolj ljudi. V gostilno ne pridejo le domačini, vanjo zaidejo tudi gostje, ki sicer niso namenjeni v Sodražico. Dober glas o Kaprolu se je namreč kar precej raznesel. V gostilni je mogoče vedno dobiti domačo hrano: suhe klobase, šunko, salame in seveda sveže meso doma zaklanih prašičev.

Predvsem pa pridejo ljudje radi na vampe. „Takih vampov, pravijo, ni nikoli nikjer!" se pohvali gospodinja. Kot je zanesljivo dobra hrana pri Kaprolu, prav tako je zanesljivo pristna tudi kapljica. Tretji rod sodraških oštirjev namreč kupuje vino v istih hišah – pri tretjem rodu vinogradnikov iz iste družine. Ljudje najraje pijejo metliško črno in belo, cviček in teran. Pravijo, da je zdajšnji Kaprol zanesel teranove trte v Belo krajino; a pri belokranjskem vinogradniku trte niso rodile terana, ampak metliško vino. Teran je pod belokranjskim nebom in v tamkajšnji zemlji izgubil svoje značilnosti . . ..

Razen domačih gostov pridejo rade napovedane skupine in tudi lovci. V gostilni so imeli med mnogimi tujimi tudi indijske goste, od domačih politikov in kulturnikov pa se rad oglasi Edvard Kardelj.

In kdo bo v četrtem rodu podedoval gostilno? Rudijeva mati pravi: „Najprej se mora sin oženiti, potlej bomo šele videli, kaj in kako."